دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی ـ شەقامی « الجمهوریە »
بغداد ـ ص.پ ١٤٠١٦ تەلەفون ٨٨٧٥٧٩٥ ـ ٥ خەت
« هاوکاری » رۆژنامەیەکی هەفتانەیە ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە
٨ لاپەرە ٢٥ فلسە

هاوکاری

« التضامن »

سەرنوسەر سعاد ادیب

● دووشەممە ٣٠ی تەمموز ١٩٧٩ ژمارە ٤٨٥ ●

● الاثنین ٣٠ تموز ١٩٧٩ العدد ٤٨٥ ●

دەبێ بایەخێکی تایبەتی بە نەریت و رەوشتە نوێیەکان بدەین لە ژێر سایەی شۆڕشداو بەراوردکاری بەران لە گەل رەوشت و نەریتە کۆنەکان لەژێر سایەی کۆمەڵگای کۆندا دەرخەین

سەرۆک
صدام حسین

بڕوای گەل بە شۆڕش و حزب و سەرکردایەتیە مێژوویەکەی لەق نابێت

سەرۆک صدام حسین هەفتەی رابوردوو لە بارەگای ئەنجومەنی نیشتمانی پێشوازی بەڕێز الشاذلی القلیبی ئەمینداری گشتی دەزگای وڵاتانی عەرەبی کرد .

لە کاتی چاوپێکەوتنەکەدا باسی دۆخەکانی ناوچەی عەرەب بەگشتی و دوا پەرەسەندنەکانی ئەم دوایییەی کراوە .

هەروەها دەربارەی ئەو مەسەلانە دواین کە پەیوەندی بە رێکخستنی دەستەی دەزگای وڵاتانی عەرەب... [illegible] گانەکانیەوە هەیە لەگەڵ ئەو رێگایانەی کە دەستەبەری پشتگیری... ی نۆرگانە جۆراوجۆرەکانی ئەبن .

بەڕێز حامد علوان وەزیری کاروباری دەرەوەی دەولەت و جێگری وەزیری دەرەوەو بەڕێز اسعد الاسعد یاریدەدەری ئەمینداری گشتی دەزگای وڵاتانی عەرەب لە دیدەنییەکەدا ئامادە بووبوون .

ئا . د . ع

سەرۆک صدام حسین پێشوازی بەڕێز الشاذلی القلیبی ئەکا

وەفاو خۆشەویستی یەکی بێ سنوور بۆ هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین

بەیاننامەیەکی سەرکردایەتی قوتری و ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش پیلانێکی چەپەڵ و ستەمکاری ئاشکراکرد

چەند لایەنێک لە دەرەوە پارەو تەعلیماتیان داوە بە پیلانگێڕەکان و کاریان لەگەڵدا یەک خستوون کە سەرکردایەتی لە بەر راگرتنی بەرژەوەندی نەتەوەیی ئاشکرایان ناکا . .

خاینان : محمد عایش و غانم عبدالجلیل و عدنان حسین و محمد محجوب و محیی عبدالحسین لە ئەندامێتی سەرکردایەتی قوتری و حزب و پلەکانیان لە دەولەتدا دەرکران

سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئێوارەی ٢٨ـ٧ بەیاننامەیەکی دوو قۆلی یان دەرکرد تێیدا پیلانێکی چەپەڵ و ستەمکاریان ئاشکراکرد کە تاقمێکی خاین و تاوانبار کردوویانە .

بەیاننامەکە روونی کردەوە کە لە سەروی ئەم تاقمە ، پێنج ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزب و ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش هەبووە کە سەرکردایەتی حزب بڕیاریدا لە ئەندامێتی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و پایەو پلەی دەولەتییان دەریان بکات .

بەیاننامەکە پەنجەی بۆ ئەوە درێژ کردووە کە ئەم پیلان گێڕانە بە درێژایی ماوەی رابوردوو چەندین پەیوەندییان بە لایەنێکی دەرەوەوە هەبووەو سەرکردایەتی وای بینیوە کە سوودو قازانجی نەتەوەیی وا پێویست ئەکات کە ئێستا ئاشکرا نەکرێ . . . ماڵ و پارەو ئامۆژگارییان لێوە وەرگرتووە هەنگاو هەوڵی پیلانگێڕانەی تاوانکارانەیان لەگەڵدا یەک خستوە . .

هەروەها لە بەیاننامەکەدا هاتووە : لە کاتێکدا کە عیراق و نەتەوەی عەرەب لەگەڵ لیاو جیهان بەگشتی رووداوە مێژوویە بێ نموونەکەی تەسلیم کردنی ئاڵا لە خەباتگێڕی گەورەوە احمد حسن البکر بۆ هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین بە شێوازێکی جوانی ئەخلاقی و دیموکراتییان بینی ، حزب و شۆڕش رووبەرووی پیلانێکی تاوانکارو چەپەڵ بوون کە لە چەند ساڵێک لەمەو بەرەوە تاقمێکی لەو کەسانە بۆ ئامادە کرابوو کە خۆیان کێشابووە ریزی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و تاقمێکیشیان لەو خاینانە لەگەڵا بووە کە لەسەر حزب حیساب کراون . . . ئەمەش دەقی بەیاننامەکەیە :ـ

حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی لە کاتی لە دایک بوونیەوە پێش چل ساڵ و بە درێژایی رەوتە درێژەکەی . . حزبێکی مێژوویی بووە لەم قۆناخەی ژیانی نەتەوەی عەرەب دەرکەوتووە بۆ ئەوەی روو بەرووی گرنگترین ئەرک و وردترینیان ببێ بۆ ئەوەی لەبەردەم رزگاربوونی نەتەوەی عەرەب و یەکگرتنی و بنیات نانی کۆمەڵی عەرەبی سوشیالیستی دیموکراتی یەکگرتوو رێگا تەخت بکات و باڵەخانەی راپەڕینە نوێیەکەی دوای چەندین سەدەی جۆرو دوراکەوتویی و پچڕ پچڕی و دەسەلاتی بێگانە بنیات بنێ .

بەهۆی ئەم سروشتە مێژوویەوە . رەوتی حزب رەوتێکی ئاسایی نەبووەو بگرە چەندین لاپەرەی پرشنگداری لە خەبات و قوربانی دان و فیداکاری و بەخشینی بیری و یانی بۆ نەتەوە پێشکەش کردووە . . بەڵام ئەو لەهەمان کاتدا رووبەرووی چەندین شێوەی نەهامەتی و تێکشکان بووەو چەند لایەنێکی نالەبار بە رەوتەکەیەوە لکێنراوە . . ئەمەش بەش و چارەنوسە مێژوویەکەی حزب بووە . لەم قۆناغەشدا کە حزب و شۆڕشە سەرکەوتووەکەی لە توری عیراق پێیدا تێدەپەڕێ و . دوای ئەوەی رەوتی شۆڕش گەیشتۆتە ترۆپکێکی بەرزی بەخشینی ئەخلاقی و بنیات نانی کۆمەڵی نوێ و دانانی بنەڕەتی پەیوەندییەکان لەسەر بنچینەی نیشتیمانی و نەتەوەیی و دیموکراتی و راپەڕینی سەرتاپاگیرانە لە هەموو مەیانەکاندا و دوای ئەوەی پێداویستە عەمەلییەکانی توندو بەردەوامی بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەب لە بنکە رزگار کراوەکەیەوە کە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لە عیراق بنیاتی ناوە ، دابین بوون و . دوای ئەوەی وڵاتە تێکۆشەرەکەمان بە هەموو توڕسایی و توانایەوە هاتە پێشەوە بۆ بەرەنگاربوونی پیلانە خۆ بەدەستەوەدەرەکە کە بریتییە لە خیانەت کردنی فەرمانڕەوای میسرو نەخشەکانی ئیمپریالیزمی ئەمەریکاو زایۆنی دوژمن بۆ ئەوەی دەست بەسەر نیشتمانی عەرەبدا بگرن و بیخەنە ژێر دەسەلات و نفوزی خۆیانەوەو نائومیدی و ورەبەردان لە نێو جەماوەری عەرەبدا بڵاوبکەنەوە . . ئالەم قۆناغەدا و عیراق و نەتەوەی عەرەب لەگەڵیدا و جیهان بەگشتی رووداوە مێژووییە بێوێنەکەی تەسلیم کردنی ئاڵایان بینی لە خەباتگێڕی گەورەوە احمد حسن البکر بۆ هاوڕێی خەباتگێڕ صدام حسین بە شێوازێکی جوانی ئەخلاقی و دیموکراتییانە . . ئالەم قۆناخەدا حزب و شۆڕش دووچاری پیلانێکی ستەمکارو چەپەڵ بوون کە لە چەند ساڵێکەوە تاقمێکیان لەو کەسانە بۆ ئامادە کرابوو کە خۆیان کێشابووە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و تاقمێکیشیان لەو خاینانە لەگەڵدا بوو کە لەسەر حزب حیساب کراون .

ئەم تاقمە لە چەند ساڵێکەوە نەخشەیەکی پیسی پیلان گێڕانەیان ئامادە دەکرد بە مەبەستی لێدانی حزب و شۆڕش و دەسکەوتە سوشیالیستی و دیموکراتییەکانی جەماوەرو دانانی عیراق لە نێو رەورەوەی ئەو نەخشە خۆ بەدەستەوە دەرانەی کە ئیمپریالیزمی ئەمەریکا بۆ سودو قازانجی زایۆنیزم و هێزەکانی تاریکی رابەرایەتیان دەکات . ئەم پیلانگێڕانە بە درێژایی ماوەی رابوردوو چەند پەیوەندییەکیان بە لایەنێکی دەرەوەوە هەبوو ؛ سەرکردایەتی لەبەر سوودو قازانجی نەتەوەیی ئێستا ئاشکرای ناکات . ئامۆژگاری و ماڵ و پارەیان لێوەرگرتووە تەقەللای پیلانگێڕی تاوانکارییانەیان لەگەڵدا یەک خستوە . . .

سەرکردایەتی قوتری حزب لایەنێکی جموجوڵی ئەم خاینانەو چالاکی بە چەپەڵە تاوانکارییەکانیانی بۆ ئاشکرا بووبوو بەڵام نەخشەکەی وا دانابوو کە چەند مانگێک چاوەڕوانی بکات بۆ ئەوەی هەموو لایەنەکانی وێنەکەی لە بەردەمدا تەواو بێ و بۆ

بڕوانە ل٧

پێک هێنانی دادگایەکی تایبەتی بۆ محاکەمەکردنی پیلانگێڕەکان

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش پێری ئێوارە بڕیاریدا بە پێک هێنانی دادگایەکی تایبەت لە ژمارەیەک لە بەرێزانی ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کە تایبەت دەبێ بۆ محاکەمەکردنی تاوانبارانی تاوانبار کراو بە پیلان و خیانەت بەرامبەر حزب و دەولەت کە لەلایەن دەزگای تایبەتی لێکۆڵینەوەوە لە سەرۆکایەتی موخابەراتی گشتییەوە ئیحالە کراون :

ئەمەش دەقی بڕیارەکەیە :
بسم الله الرحمن الرحیم
ئەنجومەنی سەرکردایەتی
شۆڕش
ژمارەی بڕیار ٩٦٧
مێژووی بڕیار ٢٨ـ٧ـ١٩٧٩

بەپێی ئەحکامی برگەی (هـ) لە ماددەی ٣٨ برگەی (أ) لە ماددەی (٤٢)ی دەستوری وەختی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبونەوەی ٢٨ـ٧ـ١٩٧٩دا بڕیاریدا بە :

یەکەم : پێک هێنانی دادگایەکی تایبەت لە ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەم جۆرە :

١ ـ نعیم حداد سەرۆک
٢ ـ سعدون غیدان ئەندام
٣ ـ تایە عبدالکریم ئەندام
٤ ـ حسن علی نصار ئەندام
٥ ـ سعدون شاکر ئەندام
٦ ـ حکمت ابراهیم ئەندام
٧ ـ عبدالله فاضل ئەندام

دووەم : ئەم دادگا تایبەتییە بەپێی برگەی یەکەمی ئەم بڕیارە پێک دێ ئیشی محکمەکردنی ئەو تاوانبارانە دەبێ کە تاوانبارن بە پیلان گێڕان و خیانەت بەرامبەر حزب و دەولەت و لە لایەنی دەزگای لێکۆڵینەوەی تایبەت لە سەرۆکایەتی موخابەراتی گشتییەوە ئیحالە کراون .

سێیەم : ئەحکامی فەسڵی یەکەم لە نووسراوی سێیەمی یاسای ئوصولی دادگاکانی جزائی ژمارە ٢٣ی ساڵی ١٩٧١ ئەو دادگایە ناگرێتەوە کە بەپێی برگەی یەکەمی ئەم بڕیارە پێک دێ .

چوارەم : ماددەی (٢٨٨)ی یاسای ئوصولی دادگاکانی جەزائی بەسەر ئەم دادگایەدا ناپڕێ .

پێنجەم : ئەم بڕیارە بەجیایی لە ئەحکامی یاسای ئوصولی دادگاکانی جەزائی دەرچوە .

شەشەم : ئەم بڕیارە لە رۆژنامەی رەسمی دابلاو دەکرێتەوەو لە رۆژی دەرچونیەوە کاری پێ دەکرێ .

صدام حسین
سەرۆکی ئەنجومەنی
سەرکردایەتی شۆڕش

لابردنی پیلانگێڕەکان لەسەر کاروبار

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاریدا بە لابردنی چەند ئەندامێکی سەرکردایەتی شۆڕش لە هەموو کاروبارو پلەیەکی رەسمیان :

ئەمەش دەقی بڕیارەکەیە :
بسم الله الرحمن الرحیم
ئەنجومەنی سەرکردایەتی
شۆڕش
ژمارەی بڕیار ٩٦٨
مێژووی بڕیار ٢٨ـ٧ـ١٩٧٩

بڕیار

بەپێی ئەحکامی برگەی (د) لە ماددەی ٣٨ی دەستوری وەختی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی رۆژی ٢٣ـ٧ـ٧٩ بەم جۆرە بڕیاریدا :

یەکەم : لابردنی ئەمانەی خوارەوە لە ئەندامیەتی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و پایە رەسمیەکانیان :

١ ـ عدنان حسین
٢ ـ محمد محجوب
٣ ـ غانم عبدالجلیل
٤ ـ محمد عایش

دووەم : ئەم بڕیارە لە رۆژی ٢٣ـ٧ـ٩٧٩وە جێبەجێ دەکرێ .

صدام حسین
سەرۆکی ئەنجومەنی
سەرکردایەتی شۆڕش

ئەمەو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە ١٥ی ئەم مانگەدا بڕیاری لابردنی (محی عبدالحسین)ی دا لە ئەندامیەتی ئەنجومەن و پایەی ئەمین سری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش .

ئا . د . ع

هێزەکانی زایۆنی دوژمن بەردەوامن لە دەستدرێژی بۆ سەر خوارووی لوبنان

گوندەکانی خوارووی لوبنان ، ماوەی دە رۆژ زیاتر دەبێ لەلایەن تۆپ و فرۆکەکانی زایۆنی دوژمنەوە دەستدرێژیان دەکرێتە سەرو لەم دواییەدا بەسارۆخ و تۆپی قورس رۆژهەلاتی ناوچەی خواروو بۆ ردومان کردوە و رادیوی بەیروت وتویە بۆردومانەکە زیانێکی زۆری ماددی داوە و چەندان برینداریش بوون .

لە لایەکی ترەوە لە رووی پەیوەندی رەسمیەوە باسی باری لوبنانی لە نێوان سلیم الحص سەرۆکی حکومەت و عقید سامی خطیب سەرکردەی هێزەکانی عەرەبی لە لبنان کراوەو خطیب حصی لە سەردانەکەی بۆ دیمەشق و پەیوەندی لەگەڵ لێپرسراوانی سوریا ئاگادار کردوە .

● **باڵوێزەکانی بێگانە :**

دسان فؤاد بطرس وەزیری دەرەوەی لوبنان لەگەڵ هەلسوڕنەری باڵویزخانەی ئەڵمانیای رۆژئاوا و باڵویزی چین بەجیاکۆبۆتەوەو ئەمەش لە جوار چێوەی پەیوەندیکردنی بە باڵویزەکانی بێگانەوە بۆ دوان لەباری خواروکە نەتەواوی ئاڵۆزەو باڵویزی چین هەڵویستی نارەزایی توندی وڵاتەکەی بەرامبەر دەست درێژیەکانی زایۆنی دۆژمن دوویات کردەوە .

لە بروسکەیەکی هاوڕێ نعیم حداد بۆ عرفات

نارەزایی یەکی توند بەرامبەر بەو دەستدرێژی یەی بووە هۆی شەهید بوونی زهیر محسن

مەکتەبی فەلەستین و خەباتی چەکداری لە سەرکردایەتی نەتەوەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست نارەزایی دەربڕی وە بەرامبەرو رووداوی دەستدرێژی نارەواکە بووە هۆی لە ناو چونی زهیر محسن ئەندامی لیژنەی راپەراندن و سەرۆکی دائیرەی عەسکری رێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستین .

ئەو بروسکەی سەرخۆش کردنەدا کە هاوڕێ نعیم حداد لێپرسراوی مەکتەبی فەلەستین و خەباتی چەکداری ناردویەتی بۆ بەڕێز یاسر عرفات ، هەڵوێستی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستی لە سەر رێگای رزگاری دووپات کردۆتەوەو لە پشتگیری کردنی سەرکەوتن و ئەمەش دەقی بروسکەکەیە :

نارەزایی توند دەردەبڕین بەرامبەر بەو دەستدرێژیە نارەوایەی بوە هوی لەناوبردنی بەڕیز زهیر محسن ئەندامی لیژنەی راپەراندن و سەرۆکی دائیرەی عەسکری رێکخراوی رزگاری خوازی فەلەستین و ئەوە دەردەبڕین ئەم کارە ئەلقەیەکە کە لە ئەلقەکانی نەخشەی پیلانکە هێزەکانی ئیمپریالیی و زایۆنی و نوکەرەکانی لە ناوچەکەدا سازی دەکەن بۆ لێدانی شۆڕشی فەلەستین و هێزە شۆڕشگێڕەکانی عەرەب و دەدانەوێ مەسەلەی فەلەستین لە ناوەندی بەو ناوەی مەرکەزییە لە خەباتی نەتەوەی عەرەبمانا .

ئێمە کە پرسەی خۆمان پێشکەش دەکەین بۆ رێکخراوەکەتان سەرلەنوێ هەڵویستی بە باوەڕی حزبمان دووپات دەکەنیەوە لە پشتگیری شۆڕشی فەلەستیندا بۆ بەربەدەوامی تێکۆشان لە سەر رێگای رزگاری گرانی و قوربانی هەر چەندە بێ .
سەر بەرزی و نەمری بۆ شەهیدانی نەتەوەی عەرەبی .

هاوڕێ
نعیم حداد
لێپرسراوی مەکتەبی
فەلەستین و خەباتی
چەکداری

Institut Kurde de Paris

پاشماوەی بەیاننامەکە

ئەوەی بەهەلە نیارەکان هەڵنەسەنگێنرێن . . بەڵام ئارەزووی هاوڕێ خەباتگێڕ احمد حسن البكر بۆ دەست هەڵگرتن لە ئەرکی رەسمی بەبۆنەی یادی یازدە ساڵەی شۆڕش وای لە سەرکردایەتی کرد کە بە بەشداربوونی هاوڕێ احمد حسن البكرو پێش دەست هەڵگرتنی لە ئەرکە رەسمییەکانی ... بڕیاری دەرکردنی یەکێکیان بدات کە تاوانبار محیی عبدالحسین بوو لە سەرکردایەتیو لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش حەوالەی تەحقیقی کرد چونکە تاوانباری ناوبراو پلەی ئەمینداری نهێنی گشتی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی هەبوو .

دوای ئەم هەنگاوە کە رۆژی ١٢-٧-١٩٧٩ درا تاوانبار محیی عبدالحسین تەواوی پیلانەکەو بەشداربووانی تیدا لە ئەندامانی سەرکردایەتیو ئەندامانی تر ئاشکرا کرد سەرکردایەتی بڕیاریدا ئەو بڕیارو هەنگاوانە بگاوێژێ کە سودو قازانجی حزبو شۆڕشو نیشتمان دەرهەقیان پێویستی ئەکەن . لە رۆژی ٢٢ی تەمووزی ١٩٧٩دا سەرکردایەتی داوای کۆبونەوەیەکی نائاسایی کۆنگرەی قوتریو ئەندامانی کادیری پێشکەوتوو سەرکردایەتیەکانی لقەکانی کرد لە هۆڵی " الخلد " لەبەغدا هاوڕێ صدام حسین ئەمینداری نهێنی قوترو سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو سەرکۆمار سەرۆکایەتی کۆبونەوەکەی کردو هاوڕێ- یانیش ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری تێیدا بەشدار بوون .

کۆبووەوەکان گوێیان لە دانپیانانەکانی تاوانباری خاین محیی عبدالحسین گرت کە چەند لایەنێکی پیلانە چەپەڵە ستەمکارەکەی دژی حزبو شۆڕش بوو ئاشکرا کردو کە لە چەند ساڵێك لەمەوبەردەوە ژمارەیەك لە تاوانبارە خاینەکان لە ئەندامانی پێشووی سەرکردایەتی تێیدا بەشدار بوونو کە ئەم تاوانبارانە بوون : محمد عایش .. غانم عبدالجلیل .. عدنان حسینو .. محمد محجوبو .. هەندێ ئەندامانی حزب ..

دوای ئەوەی هاوڕێ کۆبووەوەکان گوێیان لەم دانپێدانانە روونو ئاشکرایانە بووو لەو هەنگاوە پێویستیانە ئاگاداربوون کە سەرکردایەتی ناوی بەو بەڕێ تەراوەتی پشتگیری هەنگاوە دانێرو مەیدانی یەکانی سەرکردایەتیان کرد .. بۆ پاراستنی شەرەفی حزبو ردوتە سەرکەوتووەکەیو دەسکەوتە شۆرشگێرەکانی جەماوەرو بەرژەوەندیە بەرزەکانی ولات .

هەروەها کۆنگرێی قوتریو .. هەموو خەباتگێرە کۆبووەوەکانی حزب لەکەلیدا لە کادیرە پێشکەوتووەکان وەسەرکردایەتەکانی لقەکان بەیەکڕای دەنگ بڕیاری دەرکردنی خاینە ستەمکارە ترسنۆکەکانیان دا کە ئەمانەن : محمد عایشو .. غانم عبدالجلیلو ... عدنان حسینو .. محمد محجوبو .. محیی عبدالحسین لە سەرکردایەتی قوتریو لە ئەندامێتی حزبو لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورشو لە هەموو پلەکانیان لە دەوڵەتو ئەم دەسەڵاتەیان دایە سەرکردایەتی قوتریو ئەنجومەنی سەرکردایەتی .. شۆڕش .

هەروەها دەسەڵاتیان دایە سەرکردایەتی کە هەموو ئەو ئەندامانە دەربکات کە ساخ دەبێتەوە پەیوەندیان بەم تاقمە خاینەوە هەیە..

ئامادەبوان بڕیاریان دا هەموو دەسەڵاتی ئەویت بدەنە سەرکردایەتی قوتری بۆ جێبەجێ کردنی ئەو ئیجرائاتانەی کە پێویستن بۆ پاراستنی حزبو شۆڕشو بەرژەوەندیە بەرزەکانی ولاتو دانانی توندترین سزا بۆ خاینو پیلانگێڕەکان .

ئەوانەی لە کۆبوونەوەکەدا بەشداریان کرد کەوا حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست کەردوتە باشەوانانەکی بۆ بوە لە نافکردنەوەی گرانیو مەیدانخوازی گەورە .. بە هەندێ باروذۆخدا تێپەڕیوە .. کە تێیدا هەندێ لادەرووداخ لە دڵ هەولیان داوە نوختەی تاریک بخەنە رەوتە قارەمانانەکەیەوە .. بەڵام ئەم نوختە تاریکانە ناتوانن سروشتی بەرزو رۆشنی رەوتە مەزنەکەی ئەم بکەنەوە .. چونکە حزبی مێژوویی مەزن کە شۆڕشێکی مێژوویی مەزن دروست دەکا . ئەبێ هەر بەرەنگاری شێوەی جۆراوجۆری پیلانگێڕان ببێ بۆ کۆسپ خستنە پێش رەوتە سەرکەوتوانەکەی لە تێکۆشاندا بۆ رزگاری ئەتەوەی عەرەب ونیشتیمانی عەرەب لە دەسەڵاتی ئیستیعمار وکۆنەواری ئارحەبارچەبیو دواکەوتوییو هەموو ئەو ئەکەرانەی کە دێنە پێش ئامانجە مێژوویی یەکانی لە یەکێتیو ئازادیو سوشیالیزمدا .

بەشدارانی کۆبوونەوە ـ کەی رۆژی (٢٢)ی تەمووزی ١٩٧٨ی عزلی حلد لە ئەندامانی کۆنگرێسی قوتریو کادیری پێشکەوتەو وسەر- کردایەتی یەکانی شوعبەکانی کە نوێنەری سەددها هەزار لە تێکۆشەرانی دلێری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستیو ملیۆنەها لە کۆمەڵانی خەڵکی کە لە کەمانن لە عیراقدا ، نارەزایی توندی خۆیان دەربڕی دژی پیلانگێڕە حەپەڵەکانو بڕیاری بێ یەك و دووی خۆیان دەرخست لەسەر پلیشاندنەوەی ئەوانو هەر دیاردەیەکی پیلانگێڕانەو وێرانکارانە دژی حزبو شۆڕش . هەروەها شانازی زۆری خۆیان دەربڕی بە حزبە تێکۆشەرەکەیان کە بەهای ئەخلاقیو دابو رەسمی شۆڕشگێرانەدا خەملیوە وکە لە دەیەها ساڵداو لە هەموو بارو دۆخێکدا رەنگدەرەوەی بەرزترین مانای رەوشتی بەرزو جوامێری پیاوانو پەیوەندی دیموکراتیانەو ئامادەیی بێسنوور بوە بۆ قوربانی فیداکاری لە پێناوی نیشتیمانو بەها بەرزەکاندا . هەروەها سووری بەعسیانەی رەسەنی خۆیان دەربڕی بۆ بەردەوامی لەسەر رەوتە سەرکەوتوانەکەیان بەهەموو توانەدیو یەك دڵیەکەوەدو بەئامانیان دابەسەر - کردایەتی کەوا هەمیشە ئامادەن بۆ جێبەجێ کردنی گشت فرمانە شۆڕشگێرانەکان لە پێناوی پاراستنی شەرەفی حزبو رەوتی شۆڕشو دەسکەوتەکانی جەماوەری مەزنو هەموو پێویستییەکانی بیناکاریو تێکۆشان لە پێناوی یەکێتیو ئازادیو سوشیالیزمدا .

هاوڕێیانی بەشداری کۆبوونەوەکە ئەو کۆبوونەوەیانیان بەهەل زانی بۆ دەربڕینی ئەو پەڕی تەقدیرو شانازی قوولی خۆیان بە باوکی تێکۆشەر هاوڕێ أحمد حسن البكر کە نموونەیەکی بەرزی دەرخست لە رەوشتی عەرەبیو بەعسی رەسەندا . ئەو رەوشتەی کە دەرخەرێکی بنچینەیی بوو لە رەوتی حزبو شۆڕشداو کە ئاخمێکی بێ نرخ . کە لە سوورێکی کاتدا ئەر حزب حیساب کران بێبەردە هەوڵیاندا بیشێوێنن .

هەروەها بەشدارانی کۆبوونەوەکە ئەو موناسەبەتەیان بەهەل زانی بۆ دەربڕینی هەستی وەفاداری وحەشەویستی خۆیان بەرامبەر هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین ئەمینداری نهێنی قوترو سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو سەرۆکی کۆمار وشانازیو باوەڕی بەرزی خۆیان بەسەرکردایەتی بەعسیانەی نموونەیی ئەو وئەو رەوشتە پیاوانەو جوامێرانەی رەسەنەی کە لە ودایە دەربڕی . هەروەها باوەڕی قوولی خۆیان دەربڕی بەوەی کە رەوتی حزب لە ژێر سەر- کردایەتی مێژوویی ئەودا هەر لە سەرکەوتنێکەوە بۆ سەرکەوتنێکی ترو لە لاپەڕە- یەکی پرشنگدارەوە بۆ لاپەڕە- یەکی زیاتر بەرزو پرشنگدارتر بەردەوام دەبێ .

بەپێی بڕیارەکانی (٢٢)ی تەمووزی ١٩٧٩ی کۆنگرێسی قوتریو کادیری پێشکەوتە وسەرکردایەتی یەکانی شوعبە- کان . سەرکردایەتی بڕیاریدا خاینان :

محمد عایش . غانم عبدالجلیل . عدنان حسین . محمد محجوب . محی عبدالحسین .

لە ئەندامەتی حزی وئەندامەتی حزب دەربکا . هەروەها ئەنجومەنی سەر- کردایەتی شۆڕش بڕیاریدا لە ئەندامەتی حزیو هەموو جێگەکانی تری دەوڵەت دەریان بکاو ئەم ئیجرایە بەرامبەر بە هەر کەسێك دەخرێتە کار کە پەیوەندی پیلانگێرانەی بەم دەستە چەنەخاینەوە ساغ بێتەوە .

هەروەها ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری دا دادگایەکی تایبەتی لە ئەندامانی خۆی پێك بهێنێ بۆ مەحکەمە کردنی پیلانگێڕە خاینەکان ودانانی سزای عادیلانە بۆیان .

سەرکردایەتی قوتریو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کاتێکدا ئەم راستیانە دەخەنە بەردەم گەلی مەزنی عیراقو ئەتەوەی گەورەی عەرەب . دووپاتی دەکەنەوە کەوا رەوتی سەرکەوتوانەی شۆڕش کاتێك کە لەو سپڵی لاورگانەی کە بێوەی نووسابوون پاك دەبێتەوە ئەوا هەر بە هێزترو بەتواناتر دەبێتو ئەو باوەڕە کە گەلداو بە شۆڕشەکەی وحزبە سەرکردە- کەی وسەرکردایەتی بەمێژوویییەکەی ناشێ بەوە بهەژێ کە چەند کەسێکی گومڕا کە لە رۆژێك لە رۆژاندا لەسەر ئەو حیساب کران خیانەت بکەن لە بیروراکان یان خۆیان بە هێزەکانی تاریکی بفرۆشن . چونکە رەوتە مێژوویی بە مەزنەکە بەم پەلە پیسانە هیچی لێنایە کە شیفا بەخشین لێیان لە بنەڕەتەوە دەرکردن ورزگاری هەتا هەتایی دەبێ لێیان .

شۆڕشی حەفدەی تەمووز بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست هەر بە بەهێزیو سەربڵندی دەمێنێتەوەو هەر ئەو ئاڵا مەزنە بە بەرزی رادەگرێ . ئاڵای یەکێتی وئازادیو سوشیالیزم تا سەرکەوتن دێتە دەست .

سەرکردایەتی قوتریو
ئەنجومەنی سەرکردایەتی
شۆڕش
بغداد (٢٨)ی تەمووزی ١٩٧٩

لابردنی وەزیری دەوڵەت بۆ کاروبار ڕیکخستن لەگەل دەزگاکانی ئۆتۆنۆمیدا

مەرسومێکی کۆماری دەرچو بەلابردنی خالد عبد عثمان وەزیری دەوڵەت بۆ رێکخستنی کاروبار لەگەل دەزگاکانی ئۆتۆنۆمیدا وئەمەش دەقی مەرسومەکەیە :

بسم الله الرحمن الرحيم

مەرسومی کۆماری

بەپێی ئەحکامی برگەی (د)ی مادەی (٥٨)ی دستوری وەختی بڕیارماندا بە

لابردنی خالد عبد عثمان وەزیری دەوڵەت بۆ رێکخستنی کاروبار لەگەل دەزگاکانی ئۆتۆنۆمیدا لە سەر کاروباری.

لەسەر وەزیرەکانە ئەم مەرسومە جێبەجێ بکەن لە رۆژی ٢٨ی مانگی شەعبانی ساڵی ١٣٩٩ی کۆچی رێکەوتی ٢٢ی تەموزی ساڵی ١٩٧٩ی زاینی لە بەغدا نووسراوە .

صدام حسين
سەرۆك کۆمار

دابەش کردنی دیاری یەکانی سەرۆکی بەڕێز بەسەر ماڵە جوتیارانی بنگردو خورماڵدا

سلێمانی : ئا . د . ع :

هەفتەی رابوردوو چلوچوار ماڵە جوتیار لە ناوچەی بنگردی قەزای دوکانو ٢٥٠ ماڵە جوتیاری ناحیەی خورماڵی قەزای هەڵەبجەی پارێزگای سلێمانی دیاریەکانی سەرۆکی بەڕێزیان وەرگرت کە بریتی بوو لە تەلەفزیونو هەر خێزانە تەلەفزیونێکی وەرگرتووە .

لە ئاهەنگێکدا کە بەبۆنەی جەژنەکانی تەمووزەوە ساز کرا بەڕێز بەڕێوەبەری ناحیەی بنگرد ئەم دیاریانەی دابەش کردووە . لە ئاهەنگەکەی بنگرددا هاوڕێیانی رێکخراوی حزب لە ناحیەکەو دانیشتوانی گوندەکان ئامادەبوون . بەم پێیە ژمارەی دیاریارکانی سەرۆکی بەڕێز کە بەسەر ئەم ماڵە جوتیارانەدا دابەش کراوە گەیشتە ٥٠٠ تەلەفزیون ...

لە لایەکی ترەوە خەڵکەکە پیرۆزباییان لەسەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین کرد بە بۆنەی ئەوەوە کە ئەرکە نوێیەکانی پێسپێردراون

هەروەها هەفتەی رابوردو لە ناحیەی خورماڵی قەزای هەڵەبجە پارێزگای سلێمانی دیاری بەڕێز سەرکۆمار بەسەر ٢٥٠ ماڵە جوتیاردا دابەش کرا . وە لەو ئاهەنگەدا کە بەبۆنەی جەژنەکانی تەمووزەوە سازکراوەو ئەم دیاریانەی تیدا دابەش کراوە ئەندامانی رێکخراوی حزب لە قەراکەو لە ناحیەی خورماڵیو لقی یەکێتی محەلی کۆمەڵەی جوتیارانی ناوچەکە ئامادەبوون .

ئەم ماڵە جوتیاران سوپاسی سەرۆکی بەڕێزیان کردووە بەرامبەر بەم دیاریانەوە وتویانە : ئەم دیاریانە جێگای شانازی بیوەکردنمانە .

بەم پێیە تا ئێستا حەوت هەزارو ٧٧٤ ماڵە جوتیار لە پارێزگاکە دیاری سەرۆکی بەڕێزیان وەرگرتووە کە بریتی بوو لەوەی هەر خێزانە تەلەفزیونێکی بەڕێز دیتی .

به بۆنەی جەژنە پیرۆزەکانی تەمووزەوە :

ئاهەنگ گێڕانو فیستیڤاڵ وکردنەوەی چەند پرۆژەی نوێو دانانی بەردی بناغەی چەند پرۆژەیەکی تر هەر بەردەوامە

پارێزگان : ئا.د.ع :

تا ئێستاش ئاهەنگ گێڕانو میهرەجانو کردنەوەی چەند پڕۆژەیەکی نوێو دانانی بەردی بناخەی چەند پرۆژەیەکی تر بەبۆنەی جەژنە پیرۆزەکانی تەمووزەوە هەر بەردەوامەو درێژە دەکێشێ .

ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی شارەوانیو هاوینەهەوارەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە نیوەی یەکەمی ئەم ساڵدا چەند پرۆژەیەکی خزمەتگوزارییو نیشتەجێ - کردنی لە پارێزگای سلێمانیو هەولێرو دهۆك تەواو کردووە کە ملیونێکو (٩١٥) هەزار دیناریان تێچووە ئەم پرۆژانەش بریتی بوون لە باخچەو گازینۆو مەیدانی وەستانی ئوتومبێلو قیرتاوکردنی شەقامی ناوخۆو زێراب لە چەند ناوچەیەکی پارێزگای هەولێر کە (٣٩٥) هەزار دیناریان تێچووە .

هەروەها (١٨) خانوو بۆ فەرمانبەران دروستکراوەو چەند شەقامێك ناوخۆزد کۆڵانێك لە پارێزگای دهۆك قیرتاوکراون کە بە تێکڕایی (٥٧٠) هەزار دیناریان تێچووە .

لە پارێزگای سلێمانیش چەند پرۆژەیەك تەواوکراوە کە بەگشتی (٩٥٠) هەزار دیناریان تێچووە .

ئیدارە محەلی دهۆك لە نیوەی یەکەمی ئەمساڵدا چەند پرۆژەیەکی پەروەردەی تەواوکردوە کە ملیونێك ١٨٦ هەزار دیناریان تێ چووەو بەم شێوەیە بوون :

دروستکردنی (٨٣) قوتابخانەی سەرەتایی ؛ شەش قوتابخانەی ناوەندیو ئامادەیی ٦ ـ ١٢ پۆلیو ١٤ خانوی نیشتەجێکردنی مامۆستایانو (٢١) خانوی فەرمانبەرانو دیواری حەوشەی (٩) قوتابخانەو سێ بارەگای لەشکری گەلی بەڕێز حسین خلف عزیز بەڕێوەبەری ئیدارەی مەحەلی پارێزگای دهۆك وتی : تەواوکردنی ئەم پرۆژانە لە چوارچێوەی جێبەجێ ـ کردنی بەخشەی گەشەکردنی سالانەی پارێزگاکردا بووە کە ٤٠ ملیون دیناری بۆ دانراوە . هەروەها وتی چەند پرۆژەیەکی تر دراوە بە قۆنتەرات چیەکان کە تێکیرایی بایی دوو ملیۆنو (٧٦١) هەزار دینارن .

وەئیدارەی محەلی دەستی کردووە بە دروستکردنی سەد خانو بۆ مامۆستایانو (٥٠) قوتابخانەی سەرەتاییو (٣٢٠) پۆلی زیادە بۆ قوتابخانەکانی لادێکانی پارێزگاکەو پێنج خانوو بۆ فەرمانبەران لە ناحیەی دیرەلوك ئەمانەشی لە رێگای کاری گەلیو هەرەوەزەوە ئەبن .

هەروەها ئەم پرۆژانەشی بە قۆنتەرات دراون : چوار سەرا لە مەڵبەندی قەزاو ناحیەکانو قیرتاوکردنی بەشی بنیشەوەی حەوشەی دایەرەی پاسپۆرتی ابراهیم الخلیلو شەش قوتابخانەی سەرەتاییو سێ موختەبەرو (١٠) باخچەی مندالانو بەشێکی ناوخۆیی قوتابیان و(٢٦٤) خانو بۆ فەرمانبەرانی ئاسایشی ناوخۆ .

بەڕێز یحیی محمد رشید پارێزگاری دهۆك ئەو فیستیڤا لە ئەدەبی یەی کردەوە کە هەردوو ڕێکخراوی پێشڕەوو نۆ جوانان لە پارێزگاکە دەربارەی شیعرو وتار خوێندنەوە سازیان کردبوو .

لە کاتی کردنەوەی فیستیڤالەکە کە لە مەڵبەندی لاوانی دهۆك رێکخرا سەرۆكو ئەندامانی یەکێتی گشتی لاوانی عیراقو هەردوو ڕێکخراوی پێشڕەوو نۆ جوانانو چەند لێپرسراوێکی پارێزگاکە ئامادە بوون . لە فیستیڤالەکەدا (٢٨) شیعرو کورتە چیرۆك بەشداربوون کە نوێنەری حەوت لیژنەی محەلینو ئەو هەڵبەستو وتارانەش کە تیایدا خوێنرانەوە دەسکەوتەکانی شۆڕشی ١٧ی تەمووزیان دەبڕیوە لەگەڵ شانازی کردن بەوەی کە سەرۆك صدام حسین ئەرکە نوێیەکانی پێسپێردراون وەك سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو سەرکۆمارو رێزو خۆشەویستییان بۆ سەرکردەی باوك احمد حسن بکر . وە باسی مەسەلەی ناوەندی ئەلەستینیان کردووەو نارەزاییان دژی پەیڕەوە خیانەتکاری یەکەی سادات دەربڕیوە .

نۆجوان رشید احمد لە ئامێدی لە شیعردا بەیەکەم دەرچووەو پێشڕەو ماجد یاسر لە مانگیش لە وتار خوێندنەوە بەیەکەم دەرچووەو حەڵاتیش بەسەر دەرچواند دابەش کراوە .

بەڕێز قایمقامی مەڵبەندی سلێمانی پێشانگایەکی زانستی کردەوە کە رێکخراوی نو..انان بەبۆنەی جەژنە ئەمرەکانی تەمووزەوە سازی کردبوو .

لە ئاهەنگی کردنەوەی پێشانگاکردا کە لە هۆڵی مەڵبەندی چاوەدێری کردنی کرابوو هاوڕێ خلف حمود ئەندامی سەرکردایەتی لقی سلێمانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو لێپرسراوی مەکتەبی لاوانو سەرۆکی لقی یەکێتی گشتی لاوانی عیراق لە پارێزگاکردا ئامادە بوون .

لە لایەکی ترەوە لە زووربەی لادێکانی پارێزگاکە هەڵمەتێکی هەرەوەزو کاری میللی لە ئارادایە بۆ دروستکردنی ٥٩ قوتابخانەی سەرەتایی یەك پۆلیو دوو پۆلی سەرەڕای ٣٨٩ پۆلی تر لە چەند قوتابخانەیەکدا ... ئەم وابە مانگی ئاب تەواو بن (٩٦) هەزارو (٨٨٠) دیناریان تێ ئەچێ .

چەند بروسکەیەکی نارەزایی

لە پارێزگاری سلێمانی یەوە

سەرۆکی بەڕێز :

شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووزی پێشڕەو کە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بەرپای کردو ، کە ئێمە لە ناوچەرگەی ئاهەنگ گێران بەبیرەوەری یانزە ساڵەی دەژین، هەر بە پرشنگداریی دەمێنێتەوەو درێژە بە رەوتەکەی دەدات بۆ وەدی هێنانی ئاواتو ئامانجەکانی گەلەکەمان .

بەناوی خۆمەوەو لە جیاتی دانیشتوانو فەرمانبەرانی پارێزگای سلێمانی پەیمانو بەڵێنتان بۆ نوێ دەکەینەوە کە سەربازی بە وەفاو دڵسۆز بین لە ژێر سەرکردایەتیە ژیرەکەتاندا بۆ تەواوکردنی رەوتی شۆڕش لە هەمان کاتدا کە بەتوندی دژی ئەو پیلانە چەپەڵە نارەزایی دەردەبڕین کە ویستی زیان لە شۆڕشەکەمان بداتو داواتان لێدەکەین کە بەتوندی سزای خاینان بدەن .

ئیتر بۆ پێشەوە بۆ وەدی هێنانی سەرکەوتنی زیاتر لەسەر رێگای یەکگرتنو سەربەستیو سوشیالستیدا .

ارشد احمد محمد
پارێزگاری سلێمانی

پارتی شۆڕشگێری کوردستان

سەرۆکی بەڕێز :

پارتیمان . پارتی شورشگێری کوردستان ئەو بڕیارو هەنگاوانەی کە سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەرهەق خاینو پیلانگێڕان بۆ سەر شورشە مەزنەکەمان شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووزو دەسکەوتە گەورەکانی هاویشتنی ...

باشترین تەمێ کردنن بۆ هەموو ئەوانەی هەوڵیان داوەو هەوڵ ئەدەن خراپە بەرامبەر بە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بکەنو تەگەرە لە رەوتە سەرکەوتووەکەی بدەن . سزادانی توندی خاینە پیلانگێڕەکان داواکاری جەماوەری رەنجدەرە لە رۆڵەکانی گەلی عیراقمان بە عەرەبو کوردو کەمایەتیە نەتەوەییە براکانەوە .

مەکتەبی سیاسی پارتی شۆڕشگێری کوردستان لە جیانی گشت خەباتگێڕانو جەماوەرە رەنجدەرەکەی لە رۆڵەکانی گەلی کورد بەتوندی پشتگیری بڕیارەکانی سەر- کردایەتی قوتریو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئەکات بۆ بڕینی هەموو ئەو دەستەخاینانەی ئەیانەوێ زیانە لە دەسکەوتەکانی شۆڕشو گەلەکەمان بدەنو ...

بەڵێنی خەباتو تێکوشانێ نوێ ئەکاتەوە بۆ رویشتن بۆ پێشەوە لە دوای سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بە سەر- کردایەتییە دلێرەکەتان لە پێناوی گەیشتن بە ئامانجە نیشتیمانیو نەتەوەییەکانمان .

مەکتەبی سیاسی
پارتی شۆڕشگێری کوردستان

دەورەیەکی تایبەتی لە هەولێر

هەفتەی رابوردودوو دەورەیەکی تایبەتی لە پارێزگای هەولێر بۆ (٣٠) جوتیار کرایەوە . دەورەکەش لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیر کردنو ئاراستە کردنی جوتیارانی پارێزگاکەوە ئامادە کراوە دەورەکە هەفتەیەك دەکێشێو بەشداربووان تێیداگوێیان لە چەند وتارێکی کۆمەڵایەتیو کشتوکالی یەوە ئەبێ .

ئا . د . ع

لیژنەی بەرەی نیشتمانی لە پارێزگای دهۆك کۆبۆتەوە

دهۆك : ئا.د.ع :

لیژنەی بەرەی نیشتیمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخواز لە پارێزگای دهۆك بەڵێنی تازە کردۆتەوە کە یەك ریز بوەستێ بەسەرکردایەتی سەرۆك صدام حسینو دووپاتی کردۆتەوە کە سورە لەسەر رەوتەکە لەپێناوی پاراستنی ئەو دەسکەوتانەی شۆڕش لە گشت بوارەکاندا بەدی هێناون .

لیژنە لەکۆبونەوەیەکدا کە هەفتەی رابوردوو کردی باسی دۆخە سیاسیو ئابوریەکانی کردووە لەگەڵ چونیەتی پشتگیری کردنی کاری بەرەییو قولکردنەوەی .

هەروەها لە کۆبونەوەکەدا بڕیار درا کە ئەندامانی لیژنەی بەرە سەر لە گوندە هاوچەرخەکان بدەن بۆ لێکدانەوەو باسکردنی نەخشە پیلانگێڕیەکانی ئیمپریالیزمو زایونیزم ..

پێشانگای پۆستەری سیاسی لە هەولێر کرایەوە

بەڕێز احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەنی راپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی هەفتەی رابوردوو پێشانگای پۆستەری سیاسی لە هۆڵی یانەی مامۆستایانی هەولێر کردەوە . ئەم پێشانگایەی پۆستەری سیاسی لەلایەن بەڕێوە- بەرایەتی رۆشنبیری جەماوەری هەولێرەوە بۆ هونەرمەندانی ولات رێکخراوە پێشانگاکە سێ رۆژ دەکێشێو ٤٠٦ پۆستەری دیواری تێدانیشان دراوەکە بەرهەمی ٣٥٠ هونەرمەندی ولاتەو ئەم پۆستەرانە دەسکەوتەکانی شورشیان تۆمارکردوە لەمانە خۆماڵی کردنی نەوتو ئۆتۆنۆمیو هەڵمەتی سەرتاپاگیری نیشتیمانی نەهێشتنی نەخوێندەواریو یەکێتی نیشتیمانی .

Institut Kurde de Paris

بەشی سێیەم

رێنووسی کوردی

رەئووفی ئەحمەد ئالانی

چەند هەڵوێستێک

٦ - دووبارەکردنەوەی پیت لە باتی گیراوی ((شدە)) :-

لەم دیاردەیەدا رێنووسی کوردی دەقی خۆی گرتوە ، هەر پیتێ کە گیراوبێ دووپات دەکرێتەوەو بە ترنجاوە کرکە دەکرێ ، وەک : [راددە ، کەللە ، پەککو ، هەڵلا ... هتد]. یان لە دەقە وشەی عەرەبیداو بە رێنووسی کوردی .. وەک : « تەوواب = تواب »

کەواتە لە بێجگەی ئەو حالەتەدا ، دووپات کردنەوەی پیت بکرێ بە رەمزو نیشانەی هەر شتێکی دی ، دەبێتە مایەی ئاڵۆزی لادان لە دەستووری دابینکەر ...

ئەگەر بیانوومان ئەوەبێ کە دووپاتکردنەوە لە زمانی دیدا بۆ چەندان ئەرکی جیاجیا لە بردوەدایە ، هەر ئەوەندەی بۆ دەچم : لەوانەیە لەسەرەتاوە بە هەڵەچوو بن و ئێستاش هەڵە سڕینەوەکانیان لە وزەی دەستکاریدا نین ... بەڵام ئێمە بۆمان هەیە کە لاسایی گەندەکاری نەکەینەوە !.

٧ - چوکڵەو کەشیدە :-

أ - ئەوەی کە تا ئێستا لە سەری پێکهاتبین تەنها چوکڵەی وێنە «٧» بۆ جیاکردنەوەی دەنگی لاوازو قەڵەوە ... یان سوک و گڕ .. یان بۆ بزواندنی دەنگی لارو کراوە . وەک :

« ڕ ، ڵ ، ۆ ، ێ »

لەسەردەمێکیشدا ، کە هێشتا ئەو چوکڵەیە نەهاتبووە کایەوە ، تەنها لەسەر پیتی (ل) قەڵەو سێ خاڵیان دادەنا ....

ب - بەر لە دابەزینی رێنووسی کۆڕ دانانی کەشیدەی (ت) سەر ئاسا

بۆ دیفتۆنگ = دەنگی دوولۆ ، بەکاردەهێنرا واتە دەخرایە سەر دەنگی و . ی بە واو بە ی.ی کراوەو لە دوای نیمچە بڕگەوە ، وەک : (شوێن ، گوێ ، خوێن) گۆکردنی ئەو دەنگە دوولۆیەش سەر بە ئاخاوتنی گۆرانەکانە .

ئەو زمانەوانانەی کە زۆر پابەندی شێوەی ناوچەییەکەی سلێمانین ئەو کەشیدەیە بۆ هەمان دەنگی دوولۆ نابوێرن ، وەک لە نووسینەکانی مامۆستا تۆفیق وەهبی و ، بەردەوام لە نووسینەکانی دوکتۆر مارف خەزنەداردا دێتە بەرچاو .

بەڵام رەوتی مێژوویی زمانە ئەدەبیەکە ، وەدەری هاویشت ، چونکە لە دەستە شێوەکانی شارباژێڕو موکریدا ، ئەو جۆرە وشانە بەبێ دوولۆیی بەرەوانی دەردەبڕدرێن .

لەناوچەی سۆرانیشدا ، لەو جۆرە وشانەدا دەنگی «و»ەکەی تێدا دەچێ و لیچو لێویان پێی رانەهاتوە کە لەباتی (خوێن) دەڵێن (خین یان (دەخینیتەوە) لەباتی (دەخوێنێتەوە).

لە دواییدا کۆڕی زانیاری کورد لە حەفتاکاندا ، هەمان کەشیدەی خستەسەر (ی ی)و (و و)ی درێژ ، یان هەندێ واتەی جووتە بزوێنی تیژ بەم شێوە نووسییان :

دون = دوون ، بیر = بییر).

ئیدی بێجگە لەوانەش بێتو رێنووسێکی فەرهەنگی سازبدەین ئەوا چەندان چوکڵەو کەشیدەی هەمەجۆرەمان دەوێ و کارەکەمان لێ سەختتر دەبێ . واتە بۆ زۆربەی مەردومگەلەکە دەستنادەن و نارەزووکاریش گەمەی خۆی تێدادەکا !!

داتانی چوکڵەو کەشیدە تەنها ملۆزمی پیتە عەرەبیەکان نین ، کەواتە بۆ سەرنجدانی ئەم پیتە لاتینیانەش : ([illegible])

ئەم پرسیارە ئا بزوێن و چوکڵە بە چ رێگەیەکدا دەپارێزرێن و کاریان پێ دابین دەکرێ !!

دیمانەگەریانە = نەزەریانە بۆی دابچین کە وەک پیتە بنچیەکان لە نێوان نووسیندا فەرامۆش نەکرێن ، تەنها رێگە ئەوەیە کە لەقاڵبی پیتداو بەشکڵی تایبەتی داڕێژرێن ، ئەگینا چەندە گرنگییان پێ بدرێ ، جاروبارە لە بیر دەکرێن و نانووسرێن .

بە نمونە سەرو بۆری رێنووسی عەرەبی چونکە لە قالبی پیتدا نین بە دەگمەن دەبێ لە نووسینی باودا نانووسرێن و لەزۆر شوێندا خوێنەر دەگەوێتە هەڵەوە ، حاڵ و مەقام و بیستەنیشن نابێتە دەستەبەر !! ئەوەی کە تەگەرەی خستوەتە رێنووسی کوردیەوە پتر دوو پیتی (ی ، و)ن . کە لەیەک نۆرم و شکڵدا لەلایەکەوە دەنگدارن و لەلایەکی دیکەشەوە دەبنەوە بە بزوێنی رووت لەم حەلەشدا دەوری کورتە بزوێن و درێژە بزوێنیشن دەبینن .

لێرەدا گێشەکە هەر بەردەوامەو زۆر لایەنی رێزمانیشی تێدا بووەتە قوربانی . تەنها کەشیدەکەی کۆڕیش لەم مەیدانەدا هەموو گۆسپێکی تەختنەکردوە .. مادیەکیشە مەردومگەلەکە بێ ملی ئەو کەشیدەیە نەبووە لایەنی ئیزافەشی مراندوە .

لە لاتینیدا (بە نموونە) بۆزۆر زێر هەرچەندە بە پیت دەنووسرێن بەڵام وارێکەوتوە کە لەگەڵ دەنگداردا شکڵیان جیاوازە ، وەک : [illegible] بێتو لە عەرەبیدا ئەو جیاکردنەوەیەمان بۆ بڕەخسایە باری شانمان سووکتردەبوو .

راستیەکە ناکرێ بە ژێر لێبڕدوە وەک لە خاڵی (ب) دا باسم کرد ، دووپاتکردنەوەی پیت لە کوردیدا ، تەنها بۆ پیتی گیراو کارێکی ژیرایەو لە کاردایە . ئنجا هەمان دووپاتکردنەوە ، وەک لە (و و ، ی ی) تیژداو بەسفەتی بزوێن کارێکی زۆرە ملانەیەو باری ناچاریە . لەو دەربازگەیەوە بۆی بڕوێن ناهەقی کۆڕ ناگیری کە لەو دوو بزوێنەدا کەشیدەی خستە شوێن دووبارە پیت ..

من لە شوێنی خۆیداو لەم بەحسەدا بە چڕی لێی دواوم . لەوانەیشە پەسندی نەکەم . نەک بە هۆی خۆ بەستنەوە بە رێنووسی ئاساییەوە بەڵکو سەبارەت بە چەند لایەنێکی رێزمانی و باری دەروونییەوە .

دستویفسکی ١٨٢١ - ١٨٨١

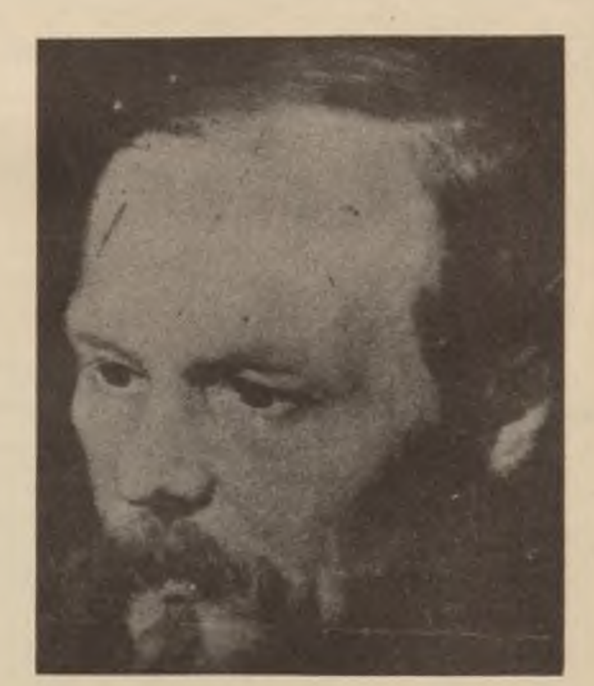

((هیوا))ئامادەی کردوە

● منالیەتی لە تەنگترین گزشەی موسکۆدا بەسەربرد ، لە خانویەکدا ژیا کە بەتەنیشت نەخۆشخانەیەکی هەژارانەوە بوو . ئەو لایەوە گۆرستانێکی تایبەت بە ئاوانباران و هەتیوخانەیەک بۆ منالە زۆڵەکان کە ئەم دیمەنانە کارێکی گەورەیان کردە سەر دڵ و دەروونی .

● کوشتنی باوکی ئیش و ئازاری زیاتر کرد . ئەمەلە ساڵی ١٨٣٩ دا لە ئەنجامی دڵرەقیدا لە لایەن جوتیارەکانەوە پەلاماری دراو کوژرا ، ئەم رووداوە بارێکی دەروونی پڕ ئیشی بۆ دستویفسکی خولقاند « لێرەدا ، وا دەگێڕنەوە کە گەیشتنی هەواڵی کوشتنی باوکی توشی پەتۆی بورانەوەی کرد کە تا مردنی لەگەڵیابوو »

● ئەو وەزعە ناهەموارەی لە ژیانی خێزانیدا بە سەری برد وای لێکرد هەر لە سەرەتاوە خەریکی خۆ خواردنەوەو گۆشەگیری بێ و پەنا تەنیا بەرێتە بەر خوێندنەوە . رەخنەگرەکان دستویفسکییان بە ئەدیبی ناکۆکی و ئازاروئیش دادەنا تاقی کردنەوە پڕ ئازارەکانی بە ئاشکرا لە شاکارە ئەدەبیەکانیدا دەردەکەون .

کۆمەڵی دەرەبەگایەتی روسیای قەیسەری کۆمەڵانی خەڵکی هەژاری دەهاڕی و بێبەزەیی دەیچەوساندنەوە ، ئەمەوای کردبوو باوکی دستویفسکی دەست نوقاوبێ هەتا لەگەڵ خێزانەکەی خۆشیاو دڵرەق بێ لەگەڵ ژن و منداڵەکانیا ، لەبەر ئەوە دەبینین هەستی ئەم ئەدیبە بەرامبەر باوکی پڕە لە ناکۆکی لە کاتێکدا سۆزی بەزەیی هەیە بەرامبەری وەک باوک ، بەڵام وەک ئینسان قینی لێ دەبێتەوە .

بەڵام بەرامبەر دایکی ، هەستی پاک و پڕسۆزبووەو تا دوایی ژیانی باسی دایکی بەو پەڕی خۆشەویستییەوە دەکا .

بیری ئەدەبی و سیاسی

دستویفسکی لەزۆر فێکری ئازادی پڕگری و ناکۆکیدا دروستبو ، حکومەتی قەیسەر (نیکۆلای یەکەم) خەریکی بڵاوکردنەوەی ئەو بیرو باوەڕەبوو کە تەنیا خزمەتی سودی خۆی دەکرد لە سەپاندنی دەستەڵاتی خۆیدا بە سەر گەلدا .

● ساڵی ١٨٤٩ دستویفسکی ئەلقە طوباویەکەی فەرمانی

لە سێدارە دانیاندرا ، بەڵام لە دواکاتدا لە سێدارە دانەکەی گۆڕزا بە دوورخستنەوەو کاری کردنی گران لە سیبریا ، لەو ماوەیەدا ئەم توشی نەهامەتی و سزایەکی دەروونی سەخت بوو ، هەر لەو ماوەی دوورخستنەوەیەدا باری فیکری گۆڕانی بەسەرداهات . ژیانی لەوێ زۆر سەخت بوو ، ماوەی چوار ساڵی رەبەق دەست و پێی لە زنجیرو کۆڵدا بوو ، لەناو بکوژو دزو جەردەکاندا دوور لە هەموو مامەڵەیەکی مرۆڤایەتی دە ژیا .

سیاسی ئەو گۆڕانە فیکریەش لە رۆمانی (یادگارەکانی ناو ماڵێکی مردواندا) ساڵی ١٨٦٢- دەردەکەوێ .

● لە ساڵی ١٨٦١ دارۆمانی (رەزیل و رسواکان)ی نووسی کە تیایدا ناکۆکی تیژی ژیانی شارێکی گەورە دەردەخاو نارەزایی فیکری و کۆمەڵایەتی دژی حیبینی حوکمڕەوا دەردەبڕی بەرامبەر چەوساندنەوەی مرۆڤی هەژارو ئەمەش لە شەخسیەتی (ئیڤان بترو- فیتس) دا دەردەکەوێ ، لە کاتێکدا لەسەرەتادا پاڵەوانەکانی دستویفسکی ،

پاڵەوانی بێهێزو ون بوون و تەنیا خەویان بە بەختیاری - یەوە دەبینی ، بەڵام لێرەدا رووبەڕووی پاڵەوانێکی نوێمان دەکاتەوە کە «ناتاشا»یە بەهێزو توانایەوە بەرگری لە هەست و سۆزی خۆی دەکاو ئامادەی قوربانیدانە لە پێناوی ئامانجەکانیاو ئەم پاڵەوانەی هەنگاوی هاتنە پێشەوەی گونجاوە لەگەڵ گیانی هاوچەرخدا .

● **ئێش و ئازاری ئیجابی:**

دستویفسکی فیکری ئەساسی رۆمانی « برایان کارامازۆف » لە پوختەی پەرگرافێکی ئەنجیلا کۆ دەکاتەوە : (راست و دروست پێتان دەڵێم ، ئەگەر تۆوی نەکەوێتە زەوی پێ بگا ، هەر خۆی بەتەنیا دەمێنێتەوە ، بەڵام ئەگەر مرد ، ئەوا بەرێکی گەورەدەدا) ژان و ئازاری راستە قینەی خەڵک وەک دستویفسکی دەیبینێ ، لە گەڕانیانایە بە دوای راستیدا، بالێینی و سوزبوون لە سەر ژیانەوە . هیوا ئەو دنیا پڕ ئازارو ژانەدا دەژێنێتەوە کە پاڵەوانە پەشێوەکانی دستویفسکی تیا دەژین . سیفەتی دیار لە ئەدەبی دستوویفسکیدا ترازیدیایە ، لەزوربەی رۆمانەکانیا تاوانێک دەگرێ و دەیکاتە چەرخی سوڕانەوەی مێژوویی و فەلسەفی بۆ لێکدانەوەی کێشەکانی هاوچەرخی کۆمەڵایەتی و لە گفتوگۆی پاڵەوانەکاندا پێداگرتنێکی تایبەتی دەردەکەوێ کە دەگۆڕێن بە وێنەی زیندوی پڕ لە زۆرانبازی ناکۆکیەکان

ئەهمیەتی جیهانیەتی ئەدەبی دستوبفسکی بە شانازیەوە دەیخاتە ریزی ئەدیبە گەورەکانی هاوچەرخی خۆی وەک بلزاک و فلوبێرو درایزدرو ئەبسن و ئەدەبەکەی دەورێکی گەورەی دی لە پەرەپێدانی لایەنی واقعی رەخنەگریدا لای زۆر ئەدیبانی دنیا .

دوونموونە لە قوتابخانەی شیعری مەولەوییەوە

• محمد علي تەرەداغي •

کە سەرنجێ چەند کەشکۆڵێکی کوردی بدەین و بە چاوێکی وشتەری بە شوێن شیعری لەهجەی گورانیدا بگەڕێین ، رەنگە زوری پێنەچێت بەرهەمی جۆراو جۆری چەند شاعیری هاوچەرخی (مەولەوی)و دوای مەولەوی بدۆزینەوە ، دوای ئەم گەڕانەیش ئەگەر جارێکی دیکە کەمێ وردتر بگەڕێینەوە سەر ئەو شیعرانەو هەندێک لەسەرخۆ بیانخوێنینەوەو جار جاریش بیر لە سۆزو شێوازی شیعرەکانی مەولەوی بکەینەوە دەبینین پەیوەندیی و بەیەکەوە بەسترانێک لە نێوان بەرهەمی ئەم شاعیرانەو مەولەویدا هەیە ، شوێن پەنجەو ئەسەری بیرو هەستی مەولەوی -کەم نازۆر- لە شیعری ئەم شاعیرانەدا بەدی دەکرێت .

هەندێ جاری کەیش دەبینین نەک تەنها لە ناودرۆکی شیعرەکاندا بەڵکو خوو رەوشت و پەیوەندی دۆستانەی ئەو شاعیرانەو هاوڕێکانیاندا شێوەی خوو رەوشتی مەولەوی دەبینرێ . وەک چۆن مەولەوی ، بۆ خۆشی و ناخۆشی ، نامە بە شیعر بۆ دۆستانی دەنێرێ .. ئەم شاعیرانەیش بەو چەشنە ئەو رێگەی مەولەویان گرتووەو هەر پارچە لە نێوانیاندا ئاڵوگۆڕی پێ دەکرێت .. ئایا ئەو شاعیرانە بەشێک نین لە قوتابیانی قوتابخانەی شیعری مەولەوی ؟ بەڵێ ئەوانە قوتابی ئەو شاعیرە بلیمەتەن ، بەڵام هێشتا هیچیان بۆ نەکراوە تەنانەت زۆربەیان ناویشیان نەبستراوە .

لەم دەرفەتەدا دەمەوێ نموونەی دوو شاعیری قوتابخانەی شیعری مەولەوی پێشکەش بکەم و ئومێدەوارم بتوانم لە داهاتوویشدا زیاتر نموونە لەم بارەیەوە بخەمە روو .

نموونەی یەکەم: نامەی شاعیرێکە نازناوی (جەفایی) بۆ خۆی هەڵبژاردووە ، ئەم نامەی بۆ شاعیرێک نووسیوە کە (شەهید) ی بۆ ناوی شیعری خۆی پەسەند کردووە .

مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕریس دەفەرموێ : یەکەم - واتە جەفایی - شێخ عەبدوڵلای کوڕی شێخ حەمەئەمینی شەمێرانیی ، عەبابەیلیی ، بەرزنجیە . دووەمیش - شەهید- سەید مەحەممەدی کوڕی سەید عەبدوڵلای کوڕی مەولەوییە .

نموونەی دووەمیش : وەڵامی ئەشەهید ا بۆ (جەفایی) ، کە دیارە زۆر جێگەی خۆیەتی « شەهید» رێگەی باپیری خۆی ونکردبێ و ، هەست و سۆزی ئەومان بیربخاتەوە .

دەربارەی لەدایکبوون و لەجیهان دەرچوونیان و بەسەرهاتی ژیانیان شتێکی دووەم دەست نەکەوت ، بۆیە بەم چەرەیەوە دەوەستم و ، دووبارە ئومێدەوارم بتوانم لە داهاتوودا شتی راست و دروستم دەست بکەوێ و بیخەمە بەردەستی خوێندەواران .

خوالێخۆشبوو مەلا فەتاحی کاگردەڵی لە کەشکۆلە فرە رەنگینەکەیا گەلێ شیعری ئەم دوو شاعیرەو شاعیرانی دیکەی سەر بە قوتابخانەی مەولەوی وەک : (مەحرومی)و (داخی)و (مەفتوون)و ....ی بۆ تۆمار کردووین و بە جوانی بۆی هەڵگرتووین و ئێستە چاوەڕێی زیندووکردنەوەی سەرلەنوێن .

ئەنیسەکەی عەهد عالەم ئەلەست
دڵ وە صەهبای صاف بە ئاشنایی مەست
خەبڵێوەن خەدەنگ موژگان خوونڕێزا
شۆخ شیرین خوو خاڵان سۆسەن بێزا
ها ئامان نامان نەدان نەجەرگم
هون بدۆ ئەودەر پەی رەنگ بەرگم
پەرێ مەزەی نام تیرش هیلاکم
ئەر نەدۆش نەجەرگ ئەسپەردەی خاکم
حەیفەن وە بێ کام جە یاران تاق بام ،
وە بێ زام مەردەی گوڕ فیراق بام

تاج سەر ! سەودای سۆسەنی نەسەن !
شای شێوبای شێوەی شیرین راز شەکەر !
ناە جیاوەی جەمین جامی جەم جەلا
موعەللیم عیلم ئاداب بەلا
تای (نان) نیبای تۆن مەبنەت تار
(پۆ) پەزارەی خەم دین دیدەی یار
فەرمابێت : دڵم جە شانای خەدەنگ
مەحروومەن بێرەنگ پەی تیر هوون رەنگ
نیگاو بیمنیگا وە رەحمەن ئەر قین
تیر بەتۆی کەمان مەدەرۆ تەمکین
حوزووری نیگا ناکا نیگا بەست
هومای دڵ مەحرووم پەی
ریانەن ئەوشەست
نە ، نە گیان و دڵ مەوینی بۆ تیر
نە سارای دەروون نەهوونن یەقین
هەنی ئەی بەدبەخت سەرسەخت زامسەخت
چێش واچۆ شانای تیرش وە جەخت
بەڵام منو تۆ هاوار ئەو ساقی
نەیچی ! نەی ، دەروێش ! نەوای عیراقی
من دووری ئازیز ساکنیم سەندەن
ریشەکەی تەمام وەشکەیەم کەندەن
هیممەت ئەو ساقی پەی جامی لەبرێزا
خاو مەستیم دۆرتا رۆی رەستەخێز
دەروێش و ، نەیچی ، وە نەغمەو نەوا
طەیر دڵ وەزون جەو خاو ئەو هەوا
بەڵ وێش دۆ نەدەور ئارامگەی دولبەر
ئەر مشو بەڵکم نەشۆ وە هەدەر

بیرم دێتەوە ....

ئەو خانووەم بیر دێتەوە کە تیایدا لە دایکبووم .
بیر لە شیشکی خۆری بەرەبەیانیان دەکەمەوە ، کەلەدرزی
پەنجەرە کچکەکانەوە بە دزیەوە دەهاتە
ژوورەوەو هەمیشە رووناکی لێ نەدەبڕا، زۆریش
گیرنەدەبوو دەرۆیشت .
بەڵام ئێستاکە من تەنیا ئەو شەوەم خۆش
دەوێ کە تیایدا دەژیم ....
بنەوشەو گوڵدانە بریقەدارەکانی مۆسیستێم
بیردێتەوە ، ئەو شوێنەم بیردێتەوە
کە براکەم لە رۆژی بیرەوەریی لە دایکبوونیا
بۆ بولبولێ وازاندبووەوە ..
ئەو دارەم بیردێتەوە کە بۆ جەژنی لە دایک
بوونی دانرابووو تا ئێستا هەر لە شوێنی
خۆی ماوەتەوە ..

بیرم دێتەوە ....

ئەو شوێنەم بیردێتەوە کە راهاتبووم ئشش خشتۆکێی لێ بکەم ..
ئەوسروە شتێدارەم بیردێتەوە کە بەرەو رووم دەهات و باڵی پەرەسێلکەکانی بەرزدەکردەوە .
بیرمدێتەوە ، کە کاتی خۆی گیانم
وەکو تاڵە نوکێک وابوو بە ئاسمانەوە دەفری ..

بیرم دێتەوە !

ئەو دارە گەڵا چڕە بەرزەم بیردێتەوە ،
کە راهاتبوم بیر لە کۆتایی لقە بەرزەکانی بکەمەوە .
ئەو لقانەی بەرەو ئاسمان هەڵچووبوون ،
کە ئەوشیان بەکێکبوو لە ئاواتەکانی منداڵیم ..

بەڵام ئیمڕۆ من لە ئاسمانەوە دوورم و ئیتر تام و چێژی ئەو خۆشیەشم لە لا نەماوە .

بیرەوەری

● **شیعری : تۆماس هو**

عزیزا حریری لە عەرەبییەوە کردوویە کوردی

● **شاعیری ئینگلیزی ((تۆماس هو)) لە ماوەی نێوان ساڵانی ١٧٩٩-١٨٤٥ دا ژیاوەو هاوچەرخی ((جورج الیوت و جۆن هنری)) بووە .**

Institut Kurde de Paris

له بیرەوەی کۆچی دوایی گیوموکریانی نەمردا

چاپخانەی کوردستان لە هەولێر مێژوویەکی پڕ شانازی و بەرهەم لە بزوتنەوەی ڕۆشنبیری کورددا

که گیو موکریانی کۆچی دوایی کرد ، زۆرشتی ئازیزی لە دوای خۆی بەجێ هێشت ، یەکێك لەو یادگارە زۆر ئازیزانە چاپخانەکەی بوو ، قەڵەندەرخانەکەی پیرەمێرد ((چاپخانەی ژین)) لە سلێمانی ، کە خۆڵی کۆچی دوایی کرد ، زۆر کەس پرسیاری ئەوەیان کرد ، ئەم قەڵەندەر خانەیە ، دوایی پیرەمێرد چۆنو چی بەسەردێ ، وەپیرەمێرد دوا دێری وەسیەتەکەی بەوە دوایی هێناوە (ئاگاتان لە چاپخانەکە بێ !!) ... گیو موکریانیش ، هەر ئەو وەسیەتەی کردوە و چاپخانەی کوردستان تا ئێستا ماوە ،

هەر جاری بەلای شوێنە تازەکەیدا ڕادەبوورم گەرموگوڕیانیم لە شوێنە کۆنەکەی یاد دەکەوتەوە ؛ بە ڕوانگە سپیەکەی لە مل کردوەو . پیت چنی دەکا ، جۆلانەوەی ، سەروسیمای ، دەستە لەرزۆکەکەی لە دوارۆژەکانی تەمەنیا ، مێژوویەکی پڕ شانازی ئینسانێکی گەورە دەگێڕنەوە ، ئەو ئینسانەی بێ دەنگ لە دایك دەبن بە بەرۆشەوە وەك مۆم دەسوتێنو بێ دەنگ دەمرن .

لەم دوایەدا ، چونیە لای کاکە کوردۆ موکریانی کە ئێستا سەرپەرشتی کاروباری بەڕێوەبردنی چاپخانەکە دەکا ، حەزمان کرد ، مێژووی چاپخانەی کوردستانمان بۆ بگێڕێتەوە ، کە دەچیتە ژوورەوە ، یەکسەر ، ڕوو بەرووی دووێنەی ، ئەو جوتە برایە دەبی ، کە ڕەنجی دڵسۆزانەیان لەگەڵ ئەم چاپخانەیەدا کێشاو شارەو شاریان پێکردو شەونخونیان بە دیارەوە کردو وشەی کوردیان پێ پرشنگدار تر کرد . نەمران « حسین حوزنی موکریانی » و « گیوموکریانی » . مەبەست لەم ڕیپۆرتاجە ڕۆژنامەییە ، بەسەر کردنەوەی چاپخانەی کوردستان نیە بە بە تەنیا، چونکە بەسەرکردنەوەی بە مەبەستی لەسەر نوسینی زۆر دەهێنێ - ئەم چاپخانەیە مێژوویەکی پڕ بەرهەمو شانازی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری کورد دەگێڕێتەوە- کەواتە ، زیاتر بەسەرکردنەوەکەمان ،بە مەبەستی گێڕانەوەیەکی خێرایی مێژووی ئەم چاپخانەیەیە بۆ ئەوەی ئێستا .

کوردۆ موکریانی

داوامان لە کاکە کوردۆ کرد پێمان ڕابگەیەنی یەکەم جار کە چاپخانەکە لە لایەن ئەمر حسین حوزنی موکریانەوە دامەزرا کەی بووە لە کوێ؛ کە چاپخانەکە برایە ڕەواندوزو لەوێ چی پێ چاپ دەکراو داماو موکریانی چۆن کلیشەی بۆ چاپکراوەکان دروست دەکردو دەوری گیو موکریانی لە پەرەپێدانی چاپخانەکەدا چۆن بوەو لە کەیەکەوە هێنرایە هەولێرو کەیەکەوە هێنرایە هەولێرو چەند گۆڤاری لێ چاپکراوەو وەسیەتی گیو بۆ چاپخانەکە چی بوە ؟!

کاکە کوردۆ بە کورتی ئەم شتانەی بۆ گێڕاینەوە :

● یەکەمجار ، وەلە ساڵی ١٩١٥دا داماو حسین **حوزنی موکریانی لە شاری** حەلەب چاپخانەی کوردستانی دامەزراندو شوێنەکەشی لە بازاڕ چەی حەلەب بوو ، مێژووی هاتنی بۆ عێراق ساڵی (١٩٢٥)ە ماوەیەك لە بەغدا بوو ، دوایی لەسەر داوای « سید طه شەفرینی» کە ئەوسا لەڕەواندوز قائمقام بوو داماویش هەر لە حەلەبەوە دۆستایەتی لەگەڵیا هەبوو چاپخانەکەی بردە ڕەواندوز دەربارەی چۆنیەتی ئامادە کردنی کلیشەی دەستکرد لە لایەن داماوەوە ، نەك هەر کلیشەی ڕەسمو خەت بەڵکو پیتی چاپیشی لە داربەڕوو دروست دەکردو لە کتێبی ڕێگا لە کوردستاندا بە درێژی باسی ئەمە کراوە وزۆربەی ئەم کارانەشی لەو کاتەدا کردوە کە لە ڕەواندوز بوو ، ئەو کتێبانەی کە لە ڕەواندوز چاپکراون زۆرن لەمانە (چیرۆکی کەلەباب ، **عقیدئیمانی ، دیاری مەلا** محمدی کۆیی، لە نووسینەکانی حسین حوزنی موکریانی: **خۆشی وترشی ، بزنۆکەو مەڕۆکە ،** عبدالقادر حشمت ، مەسئەلەی کوردەکان ڕەواندوز ١٩٢٦ (دزێکی پێش کەوتن)ڕەواندوز ١٩٢٧ ، بەخێوکردنی کرمی ئاوریشم ، ڕەواندوز ١٩٢٨، ئاوڕێکی پاشەوە بەندی دووەم ، ڕەواندوز ١٩٢٩ . ئاوڕێکی پاشەوە جزئی سێیەم ، ڕەواندز ١٩٣٠ ، ئاوڕێکی پاشەوە جزئی چوارەم ساڵی ١٩٣٠ . بەرگی دووەم . جزئی یەکەم ساڵی ١٩٣١ . سێیەم . جزمی یەکەم ساڵی ١٩٣١، مێژووی ناودارانی کورد بەرگی .یەکەم ساڵی ١٩٣١ ، مێژووی کوردو نادرشا ساڵی ١٩٣٤ . وێنەکەری و کۆلین ١٩٣٤ ، شاکر فتاح ، فەرهەنگۆکی کوردی-ئینگلیزی ساڵی ١٩٣٤ گۆڤاری زاری کرمانجی لە ساڵی ١٩٢٦ هەتا ساڵی ١٩٣١ . وە ٢٤ ژمارەی **لێ دەرچووە ، هەروەها** چەندەها کتێبی تری چاپ کردووە وەکو : گۆڤاری ڕووناکی (١١) ژمارەی لێ دەرچووە .

کلیشە دەستکردەکانی حوزنی نەمر

● دەوری گیو موکریانی زۆر بووە لە پەرەپێدانی چاپخانەکەدا چونکە هەر لە سەرەتای ژیانیەوە **لەگەڵ داماو حوسێن حوزنی** کاری کردووەو لە ساڵی ١٩١٣دا چوونە وڵاتی شامو لە شاری حەلەب نیشتە جێ بوون هەتا ساڵی ١٩٢٥ولەساڵی ١٩٢٦ تا ١٩٣١ یاریدەدەری حوزنیو بەڕێوەبەری گۆڤاری زاری کرمانجی بووە لە ڕەواندوزو لە ساڵانی ١٩٣٥، تا ١٩٣٦لە گۆڤاری ڕووناکیدا بەشی کردووەوە لە ساڵی ١٩٣٥ مەکینەیەکی گەورەتری بۆ چاپی کوردی لە موسڵ کڕیوە ولە هەولێر دای مەزراندووە ، **لە پاش ئەوەی** حوسێن حوزنی کۆچی دوایی دەکا گیو موکریانی بە تەنیا دەست دەکاتە چاپکردنو ئەو کتێبانەی گیو موکریانی چاپی کردون :

فەرهەنگی ڕابەر (عەرەبی-کوردی)١٩٥٠ گۆڤاری هەتاو (١٨٨ ژمارەی لێ دەرچووە) لە ساڵی ١٩٥٤ هەتا ١٩٦٠ ، -کۆلکە زێڕینە (کە بە پێنجزمانە ، کوردی ،عەرەبی ، فارسی ، ئینگلیزی ، فەرەنسی) چاپی یەکەمین ٩٥٥ فەرهەنگی مەهاباد (کوردی، عەرەبی لەساڵی ١٩٦١ چاپی دووەمینی کۆلکە زێڕینە لە ساڵی ١٩٦٦ . ئەلفو بێی کوردی وێنەدار بە تیپی لاتینی ساڵی ١٩٧٢ . فێربوونی زمانی کوردی لە سێ مانگدا بە بێ مامۆستا ساڵی ١٩٧٤ . جگە لەمبەر هەمانەی خۆی پتر لە ٥٠ کتێبی کوردی لە چاپخانەی کوردستان لە هەولێر چاپ کردووە وەکو (دیوانی نالیو دیوانی سالم . ئەحمەد مختار بەگی جاف . ئەدەب ، ئەدیب هتد) لەگەڵ حەوت گۆڤاری قوتابخانەیی و گۆڤارێکی سەروانی هەولێر بەناوی (گۆڤاری هەولێر)و گۆڤاری یەکێتی نوسەرانی کورد لقی هەولێر بەناوی نوسەری نوێ خوالێ خۆشبوو گیوی موکریانی وەسیەتی ئەمە بوو بۆ چاپخانەی کوردستان کە هەرگیز کار بکاو نەوەستێ .

حوزنی و موکریانی لە چاپخانەدا

ئامادەکردنی ئومێد کاکە ڕەش.

دەرچوانی خانەی مامۆستایان ئەرکی خۆیان گرتە ئەستۆ

مسۆگەر کردنی هێرشی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە عێراقدا لە ئەنجامی ئەو هەوڵو تەقەلاو تێکۆشانەوە بوو کە لێپرسراوانو کارگێڕانو مامۆستایان بەو پەڕی دڵسۆزیو خۆ لێبوردنەوە ئارەکەیان گرتە ئەستۆو بە تەواوی دەستیان پێکردوو خۆیان تێدا ماندوو کرد... بەو نیازە کە لەو ماوە دیاریکراوەدا ٢٧ر٣٢١٢ نەخوێندەوار لە تەمەنیان لە نێوان (١٥-٤٥) سالیدایە کە (٦٩٠ر٦٧٦) پیاوو (٩٣٧ر٥٣٥ر١) ئافرەتن ، لەو دەروە کوشندە سامناکە ڕزگار بکەن . کە چەندەها ساڵە بە دەستیەوە ئەناڵێنن و لە هەموو ڕوویەکی ژیانەوە دوای خستوین .

ئەو ماوەیە کە دانرا بوو بۆ نەمانی ئەم نەخۆشیە ترسناکە (٣٦) مانگ بوو کە کۆمەڵی پیاوان بە (٢١) بکرێن مانگو ئافرەتان بە (٣٥) مانگ ڕزگار بکرێت لە سەرەتای هێرشەکەوا زۆربەی نەخوێندە- خێرابەو وارەکان پەیوەندیان کرد بە مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندوایەوە تا ڕۆژی ١٦ حوزەیران ئەمساڵ ٢٠٧٠٠٠ر فێرخوازمان هەبووە لە مەڵبەندەکاندا . لەگەڵ ئەم ڕۆیشتنە پەیوەندی کردنە زۆرە هێشتا چەند کۆسپو تەگەرەیەك لە سەر ڕێبازی هێرشەکە ماوەتەوە کە گەورەترین کۆسپیان لە پارێزگای (کازی ئافرەت) ئەویش لە گوندەکاندا .

بۆ چارەسەر کردنی ئەم کۆسپە بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانی مامۆستا محەمەد پێرۆز ڕۆستەم پێشنیازی دانانی دەرچووانی خانەی مامۆستایانی خستە بەر چاوی لێپرسراوان کە پاش تەواو بوونی تاقیکردنەوەکەیان یەکەو ڕاست دەورەی کادرانی نەهێشتنی نەخوێندەواریان بۆ بکرێنەوە .

لە ڕۆژی ١٥ / مایس / ٩٧٩ دەورەی -٤٥- یان بۆ کرایەوە لە لایەن یەکیەتی ڕاهێنانی بەڕێوەبەرێتی نەهێشتنی نەخوێندەوارییەوە بۆ ماوەی (٣) سێ هەفتەو -١٩٩- دەرچوان بەشداریان تێدا کرد کە -١٤٤- ئافرەتو (٥٥) پیاو بوون

لە ١٨ حوزەیران چاویان پێکەوتراو شوێنەکانیان بۆ دەست نیشان کرا کە لەوەو پێش ئەنجومەنی جێی نەهێشتنی نەخوێندەواری قەزاو ناحیەکان ناردیویانی لە بەڕێوەبەرێتی نەهێشتنی **نەخوێندەواری چاومان بە چەند مامۆستایەکیان کەوت کە بەو پەڕی شادیو دڵخۆشییەو هاتبوون بۆ وەرگرتنی فەرمانەکانیان تا بەزووی بچنە ئەو دێهاتانەی کە بۆیان دانراوەو ئەو ئەرکە پیرۆزە چاوەڕێکراوەیان بگرنە ئەستۆ .**

لەم ماوەیەدا لە مامۆستا (حەمال فەتاح) پرسی . . . بەڕێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری ئەمە یەکەم جارە کە بەڕێوەبەرێتی گشتی پەروەردە دەستی کردووە بە دانانو دابەشکردنی مامۆستا لە کاتی هاوینیدا . . . . !!

- وەکو هەموو ئەزانین ئەو هەوڵو ڕەنجدانەی کە دراوە لە لایەن کاربەدەستانو کارگێرانەوە جێگای شانازیو سەربەرزی بووەو شانبەشانی هێرشەکە هاتووبن . بەڵام لە بەر نەبوونی کادری فێرکردن بە تایبەتی کادری ئافرەت نەمان توانیوە مەڵبەند لە چەند گوندێك بکەینەوە لە بەر ئەوەی ئافرەتە نەخوێندەوارەکان داوای مامۆستای ئافرەتیان ئەکرد کە وانەیان پێ بڵێن . . . وە باشترین چارەسەر بۆ ئەمە جێبەجێ کردنی ئەو پێشنیازەی بەڕێوەبەری گشتی پەروەدە مامۆستا -محەمەد پیروز-بوو . کە ئەو مامۆستا بە جەرگانەش هاریکاری هێرشەکە بکەن . و ئەم دوو مانگە بە شێوەی (وانەبێژ) لەو شوێنیانە بن تا لە مانگی ئەیلولدا فەرمانی کارگێری مامۆستایان هەر لەو ... دەر ئەچێت . . .

بەڕاستی ئەمە تا ڕادەیەك چارەسەری ئەو کۆسپەی بۆ کردووین و گیروگرفتی کەم کردووینەوە . لە گەڵ ئەوەشدا داوای دەرچووانی ئامادەییمان کردووە کە دایان بمەزرێنین بۆ ئەم مەبەستەو هیچ گوندێك بێ مامۆستا نەمێنێتەوە .

لە پاشدا لە ژووری ڕاگەیاندن) چاومان بە چەند مامۆستایەك کەوت کە لە گەڵ مامۆستا فاروق محەمەد لێپرسراوی بەشی ڕاگەیاندن باسی دەوری مامۆستایان دەکرد کە هەمیشە پێشڕەوی فێرکردنو پەروەردەکردنی [illegible] ڕەگی نەزانین لە هەموو کونو قوژبنێکی وڵاتدا لە ڕیشە دەربهێنێت

ڕوومان کردە مامۆستا بەهائەدین محمود سەعید کە دانرابوو بۆ دێی (مۆلیجە) ڕاێمان پرسی . . هێرشی نەهێشتنی نەخوێندەواریت چۆن وێنە بەر چاو . .؟

بێگومان دەست پێکردنی ئەم هێرشە نیشتمانیە لەو تێڕوانینە زانیستیانەوە بوو کە دەهێنێك ساڵە گەلی عێراق بەدەس ئەم دەردە شەرمەوە گیرۆدە بووە مەحکومی تێکشکەری ئیمپریالیزمو نۆکەرانی بووە . . لە بەر ئەوە هێرشەکە ئاواتی هەموو مرۆڤێکی دڵسۆزو نەتەوەویستە . چونکە مایەی ڕزگار کردنە لە کۆتو پێوەندی نەزانین و دواکەوتوویی و چەوساندنەوەو . وە تێپەڕبوونی ئەم ماوەیەش ئەوەی دا بە دەستەوە کە سەرکەوتووترین هێرشە نەك لە وڵاتە عەرەبیەکاندا بەڵکو لە جیهاندا وتەگەینە ئەو ئەنجامە کە هەموو لابکمان مەبەستمانەو بڵێین کۆمەڵی ئەمڕۆ پێشکەوتووترو زاناترە لە کۆمەڵی دوێنێ .

مامۆستا بەهائەدین وەکو زانیمان لە گوندی مۆلیجە دانراویت وخۆت دانیشتووی گوندی قرگەیت ڕات چۆنە بەرامبەر ئەو شوێنە کە بۆی دانراویت . . .؟

بڕوانە : ل : ٧

جمالکی ڕۆشنبیری یەکیەتی نووسەرانی کورد

باسێك دەربارەی فۆلکلۆر

حمە سعید حمە کریم
پ . هاوکاری لە سلیمانی

● وەرزی ڕۆشنبیری ئەمسالی لقی سلیمانی یەکیەتی نووسەرانی کورد وەرزێکی بەپیتو بەرەکەت بوو ، گەلێ بابەتو باس لێکۆڵینەوەی ئەدەبی ڕەنگاو ڕەنگی باشی تیا پێشکەش کرا و جەماوەری ئەدەب دۆستیان ڕازی کردوو هەردەم بە گوێرەی خواستی دڵی ئەوان هەموو هەفتەیەك نووسەرێك شاعیرێك ئەدیبێك ، هونەرمەندێکیان ڕووبەڕوو کردنەوە بۆ باسکردنو لێکۆڵینەوەی بابەتێکی تایبەتی کە تا ئێستا هەموویان سودبەخشو جێگای ڕەزامەندی ئامادەبووان بوون

یەکێك لەم کۆڕاتە کۆڕێك بوو لەم دواییەدا (د.شوکریە ڕەسوڵ) بە ناونیشانی (کورتە لێکۆڵینە**وەبەك لە مێژووی زانستی فۆلکلۆر بەگشتیو فۆلکلۆری کوردی بەتایبەتی)دا** پێشکەشی کرد .

لە باخچەی بارەگای یەکیەتی نووسەرانی کورد لقی سلیمانیدا گێڕاو جەماوەرێکی زۆری ئەدەب دۆستان ئامادەی بوون

● سەرەتا مامۆستا ئەکرەم قەرەداغی کۆڕەکەی دەست پێکردوو وتی :-

+ نەتەوەی کورد وەك هەموو نەتەوەکانی تری ئەم سەرزەمینە خاوەنی کەلەپورێکی [illegible] بەستەقو سەرگورشتەو بەستەولاوكو مەتەڵۆكو پەندو ئامۆژکاریو گۆرانیشایی ،

● شایانی ڕێزو سوپاسو ستایشە کە لێرەدا پەنجە بۆ ئەرکی ئەو مامۆستا بەڕێزانە ڕابکێشین کە هەر لە زووەوە، ئەرکی زیندوکردنەوەو ساغ-کردنەوەو کۆکردنەوەی ئەم سامانە نەتەوایەتیەیان خستۆتە ئەستۆی خۆیان ڕەنگە گرنگی باسەکەمان . شوکریە ڕەسوڵ لەڕەدا بێت کە خۆی تاقە یەکێکە تا ئێستا پلەی کاندیداتی لە فۆلکلۆری کوردیدا وەرگرتبیو کورد بێتە مایەی خەریك بوونو لێکۆڵینەوەکانی .

● دوای ئەوە د.شوکریە دەستی کرد بە خوێندنەوەی باسەکەیو سەرەتا باسی مێژوو ڕێڕەوی گەشەکردنی نەوۆ-فۆلکلۆری بە شێوەیەکی گشتی کردو لەوانە وتی

+ کەلەپوری نەتەوە مەسەلەیەکی مرۆڤایەتییو وبڕاوینە کەسیەتیو نەتەوەو بوونی مێژوویی کۆن ئێستا داهاتویەتی کە دەلالەت لە خواستو ئامانجەکانی ئەو کۆمەڵە ئەکات ، یەکێك لەو مەرجانەی بوونی نەتەوە ؛ بوونی سامانی کەلەپورەکەیەتیو نەبوونی کەلەپوری بەشێوەی ڕەسەنایەتی نەبوونی نەتەوەیە بەرەسەنیەتی ، کەلەپوری نەتەوە لە ڕووی واتاو تێگەیشتنی ئەسنۆلۆژیاوە ئەکرێ بە سێ بەشەوە .

١ - کەلەپوری سەرزاری
٢- کەلەپوری میللی
٣- گێڕانەوە باخود بیستنی لە گەلێکەوە بۆ گەلێکی تر .

● دوای ئەوە باسی فۆلکلۆری هەندێ لە گەلانی جیهانی کردوو چونیەتی بایەخدانو . گەشەکردنیانی ڕوون کردەوە لەوانەشدا دەربارەی وڵاتە ئەسکەندە نافیەکان وتی :-

+ بۆ بایەخدان بە فۆلکلۆرو زانستی فۆلکلۆر وڵاتانی ئەسکەندەنافیا لە ڕیزی پێشەوەن [illegible] زۆربایەخیان داوە بە کۆکردنەوەو لێکۆڵینەوەو هەڵسەنگاندنی هەموو بابەتەکانی فۆلکلۆر

● ئینجا بە درێژی باسی ئەو ڕێبازو قوتابخانانەی کرد کە بایەخو گرنگیان بە فۆلکلۆرو زانستی ئەدەبی سەرزاری داوەو باسی هەموو ئەو زاتایانەی کرد کە لەم بوارەدا هەوڵیان داوەو خۆیان تیا هیلاك کردووە هەتا هاتە سەر باسی فۆلکلۆری نەتەوەی کوردوو بەم شێوەیە چوە ناو باسەکەوە :-

+ کۆکردنەوەو لێکۆڵینەوەی فۆلکلۆری کوردیش بۆ یەکەمجار لە دەرەوەی وڵات دەستی پێکرد واتە هەر لە کۆتایی نیوەی یەکەمو سەرەتای نیوەی دووهەمی سەدەی نۆزدەهەم لە ڕووسیا بۆ یەکەم جار دەست بە لێکۆڵینەوەی زمانی کوردیو دیالێکتەکانی کوردی کرا ئەویش لە ڕێگای کۆکردنەوەی تێکستی فۆلکلۆرەوە بوو ، بەتایبەتی زانایانی ڕووسیو ئەرمەن وەك (ف. دیتیك- خ ئابوڤیان ماردلێرخ- میللر ئاژایابە- گیزارەف) ئەمانە زیاتر بایەخیان بە کۆکردنەوەی ئەدەبی سەرزاری میللی کورد داوە ، بابەتی جیاوازی فۆلکلۆریان کۆکردۆتەوەو کەلەپوری کوردیان لە ڕێگەی وەرگێڕانەوە بۆ زمانی فەرەنسی ، ئەڵەمانی ، ڕووسی ، گروزی ئەرمەنی . دەوڵەمەندکردووەو بە گەلانیان ناساندووە .

● ناوبراو درێژەی بە باسەکەیداو باسی ئەو کەسانەی کرد کە بایەخیان داوە بە فۆلکلۆری کوردیو هەوڵی کۆکردنەوەیان داوە لێرەدا دەستی بۆ هەولوتەقە لاکانی کوردستانی عێراق ڕاکێشاو وتی :-

+ ئەگەر زیاتر ورد ببینەوە لەم بارە مەوزوعیە لەبارەی گەلی کورد ، ئەبینیت کوردستانی عێراق بووە مەڵبەندی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری بە تایبەتی دوای شۆڕشی ١٤ی تەموزی نەمر ، گۆڕانێکی گشتی لە ژیانی عێراق بە هەموو نەتەوەو کەمایەتییەکانی یەوە ڕووی دا ئەدەب بارەو ڕوخسارو ناوەڕۆك گۆرا فۆلکلۆرو کە لە یوری نەتەوایەتی بوژاوە گەلێك نووسەرو شاعیری لاو دەرکەوتن گەلێك لێکۆڵینەوە لەم بابەتانە پەیدا بوون ، گەلێ مامۆستاو شارەزایانی کورد دڵسۆزانە کەوتنە کۆکردنەوەو لێکۆڵینەوەی فۆلکلۆرو بابەتەکانی . بۆ یەکەمجار وشەی فۆلکلۆر وەك زانستێك هاتە ناو ئەدەبەوەو بۆ ئەدەبی سەرزارەکی کە بەکار هات کە هەموو بەشەکانی فۆلکلۆری گرتەوە . وشەی فۆلکلۆر بۆ یەکەمجار لە گۆڤاری شەفەق ١٩٥٨ ژمارە دوو ساڵییەك لەژێر ناونیشانی (کوردو فۆلکلۆر)لە لایەن کەسێکی نەناسراوەوە نوسراوەو بەڕای من مارف بەرزنجی بووە ئیتر نازانم ڕای خەڵکی چۆنە .

شایانی باسە گەلێ وتارو لێکۆڵینەوەو کتێب دەربارەی بەشەکانی فۆلکلۆری کوردی دەرچوون کە هەر یەکە جێگای خۆی لە ڕووی مێژووی لێکۆڵینەوە یاخود کۆکردنەوە گرتوە . بەڵام لە ناو ئەو کتێبانەدا کە جێگای سەرنجێ ئەو کتێبەیە کە لە لایەن یەکیەتی مامۆستایان لقی هەولێرەوە بڵاوکرایەوەو شوێنێکی تایبەتی هەیەو ئەوەی سەرنجی ئەم کتێبە بدات بۆی دەردەکەوێ ئەو بابەتانەی لەم کتێبەدا کۆکراوەتەوە هەر برینییە لە ئەدەبە سەرزاریەکە

بڕوانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

لە سایەی شۆڕشدا :

«هاوکاری» لە بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری‌و ڕابەری جوتیاران لە هەولێر

● بەشی لێکۆڵینەوە ، وێنەکان : غازی وێنەگری «هاوکاری» ●

ئەوەی شایانی باسە ، وەك كاك كمال نامق احمد بەڕێوەبەری ڕۆشنبیری‌و ڕابەری جوتیاران لە هەولێر پێی ڕاگەیاندین ، ئەم بەڕێوەبەرایەتیە ، لە ساڵی ١٩٧٤دا تەنیا مەڵبەندی ڕابەری جوتیارانیان پێ دەوت‌و ئەوسا توانایەکی تایبەتی‌و دیاری کراوی هەبوو ، کە بریتی بوو لە کردنەوەی دەورە بۆ جوتیاران ، دوای ئەوە لە ساڵی ١٩٧٥ دا فراوانتر کراو ئەرکی ڕۆشنبیری‌و ڕابەری جوتیارانی کەوتە ئەستۆ .

بەڕێز بەڕێوەبەر باسی کاروباری بەڕێوەبەرایەتیەکەیان دەکاو دەڵێ :

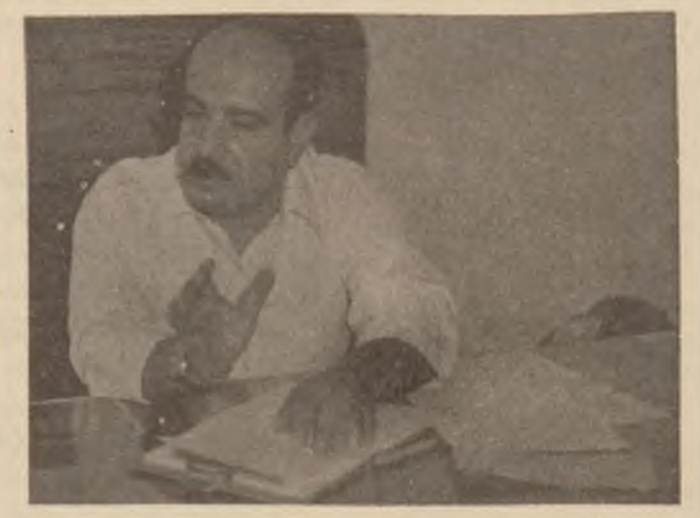

- ماوەی دەورەی ئەوساکە بۆ جوتیاران دەکرایەوە لە ڕووی باسەکانەوە ، کەم بوون ئێستا ئەوەش فراوانتر کراوەو جۆتیارانیش بە پەرۆشەوە ڕووی تێ دەکەن ، ئەم دەورانە ڕاهێنان بە کاروباری هەرەوەزی بەڕێوەبردنی ئیشوکاری خۆیان بە متمانە کردنە سەر ئەرکی سەرشانی خۆیان دەگرێتەوە .

لە ڕوون کردنەوەی جۆنیەتی دەورەکاندا وتی :

- دەورەی یەکەم ، بریتی دەبێ لە ڕاهێنان بە هەندێ کاروباری ئاسایی ، لە دوایدا ، واتە دەورەی دووەم فراوانترەو دەورەی ڕاهێنان بە چاندن‌و پەرە پێدانی کشتوکاڵ بە شێوەیەکی نوێ دەگرێتەوە ، بۆ ئەم جۆرە دەورانە کە پێویست بە ڕاهێنانی تایبەت دەکا ، فلیمی سینەمایی‌و سەردانی مەیدانی بەکار دێ ، دیسان دەورەی تایبەت بە ڕاهێنانی بەکار هێناتی مەکینە بۆ ماوەی مانگی هەیە تا جوتیارەکان فێری بەکار هێنانی ئالاتی هاو چەرخ ببن لە چاندنی‌و دروێنەدا . هەندێ دەورە ، سەرەتایی پێ دەوترێ ، کە لە لادێکاندا دەکرێتەوە ، دەورەی شارەزا بوون لە کێڵگەکاندا لە ناو هەولێردا دەکرێنەوە . دوای ئەوانەی لەم دەورەیەدا باش دەبن ، دەچنە خوێندنگای حەوتی نیسان لە بەغداو هەر دەورەکیش بەرنامەی تایبەتی لە مەرکەزەوە بۆ داوەترێ بە مەبەستی ئامادە کردنی جوتیارو بەرز کردنەوەی ڕادەی ڕووناك بیریان .

كاك كمال نامق زیاتر ڕووناکی دەخاتە سەر ئەرکەکانی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری‌و ڕابەری جوتیاران‌و دەڵێ :

- بەڕێوەبەرایەتیەکەمان ، کێڵگەی تایبەتی ئامادە دەکا بۆ بەرهەمی تایبەتی‌و ئێستا لە ناوچە جۆربەجۆرەکانی هەولێردا ـ١٨٠ـ **کێڵگەی** بەو جۆرەمان هەیە لە دوو دۆنمەوە تا دەدۆنم بەرهەمی تیا دەهێنرێ ، ئێمە خۆمان تۆو هەموو پێویستیەك بۆ جوتیاران ئامادە دەکەین‌و بە خۆڕایی دەیان دەینێ بە مەبەستی ڕاهێنانیان بە چاکترین ڕێگاو شوێنی چاندنی هاوچەرخ . بۆ نموونە لە تاقی کردنەوەی چاندنی برنجدا چەند کێڵگەیەکمان هەیە کێڵگەی پیشاندان‌و ڕێ نومایی کردنی چاندنی گەنمان هەیە ، کە هەر دۆنمێ (٩٠٠)کلیو بەرهەم دەدا ، هەروەها ڕاهێنانی چاندنی لۆکە بە چاکترین‌و هاوچەرخ ترین شێوە .

بە ژمارە :

- بەڕێز بەڕێوەبەری ڕۆشنبیری‌و ڕابەری جوتیاران بە ژمارە هەندێ لەو کێڵگانە دەست نیشان دەکا کە لە شوێنە جۆربەجۆرەکانی هەولێردا خستونیانەتە کار .

- بەستەنە :
لە: ڕەواندوز ، چۆمان ، کۆیە ، شەقڵاو ٥ .

- پەروەردەی ئاژەڵ :
لە : ڕەواندوز ، قوشتەپە ، گویر ، صلاح‌الدین ، کۆیە ، کەندیناوا ، مەخمور .

لە ناوبردنی ئافات :

قوشتەپە ، عەینکاوە ، کەندیناوا ، مەخمور .
- سەوزەوات : ڕەواندوز چۆمان .
- بەرهەمی کێڵگەیی : ڕەواندوز ، قوشتەپە ، صلاح الدین ، شۆڕش دوو ، حریر . تەق‌تەق دوو ، کەندینائاوا دوو .

● ئەرکەکانی تری بەڕێوەبەرایەتیەکە .

ئەم بەڕێوەبەرایەتیە ، لە گوندەکاندا ، مەڵبەندی ڕابەری کۆمەڵایەتیان هەیە ، لە گەڵ مەڵبەندی پەرە پێدانی ژیانی ئافرەتی لادێ ، کە بە ئیشوکاری ژیانی هاوچەرخی ناو ماڵ ڕایان دەهێنن‌و بۆ ئەم مەبەستە کۆڕی ڕۆشنبیری ڕاهینانیان

بڕوانە ل٧

لە بیرەوەری جەژنەکانی تەموزی پیرۆزدا

ڕۆشنایی یەك لە سەر دەستکەوتەکانی وەزارەتی ئیشوکاروباری کۆمەڵایەتی

ذكريات محمد ئامادەی کردووە

شۆڕش ، دەستکەوتەی زۆری بۆ جەماوەری گەلەکەمان بەدی هیناوە ، ئەم دەستکەوتانە لەلایەن دام‌و دەزگاکانی دەوڵەتەوەو بەپێی ڕاسپاردەو ئاراستەیی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش هەنگاو ڕاپەڕێنراون ، یەکێك لەو وەزارەتانەی کە ڕاپەڕاندن‌و جێبەجێ کردنی بڕیارەکانی شۆڕشی دەربارەی کرێکاران‌و برەو پێدانی بەرزی ژیانی ئەوانی لەئەستۆیە وەزارەتی ئیشو کاروباری کۆمەڵایەتیە . بەبۆنەی جەژنەکانی تەموزی پیرۆزەوە ، لە سەرچاوەیەکی لێپرسراوی وەزارەت ، توانیمان ڕووناکی بخەینە سەر ئەو کاروبارانەی کە لەم ماوەیەدا لەم وەزارەتەدا لەڕووی بایەخدانەوە بە ژیانی کرێکاران‌و دابینی کردنی پاشەڕۆژی خۆیان‌و خێزانەکانیان لەماوەی بەدی هاتوون‌و ڕاپەڕاندنی ئەو یاسا شۆڕشگێڕانانەوە کە سەرکردایەتی شۆڕش بۆ سوودی ئەم چینە دەری کردون .

● یاسای کارکردن ژمارە ١٥١ ساڵی ١٩٧٠ و چاککردنەوی یاسای خانوونشین وزەمانی کۆمەڵایەتی ژمارە ٣٩ ساڵی ١٩٧١ وچاککردنی بە یاسای پێشکەوتنخوازکە دەستکەوتی بۆ کرێکاران زۆر بووە وباوشی بۆیان کردوەتەوە یاسا دانانی کار کردن لە عیراقدا ئافرەتی ڕاستەقینەیە کە بە ئاشکرا ئازەتی شۆڕشی تیایدا دەردەکەوێت و لایەنی فیکری‌و کومەڵایەتی‌و ئابوری کە هەڵی دەگرێ دیموکرانیەتی ڕەسەنی تیا ڕوون‌و ئاشکرایەو ئاوات‌و ئامانجی ئەم چینە هەڵدەگرێ‌و گۆڕانکاری یەکی چەشنی لە ڕەوتی ژیان دەکا . لە بەر ئەمە یاسادانانی کارکردن لە وڵاتدا بڕیاری داکرێکاری عەرەبی مافی هەڵبژاردنی ئەو ئیشەی هەبێ کە لە گەڵ تواناو مونەهەلاتیدا بگونجێ‌و هەموو ئیمتیازاتی هەبێ کە بۆ کرێکاری عیراقی دەدرێ .

بڕیارەکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش هەندی ماف وئیمتیازاتی داوەتە کرێکاری عەرەبی :
ئەم ئیمتیازاتانە ئەمانەی خوارەوی گرتۆتەوە ئەو کرێکارەی لە عیراقدا ئیش دەکا کاتێك جنسیەی عیراقی پێ دەدەرێ‌و هەموو مافێکی خزمەتی لە عیراقدا دەپارێزرێ .

بڕوانە ل٧

سەردانێك لە کێڵگە کشتوکاڵیەکەی کارگەی شەکری سلێمانی

پ. هاوکاری لەسلیمانی .

کارگەی شەکری سلیانی بەشێکی کشتوکاڵی تایبەتی تیا یەو ئەم بەشەش هەندێ کێڵگەی کشتوکاڵی لە دەورانسەری پارێزگای سلیمانیدا هەیەو یەکێك لەو کێڵگانە بریتیە لە پرۆژەیەکی گەورەی کشتوکاڵی لە ناوچەی شارەزور هەر وەکو ماوەیەك لەمەوبەر شتێکمان لەسەر نووس ئەم پرۆژەیە خۆی لە خۆیدا بۆ بەرهەم هێنانی چەنەوەرە ، بەڵام لە ناو ئیشوکارەکانیاندا بەرهەمی تری کشتوکاڵی تیا ئەکەن بەتایبەتی گەنم‌و جۆ .

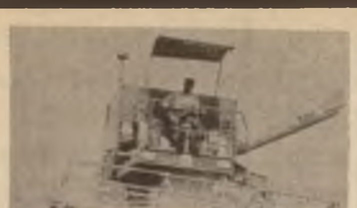

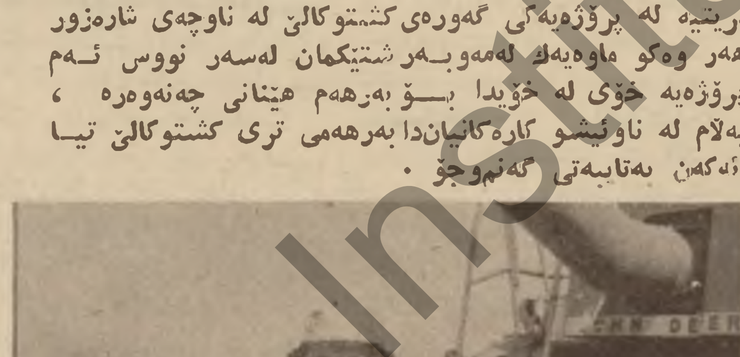

جا ئێمەش چونیە یەك دوو کێڵگەو چەنە وەروو جۆوە ، کە خەریکی دروێنەی جۆکە بوون‌و بە ئامێری تازە ئاوی چەنەوەرەکەیان ئەداو ئیشوکارو هەڵسورانی ئیشەکانیان لە شێوەیەکی زۆر ڕێك پێك‌و دڵسۆزانە دابوو خۆمان ساتێك بە دیار دروێنە کردنی جۆکەیانەوە وەستاین‌و لە هەموو ڕووبەکەوە دڵسۆزی‌و لە خۆبوردن‌و کارامەیی ئەو فەرمانبەرو کرێکارانەمان لەبەر ئەو هەتاوە گەرمەدا بۆ دەرکەوت بەڕاستی جێگای شانازی نەتەوەکەمانە ، کە هەر چۆن بێ ، لەم بارودۆ زروونەدا ئاوا بە دڵێکی هەست بەلێ پرسینەوەو دڵسۆزانەوە هەولێ پێش‌خستنی بەرهەمی ناوچەیەکی کوردستان ئەدەن‌و هەولێ کەڵکو سوودی جوتیارەکانیانە . هەر لە شوێنی ئیشوکارەکانیاندا

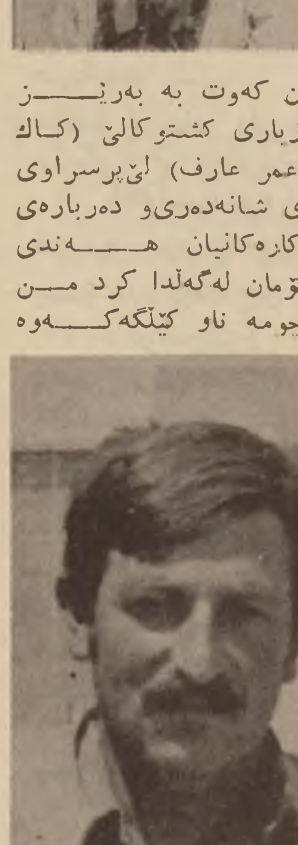

چاومان کەوت بە بەڕێز ئەندازیاری کشتوکاڵی (کاك عزیز عمر عارف) لێپرسراوی کێڵگەی شانەدەری‌و دەربارەی ئیشوکارەکانیان هەندی گفتوگۆمان لەگەڵدا کرد من هەر جومە ناو کێڵگەکەوە

ئیتر ئەوە بە خەیاڵماهات کە ئەم کێڵگەیە سەر بە کارگەی شەکرەو حەق وایە چەنەوەر نەبێ هیچی تر نەکەن‌و هەر بە کێڵگەی چەنەوەرەکەش بە ناوبانگە ، ئەی باشە ئەم جۆیەچیە بۆیە هەر سەرەتا ئەم پرسیارەم

لە کاك عزیز کردوو ئەویش لە وەڵامدا وتی :-

+ ئەم کێڵگەیەو هەموو پڕۆژەکەی ئێمە هێنی چەنەوەرەو کارگە لەبەر خاتری بەرهەم‌هێنانی جەنەوەری شەکر دامەزراندوە بەڵام لەبەر هەندێ تایبەتی‌و هونەری کشتوکاڵی‌و هەندی پەیوەندی جونیەتی بەکار هێنانی زەویەکان لە پارەوە دەستمان کرد بە چاندنی‌و بەرهەم هێنانی گەنم‌و جۆر بەزۆریش لەبەر ئەم هوبانە بوو ،
١ - لەبەر سوڕی کشتوکاڵی‌و پێگەیاندنی بەرهەمی چەنەوەر لە بارێکی چاکدا ، چونکە بەرهەم هێنانی چەنەوەر خۆی لە خۆیدا زەوی زۆر هیلاك ئەکاو ئەگەر دوو سێ ساڵ لە سەر یەك لە زەویەکدا بکرێ ئەوا ئەو زەویە زۆر هیلاك ئەبێ وهێزێکی وای تیا نامێنی ، بۆیە ئێمە مەجبور ئەبین بەرهەمی کشتوکاڵی تری تیا بکەین
٢ - ئێمە نزیکەی ٦٤٠٠ دۆنم زەویمان هەیەو ئەو ناوەی هەمانەبیری ئیرتوازی‌و مەکینەیە وبەشی ئەوەناکا هەمووی بکەین بە چەنەوەر .
٣ - هەندی نەخۆشی‌و ئافەتی چەنەوەر هەیە

بڕوانە : ل : ٧

● لە نێو دراوی «هاوکاری»یەوە (نجاة رفيق حلمي)

ڕاپۆرتێك دەربارەی هەڵمەتی نیشتمانی فراوان بۆ بەزۆر نەهێشتنی نەخوێندەواری

لە بەڕێوەبەرایەتی بەزۆر نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگای هەولێر چاومان بە مامۆستا صلاح سعدي اسعد بەڕێوەبەری بەزۆر نەهێشتنی نەخوێندەواری کەوت‌و لە بارەی ژمارەی نەخوێندەوارەکانەوە لیمان پرسی لە وەڵامدا ووتی :

- ئەو سەر ژمێریانەی بۆ نەخوێندەوارەکان کراون دەریان خستووە کە لە سەرتاپای پارێزگای هەولێردا ١٢٠٧٧٥ نەخوێندەواری پیاو ئافرەت هەیە تاکوو ئێستا ٩٤٢٤٥ نەخوێندەوار خۆیان گەیاندووەتە مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری واتە ڕێژەی جێگراوەکان گەیشتووتە نزیکەی ٧٨٪

لە پرسیارێکی تردا دەربارەی جێگاکانی خوێندن ووتی :

- هەموو قوتابخانەکان کراونەتە مەڵبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری هەروەها لە دام‌ودەزگانی دەوڵەتیش‌دا چەند ژوورکراوەتە مەڵبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری ئەوەبو ٦٢ مەڵبەند لە ناو ئەو دام‌ودەزگایانەدا کراونەتەوە ٢١٠٤ بخوێنی ئافرەت‌و پیاویان تێدا فێرە خوێندن‌و نووسین دەکرێن .
بەڵام لەو جێگایانەی کە ناتوانرێت خانوو بەرەکانی دەوڵەت بکرێنە مەڵبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری ، بۆ ئەم مەبەستە ژووریان خانوو بەکرێ گیراون هەروەها دە دەوارمان بەکار هێناوە بۆ ئەوەی وەکوو پۆل بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری بەکار بهێنرێت ، ئەم دەوارانە لە مەڵبەندی پارێزگاکەو قەزای شەقڵاوەو ناحیەی دیانە دابەش کراون .

- ئەی لە بورای مەشق پێکردندا چیتان ئەنجام داوە ؟!

- لە چوارچێوەی ئەو دەورانەوە کە مەڵبەندی مەشق پێکردن لە مەڵبەندی پارێزگا لە قەزای ڕەواندزو کۆیەو شەقڵاوەو مەخموور توانیومانە ٤٠٩١ مامۆستای ئافرەت‌و پیاوو موچە خۆری ئافرەت‌و پیاو مەشق پێبکەین بۆ ئەوەی لە پۆلەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا وانە بڵێنەوە ئەمەو هەموو ئەوانەی ئێستا وانەدەڵێنەوە لە تواناناندایە ئەم ئەرکە ڕاپەڕێنن .

- ئەی لە بارەی کردنەوەی پۆلی باخچەی ساواکانەوە چیتان وەدی هێناوە ؟

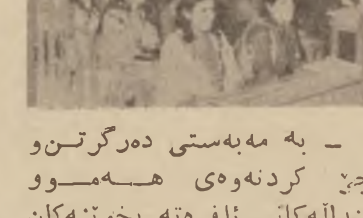

- بە مەبەستی دەرگرتن‌و جێ کردنەوەی هەموو منداڵەکانی ئافرەتە بخوێنەکان ئەوا پۆلی باخچەی ساوایان کە سەر بە مەڵبەندەکانی ئافرەتانە کراوەتەوە چاودێریکی باخچەی ساوایان لە دەرچووانی قۆناغی سەرەتایی بەرەو ژوور سەرپەرشتی دەکات ، ئەم پۆلانە پلانێکی کارکردنیان بۆ ڕێکخراوە لەگەڵ هۆیەکانی یاری‌و کات بەسەر بردنی منداڵاندا .

- لە پارێزگاکەدا ڕێکخراوە مبللی‌و جەماوەرییەکان چۆن بەشداریان لەم هەڵمەتەدا کردوە ؟

- ڕێکخراوە پیشەیی‌و گەلی‌و دام‌ودەزگاکانی دەوڵەت دەوری خۆیان لەسەرخستنی هەڵمەتی نیشتمانیی فراوان بۆ بەزۆر نەهێشتنی نەخوێندەواریدا دەبینن ئەویش لە چوارچێوەی :
١ - دامەزراندنی لیژنەی نەهێشتنی نەخوێندەواری هەر وەك لە یاسادا هاتووە :
٢ - هاندانی ئەو نەخوێندەوارانەی تیایاندا کار دەکەن بۆ چوونە ڕیزی مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەوارییەوە
٣ - بەستنی کۆڕی ڕاگەیاندن بۆ دوریاکردنەوەی هاووڵاتیان‌و دەرخستنی گرنگیی هەڵەتەکە .
٤ - بەشداری کردنیان لە ئەندامێتی ئەنجومەنە ناوچەییەکاندا لە قەزاو ناحیەکاندا هەروەها لە لیژنەکانی بە شوێن‌دا چوون

٥ - ڕێزلینانی بخوێنە ئافرەت‌و پیاوەکان لە بۆنەکاندا .
٦ - کردنەوەی مەڵبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری بۆ ئەوانەی ئیشیان تێدا دەکەن لە ڕێگای بەڕێوە بەرێتیەکەمانەوە .
٧ - سەردان‌و هات‌وچۆ کردن بە مەڵبەندەکاندا بۆ ئەوەی بزانرێت هەڵمەتەکە چۆن بەڕێوە دەچێت .

- ئەی دەوری ئەنجوومەنە ناوچەییەکان چییە ؟!

ئەنجومەنە ناوچەییەکان لە مەڵبەندی پارێزگاکەو لە قەزاو ناحیەکاندا دەورێکی دیاریان لەسەرخستنی هەڵەتەکەدا هەیە چونکە ئەم ئەنجوومەنانە کۆبوونەوەی دەوری وەبەستنی بۆ لێکۆڵینەوەی باری هەڵمەتەکەو ئەو باری سەرنجانە بۆ بەڕێوە بەرێتییەکەمان دەنێرن‌و بەڕێوەبەرێتییەکەمان لێیان دەکۆڵێتەوەو هەموو مانگێک بۆ ئەمانەتی نهێنیی ئەنجوومەی یاسای هەڵمەتی نیشتمانیی فراوان بۆ بەزۆر نەهێشتنی نەخوێندەواری دەنێرێت .

- چۆن کاروباری بەدوا چوون لە مەڵبەندەکاندا بەڕێوە دەچێت ؟

- هەموو مەڵبەندەکان بەسەر سەرپەرشتکارەکاندا دابەش کراون بۆ ئەوەی

بڕوانە ل٧

چەند دەنگێ لە پەردەی هەستی یەوە تەقینەوە • گوێی هەڵخستت ، دەنگی یەکەم بەرزبۆوە !!

(برۆ تۆش خۆت بسوتێنە••• وەك چۆن ئەو خۆی سوتاند ••• وەکو ڕووباری خۆت بخە دەمی دەریاوە • تا هەتاو بتکات بەو بارانە بەتینەی ناخی دڵە تینوەکان دەشواتەوە • ((ئەوەی لە پێناوی عەشقی چاوی تۆدا سەری نایەوە وا لە ناو گلێنەی نەمریدا پێدەکەنێ •• و چاوەڕێی نەمری تۆشە ••)) بۆ وەستاوی دەبڕۆدەی دەمێکە دوو دڵی چەنگت پێهەڵچنێ ، پەروانە هەر جارێ دەسوتێ ، دووجار ناسوتێ •)

دوو دەنگی نائاسایی

سەلاح عومەر

حەپەسا ترس کیانی داگرت •

لەبرا بچکۆلەکەی پرسی :-

- گوێت لێبوو ؟

- گوێم لەچی بێت ، نەهیچم گوێلێنەبوو

ئا لەو ساتە گلۆپی ژوورەکە کوژایەوەو داگیرسایەوە •

دیسان کوژایەوە ••• داگیرسایەوە ، کوژایەوە • تا دوا جار ژوورەکە کەوتە ناو تاریکی و دەنگەکەش لەگەڵ خامۆشی توایەوەو تێکەڵ ڕەشایەتی دیوارەکان بوو ! !

ترسەکەی گەورەتربوو بۆیە چاوەکانی نوقاندو چووە جیهانێکی خەماوی بە دیوی ناوەوەی خۆیا شۆڕبۆوە • چەند جارێ دەسگیرانەکەی بینی لە دوورەوە باوەشی بۆ دەکاتەوە ، بەڵام هەر کە ئەو ئەوی دەچووە پێشەوە دیوارێکی ئەستور لەبەردەمیدا قیت دەبۆوە ، هیچی نەدەبینی • تەنیا دەنگی گریان و وونبوون نەبێ • کە لەو دیوی دیوارەکەوە دەبیسترا •

دەنگەکەش لەگەڵ چرە دزێکەڵێکی ئەنگوستەچاو نوقم دەبووو بەرەو ئاسمان بەرزدەبۆوە •

چاوەکانی کردەوە ، گڵۆپی ژوورەکە داگیرسابۆوە •

((بۆ کوێ بچم ••• خۆم بسوتێنم •• یا بەرەو گۆڕستان هەنگاو بنێم))

تەرمەکەی هاتەوە بەرچاو ... کەچەند ڕۆژێ لەمەوبەر بەرکۆڕەوێکی »(١) خەماویدا بەرەو گۆڕستانەکەی دەرەوەی شار ئەبردرا •

چۆوە ئەوێ ، بە درێژیی گۆڕەکە خۆی پان کردەوە •

نەیتوانی بەرگری لە تەقینەوەی کانیاوی چاوەکانی بکات فرمێسك بە شێوەی نمە بارانێکی سەرەتای زستان دەرو ڕوومەتە کزەکانی نەخشاند !

((دەگریم تا گەرمایی فرمێسکەکانم دەبنە پڕوشکی باروت و ناحەزەکانی دڵداریمان دەسوتێنن))

وێنە یەکی لە گیرفانی بێجامەکەی دەرهێنا ، بەسینگی خۆیەوە نوساندی • یادێکی سەوزیش خۆی خستە ناو بۆشایی جیهانە بێدەنگەکەیەوە لە شارێکی بچکۆلانەی بنار کێوێکی سەرکەش خۆیانی بینی •

وەرز زستان بوو • هەموو شتێ سپی دەچۆوە •

(((یاری تۆپەڵە بەفر لە منداڵدانی تەمەنمەوە ڕوواوەو حەزدەکەم لە ژێر تۆپەڵی بەفرەوە ببینە دوو باڵداری بنار ئەوکێوانە)) تۆ لەوبەر

بوەستە منیش لەم بەر •)

بەکتریان دایە بەر تۆپەڵە بەفر ، یەك لەو یەك لەو •

تۆپەڵێ بەفر نێو مەمکی دڵدارەکەی گرتەوەو بە گەرمایی ئاگردانی دڵی توایەوە • ڕای کرد ، ئەویش بە دوایەوە بەڵام لەو خێراتر • خۆی گەیاندێ و لە دواوە گرتیە باوەش سوڕاندی ، بە خۆیەوە نوساندی • چارەکێ ، نیو سەعات ، سعاتێ لەیەك نەبوونەوە • دیمەنێکی گەلێ جوان بوو ،

(دوو دڵدار لە ژێر ڕوونی ساتێکی خۆشەوە لەگەڵ دیمەنی کێوەکە جوانیەکی بێسنوریان بەخشی شارە بچکۆلانەکە کرد •)

لەو ساتە خۆش و ناخۆشەدابوو کە دیسان دەنگێکی تر بە هەمان شێوە بە گوێدا چرپاندەوەو یادەکەی خستە ناو شەپۆلی ئۆقیانوسی دوو دڵی یەوە !!

(نەکەی بچی ••• خۆت نەخەیتە ناو دەریا •• دەریا ترسناکە ، چی تیایە ئەگەر ئەوەی خۆشتویست لە بیری کەیەوە ، بە گوێی من دەکەی هەر بە سەر خۆتیشی ناهێنی ، تۆ بڕوانە هەنگاوبنێ بزانە چۆن چاوەوە دەیبینی •• « تۆ هەنگاوبنێ بزانە چۆن بە هێزی قاچەکانت دەبێ بە هێزی چوار قاچ ، گوێ مەدەرێ ••• بڕوانە دوا ڕۆژ ••• گوێ لە دڵت بگرە ، واحەزەکانت چاوەڕێی سڕینەوەی ژانەکانتن ، ئەو نا یەکێکی تر ئەونا دەی تر »

دەنگەکە بڕا ، بەڵام ئەو لە جاران زیاتر حەپەسا • نەیزانی چی بکات لەوە زیاتر هەستێ و بەرەو کۆڵانەکە هەنگاوبنێ •

((بۆ کوێ بچم و بەدوای کامیانەوە بڕۆم • ؟))

شەقامەکەی بەرانبەری گرتەبەرو ، بەرەو شوێنێ دەچوو کە خۆشی نەیدەزانی سەرەتاو کۆتایی لە کوێیە • جار جار چاوێکی پڕمانای بە خەڵکە کەمەکەی دەوروبەری دا دەگێڕا کە بەم شەوە بە خێرایی تێدەپەڕین ، تەیدەزانی نەخۆی نامۆیە نەخەڵکەکە • نامۆیی لەناو شینایی چاوەکانیدا ڕەنگی دایەوە • ئارەزووە زیندوو داوەکانیشی هەموو کەوتنە ناو گرتووخانەی بێ ئارامی و لە کەڵێنی خەمەکانی یەوە بەرەو ئاوابوون چوون •

لەپڕ شتێکی بیست • هەستی ڕاگرتەوە ، ئاوڕی دایەوە هیچی نەبینی هەنگاوەکانی خێرتر کرد ، بەڵام دیسان دەنگی یەکەم بوو کە گوێی لێبوو بە گوێدا دەچرپێنێتەوە !

(بگەڕێوە دواوە ••• ئەو دەریایەی دەتەوێ خۆتی دەخەیتە ناودەم وا لەو دیو **چاوڕێتە** ••• بەگوێی من دەکەی دەگەڕێتەوەو خۆت لەو بێنەو بردەیە ڕزگاردەکەیت ، چونکە ئیتر بەرگەی خەم ناگری خەمەکانت لەدڵت گەورەترن ، چیتر لەشت جێی ئازاری تیانابێتەوە ئەو مۆمەی کە ڕۆژێ لە ڕۆژان لە ناختا داگیرسا جارێکی تر دانا گیرسێتەوە ، چونکە هیچ شتێ وەکو گەرمایی ئەو گیانت گەرم ناکاتەوە • کوانێ گەرمایی ڕۆژی تۆپەڵە بەفرەکە •؟ کوانێ دەست لە ملانێی ناو ڕەزو شاخەکان •؟ ئەگەر تۆش خۆت بسوتێنی یاخۆت بخنکێنی لە ناو بۆتەی نەمریدا دەڕوێی و گیانی دڵدارەکەتیش لە ناو گۆڕا دەجەسێتەوە •)) •

خۆی وەرچەرخاند بگەڕێتەوە • دەنگی دووەم وەکو مگناتیس بۆ دواوە کێشای !!

(نەکەی بچی ! • ئەگەر بچیت شێتی ، شێواوی ، ئەوەی تۆ دەتەوێ ئەنجامی دەبێت •••بە مردن نایێتەدی ، کەسیش بە مردنت خەم ناخاتە دڵی یەوە ،•• لەبیری بەرەوە ، ئەوەی چوو چوو • بۆ خۆی ڕۆیشت و ڕزگاری بوو ، تۆش بە لەبیرکردنەوە نەبێ بە هیچی تر ڕزگاریت نابێ • ئەو نا یەکێکی تر ئەو نا سەدی تر ••• بگەڕێوەو بەرەو پێشەوە بڕۆ ••• سەیر سەیر ئەها ئەوە دوارۆژ ، ئەوە ئاسمان ، ئەوە بەهارو گوڵ و گوڵزار ••• باوەشت بۆ دەکەنەوە •)

هێندەی کردی نەیتوانی هیچی تر لە دەنگەکان ببیستێ دوو دەنگەکە واتو قمیان کرد ئەگەر لە بەیانی یەوە تا ئێوارە بە دوای دۆزینەوەدابێت خۆی نادۆزێتەوە •

واشێوا هەر خڕا خۆی برانێ • دوو پاڵەوان ، دوو دەنگ ، دوو هێز ، لەمێشکیدا زۆران بازێیان دەکرد • شەقامەکان ، دوکانەکانی بەرانبەری هەموو لەبەر چاوێدا سەرەوژێر دیاربوون دارتەلەکان ژێربان بەخاکەوە نەمابوو •

ژانەکانی ڕژانەوە ناو ڕووباری لەشی ، خەمەکانی بوونە قورقوشم • یادەکانی بوونە ژەهراو • تاڵەمۆی هۆشی لەڕیشەوە هەڵتەکان و هەریەکێ بۆ شوێنێ چوون ، یەکێ بۆ سەرەوە ئەوی تر بۆ خوارەوە لەپڕ دایە قاقای پێکەنین ، ماوەیێك پێکەنی ، دوایی دایەپرمەی گریان ، هێندەی پێنەچوو دیسان پێکەنی یەوە ، دیسان کەوتەوە گریان •••

گریا ، پێکەنی ، پاشس کەمێ لە یەکێ لە کۆڵانەکاندا **بینرایەوە** بەرەو گۆڕستانەکەی دەرەوەی شار بەڕاکردن دەچووو لەبەر خۆیەوە وڕێنەی دەکرد •

(١) موکب •

گفتوگۆیەکی رووبەروو لەگەڵ دوکتۆر نافع ئاکرەییدا

رووبەروو قسەکردن لەگەڵ شاعیرو نووسەرەکانی ئەم سەردەمە ، لەسەر لاپەڕەی ڕۆژنامەکان ، هەنگاوێکی پێویستە بۆ رووناکی خستنەسەر سەرچەم باری ئەدەبی و ڕۆشنبیریمان و هەلێشە لەبەردەم ئەو شاعیرو نووسەرانەدا ، جارجار باری سەرنجی خۆیان دەربارەی ئەم بارەی ، وزەی تایبەتی خۆیان لەمەودایدا دەربڕن • لەبەر رووناکی ئەم ویستیەدا ، هەوڵی سازکردنی ناوبەناو ئەم جۆرە رووبەروو قسەکردنە لەگەڵ شاعیرو نووسەرەکاندا دەدەین •

دوکتور نافع ئاکرەیی ، یەکێکە لە شاعیرە هاوچەرخەکانی ئەمڕۆمان ، لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵیدا ، کەوتینە گفتوگۆو لێمان پرسی :

- باری ئیستای شیعری کوردی چۆن دەبینی ؟

د• نافع :

تێکڕاو بەرای من ، شیعری کوردی ئیمڕۆ بەرەوپێش دەڕوا ، ئەویش بە ماندووبون و تەقەللای کۆمەڵێ گەنجی زیرەکی کوردە ، هەرچەندە زۆر **کۆسپ** تەگەرە لەرێگای شیعری کوردیدا دەبینرێ کەوادەکەن ، شیعری کوردی هەندێ جار وابێتە پێش چاو کە لە گێژاوێکدایەو بەرای منیش ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ ئەم هۆیانە :

- نەبینی شەخسیەت و زانیەتی خۆ بە چاکی ، کە شاعیر وا لێدەکا نەتوانێ بە تەواوی تەعبیر لە زاتی خۆی بکا ، کە هۆی ئەم نەبینیەش کەمی ڕۆشنبیری یە ، کەمی بە دواچوون و خۆ هیلاك کردن بۆ خۆ پێگەیاندن و فێربوونی زیاتر ، خۆ گیرکردنی شاعیری کوردو نوسانی بەیەك شێوە ، بۆ نموونە ئەو شاعیرەی بە دیالێکتی کرمانجی خوارو یان ژورو دەنووسێ ئیتر هەر بەو شێوەیەوە دەنوسێ و رستەو وشەی شێوەی تر بەکارناهێنێ ، لە کاتێکدا جاری واهەیە لە زمانە بێگانەکانەوە وشە بەکاردەهێنێ و ئاور لە شێوەکانی زمانی خۆی ناداتەوە ، دیسان زوو کردنە رەمز لای شاعیران وای کردوە بەرهەمەکانیان زۆر تەم و مژاوی بێ و خوێنەر سەری لێ دەشێوێ و ناتوانێ شتێ تێبگا ، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی : شاعیر ناتوانێ بە چاکی تەعبیر لە هەستی خۆی بکاو بە وێنەیەکی واقعی هەستی خۆی دەربڕێ و شیعرەکەی بهونێتەوە ، بۆیە پەنا دەباتە بەر چڕی و تەم و مژ ، ئەمەش بەرای من شیعری نوێی کوردی بەرەو هەڵدێر دەبا ، هەروەها کەمی ڕۆشنبیری فکری وا لە شاعیردەکا پەنا بباتە کەرەستەی کرچ و کاڵ کە بەلای ئەوەوە گوایە بەڵگەی زۆر زانینیەتی کە ئەمە خۆی لە خۆیدا دیاردەیەکی چاك نیە •

- باری سەرنجێ وادەبینێ لەکاتێکدوویی بەرهەمەی شیعری کوردی ، کرمانجی خواروو وە ژورو دەخەنە ئەستۆی ڕەخنەگرو لێکۆڵەرەوە ئەدەبیەکان کە دەرگای لەیەك نزیك بوونەوەیان ناکەنەوە ، تۆ لەم بارەیەوە رات چیە ؟

د• نافع :

ئەمەش ڕاستە ، بەڵام هەموو هۆیەکە لە ئەستۆی ڕەخنەگرەکان نیە بە تەنیا ، بەڵکو لە ئەستۆی شاعیرو نووسەرەکانیشە ، چونکە ئەگەر ئەدیبی کورد تەقەللای لەیەك نزیکبوونەوەی ئەم شێوانە بدا ، ڕەخنەگرو لێکۆڵەرەوە ناچار دەبن دەرگاکە بکەنەوە ، چونکە ئەگەر من شاعیرێکی کوردی شێوەی کرمانجی ژورو بم و هیچ هەوڵی ئەوە نەدەم شیعری کوردی شێوەکانی تر بخوێنمەوە و سوودی لێوەرگرم بەڵکو بچم شیعری گەلانی تر بێنم و سوودی لێوەربگرم بە تەنیا ، ئەوە دەبێتە هۆیەك بۆ دوورخستنەوەی •

هەروەها بڕۆم دارتاشی وشە بکەم لە زمانەکانی بیانی و هیچ ئاوڕێ لە وشەی شێوەکانی تری زمانەکەی خۆم نەدەمەوە ئەمەش هەر هۆیەکە دەبێتە ئەنجامی دورخستنەوە ، هەروەها دەربارەی شێوەکانی تریش ، ئەگەر ئەمانە نەبن دڵنیام شێوەکانی زمانەکەمان لەیەك نزیك دەبن و زمانی یەکگرتوی کوردی دروست دەبێ کە ئەمەیان وابزانم مەبەستی هەموو ئەدیب و ڕۆشنبیرێکی کوردە •

- دوکتور ئێستا چیت بەدەستەوەیە ، لە رووی بەرهەمەوە ؟ !

د• نافع :

خەریکی شانۆگەری « شێخی سەنعانی » م و ئامادەیە بۆ چاپ ، هەروەها کۆمەڵێ چیرۆکی کورت بە ناوی «یاداشتەکانی پزیشکێك» چاوەڕێی چاپە ، هەروەها لێکۆڵینەوەیەکم بە دەستەوەیە بە ناوی (ژیان و مردن لە شیعری دوژمن) داو لێکۆڵینەوەیەکی تر بە ناوی (تاسیری حافظ و حەللاج لە سەر شیعری مەلای جزیری) •

- دوایی داوامان لە دوکتۆر نافع کرد بیروڕای خۆی دەربارەی بڵاوکراوەکانی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەربڕێ •

د• نافع :

گومانی تیانیە کە دەزگای ڕۆشنبیری کوردی بارێکی گەورەی لەسەر شانە بۆ پەرەپێدانی ئەدەب و ڕۆشنبیری کوردی و چاپکراوەکانی « هاوکاری »و « بەیان »و « ڕۆشنبیری نوێ »و دیسان پاشکۆی عیراق پەنجەرەن بۆ تیشك دانەوەی بیروڕاو توانای ئەدیب و نووسەرانی کورد ، بەڵام دەبێ رادەی ماوەدان بەو نووسەرو ئەدیبانە بەرفراوانتر بکرێ ، دیسان ئەدیب و نووسەرەکان دەبێ دڵسۆزانە بە دەنگ هاوکاری کردن لەگەڵ ئەو دەزگایەوە بێن و بە هاریکاری هەردوو لا ڕۆشنبیری کوردی لە برەودا دەبێ و ئەمە ئاواتی هەموانە • ئەو نووسەرو ئەدیبانەی لە چاپکراوەکاندا کاردەکەن مەسئولیەتی گەورەیان لە ئەستۆیە بۆ پەرەپێدانی ئەو دەزگایە ، لێرەدا دەبێ ئێمەش دەستی یارمەتیان بۆ درێژبکەین تا ئەرکی سەرشانیان بەجێبگەیەنن ، پێشنیاری من بۆ پەرەپێدانیش ئەمەیە :

- زیاتر دەست کردنەوە بۆ بەرهەمی پێگەیشتوی ئەدیب و نووسەرەکان و بەرهەمی چاکیان و ماوەنەدان بە بڵاوکردنەوەی شتی پڕ تەم و مژو پڕ کەمو کوڕی چونکە بڵاوکردنەوەی ئەو شتانە لە پاشەڕۆژدا دەبنە بار بەستەر ئەدەبی کوردی یەوە ، دیستان ئەوەم لە بیرناچێ درەنگ گەیشتنی چاپکراوەکان بە دەست خوێنەرانەوە تاسیری سەلبی دەبێ و خۆزگە « هاوکاری »یش هەفتەی دوو یان سێ جار دەردەچوو ، خۆ ئەگەر ببوایە بە ڕۆژانە ئەوە سوودی هەر تەواو نەدەبو •

دڵنیام کە ،
خۆ تۆ جارێ خۆت دەناسی
بۆچ شنەوانە
دایکی لەززەت نابێ بدوێ ••؟!
ئەی کۆرپەڵەی حەزەکانم •
خۆ گورگانە شەری دەوێ
تۆشی نەبێ ،
کێیە ••! شیری خۆی
دەچۆڕێنێتە دەممەوە ••؟!
واسەری من
بێهوودە
لە گرێیانی گەرمی تۆدا
هەر مۆڵ دەخوات •••
وا دڵی من
لە ئاهەنگی شەوی سووری ئارەزووتا
سەمادەکات ••
دەسا ، تك تك
برژێرە ناخی سرمەوە
تۆ بۆم ئاوی
کە تەر دەبم ،
داڵدەم بدەو کزوم کەوە
بۆ وا نەبی ••؟
ئەی تۆ ئاونیت •••؟!
ئەی هەتاو نیت •••؟!
گریان کۆش ، ئامێز

مەگەر هەتاونیت ؟!

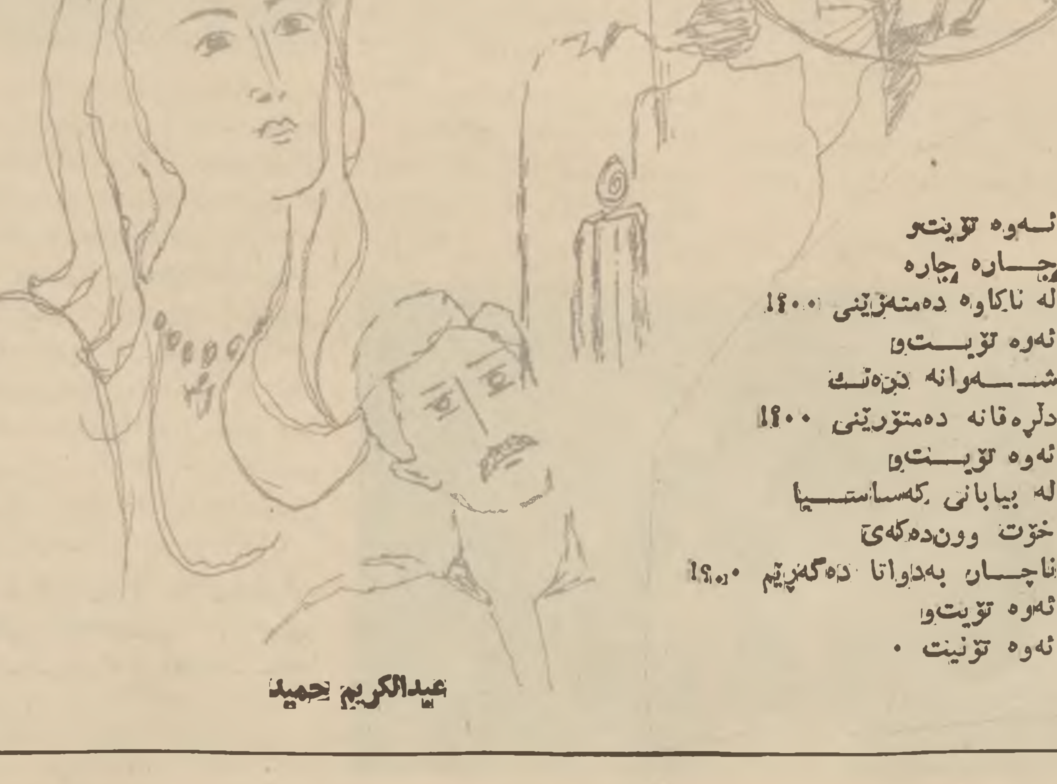

ئەوە تۆیت و
چارە چارە
لە ناکاوە دەمتەزێنی ••؟!
ئەوە تۆیت و
شەوانە بزەت
دڵۆپانە دەمتۆرێنی ••؟!
ئەوە تۆیت و
لە بیابانی کەساسیا
خۆت وون دەکەی
ناچار بەدواتا دەگەڕێم ••؟!
ئەوە تۆیت و
ئەوە تۆنیت •

عبدالكريم حميد

پێشکەشە بە
گۆرانی بێژی هونەرمەند
مەزهەری خالقی

دەردی ئەوین

بۆ هەمیشە دەربەدەرم
بۆ هەمیشە سەوداسەرم
هەروەك شێتێ
بۆ ئاسمانی زام بڕوانێ
توێشوی ژانم هەڵگرتوەو بە هەورازی ناسۆرێکا
هەڵزناوم
لەو دیو سنووری دوریەوە :
بۆ هەر لایەك چاو ئەگێڕم
شەو ئەبینم
دەسی تاریکی لە بین ناوم
لە هەر شوێنێ
سەری شعورم هەڵئەبڕم
کەلەپچەی ماتەم ئەبینم
گیرۆدەی مەچەکی گیانمە
مۆتەکەی مەرگیش ئەبینم
ئالوودەی دورگەی گریانمە
+ ((یا ئەوەتە لەم شەوەدا
ئەشکی چاوی گریانێ بە
یا ئەوەتە خاکی وەرزی
سەرهەڵدانی خەزانێ بە))
+ ((نە خوا ئەمکوژێ ،
نە بۆ خۆم ئەمرم
چونکە غەریبم کەس ناگرێ قەدرم))

حسێن بەفرین

١ - ئەم دێرە فۆلکلۆرە

لە نێرراوی ((هــاوکاری))یەوە ((پاشماوە))

سەریان لێبدەن‌و بزانــن بەحێ دێنن کاروباریان جۆن بەڕێـــوەدەبەن **ئەی هیچ کۆسپو تەگەرەتان دەچێت ٦١٢ سەرپەرشتکاری نە هاتوونە پێش ؟ ئەگــەر ئافرەت‌و پیاو هەن ئەم ئەرکەهەن گامانەت ؟**

زادەپەڕینن‌و هەردوو هەفتــە بێگومان هیچ کاریک بــێ جارێک ڕاپۆرت بەبەڕێوەبــەـ کوسپو تەگەرە نابێت ، لــەو رێنتی‌یەکەمان دەدەن جگـــەکۆسپانەی بەرەنگارمان دەبن : لەرەی کە لێژنەکانی بـــەدووا جوونی حیزبی ئەم ئەرکــە

پاشماوە لە ژمارەی داهاتوودا

بۆزانین

وەزارەتی ئاودێری
دەزگای گشتی بەستەکان
لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی
پرۆژەی بەستی ئاودانی دهۆك
قۆنتەراتکی ژمارە (١)و (٢)

١ - وەزارەتی ئاودێری دەزگای گشتی بەستەکـــان داوا لەو قۆنتەراتچی‌یانە دەکا کە خاوەن پســــپورو شارەزایی‌یان لە کەرتی قۆنتەراتگرتنی گشتی هەیـــەو پەیوەندی‌یان بە قۆنتەراتی بینا کردنەوە نی‌یەو نــــاوی خۆیان لە هەیئەتی مەلبەندی موتابەعە لە وەزارەتــــی نەخشەدا ان تۆمار کردووەو بە پلەی یەکەمن بۆ ئـــەوەی تەندەرەکانیان پێشکەش بکەن‌و پرۆژەی بەستی دهـــۆك بنیات بنێن .

ئەم پرۆژەیە کە لە ژووروی عیراقەو لەپارێزگای دهوکدایەو ٨٠ کم لە سەرووی شاری موسڵەوە دوورە ، لە دوو بەشی سەرەکی (دوو قۆنتەرات) پێك دێ :

- قۆنتەراتی ژمارە-١- بەشی یەکەم- دروستکردنــی بەستی دهوك‌و ئەو دەزگایانەی پێی دەبەسترێتەوە .

-قۆنتەراتی ژمارە-٢- بەشی دووەم- دروستکردنـــی پرۆژەی ئاودانی کە لەم بەشانەی خوارەوە پێك دێ :-

أ تونێلێك لە نێو چیاکە .

ب- جۆگەلەیەکی سەرەکی کە بە چیمەنتۆ ســـــواخ درابێ

ج - کۆمەلێك لە جۆگەلەو بزل .

د - کەرەستەی ئاودێری پژێن .

هـ - کەرەستەی ئاودێری ئاوودستی .

٢ - قۆنتەراتچی‌یەکان مافی ئەوەیان هەیە بەشـداری لە پێشکەش‌کردنی تەندەرەکانیان بۆ هەردوو قۆنتەراتـــی ژمارە (١)و(٢) یا هەر یەکەیان بە تەنها بکەن

٣ - قۆنتەراتچی‌یەکان دەتوانن بەلگـــە نامـــەی قۆنتەراتەکە لە دەزگای گشتی‌بەستەکان / بەشی یاسایـــی شەقامی الرشید ، سنك بـــە(-/٢٠٠)دینار(دووسەد دینار) بۆ هەر یەکە لەو قۆنتەراتە دەست بکەوێت‌و بپێرێ کــە نادرێتەوە .

٤ - تەندەرەکان پێشکەش وەزارەتی ئاودێـــــری سکرتاریەتی لێژنەی مەرکەزی کردنەوەی تەندەرەکـــان دەکرێن ، لەناو زەرفێکی داخراوداو ناوو ژمارەی قۆنتەرا-تەکەی لەسەر بنووسێت‌و بارمتەی سەرەتایش لەگـــەل تەندەرەکەدا هەبن بەشێوەی چەکێکی مۆرکراو یا بەلگـــە نامەیەك کە لە یەکێك لە بانقەکانی عیراق دابین کرابـــێ‌و بۆ ماوەی شەش مانگ لە رۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکـــە بەکار بێ‌و توانای تازەکردنەوەشی هەبێ کە بـــەم جۆرەی خوارەوە باس کراوە :-

- قونتەراتی ژمارە (١)-٠٠٠ر٤٠٠ دینار (چوارســـەد هەزاردینار)

قۆنتەراتی ژمارە (٢) - ٠٠٠ر٣٠٠ دینار (سێ‌سەد هەزاردینار)

ئەم تەندەرە یەکسەرپشت گوێ دەخرێ ئەگـــــەر بارمتەی سەرەتایی کە لە سەرەوە باس‌کراوە لەگـــەلـــدا نەبێ‌و بە مەرجێك ئەم بەلگە نامانەی خوارەوە لـــەگـــەل تەندەرەکەدا هەبن .

١ - پێناسی ریکخستنی تۆمارکردنی قۆنتەراتچی‌یەکان کە بە پێی تەعلیماتی تازە تۆمارکردنی قۆنتەراتچی یەکـــان دەرچووەو ئەنجومەنی نەخشەدانان ژمـــــارە (١)ی دانیشتنی (٤)و لە ٢٩-٥-١٩٧٨ (پلەی یەکەم) بریـــاری لەسەر داوە .

٢ - پێناسی ژووری بازرگانی کە بۆ ئەم سال تـــازە کرابێتەوە .

٣- شەهادەتنامەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرێتی باجی داهاتی گشتی کە بۆ ئەم سال بەکار بێ .

٤ - بەرنامەی ئەو کارانەی لەمە دەچن کـــــەوا پێشکەشکەری تەندەر جێبەجێی کردووە ئەو لایەنانە دیاری دەکا کەوا کاروباری تێیدا جێبەجێ کراوە لەگـــــەل بەرنامەی ئەو کارانەی کەوتۆتە ئەستۆی .

- پسولەیەك بەنرخی کرینی قۆنتەراتەکە .

تەندەرەکان تا کاتژمێری دوانـــزەی نیوەڕۆ رۆژی دووشەممە ریکەوتی ١٧-٩-١٩٧٩ وەردەگیرێ وەهـــەر تەندەرێك ئەگەر هەموو مەرجەکانی تێیدا نەبێ پشت‌گـــوێ دەخرێ‌و دەزگاکەش بەوەوە پابەندنی‌یە نزمترین تەنـــدەر لە رووی نرخەوە یان هەر تەندەرێکی تر قبوول بکا .

و . سەرۆکی دەزگاکە
محمود شاکر مهدي

دەرچوانی خانەی ((پاشماوە))

-لە هەر جێگایەك دابنرێــم -من لە قەزای پێنجوێـــن وا بزانم جیاوازی نیە ، چونکەدانراوم‌و لە هەر لایەك بـــم کوردستانەو شوێنی خۆمـــەو ئەرکی سەرشانم بە جـــێ منیش وەکو هەموو مامۆستایەك ئەهێنم‌و کارەکەشم دیارەو ئانجام خزمەت کردنی گـــەل‌و ئەوەشم لە بەر چاوبووە کـــە نیشتمانەکەمە وئەبێت ئـــەومامۆستا هەرگیز شوێنـــــی بەیامە پیرۆزە بگەیەنم کــــەخۆشی نیەو دەبێت لە گـــەل پێم راسپێراوەو نەتەوەکـــەم منداڵانی چینی چەوســـاوە لە نەزانین رزگار بکەم . خەریك بێت تا پاشـــە رۆژی

لە پاشدا رووماں کــردە گەلیان پێ‌روونالک بکرێتەوە...

خوشکە پرشنگ حەمە ئەمیـن
کە لە بارەی شوێنەکەیەو چی ئەڵێت ...؟

پاشماوە لە ژمارەی داهاتوودا

میهرەجانی پەیرەوی((پاشماوە))

ئەمەو بەخشینی چەنـــــد بوتەوەی سەر شەقـــامو خەڵاتێکی تر بەسەر مەڵبەند-جادەکان دەدواو بەراســـتی ەکانی ئافرەتی لادێ‌و منالانـــی جێگای رەزامەندی هەمـــوو تازە پێگەیشتوی لادێدا . میوانەکانی ئەم مەهرەجانــــە ددا جار دەست کرا بـــــەبوو .

سازدانی لایەنە هونەریەکانـــی گرنگ ئەوەیە ئــــەم ئەم ئیستتالە کە بــــــەم مەهرەجانەجگەلە بەرێوەبەرێتی پێنەیەوە تیپی مۆسیقـــــای ناوبراو چەند لایەنێکی تریش بەرێوەبەرێتی رۆشنبیر کردن‌وهاوبەشیان لە سازکــــردن‌و رابەری کرانی جوتیاران لـــەسەرکەوتنی‌دا کردوە لەوانــــە هاولێر هاوبەشیان بــــــە بەکێتی ئافرەتی عێراق لقـــی پێشکەش‌کرانی چەند پارچەسلێمانی‌و سەرۆکایەتــــی مۆسیقاو چەند گۆرانی لــــەتەندروستی پارێزگــــــای لایەن چەند هونەرمەندێکـــی سلێمانی‌و یەکێتی هەرەوەزی سلێمانی‌یەوە کرد . جوتیاران .

شایانی باسە کە تیپی میللی ئەم مەهرەجانەش کە لـــە یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانـــی گزندی هاوچەرخی قـــەڵا سلێمانی تایبەتی هاتیون بۆجوالاندا دەستی پێ‌کرد لـــەم پێشکەش‌کردنی شانۆگــــەری گوندە هاوچەرخیانە شـــــدا (بڕیار) کە دەربارەی روی(کە ئاردێ ، سورە قـــەڵات ، جاکەی کارکردن‌و روی خراپەی گازێزە) بۆ ماوەی یـــەک تەمەڵی‌و سواڵکران‌و پــــانەدفتە بەردەوام دەبێت .

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتـــی . بەرنامەی رەنێوەبڕان ئەمینداریەتی‌گشـتی کاروخانەسازی - قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ١٠-٧٩ بۆ دروستکردنی بینایەتـــی بەرێوەبەرێتی ئاسایشی پارێزگای دهوك ، لەکاروبـــاری فەسلی (٣٥) ی‌مادەی (٧)ی زنجیرە -٢-ی.

رادەگەیەنین کەوا ئەم قۆنتەراتە نهێنی‌یەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوە هەیسە :-

١ - دەتوانرێ کۆمەلە بیستیمارەی مەرجەکانـــــی قۆنتەراتەکە لە مەلبەندی ئەم بەرێوەبەرێتی‌یە یاخود لـــە بەرێوەبەرێتی کاری پارێزگای دهوك بە (٢٠) بیست دینـــار دەستبکەوێت کە نادرێتەوە ، بەمەرجێك قۆنتەراتچــــی مەرجەگشتی‌و مواسەفاتە هونەری‌یەکان بکرێت کـــاتێك قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆی

٢ -دوا ماوە بۆ پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە پـــا پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ رۆژی چوارشــــەممـــــە ریکەوتی ، ١-٨-١٩٧٩ دەبێت‌و دەدرێت بە سکرتێری لێژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەلبەندی ئەم ئەمینداری‌یەتی‌یەدا.

٣ - ئەمانەی خوارەوە دەبێ لەگەل تەندرەکانـــدا هەبن :-

أ - بارمتەی سەرەتایی بە (٦٧٥٠) شەش هەزاو حەفت سەدو پەنجا دینار لە شێوەی کەفالەتی بانق بـــۆ مـــاوەی شەش مانگ بەکاردێ لە رۆژی داخستنی قۆنتەراتەکـــەوە یاخود لە شێوەی چەکێکی مۆرکراو لەگەلدا بێ .

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لەگەل بەلگەنامەیەکـــد کە لە بەرێوەبەرێتی باجی داهاتەوە دەرچووبێ‌و بۆ ئـــەم ساڵ تازەکرابێتەو ..

ج - بەرنامەی ئەو کارانەی لەمە دەچن

د - پێناسی پلەی قۆنتەراتچی‌یەکان (پلە هەشتەم)بۆ ئەوەی بتوانی لە قۆنتەراتەکە بە پلەیەك کە لە پلـــــەی پێشوی بەرزتربێ بە شداری‌بکا .

٤ - هەر تەندەرێك ئەگەر لە کاتی دیاری‌کراوی خۆی پێشکەش ئەکرێ‌و هەموو مـــەرجەکانی تێدا نەبێ پشت‌گـوێ دەخرێ .

٥ - ئەم بەرێوەبەرێتی‌یە بەوەوە پابەندنی‌یە نزمتریـــن تەندەر لەرووی نرخەوە یان‌هەر تەندەرێکی‌تر قبوول بکات .

٦ - هەرروژێکی دواکەوتنی‌کار (٤٠) چل دینار ســـزا دەدرێ .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لـــە رۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکان .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچی‌یەکان نەخشەکان لەگـــەل تەندەرەکانیاندا بهێننەوە ، نەخشەکان تەنیا دەدرێتە ئـــەو قۆنتەراتچی‌یەی کە قۆنتەراتەکەی بۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلــــس بەتەندەرکەوە بلکێنێت .

١٠ - ئەگەر تەندەرەکان نەخرێنە ناو زەرفێکی داخراو رەفزدەکرێ‌و پشت‌گوێ دەخرێ .

١١ - لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکە پشت بەمەرجـــە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنـــــــی بەهەردوو بەشی یەکەم‌و دووەمیەوە دەبەسترێ .

١٢ - هەر تەندەرێك لە نێو قۆنتەراتەکەدا لەلایـــەن قۆنتەراتچی بنووسرێ پشت‌گوێ دەخرێ.

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتـــەکـــەی دەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتی بۆ دابنـــێ‌و بەدەوامێکی تەواو ئیش بکا .

١٤ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی بـــۆ دەردەچێ عەمبارێ یاچەند عەمبارێك بۆ پاراستنی چیمەنتـــو ئامادە بکا .

ع- ئەمینداری گشتی
کاروخانە سازی .
جلال احمد مدحت .

لەبیرەوەری جەژنەکانـــی ((پاشماوە))

ئەویش عەقدی مووچـــەو کرێکەی‌و موخەسەساتی نیشتە جێ کردن کە پێش تەجەنس کردن وەری دەگرت ئـــەو خزمەش ئیزافە کرێتـــەوە بۆ مەبەستی خانوو نشیـــن جگە لەو خزمەتەی کە لـــە وڵاتی خۆی هەیەتی‌و لـــەم ماوەیەدا هیچ پارەیەکی بـــۆ مەبەستی خانوو نشین لـــێ نابڕێت .

هەروەها ئەو کرێکارانەی لـــە دەرەوەی وڵات هاتوون بـــۆ عیراق ئیش بکەن پـــارەی نیشتەجێ کردنیان دەدرێتێ کە لە ٢٠ تا ٤٠ دینار کەمتـــــر نابێ بلێتی ئیشتنی فرۆکە بە خۆرایی ، رۆیشتن‌و هاتنـــەوە بۆ هەر وڵاتێکی عەرەبی یـــا ئەوروپایی بۆ خۆی‌و خێزا-نەکەی لە هەر سێ سالـــــە جارێکدا دەدرێتێ .

دەستەبەرەو ئامانج

وەزارەتی ئیش‌و کاروباری کۆمەلایەتی سەرپەرشتـــی‌و بەجێهێنانی یاساکانی کارکردن‌و زەمانی کۆمەلایەتی‌و گۆڕینی‌و پیرۆزی ئیشکردن دەپارێزێ‌و لە ئەنجامی بەجێهێنانی یاسای زەمانی کۆمەلایەتی ؛ ژمارەی ئەو کەسانەی زەمـــــان دەبانگرێتەوە کەبەشتۆنەتــــە ٨٥٠ هەزار کرێکار . کە لــــە سالی ٦٨ ، (١٦٠) هـــەزار کرێکار بوون ، هەروەها بایەخ دان پیرە کانیشی گرتۆتەوەو مووچەی خانوو نشینیـــان دەدرێتێ بەمەرجێك بۆماوەی نێوان ٥-١٠ سال خزمەتیـــان هەبێ بۆ ئەو کەسانـــــەی تەمەنیـــان لە نێو ٦٠-٦٥ سالدایە هەروەها ئـــــەم وەزارەتە بەردەوام کـــاری خۆی دەکاو شێوازی رۆشنبیر کردن لە نێو جەمـــاوەری کرێکاران بلاو دەکاتەوە . بـــە کردنەوەی دەورەی رۆشنبیری . لە سالی رابـــردوودا ٣٣٩ دەورەیان کردووەتـــــەوە دەرچووانی کـــەبەشتۆنەتـــە ٩٤٨٧ بخوێن بەلام لـــــە مەیدانی نەتەوایەتی ٦دەورەی مەشق پێ کردن کردووەتـــەوە وزمـــــازی دەرچـــووانـــی گەیەشتۆنەتە ١٢٢ بخوێـــن عەرەبی .

وەلە بواری کارپێکـــردن زیاتر لە ١٩٣ هەزار کرێکاری ئافرەت‌و پیاو لە ماوەی ٨سال بەسەر دامەزراندنی دەزگـــای گشتی کارومەشق‌پێ‌کردنـــی پیشەیی دامـــەزراون وەزارەت بۆ نەخشەی ئەم سالەیـــەدا ٩٩٠ کرێکاری ئافـــرەت‌و پیاو لەو کرێکارانە ناشارەزان وزیرەکی کەم لە کارکـــردن

دەوێنن‌و لە نوینگەکانـــی کارکردن خۆیان تۆمار کردووە هەروەها ٦٢٢ کرێکـــاری ئافرەت‌و پیاو لە مەلبەنـــدی مەشق‌پێ‌کردنی پیشەیی لـــە ئەبنەوادا مەشقیان پـــــێ دەکرێ .

وەزارەت لە جێبەجێ‌کردنی پێویستی رۆلەکانی چینـــی کرێکار ئەمانەی بـــۆ هێناونەتە دنە کایەوە .

لە پارێزگای بەغـــدا ١٥ خانوو بەرەی ساوایـــان‌و بانەوکتێبخانەیەك بـــــۆ کرێکاران لە گەرەکی -٧- ی نیسان‌و عیادەیەکی خارجـــی بۆ نەخۆشخانەی زەمان لـــە روسافەونەخۆشخانەی‌زەمـــان لە کەرخدا بنیات نـــراوە . هەروەها بازارێکی هاوچەرخی لە شاری کرێکـــــاران کراوەتەوەو بنیاتنانـــی ٨ خانووبەرەی ساوایان لە بەغدا لە کۆمەلە خانووی کرێکـــاران لە زەعفەرانی‌یەو کارگـــەی مافوروکارگەی رستن عیراق‌و کارگەی جوت‌و کارگـــەی فەتاح پاشا بنیات نراوە . وەبنیاتنانی نەخۆشخانەیەك بۆ کرێکاران لە زەعفەرانیـــە کە ٢٠٠ قەرەوێلە بگرتە.ە .

بەلام لە پارێزگای بەسرەدا -٥- خانووبەرەی ساوایـــان‌و نوتیلێك بۆ کرێکـــاران‌و ئامۆژگایەك بۆ ماشق‌پـــێ کردنی پیشەیی‌وبانـــەو کتێبخانەیەك بۆ کرێکـــاران بنیات نراوە ، وەلە پارێزگای المثنی چوار خانووبـــەرەی ساوایان‌و چەند کابینایەکـــی گەشت‌وگوزاری بنیـــات نراوە .

وەلە پارێزگای صلاح‌الدین مەلبەندێکی مەشق‌پێ‌کردنـــی پیشەیی بۆ کرێکاران وســـێ خانووی مامۆستایان بنیات‌نراوە هەروەهاو لە پارێزگای سلێمانی نوتێلێك بۆ کرێکاران‌و مەلبە-ندێکی تەندروستی بـــــۆ کرێکاران‌و سێ خانوو بـــەرەی ساوایان بنیات نراوە ؛ لـــە پارێزگای هەولێر مەلبەنـــد-ێکی مەشق‌پێ‌کردن پیشەیـــی و نوتێلێك بۆ کرێکـــاران‌و بانەوکتێبخانەیەك بـــــۆ کرێکاران ومەلبەندێکـــی تەندروستی بنیات دەنرێ ولە پارێزگای ئامیمدا

سێ خانوو بەرەی ساوایان‌و ئامۆژگایەك بۆ مەشق‌پێ‌کردنی پیشەیی‌و باخچەیەك بـــۆ منداڵان‌و نوتیلێك بۆ کرێکاران بنیات دەنرێ هەروەهـــا بنیاتنانی ١٠٠ خانوو بەرە بۆ کرێکاران .

چالاکی رۆشنبیری ((پاشماوە))

بەلکو لەگەل بابەتی ئەسنۆگرا-نی‌دا تێکەل کراوە .

شابانی باسە باشتریــــن لێکۆلینەوە لە فۆلکلـــۆری کوردیدا تا ئیستا کرابێ لـــە کارەکەی د.عیزەدین موستەفا دایە کە لە ژێرنـــــاوی « الواقعیه في الادب الکردی» نووسیویەتی‌و هەروەهـــا « لێکۆلینەوەی ئەدەبـــی فۆلکلۆری کوردی » ئــــەم کتێبەی دوایـــی دەربـــارەی زۆربەی هەرەزۆری بەشەکانـــی فۆلکلۆری کوردی‌یە ، دوکتۆر بۆ هەلبژاردنی ژانرەکانــــی فۆلکلۆر هەمان ریبازی گرتووە کە لە ولاتە سۆشیالیستەکاندا پەیرەوکراوە ئیستاش زۆربەی زۆری نووسەرەکانمان بابەتـــە سەرزارەکیەکە بەکار ئەهێن . کە واتە گەشتینە ئەوی کـــە بلێین بەشەکانی فۆلکلـــۆر بریتین لە:-بەندو قســـەی ئەستەف ، گۆرانی ، بـــە هەموو بەشەکانیەوە ، ئەفسانە . حیکایەت ، چیرۆك هۆنراوە لاوانەوە، گاڵتەوگەپ ، مەتەل

. پیاهەلخوێنن ، دۆعاونو-شتە ، دەست- گرتنەوە ؛ئەم بەشانە دەماوبەدەم ؛ پشتاوپشتا ؛لە نەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی‌تر ئەگێرێتەوەو گەل پارێزگاری ئەکار کەرەسەیەکی بەکجـــار دەولەوەندبشە بۆ لێکۆلینەوەی مێژوو زمان ؛ کەلچـــــەرو ئابوری کورد .

هەولدان‌و بایەخدان بــــە کۆکردنەوەو توێژینـــەوەی ژانرەکانی فۆلکلۆر بایەخدانە بە دەولەمەندکردنی زمانـــی کوردی‌و مێژووی کوردی لـــە هەموو بارێکی کۆمەلایەتـــی-سیاسی‌و ئابوری ؛ لـــــە هەمان‌کاتا فەلسەفەی گـــەلی کوردمان بۆ دەر ئەکـــەوێ‌و ئەتوانین خووڕەوشتی گەلـــی کورد ، شارستانیەتی کورد ؛ سەلماندنی ئەوەی کە کـــورد خاوەن زمان‌و مێژووەو لەگەل میللەتانی دراوسێ‌یاندا حـــەز بە ئاشتی‌و هاوکاری ئەکەن .

● ئەمەو لە کۆتاییدا چەنـــد پرسیارێك ئاراستەی د.شوکریە

سەردانێك لە کێلگە ((پاشماوە))

مێکرۆبەکەی لە زەویدائەمێنی‌و ئەگەر یەك دوو سال لەســـەر یەك چەنەوەری تیا بکەین ئەوا ئەوزەویە پری ئەبێ لـــــە مێکرۆباتی نەخۆشی‌بەرهەمەکەو هەمووی نەخۆش ئەکەوێ ، بەلام ئەگەر کرا بـــــە بەرهەمێکی تر ئەوا ئــــەو مێکرۆبانە ئەمری‌و ناژین‌و بۆ سالێ داهاتو زەویەکە لەبـــار ئەبێ بۆ چەنەوەر

٤ - ئەو بەرهەمەی ئەیکەین ئەبێتە قازانجێکی لاوەکی بـــۆ پرۆژە کەو هەندێ خـــەرج‌و مەسروفاتی لێ دەرئەهێنین .

● **باشە کاك عزیز تۆ باسی کەمی ئاوت کرد ، ئەی دوای تەواو بوونی بەستی کەولۆســـ ئێوە هیچ سودێك وەرئەگرن ؟**

+ ئەگەر خوا بکا ئـــەو بەستە تەواو بکرێ ؛ ئـــەوا ئێمە رووباری زەوی‌یەکانمان ئەگەیەتینە نزیکەی ١٠ر هەزار دۆنم چونکە ئاوێکی باشـــی ئەبێ بۆ هەموو ناوچەکـــە ، و ئەو سالانە رووبەری ٥٠٠ر٣ دۆنم زەوی لێ ئەکەیـــنـــە چەنەوەر .

● **دوای ئەوە کاك عەزیـــز دەربارەی بەرهەمی جۆ وتی :-**

+ ئەمسال نزیکەی (٥٣٠٠) دۆنم زەویمان کردووە بە جۆو ئەوە تا خۆتان ئەبینن ئێستا درەوی ئەکرێ‌و ٩ مەکینـــەی تیایە کە سەر بە مەلبەنـــدی بەکرێ دانی مەکینەکانـــی سلێمانین‌و ئێمە بەکرێمـــان گرتوون سەعاتی بە دوو دینارو هەر یەکەیان رۆژانە نزیکـــەی ٩ سەعات ئیش ئەکەن‌و وا بە تەماین نزیکەی (١٠٠٠) تەن جۆ بەرهەممان بێ‌و هەمـــوو ئەو رووبەرە نزیکەی ١٥٠ر تەن جۆمان تیا تۆو کردووە ؛

هەر لێرەوە بەرهەم بـــە عەرەبانەو مەکینە ئەیەینـــە مەخزەنەکانمان لە سەیدصادق وئەوێ ئەدرێتە کۆرینەوەوانی ئەکەیـــن بۆ دامـــەزراوی کێلگەکانی دەولەت (مؤسسة مزارع الدولة) .

ئەوانیش لەوێ بەشـــی تۆوی خۆیانی لێ هەل‌ئەگردن‌و ئەوی تری ئەنێـــرن بـــۆ کارگەکانی دروست کردنـــی بیرە . پاریش ئەم زەویانەمان کردبوو بە گەنم‌و بەرهەمێکـــی باشمان بوو .

● **باشە کاك عەزیز ئێوە ئەم زەویانەتان چۆن وەرگرت خۆ لە پێشاناهینی جوتیارەکان بوو ؟**

+ بە یارمەتی سەرۆکایەتی ناوچەی کشتوکالێ سلێمانــی لەگەل جوتیارە خـــاوەن زەویەکان رێکەوتـــــن‌و هەموویانمان دامەزراندوە بە کرێکاری کشتوکالی‌و هەر لە کێلگەکەدا کار ئەکەن‌و معاشی باشیان هەبەو پاریش لــــە بەر هەمی گەنمدا هەریەکەیان ٢٠٠ کیلۆ گەنمیان دانـــــێ‌و نزیکەی ٣٠٠ کرێکارمـــــان

هەیەو زۆر بە تەنگیا ئەوەین .

● **دەربارەی بەرهەمـــی چەنەوەری ئەمسال کاك عەزیز وتی :-**

+ ئەم سال نزیکـــەی روو بـــەری (١٠٠٠) دۆنـــم زەویمان کردووە بە چەنـــە وەروو لە دوو وەرزدا چاندمان بە شێکیان لە وەرزی پایـــزدا واتە لە مانگی پانزەی ١٩٧٨دا چاندمان‌و بەشەکەی تری لــــە دانکی دووی ١٩٧٩دا چاندمان‌و هەردوو بەشەکە پێکەوە دێنـــە بەرهەم‌و هەلیان ئەکەیـــن‌و وا بە تەماین نزیکەی ٣ هـــەزار تەن چەنەوەر بەر هەم‌بهێنـــن

● **کاك عەزیز ئەم رووبەرە هەمووی بەچی ئاوئـــەدەن ، چونکە ئێوە لە سەرەتاوە وتتان ئاومان کەمە .**

+ لە هەموو پانتایـــــی کێلگەکاندا بیری ئیرتوازیمـــان لێ داوەو مەکینەی ئـــــاومان لەسەر داناون‌و حەوزمان لـــــە بەردا بۆ دروست کـــردوون‌و ئینجا بەهۆی مەکینەی تایبەتی تردوە لە شێوەی بارانــــــی دە... ئاوی هەمووی ئەدەین‌و لـــــە پرۆژەکەدا ١٦ بیرو مەکینەمان هەیـــــەو تا ئێستـــا زۆر بەرێکوپێکی‌و بەبەرهەم کـــار ئەکەن‌و ئەم شێوەیەشـــــ تازەترین شێوەی ئاودێـــــری سەردەمە .

● **دوای ئەوە کاك محمـد حبیب لێ پرسراوی چاودێری کرێکارەکانمان بینی‌و دەربارەی گیروگرفت‌و ئەنگوچەلەمـــەی** رابالادەکان پرسیارە‌ـــــان **لێ‌کردوو ئەویش وتی :-**

+ بە گوێرەی وەخــــت بەدەستیـــەوە دامابیـــن **گیروگرفتـــان نیە کـــە لێ‌پرسراوان لە کارگەو لـــــە پرۆژەکەشدا گەلێك یارمەتیمان** ئەدەن‌و داوایستیەکانمان بۆ **جێ‌بەجێ ئەکەن‌و تەنها هەندێ شتمان هەیە کە تا ئێستـــا ماونـــەتەوەو وابزانم لــــە** کارگەشەوە **داوا لە دائیرەکانی جێ‌بەجێ کردنیان کراوە بەلام وا ئێمە هەر چـــاودروانیـــن ئەوانەش (١) نەبوونی لیژنەی نەقابەی کرێکارانــــــــە لەپرۆژەکەدا ، چونکە نزیکەی (٣٠٠) کرێکارمان هەیـــــەو وابزانم ئەوەندە کرێـــــکار** زیاتریان بە لیژنەی نەقابی **ئەبێ‌و ناشزانم بۆ چی یەکیەتی نەقابەکانی کرێکارانی سلیمانی ئەمەمان بۆ ناکەن .**

٢ - لە پرۆژەکـــــەدا خەستەخانەمان ینەو وابزانم **بەرێوەبەرایەتی گشتـــــی** کارگەش **داوای لە سەرۆکایەتی** تەندروستی سلێمانی کردووە کە دکتۆرو ممر ضەو بربـــن **پێچمان بۆ تەرخان بکــــەن کەچی وا هەر دەنگی نەبــــوو** نازانم بۆ چی .ئەگەر ئێوە **بیرتان بخستنایەتەوە شتێکی چاك بوو .**

لە سایەی شۆرشدا ((پاشماوە))

بۆ دەبـــــەستن . ئەم گۆرانە کارێکی باشـــــی کردۆتە سەر گوڕانکاری باری ژیانی خێزانیان بە لای چاکی‌و پێگەیاندنیاندا ؛ هەروەهــا بابەخێکی تر بە ژیانــــی ئافرەتانی لادێ دەدرێ ، ئەویش هاندانیانە بەراهێنانـــــی بەرهەمی دەستکردو پیشانگـــا بۆ بەرهەمەکانیان دەکرێتەوەو بەرهەمەکان دەخرۆشرێـــن‌و سوودی بۆ مەلبەندەکان ئـــەو خێزانانە دەبێ کە بەشـــداری تیا دەکەن ، دبسان نیاز وایە لە گوندە هاوچەرخەکانــــــی مەشق‌و راهێنان‌و ئەوی تـــر مەلبەندی دوو هوڵی بکرێتەوە

بۆ ئیشی دەست ، هوڵی بـــۆ بۆ بەرهەم هێنانی .

● **چالاکی هونەری :**

بەرێوەبەرایەتی ناوبراو لـــە رووی چالاکی هونەری‌یـــەوە بایەخێکی باشی داوە بــــــە بزووتنەوەی شانۆیـــــی وەك هۆیەکی رۆشنبیری‌و رابـــەری جوتیاران‌و تیپە شانۆییەکەیان تیپێکی چالاکەو ئەمسال لــــە هەرسێ پارێزگاکەی ناوچـــەی ئۆتۆنۆمی (٥٠) پیشاندانـــی شانۆیی هەبوە کە باسەکانـــی شانۆییەکانی پەیوەندیان هەبوە بە ژیانی جوتیارانەوە .

Institut Kurde de Paris

ئەم كانەت باش

تاوێك لەگەڵ ئەم هونەرمەندەدا

● لە ساڵی ١٩٦١ لە شاری هەڵەبجە هاتۆتە دنیاوەو ئێستاش لە پۆلی دووی خانەی مامۆستایانی كوڕانە لە سلێمانی ·

● ناوت

ـ كامەران احمد فتاح ·

● گۆرانی دەڵێیتو لە زۆربەی شانۆگەرییەكانیشدا دەبینرێیت ؟

ـ ئەوی ڕاستی بێت تا ئێستا زیاتر لە دوانزە شانۆگەریدا بەشدار بوومو لە گشت ناهەنگێكیشدا گۆرانیم وتوە · بەڵام نەمەوێت توانام بۆ گۆرانیو تێنیكی ڕەسەن بخەمە كارو وەك گۆرانیبێژێك بناسرێم ·

● ئەو شانۆگەرییانەی بە دڵت بوون ؟

ـ ئەو شانۆگەرییانەی پێشكەشمان كردون وا بزانم زۆربەیان بە دڵی بینەران بوون بەڵام ئەوانەی خۆم دیارییان بكەم شانۆگەری : (شوێنی شێرە ڕێوی تیا دەكا گێرە ـ خێزانی نەلەستین ـ زاستـكوشتنی پیاوێكی بێ تاوان) ·

● پاشە ڕۆژت ؟

ـ جیهانێكی فراوان ·· شانۆش بە شێكی پێویستی باسای ژیان بێت ·

● دەروونت ؟

ـ گۆرانییەكانی حەمەی مامڵێی تیا ڕواوە ·

● دڵت ؟

ـ باخە شیعرە ·

پەیامنێری هاوكاری لە هەڵەبجە

جەژنەجانی پەیرەوی كشتوكاڵ لە سلێمانی

فریا عبداللە ـپ· هاوكاری

بە چاودێری بەرێز پارێزگاری سلێمانی، بە بۆنەی جەژنەكانی تەموزموو لە ژێر دروشمی لە پێناوی بەدی هێنانی لادێیەكی تێگەیشتووی پێگەیشتودا بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیركردنو ڕابەریكردنی جوتیاران لە سلێمانی فیستڤاڵێكی دەبارەی پەیڕەوی كشتوكاڵی لە

گوتدە هاوچەرخییەكانی ناوچەی شارباژێردا بۆ ماوەی هەفتەیەك سازكرد · فیستڤاڵەكەدا بەرێز لە ئاهەنگی كردنەوەی قائمقامی قەزای شارباژێر نوێنەری پارێزگاری سلێمانی گشتی كشتوكاڵو چارەسەر لەگەڵ بەڕێوەبەری ئەنجومەنی

ردی كشتوكاڵ لە سلێمانیو هاوڕێ لێپرسراوی نوسینگەی جوتیاران ئامادەبونو بە وتاری بەرێز پارێزگاری سلێمانی لە لایەن قائمقامی قەزای شار بازێڕەوە دەست پێكراو تیایدا سازكردنی ئەم جۆرە چالاكیانەی بەو هەنگاوانە بێ ناس دەكرد كە وردە دەبێتە هۆی گۆڕینی باری هەمە ڕەنگی ژیانی جوتیاران پاشان هەندێك لە دەستكەوتەكانی شۆڕش ١٧ی تەموزی بەم بۆنەوە خستە پێش چاو كە هەموویان پێكەوە دەبنە

هۆی پێكەوەنانی كۆمەڵێكی بە ئاشتیو برایەتی · پاشان وتاری بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیركردنو ڕابەریكردنی جوتیاران لە سلێمانی لە لایەن كاك فوئاد قادرەوە خوێنرایەوەو دوای خۆشی هانینێكی حیوانەكان هیوای سەركەوتنی مەهرەجانەكەی دەخواستو ئەوەشی دووپات كردەوە كە میری شۆڕش هەمیشە بایەخێكی تای بەتی بەم لایەنانەداوە لەبەر ئەوە خۆشیان كردویانە بە بەرنامەیەكی ساڵانەو بە هۆیە چەندەها خزمەتگوزای تیادا

بێشكەش بە خێزانی جوتیاران دەكرێت · ئەمەو دەستنیشان كردنی مەبەستی سازكردنی ئەم جەشنە فیستڤاڵانە كە بریتییە لەوەی حیزبی شۆڕش هەمیشە سورە لەسەر ئەوەی كەڕاستەو خۆ خزمەتێكی گەورەی ئەم گوتدە هاوچەرخیانە بكاتو ئەوەی لە ژیانی ڕابوردوباندا بێ بەشیان نەگەیشتوی لێرەدا بە هۆی پێی شادیبین · دوای ئەمەش وتادی یەكێتی جوتیارانی هەرەوەزی شار بازێڕ پێشكەش كراو تیایدا پێخۆشحاڵ خۆیانی بەرامبەر بە سازكردنی ئەم جەشنە مەهرەجانانە لەگەڵ خستنەكاری هەموو توانایەكی خۆیان سەبارەت بە سەركەوتنی ئەم مەهرەجانەو تێكشكانی ئەو پیلانانەی كە دژی وڵاتی عێراق سازدەكرێت دەربڕی·

لە پاش ئەم وتارانە دەست كرا بە دابەش كردنی چەند خەڵاتێك بەسەر ئەو خوشكو برا جوتیارانەدا كە تواتیوبانە بەر هەمێكی زۆرو چەشنێكی چاك كراو بهێننەكایەوە :

بروانە ل٧

تەم هونەرمەندەو چەند بەهرەیەكی داهێنان

سەرگوڵ تیمور

ـ خوێنەری بەرێز :

بۆ ئەوەی چاپكراوەكان باشترین شێوە بگاتە دەستی ئێوە · ئەبێ بەهەندێ كاروو باری هونەریدا تێ بەڕێ بەكێ لەو كارە گرنگانەكە بە بەشێكی تازە دانرێ لە ناو ڕۆژنامەو چاپكراوی عێراقدا بە شێوەیەكی گشتی لە ڕۆژنامەگەری كوردیدا

شێوەیەكی تایبەتی پێ ئەوترێ (نەخشەسازی) « التصمیم » · ـ ڕەوتی ڕۆژنامەی كوردی كاتێك لە ١٨٩٨ وە دەستی پێكرد هیچ وێنەیەكی نەخشەسازیێ تیادا دەر نەئەكەوت بەڵكو تەنیا دارشتنی ستوونەكانی بابەكان بووە · ئەم بارە ماوەیەكی زۆری خایان ·

ئەتوانین بڵێین نەخشە وەك ڕێگایەكە كە دەستی ئێمە دەگرێتو ئەمانباتە نێو ئەو چاپكراوانەوەو هەرچەند ڕووی چاپكراوەكان جوانو ئاسان بێتو بەنەخشەی هونەری داڕژابێ لای خوێنەر ڕەواجی چاكتر ئەبێ · لەگەڵ ئەوەشدا هەموو هونەرمەندێك ڕێگای تایبەتی خۆی هەیە بۆ ڕاكێشانی خوێنەرو

هەر چەند جیاوازی بێ لە نێوان هونەرمەندێكو یەكێكی تردا بەڵام لەسەر ئەنجامدا بۆ خزمەتی خوێنەواران بەیەك دەگەنەوە ·

كاك نزار بەزاز یەكێكە لەو هونەرمەندە تازانەی كە نەخشی چاپكراوەكانی دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوكردنەوەی كوردی ئەكێشێ دەربارەی دەسپێكردنی ئەم ئیشە بۆ

یەكەمجار ئەڵێ :

ـ من لە منداڵییەوە حەزم لە هەموو شتێك ئەكرد كە پەیوەندی بە هونەرەوە بوبێ هەروك وێنەكێشان· خەت · مۆسیقی · گۆرانی ووتن· حەزیشم لە شعر ئەكرد كە گەورەبوم ئەتوانم بڵێم زۆر لەو شتانەم هێنایەدی · هەروەك نوسینی شیعرو بڵاوكردنەوەی هەندێكیان كراونە گۆرانیو هەندێك لەو گۆرانیانە ئاوازی خۆمن ·

● ئەتوانی دەربارەی نەخشی ڕووی كتێب شتێكمان بۆ ڕون بكەیتەوە ؟

ـ بێ گومان هەموو هونەرمەندێك ڕێگای تایبەتی خۆی هەیە بۆ ئەو نەخشەكێشانە · بەڵام هەموو نەخشەكێشانێك بریتی لە ڕونكردنەوەیەكی ناوەرۆكی ئەو چاپكراوە · لەگەڵ ئەمانەش · نەخشە بەبێ چاپكراو ئەگۆڕێ ئەگەر شیعربێ یان چیرۆك ···

● ئایا خاوەن بەرهەم دەستی هەیە لە نەخشەی كتێبەكەیدا

ـ بەڵێ · زۆر جاریش بیروڕای خۆی ئەجەسپێنی كە وام لێ ئەكا واز لەو ئیشە بێنم چونكە بیروڕای من وایە ئەو لەفەدری هونەریم دێنێتە خوارەوە هەروەهائەوان لایەنی مادی ئەگرن زۆرجار بەڵام من ئەوەی گرنگ بێ لەلام لایەنی هونەریەو جوانیو گونجانی نەخشەكە لەگەڵ چاپكراوەكەدا

ـ هیچ تێ ئەكۆشاوی بەرگی ئەو كتێبانە بكەیتە تابلۆ ؟

ـ بەڵێ بەرگی كتێبەكەی حسین عارف كە بەناوی (تێشووی سەفەرێكی سەخت) بۆ خۆی تابلۆیەكە زۆر خۆشم ئەوێ ·

● نازانم هیچ پێشانگای تایبەتیت كردۆتەوە ؟

ـ تا ئێستا ئەو هەوڵەم نەبوە بەڵام بەشداریم كردوە لە هەندێك پێشانگای لاواندا ·

● ئێستا چیت بەدەستەوەیە؟

ـ نەخشەی (دیوانی قانع)

● پێشكەوتنی هونەرمەندانی عێراق چۆن ئەبینیت بە تایبەتی كورد

ـ بەشێوەیەكی گشتی هونەر لەعێراقدا پێش كەوتوە لەم دەساڵی دوایدا بەهۆی یارمەتی دانی شۆڕشەوە بۆ هونەرمەندان · هەروەها هونەرمەندانی كوردیش هەموو عێرابەكم ئەوەیە هەموان بەشێوەیەكی باشتر بتوانین خزمەتی بكەین ·

بەرپرسیارە بەم زوانە دەستی یارمەتیم بۆ درێژ بكاو منیش بێمەوە ڕیزی دەستە خوشكەكانم كە قوتابخانەی وا هەیە هەر لە هەڵەبجەدا لە ڕۆژێكدا پێنج دەوامی تیادا دەكرێو منیش هەر لەم بێ قوتابخانەییەدا كراوەمەتە جێی وڵاخی بەرەڵاو تەراتێنی منداڵە وردە ·

بەرپرسیارە لەو هەموو بەرهەمەی كە بونی من بوونو لە تاودرا ·· بزانم كێ

دەرهێنام بەڵام ئێستا زیاتر لە سێ ساڵە بەرەڵاكراومو چاوەڕێی ئەوەم بزانم كێ

فراوانمو لە دوو قات پێك هاتومو لە كەرەكی كانی عاشقانی هەڵەبجەم بەڵام پاش چەند ساڵێ ئەم دەسەودەس پێ كردن وردە وردە پشت گوێ خرامو دیوارە خاوێنەكانم بێ بەزەییانە هەموو ڕەش كرایەوەو بەوەشەوە ڕانەوەستان چەندەها وێنەو نوسینیان لە سەر گەچەكەم هەڵكۆڵی · هەر یەكە بۆ خۆی مێزێكی بردمو تەختەیەكی ڕەشی لێ فڕانم وازیان نەهێنا تا دەرگاكانیشیان لێ

بێت · چونكە هەنگاو بەرەو پێشكەوتنی كۆمەڵایەتی ، بە مەستێكی خاوێن دەبێت لە دەزونمانەوە سەرچاوە بگرێت هەر ئەوەشە ناوەرۆكی پێشكەوتنەكە ، بازۆری لە سەر ئەرۆین · ئەوەی دەمەوێ ئێستا بۆ لێپرسراوانو ئێوەی ڕون كەمەوە ئەوەیە : من وەختی خۆی لە لایەن وەزارەتی ئەوقافەوە دروست كرام بۆ قوتابخانەیەكی سەرەتایی دینیو ڕوبەرێكی باشم هەبەو خاوەنی زوری

جەباری حاجی كەریم پ

هاوكاری لە هەڵەبجە

كاتێ كە وێنە دەدوێت

تا ئێستا شتێك بەو رووی یە لای ئێمە چەكەرەی كردبێتو هەستمان پێ كردبێت ئەوەیە دڵسۆزی هەر یەكەمان لای خۆیەوە دەست پێ دەكاتو شتێ نییە بە نیازو قسەكردن بێك

ئافرەتی هاوچەرخی شاردەستی ئافرەتانی لادێ بەرەو روناكی دەگری

لە بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیریو ڕابەری جوتیاران لە هەولێر ، چاومان بە خوشكێكی چالاك كەوت كە لە كاروو باریا ، سنووری تەنیا دانیشتنی لە سەر كورسیو مێز تێكاندوەو لەگەڵ چەندان دەستە خوشكی تر یا خەریكی بەڕێوەبردنی كاروو باری مەڵبەندەكانی ڕابەری ئافرەتی لادێیە بۆ یارمەتی دانو ڕاهێنانیان بە هەموو شتێكی نوێی سوود بەخشی گونجاو لە گەڵ ژیانی هاوچەرخدا بە مەبەستی بەرەو پێشوە بردنی ژیانی كۆمەڵایەتیو ئابووریو ڕۆشنبیریو تەندروستیان ·

ئەو خوشكە صبیحە حسن كاوانییە كە ئەندازیاری كشتوكاڵەو لێپرسراوی پێشخستنی ئافرەتی لادێیە·

پێی گوتین :

ـ (٢٧) مەڵبەندی ڕابەری ئافرەتی لادێمان هەیە ، كە لەو مەڵبەندانەدا ، بە دڵسۆزی تەقەللای ڕاهێنانی خوشكانی لادێمان دەدەین بۆ كاروو باری سوود بەخشو بەرهەمدار ، وەك فێركردنی چنینو ڕستن بە شێوەی نوێ، ئەوانەش كە شارەزاییان لەم

كارەدا هەیە · هەوڵی پێشخستنیان دەدەین ·

هەروەها وتی :

ـ وەك بۆمان دەركەوتوە· تەقەللامان سوودی خۆی داوەو ئەنجامێكی باشی هەبوە لە پەرەپێدانی ژیانی ئافرەتی لادێدا · كاروو بارمان تەنیا لە سنووری ڕاهێنانو پێشخستنی كاری دەستا نییە ، بەڵكو لایەنی بەخێوكردنی منداڵو پاراستنی تەندروستی خۆیانو منداڵەكانیانو بایەخدان بە باری كۆمەڵایەتی ئافرەتی لادێیشی گرتۆتەوە ؛ بۆ ڕاهێنانیان دەورە بۆ ئافرەتانی لادێ دەكەینەوە ؛ دەورەی هەیە (٣٠) تا (٤٠) ئافرەت بەشداری تیا دەكا·

جیهانی منداڵان

« شیعر بۆ منداڵان »

« كەروێشك »

جمال محمد امین

كەروێشك ئێسك سووكە لەشی یەك پارچە توكە توكێكی نەرمو زۆر جوان نەزی لە هەردەو كێوان دەستو قاچیشی كورتن جووتە گوێی لە سەر پشتن چاوەكانی زیتو جوان خڕن وەك مووروی كچان خۆشەویستی منداڵە بۆ تەنیایی هاوەڵە

چیرۆكی منداڵان

كۆترە بارێكە

نووسینی ـ فەرهاد

لە ناو گەڵا چڕەكانی دار مێوی نزیك پەنجەرەكەوە ،دوو كۆترە بارێكە · بە چیلكەو چەوێل ، هێلانەیەكی بچووكیان دروست كرد ·

كۆترە مێكەیان لە ناو پاكەوتو · پاش سێ چوار ڕۆژ ، دوو هێلكەی سپی بە تەنیشتیەكەوە دەركەوتن ، كۆترەكە سەرو مڕ لە سەریان كەوت ، پاش دوو هەفتەیەك هێلكەكان ترۆكانو · سەری دوو بێچوویان لێهاتە دەرەوە ، كە توێكڵی هێلكەیان تەواو لێ بووەوەو ، كەوتنە هەناسەدان · كۆترەكە لە سەریان هەڵساو ڕۆیشت · تەنیا جار جارێك بۆ بە سەر كردنەوەیان ئەهاتەوە ·

ـ شیرینی كچە بچكۆلەی ماڵ ، هەموو ڕۆژ چەند جارێك · ئەچووە سەر پەنجەرەكەو ، سەیری بێچووەكانی دەكرد · لە هەناسەدانو جووڵەیان سەیری دەهات · جارێكیان لە دایكی پرسی :

ـ دایە گیان من نابینم ئەم بێچووانە هیچ بخۆن·دایكیشیان

جار جارێك دێتو ، تۆزێك نەیان خاتە ژێر باڵیو ئەڕوات، شەوانیش تەنیانو ، باوكو دایكیان نایەن بە لایانەدا

دایكی پێیوت :

ـ كچی شیرینم · ئەوە بۆ ئەوەیە بێچووەكان ڕابێنو بە تەنیا بژین ، بەڵام باوكو دایكیان هەر چاوە دێریان دەكەنو ، لەم لاو لاوە ئاگاداریانن ·

شیرین پرسی :

ـ ئەی ئەگەر پشیلەیەك هاتوو ، بە پەنجەرەكەدا هەڵزناو ، ویستی بێچووەكان بخوات ·

دایكی وتی :

ـ ئەوان بۆیە لە سەر پەنجەرەكەی ئێمە هێلانەیان كردوە ، ئاگامان لە بێچووەكانیان بێتو ، بیمان پارێزین ·

چەند ڕۆژێك دوای ئەوە ـ شیرین ـ گوێی لە گمەی كۆترەكە بوو ، هاتو بە سەر دارمێوەكەوە نیشتەوە، بێچووەكان كەوتنە باڵ بە بەكدادانو زریـوە زریو ، ڕوویان كرد بووە دایكیانو ، دەمیان بۆ كردبووەوە ؛ ئەویش خواردنی بەدەمەوە دەكردن · بەڵام ئەمەندەیان بەلە تازەكرد ، تایەكێكیان بەر بووەوەو · كەوتە ناو گوڵە پاتۆیناكان ، بەڵام لە زریوەزریو نەكەوت ·

ـ شیرین ـ ڕای كردە دەرێو، جووە سەری ، بینی دایكەكەی هەر بەدەوری ناخول دەخواتو ، دەكمێنێت ئەمیش بە دەستە بچووكەكانی هەڵی گرت ، بە شێشەی پەنجەرەكەدا سەركەوتو · خستییەوە ناو هێلانەكەی · كۆترەكەیش زۆر زوو چووە سەریو · خستییە ژێر باڵی ، كە دایكی ئەمەی زانی بە شیرینی ووت ·

ـ ئافەرین ـ شیرین خان ـ، منداڵی ژیر هەمیشە بەزەیی بە گیاندارە بێ زبانەكاندا دێنەوەو یارمەتیان دەدات ·

كۆبون

ناو ···

تەمەن ···

ناونیشان ··

ئەم منالە ژیرە « لە »

منالی نازیز «خەندە طە»

ئەم وێنەو نامەیەكی جوانی بۆ جیهانی منالان ناردوە · خەندە لە نامەكەیدا دەڵێ :

ـ ئێستا تەمەنم بۆتە شەش ساڵو وەختی چونە قوتابخانەمە · بەڵام لە پارەوە خوێندنەوەو نووسین بە هۆی خوشكو براكانمەوە فێربووم ؛ حەز لە شیعرو چیرۆكی منالان ئەكەم ·

گرەوی جیهانی منالان ژمارە (٧)

منالە نازیزەكان :

ـ وەرزەكانی ساڵ بژمێرە ···· كام وەرزیان لە ناوچەی كوردستاندا هەمو شتێ جوانو ڕازاوە دەبێ ؟!

یەكەم ڕۆژی ئەو وەرزە · جەژنێكی مێژوویییەو پشوی ڕەسمیە ، ناوی ئەو ڕۆژە چییە ؟!

وێنەی منالان

بیشرەو عبدالقادر محسن حمید ئومید عباس هژار نیهاد شەهلا ئیبراهیم عاطفە عمر ئەڤین محمد ساكار سامی "حیدر ـ كمیت" فرزدق

Institut Kurde de Paris

گرنگ ترین مەلبەنــــدێکە پێویستەبەتو بمێنێتەوەو کارتێ کەرێ‌و کــــاری تێ‌نەکرێ حزبە ، چونکــە حزب ئەو تۆبە پۆڵاینەیـــەکە دەتوانین لە هەلـــی هەلکەوتدا بیدەین بە دەرگاو بەنجەرەی دوژمنـــانو ناحەزاندا

سەرۆکی تێکۆشەر
صدام حسين

هاوکاری

« التضامن »

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی ـ شەقامی « الجمهوريـــه »
بغدا ـ ص.پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٧٩٥ ـ و خەت
« هاوکاری » ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

٨ لاپەرە ٢٥ فلسە

سەرنوسەر سعاد ادیب

● دووشەممە ٢٦ی ئاب ١٩٧٩ ژمـــارە ٤٨٦ ● الاثنين ٢٦ آب ١٩٧٩ العدد ٨٤٦ ●

سەرۆك صدام حسين داوای جێگیرکردنی بەهاکانی کاری بەکۆمەڵ دەکا

دووپات کردنەوەی پتەوکردنی ڕەوتی شۆڕش و پەیوەندییەکانی لەگەڵ هەموو وڵاتانی جیهاندا

لە پێگەیشتنی سەرۆکی فەرمانـدە و باڵوێزەکانی عراق

بەڕێز سەرۆك صدام حسين، دوێنێ لە هۆڵی کۆبوونەوەکان ، لە ئەنجومەنـــــی نیشتمانیدا ، چاوی کەوت بە باڵوێزەکانی عراق لەدەرەوە ، سەرۆکی بەڕێز لـــــەم چاوپێکەوتنەدا کە بەڕێزان عزة ابراهيم جێگری سەرۆکـی ئەنجومەنی سەرکردایەتـــی شۆڕش‌و طه یاسین رمضـــان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش جێگری یەکەمـی سەرۆك وەزیرانی تیا ئامادەبوو ، باری ناوچـــــەی عەرەبی‌و دەوڵەتانی بـــەشێوەیەکی گشتی بەرچـــاو خست لەپاڵ کاروبـــارەدبارەکانی ئیستای عــەرەبی‌و دەوڵەتان .

هەروەها سەرۆکی بەڕێـــز گوی گرت بۆ ڕوون کردنەوەی باری کـــاروبـــاری باڵویزخانەکانی عراق لـــە دەرەوەو دەوریان لە قـــوڵ کردنەوەی دۆستایەتـــی‌و هاوکاری‌و پەیوەندی‌یەکـــان لەگەڵ وڵاتانی بێگانەدا کـــە چەند باڵوێزێك بەرچـــاویان خست .

سەرۆکی بەڕێز ڕاسپا ردەو ئامۆژگاری خۆی‌بە باڵوێزەکانی عراق گەیاند بەو شێوەیـــەی دەبێتە هۆی بەتین کردنـــی ڕەوتی شۆڕش‌و قوڵ کردنـــەوەی پەیوەندیەکانی لەگـــەڵ وڵاتانی جیهاندا بەلایەنـــی خزمەتی مرۆڤایەتیدا .

ئەوەی شایانی باسە لـــەم چاوپێکەوتنەدا کە زیاتر لـــە دوو سەعاتی خایاند لـــە ئەندامەکانـــی ئەنجومـــەنی سەرکردایەتی شۆڕش طـارق عزیز جێگری ســـــەرۆك وەزیران‌و فریق روکني یەکـەم عدنان خيرالله جێگری سەرۆك وەزیران وەزیری بەرگـری‌و سعدون شاکر وەزیری ناوخـۆ ئامادە بوون ، هەروەهـــا عقید رکن طارق حمد العبدالله ئەمین سری گشتی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش جێگری سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتـی کۆمارو بەڕێز حامد علـــوان وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوە جێگری وەزیـــری دەرەوە جێگـــرەکانـــــی وەزارەتی دەرەوە ئامـــادە بوون .

ئا.د.ع

سڵاو بۆ سەرۆك صدام حسين لە لێپرسراوێکی سۆڤیەتەوە

موسکۆ ، تایبەت : بەڕێـز بالی یوسکلیـــف جێگـــری سەرۆکی دەزگای سەرۆکایەتی‌ئەنجومەنی بەرزی سۆڤییـــەت سڵاوو ڕێزی ئاراستەی بەڕێز سەرۆك صـــدام حسيـــن‌و سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش‌لە عراقدا کردوەو دەستـــی ڕێزی ناوە لەو گۆڕانکاریـــــەبەرەوپێشکەوتنەی عـــراق بۆ دامەزراندنی کۆمەڵێکـــــی پێشکەوتو بەخۆیـــــــەوە دەبینێ .

وەوتویە : سڵاوتـــــان دەگەیەنینە هاوڕێ بریجنیف‌و ئەندامانی مەکتەبی سیاســـی‌و کومیتەی ناوندی حزبی شیوعی‌و ئەنجومەنی بەرزی سۆڤییەت .

بەڕێز بالی‌یوسکلیف پێری‌ دوی‌کەوت بە وەفــــــدی دۆستایەتی عیراق‌و سۆڤییەت کە لە کۆماری بیلوروســیاوە گەڕایەوە .

ڕێزنان لە سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش

کۆمەڵی هاوکاری عەرەبی‌وهندی ئەوەی دووپات کردەوە کە سەرکردایەتی حـــزب‌شۆڕش لە عراقداو لایەنـــە پێشکەوتنخوازەکانی تر لـــەنیشتمانی عەرەبدا توانـــای پێشەل کردنی ئەو پیلانانەیان‌هەیە کە لایەنەکانی ئیمپریالی‌و بەکرێ گیراوەکانیان ســـازی‌دەکەن .

کۆمەڵی ناویراو لـــەو کۆبوونەوەیەدا کە بە ناو کۆیی لەگەح کۆمەڵەی قوتابیانـــی عەرەبدا لە زانکوی کشـــمیر بەستی ئەو جمۆجوڵانـــەی گوناهبار کرد کە ئیمپریـــالی نەخشەی بۆ دەکێشێ بـــە مەبەستی کۆسپ خستنـــە ڕێگای رزگاری فەلەستین‌و گەڕانەوەی گەلی عەرەبـــی فەلەستینی بۆ خاکەکەی .

قســـەکەرەکان لـــە کۆبوونەوەکەدا داوایان کـرد کە خەبات گـــەرم بکرێ دژی ئەو پیلانانەی ئیمپریالـــــی ئەمەریکا سازیان دەکا لـــە ناوچەکەداو جموجوڵیا بـــە ناردنی هێزی عەسکەری بـــۆ حلیجی عەرەبی دەردەکـــەوێ دیسان پەردەیان لەســـەر ئەو نەخشە دەولیەلادا کـــە دژی وڵاتە عەرەبەپێشکـــــەوتنخوازەکان سازدەکرێ .

یەکەم پێ گەیشتنی ئاشکرای ئەمریکی فەلەستینی

دوێنێ ڕۆژنامەی «اللواء» بڵاوی کردەوە کە سناتـــۆری ئەمەریکایی بول فندلی بـــەمزوانە دەگاتە پایەختـــی لوبنان‌و چاوی بە سەرۆکـــی‌لیژنەی ڕاپەراندنی ڕێکخراوی رزگاریخوازی فەلەســـتین‌یاسر عەرەفات دەکەوێ لـــە یەکەم پێگەیشتنی ئاشکرای‌ئەمەریکاو فەلەستیندا .

ڕۆژنامەکە وتویەتـــی : سناتۆری ئەمەریکایـــی گفتوگۆیەکی تەلەفزیونـــی لەگەڵ عەرەفاتدا دەکا کـــە لە ئزگەکانی تەلەفزیونـــی ئەمەریکاوە بڵاو دەکرێتەوە بـــۆ ڕوونی‌کردنەوەی هەڵویستـــی ڕێکخراو بەرامبەر سازاندن .

ڕۆژنامەکە بـــەزمـــــان سەرچاوەیەکی ئەمەریکاییـــەوە وتویە کە فندلی لەلایـــەن کاربەدەستانی ئەمەریـــکاوە ڕاسپێردراوە بۆ گفتوگو کردن لەگەڵ عەرەفاتدا .

لە لایەکی ترەوە ڕۆژنامـــەی « النهار » لە هەواڵێکـــی تایبەتیدا ڕای‌گەیاند کـــە نوێنـــەری ڕێکخـــراوی رزگاریخواز لە نەتـــەوە یەکگرتووەکان زهـدی طرزی ڕۆژی پێنج‌شەممە چوە بـــۆ واشنتۆن‌و لەگەح ســـناتۆر فندلی کۆبۆتەوەو نامەیەکـــی یاسر عەرەفاتی داوەتێ . کە ناوەرۆ کەکەی نەزانراوەو بەڵام دەڵێین پەیوەندی بـــەو ـــەقەللایـــەوە هەیـــە بـــۆ ـێك نزیك بوونـــــەوەی ڕێکخراوەکـــەو ئەمەریکـــا دەدرێ .

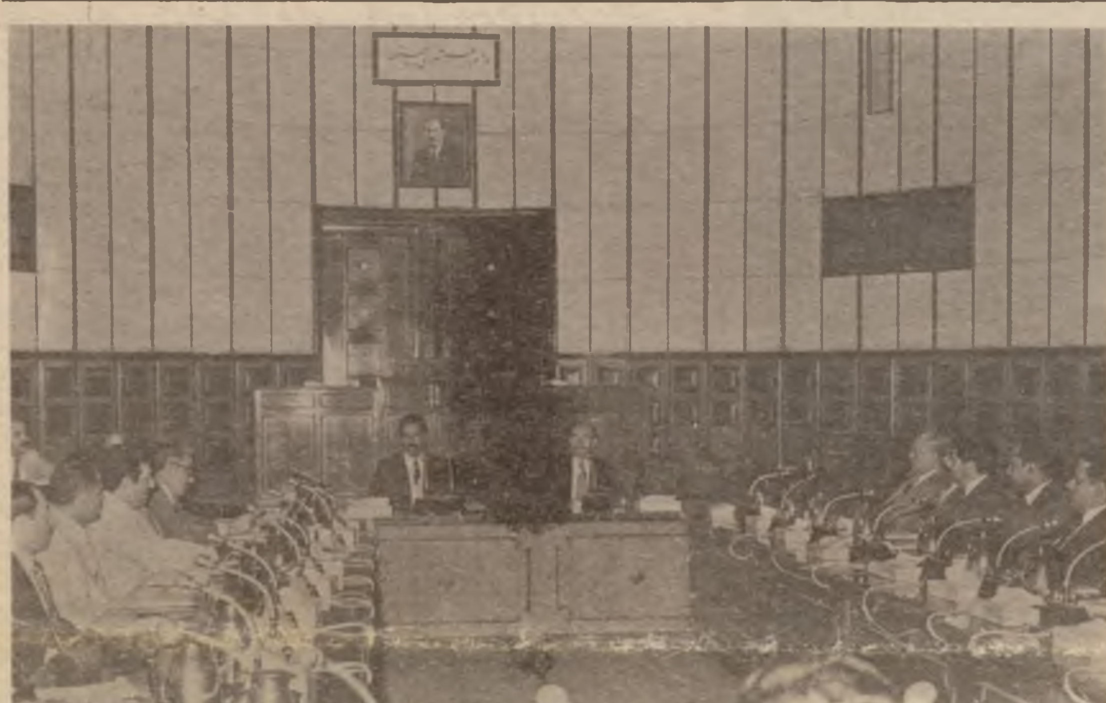

لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیرانـدا

لێپرسراوی بەکۆمەڵ پەیرەویکە بیروباوەڕەکانی حزب‌و گیانی شۆڕش دەردەبڕێ

ســەرۆك صدام حسين بایەخی بەرپرسیاریی بە کۆمـــەڵ‌و جێگرکردنی بەهاکانی کـاری بەکۆمەڵی دووپات کردۆتـــەوە بەو پێیەی ئەمە پەیڕەوێکـــە بیروباوەڕەکانی حزب‌وگیانـــی شۆڕش دەردەبڕێ .

سەرۆکی بـــەڕێز ڕۆژی سێ‌شەممەی ڕابـــوردوو،لەسەرکردایەتی‌کردنی کۆبونەوە‌یەکی ئەنجومەنی وەزیرانا لـە بارەگای ئەنجومەنی نیشتیمانیدا وتـــی : دەستەو تاقـــم ڕاپەڕین بەدی‌ناهێنن بـــا ژمارەشیان زۆربێ‌و هـــەر جۆرو چەشنێك بن ، چونکـە یەك ئەلقەی کۆمەڵ پێـــك دەهێنن‌و دابڕاون‌و کار لـــەژێرەوەیان ناکەن .

هەروەها وتی : پێویستـە لەسەرمان ئەو ڕاپەڕینـــــە وددی‌بهێنین کە ئەمانـــــەوێ ئەمەش لەسەر هەمـــــوو شانەیەکی کۆمەڵ‌و دەوڵـــەت وا پێویست‌ئەکات کە گیانـــی کارکردن تێیاندا لەگـــــەڵ بزوتنـــەوەی شـــۆڕش‌دا گونجاوبێت‌و جیاوازی‌یـــە چۆنیەکی‌یەکان لە نێـــــوان ئالقەیەك‌و یەکی‌تردا گـــەورە نەبن جا لە وردی یاخـــود دڵسۆزی‌دا یاخود لە بـــەردە وامی یان لێ‌پرسینەوەدا .

سەرۆکی بەڕێز صدام حسين وتی : لە چوارچێوەی ڕێ‌و شوێنەکانی مەفهومی ئۆبالـــی سەرشان لێ پرسینەوە لـــە حزبی بەعسی عەرەبـــی سوشیالیستدا سەرەوە لـــە خوارەوە دەپرسێتـــــەوەو خوارەوەش لەســـــــەرەوە دەپرسێتەوەو ئەو کاتـــــە ئەوەی بە دوو ڕۆژ بـــــە بە دی‌دێنی بە ماڵی نـــوێ پەرسەندووە ، بۆ ئـــــەوەی جۆرێکی نوێ‌بێ‌و سەرنجـــی گەل ڕابکێشێ سەرنجی ئێمـــە وەك چەند کاربەدەستێـــــك ڕانەکێشێ بەڵکـــــو وەك هاووڵاتی‌و بەسیفەتی سەرکردەو ڕۆڵەکانی گەڵ سەرنجـــمان ڕادەکێشێ ..

سەرۆکی بەڕێز دووپاتـــی کردۆتەوە کە پێویستە ماف‌و ئەرکی سەرشان بەرامبەربن‌و هەرگیز نابێ ڕێگابدەن لـــە کۆمەڵدا تای ترازو بـــەلای مافداو لەسەر حیسابی ئەرکی سەرشان لاسەنگ ببـــێ‌و حاڵەتی ڕاستیش ئەوەیە کـــە ماف لەگەڵ ئەرکدا بەرامبەربن

سەرۆکی بەڕیز داوای‌کردوە کە پێویستە گیانی بزوتنـــەوەو (حەماسەت) بەکارتێکـــردن نەك تاکڕەوی جێگیربـکرێ .

هەروەها دووپاتی‌کردەوە کە پێویستە واتێ‌بگەیشترێ‌و وەك نەریتێك لەلای گەل تۆمـــار بکرێ کە بارەگای وەزیـــر بارەگای ڕۆڵەی گەلـــــەو مەبەندێکی شۆڕشەو بارەگای فەرمانبەرێکی کلاسیکی نی‌یە لە ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانـــدا یاخود تەنانەت لەداواکردنـــی مافەکاندا ..

ئەوی شایانی باسە بەڕێـز عزة ابراهيم جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتـی شورش‌و بەڕێز طه محي الدين معروف جێگری سەرکۆمارو بەڕێز طه یاسین رمضان یەکەم جێگری سەرەك وەزیـــران‌و جێگرانی سەرەك وەزیـــران‌و وەزیرەکان هەرد وو سەرۆکـی ئەنجومەنی‌یاسادانان‌و ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لــــە کوبۆنەوەکەدا بەشدار بووبوون

ئەنجومەن لە کۆبونەوەکەی‌دا کە سێ سەعاتی خایاند باسی ئەو مەسەلەو بابەتانـــەی کردووە کە خرابوونە بەرنامەی کارەکەیە وەو بڕیاری پێویستی لە بارەیەوە داون .

ئا.د.ع

دەستدرێژی‌ناڕەوای زایۆنیەکان بۆسەرخوارووی لوبنان

تا کۆتایی هەفتـــــەی ڕابوردوو هێزەکانی زایونـــی چەندان دەستدرێژی تـــری ناڕەوایان کردۆتە سەرخـوا‌ـ ڕووی لوبنان لە ناوچـــەی کەوکەباو دەشتی ڕۆژئـــاواو دوا دەستدرێژی کە تـــۆپ باران‌کردن بوە هەتا کاتێکـــك درەنگی بەرەبەیاتی خایاندوە .

قسەکەرێکی لوبنانی وتی : ئەم دەستدرێخی‌بە کە تویـی قورس‌و ساروخی تیا بەکـــار هاتوە گوندەکانی ســـحمرەو یحمرەو مرج‌و زهـــــورو دەوروبەری ڕووباری حامییاتی گرتۆتەوەو قسەکەریکـــــی زایونیش دانی بەم دەســـــت‌ـ درێژیانەدا ناوەو لە نیـــــوە شەویشدا بە بۆمبای فۆسفوری شاری نەبەطیەو گوندەکانـــی دەوروبەری گوللەباران کردوە . هەروەها زایۆنیەکان لـــە دەریاشەوە خاکی خـــوارووی لوبنانیان داوەتە بەردەســـت ڕێژ .

راستەڕەوەکانی بەشداربوون :

کەرتی ڕۆژهەڵاتی لوبنـــان کەوتە بەر دەست دریـــژی‌و چەکدارەکانی‌ڕاستڕەوی لوبنان لە مرجعیون بەشداری ئـــەم دەستدرێژیەیان کـــردوەو یارمەتی هێزەکانی زایۆنیـــان داوە لە ناوچەی سدانــــەو کفر شوبا لە سەر سنوور .

● ١٧ سعات گوللەبارانی

شاری حاجیبا نزیکـــەی ١٧ سەعاتی ڕەبەق گوللەباران کرا ودو خەڵکی ئـــەو شـــارە خۆیان گەیاندۆتە پەناگاکـان‌و بۆ ڕدومان دەیان خانـــــوی وێران‌کردوەو ئاگر بەربۆتـــە باخچەو ماڵەکان‌و هەمـــوو دیاردەیەکی ئاوەدانی شارەکـە بەم هۆیەوە شەقاوە .

ڕادیۆی زایۆنی دوژمـــن بڵاوی‌کردەوە کە هێزێکـــی زایۆنی پەلاماری ناوچـــەی کەوکەبای داوە لە خـوارووی لوبنان . رادیوکە وتویـــــە هێزی زایۆنیەکە .

پەلاماری بردۆتـــــە دوو پـــەلامـــــاری شۆڕشگێڕەکانی فەلەستین‌و وا پروپاگەندەی کرد گوایــــە زایۆنیەکان توانیویانە بـــە بێ‌زیان بگەڕێنەوە خاکـــی داگیرکراو .

● سەرکیس‌و عەرەفات :

لە لایەکی ترەوە لـــــە بەیروتەوە بڵاوکرایەوە کـــە کە سەرۆکی لوبنان ئەلیاســـ سەرکیس لە گەڵ یاســـر عەرەفاتی سەرۆکی لیژنـــەی ڕاپەڕاندنـــــی ڕێکخراوی رزگاری‌خوازی فەلەستینی کۆبوونەوە دەکا بۆ باس‌کردنی باری خوارووی لوبنـــان ، ئەوەی شایانی باسە ئەمـــە یـــەکـــەم جـــارە دوای کونفرانسی بەرزی بەغـــدا سەرکیس‌و عەرەفات پێکـــەوە کۆدەبنەوە .

نیران

بەشـــدار نـــەبوونـــی حزبەکـان لە هەڵبژاردنـــدا

ڕۆژی هەینی ڕابـــوردوو ئیرانیەکان دەستیان‌کرد بـــە دەنگدان بۆ هەڵبژاردنـــی (٧٥) کەس بۆ ئەندامیەتـی ئەنجومەنی شارەزایان کە لـــەڕوونووسی دەستووری نوێی ئێران دەکۆڵێتەوە .

کۆمەڵێك لە حـــــزب‌وڕێکخراوەکان کە ژمارەیا خۆی لە (٢٠) حزب‌و ڕێکخراوەدا ئاشـــرایان کـــرد کە بـــەشداری ئـــەو هەڵبژاردنەیان نەکـــردوەو حکومەتیان بەوە گوناهیارکرد کە بارێکی دیموکراتی لە باری نەکونجاندوە تا ئەنجامـــی هەڵبژاردنە کە ڕاستو ساغ دەرچێ ، لەبەر ئـــــەوە بەشداران لە هەڵبژاردنەکە لە (٥)حزب‌و ڕێکخراوتێ‌نەپەریوە.

Institut Kurde de Paris

له بڕیارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتـــی شۆڕشی‌دا

هەڵوەشاندنەوەی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ

ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌شۆڕش بڕیاری دا کـــە ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵو یاسایەکەی کە ژمارە (١١٦)ی‌ساڵی (١٩٧٠)یـــە هەڵبوەشێتەوە .. ئەمەش تەواوی بڕیارەکەیە .

ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌شۆڕش
ژمارەی بڕیار ٩٨٠
ڕۆژی بڕیارەکـە : ٣٠-٧-١٩٧٩
بڕیار

بەپێی ناوەڕۆکی بڕگـــە(أ) لە بەندی چـــل‌ودووی‌دەستوری وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لـــە کۆبونـــەوەی ڕۆژی ٣٠-٧-١٩٧٩ .
ئەم بڕیارەی‌دا :

یەکەم :
هەڵوەشاندنەوەی ئەنجومەنـی‌بەرزی کشتوکاڵو یاساکـــەی کە ژمارە (١١٦)ی ساڵـــی ١٩٧٠یە .

دووەم :
ئەنجومەنە کشتوکاڵی‌یەکان‌لە پارێزگاکان بە وەزارەتـــی کشتوکاڵو چاککردنـــی کشتوکاڵەوە دەبەسترێنـــەوەوبەپێی ئەو یاساو پەیڕەوانەی کار دەکەن کە ئەنجومەنـــی کشتوکاڵو چاککردنی کشتوکاڵ‌دەریان ئەکات کە بە پـــێی‌یاسای ژمارە (٦)ی ساڵـــی ١٩٧٩ دامەزراوە .

سێیەم :
هەموو دەسەڵاتەکانـــی‌ئەنجومەنی بەرزی کشـــتوکاڵ بەپێی قانونە کار پێکراوەکان دەگوێزرێنەوەو بەپێی ئەمانەی‌خوارەوە :

أ – بڕیارە ئیکدەرەوەکـــان‌بەپـــێی ناوەڕۆکـــی یاسا پەیڕەوکراوەکان لەلایـــەن‌سەر کۆمـــارەوە لەســـەر پێشنیاری وەزارەتی کشتوکاڵ‌وچاککردنی کشتوکاڵ دەر ئەچن‌و لە ڕۆژنامەی ڕەسمی‌دا بـــڵاودەکرێنەوە .

ب – ئامـــۆژگـــاری‌ورونکردنەوە بۆ ئاسان‌کردنـــی جێبەجێ کردنی ناوەڕۆکی یاسا کار پێ‌کراوەکان لە کەرتـــی کشتوکاڵو چارەسەرکردنـــی‌وەزیری هەردوو وەزارەتـــی کشتوکاڵو چارەسەکردنـــی کشتوکاڵو وەزیـــــری ئاودێری‌یەوە هەر یەکـــە بەپێی کارو ئەرکی خـــۆی دەردەچن .. هەردوو وەزیـــرەناوبراوەکەش لە کاتـــی پێویستدا دەسەڵاتی چاککردن یاخود یەکخستنی ئامۆژگاری یاخود رونکردنەوە کـــار پێ‌کراوەکانی ئەنجومەنـــی بەرزی کشتوکاڵیان هەیە .

ج – ئەم دەسەڵاتانـــەی‌خوارەوەی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ (کە یەکی‌خـراوە) ئەدرێ بە ئەنجومەنی وەزیران:
١ – کەم‌کردنـــەوەی ڕادەی‌بەرزی موڵکداری کشتوکاڵی‌ی بەپێی بڕگە (د) لە بەنـــدی‌دووی یاسای چارەسەرکردنی کشتوکاڵ ژمـــارە (١١٧)ی‌ساڵی ١٩٧٠ .
٢ – دەرکردنی چەند بەیانێك‌دەربارەی ڕادەی دابەش‌کردنی بەروبوومی داهات‌و بەرهەمی کێڵگەیی بەسەر ڕەگەزەکانـــی بەرهەم هێناندا بەپێی بڕگـــە(١) لە بەندی ســـی‌و دووی یاسای چارەسەرکردنـــی کشتوکاڵ .
٣ – دەست نیشـان‌کردنـــی‌ڕادەی ئابوری زەوی کشتوکاڵ لە چوارچێوەی ئەو سنورانەی‌لە یاسای ژمـــارە (١٣٧)ی ساڵی ١٩٧٦ دەســــــت‌نیشان‌کراون .

د – هەردوو دەســـتەی‌تەمییزی چارەسەرکردنـــی کشتوکاڵ دەسەڵاتەکانـــی‌ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵیان پێ ئەدرێ کە لەو یاسایانـەداهەن کە کاریان پێدەکـــرێ دەربارەی سەرنج‌دانـــی‌بڕیارەکانی لیژنە خـــاوەن پەیوەندی‌یەکان کە بەگوێرەیان‌دەرچوون .. بۆشیان هەیـــە کە ئەم بڕیارانە پەسـند بکەن‌یاخود پەکیان بخەن یـــان دەستکاری‌یان بکەن‌و مەسەلەکە بەلایـەکـدا بخـــەن‌و بڕیارەکانیشیان لەم بارەیەوەدوا بڕیار دەبێ‌و ئەشتوانـــی هەڵەکان لە بڕیارەکانیانـــداراست بکەنەوە لـــەگـەڵ پەیڕەوکردنی ناوەڕۆکـــی‌هەردوو بڕیاری ئەنجومەنـــی سەرکردایەتی شۆڕش ژمارە/٥٥٤/ و ١١٨٩ی ساڵـــی ١٩٧٨و ئامۆژگاری‌یەکانـــی‌ئەنجومەنی بەرزی کشـــتوکاڵ لەم بارەیەوە .

هـ – هەردوو وەزیـــری‌کشتوکاڵو چارەسەرکردنـــی کشتوکاڵ وەزیری ئاودیـــر (الري) دەسەڵاتەکانـــی تری ئەنجومەنی بـــەرزی‌کشتوکاڵیان پـــێ‌ئـــەدرێ ، ئەوانەی کە لەم بڕیـــارەدانەهاتوون‌و هەریەکە بەپـــێی ئەرکی سەرشانـــــی‌وەزارەتەکەی .

چوارەم :
أ – هەردوو دەســـتەی‌تەمییزی چارەسەرکردنـــی کشتوکاڵ بەوەزارەتـــی‌کشتوکاڵو چارەسەرکردنـــی کشتوکاڵەوە دەبەسترێنەوە .
ب – لە وەزارەتـــــی‌کشتوکاڵو چارەسەرکردنـــی کشتوکاڵ‌دا دایەرەیەکی قانونی‌دادەمەزرێ‌و بەپێ بڕیـــاری وەزیر بەیەکێك لە جێگرەکانـــی‌وەزیرەوە بەند دەبـــــێ وسەرۆکەکەش فەرمانبەرێکی‌حقوقی دەبێ ، کە نابێ پلەکەی لە پلەی یەکەمی پلەکانـــی‌خزمەتی مەدەنی کەمتر بێ .

پێنجەم :
فەرمانبەرو کرێکارانـــی‌ئەنجومەنی بەرزی کشـــتوکاڵ بۆ دایەرەکانی کەرتـــــی‌کشتوکاڵو هی‌تر دەگوێزرێنەوە ... بەپێی بڕیاری جێگری‌یەکەمی سەرۆکی ئەنجومەنـــی وەزیران .. لەگەڵ میـــلاك‌و (مخصصات)ی ئێستایان‌و ئەوپارەیەی بۆ ئەم مەبەستەلە بو دجەی ئەنجومەن دابـــۆ ساڵی ١٩٧٩ دانراوە .

شەشەم :
أ – ئەموالی مەنقولـــە- بەبێ بەدەل (جگەلەپارە) کە هی ئەنجومەنی بـــەرزی‌کشتوکاڵە ئەخرێتە ســـەر وەزارەتی حوکمی محەلی یاخودهەر دایەرەیەکی‌تر لـــــە دایەرەکانی کەرتی کشـــتوکاڵ‌بەپێی بڕیاری جێگری یەکەمی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران.
ب – ئەو خانوەی ئێســـتائەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵـــی تێدایە دەخرێتە ژێر تصرف)ی‌وەزارەتی حوکمی محەلی‌یـــەوە بەشێوەیەکی وەختەکی‌و بەبـــێ‌پارە .. بەو مەرجەی وەزارەتی ناوبراو ئەرکی پاراستنـــــی‌ئەم خانووە بخاتە ئەســـتۆی خۆی بەدرێژی ئەو ماوەیـــەی‌کەتیێدابێ .

حەوتەم :
وەزارەتی کشتوکـــاڵوچارەسەرکردنی کشـــتوکاڵ پڕۆژەی کۆمپلێکســـــی‌کشتوکاڵی جێبەجێ ئەکـــات

بڕوانە ل٧

بڕیارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بۆ سوودی خێزانی شەهیدانی یاساوڵی سەرسنوور

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیارێکی دەرکردوە بۆ سوودی خێزانی شەهیدانـــی یاساوڵی سەرسنوورو ئەمەش دەقی بڕیارەکەیە :
بەپێی ئەحکامی بڕگـــەی (أ) لە ماددەی چـــل‌و دووی دەستووری وەختی، ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشـــی لە کۆبوونـەوەی ٢٩-٧-١٩٧٩ دا بڕیاری دا :

١ – شەهیدانی سەرکـردا- یەتی هێزەکانی سەرسنوور ئەحکامی بڕگەی (٢)ی بڕیـــار ئەنجومەنی سەرکردایەتـــی شۆڕش ژمارە (٣٥٠) لـــە ١٦-٣-١٩٧٨ ئیستسنـــا دەکرێن‌و هەموو مافێکـــی تەقاعدیان بەپێی ئەحکامـــی یاسای خزمەت‌و تەقاعـــدی عەسکری ژمارە (١)ی ساڵـــی ١٩٧٥ معدل جێبەجێ دەکرێ.
٢ – وزەیرەکانی کـــە پەیوەندیان هەیە ئەم بڕیـــارە جێبەجێ دەکەن

صدام حسین
سەرۆکـی ئەنجومەنـــی سەرکردایەتی شورش

● ئەوەی شایانی باســـە ئەنجومەنی سەرکردایەتـــی شۆڕش بڕیاری دابوو لـــە بڕگەی (١)ی بڕیاری ژمـارە (٣٥٠) لـــە ١٦-٣-١٩٧٨ دا خزمەتی کارگێرانی سەرکردا- یەتی هێزەکانی سەرسنوور ، بڕیاری ئەنجومەنی‌سەرکردایەتی شورش ژمـــــارە (٣)ی ١٢-١-١٩٧٨ بیان‌گرێتەوە بۆ مەبەستی یاسای خزمەتـــی‌و تەقاعدی عسکری ژمـــارە (١)ی ساڵی ١٩٧٥معدل دوایی ئەوەی پێنج ساڵ لـــــە سوپادا خزمەت دەکەن .
دیسان بڕگەی (٢) لەســـەر ئەوەیە کە هەموو ماڧێکـــی تقاعدی ئیش‌کەرانی هێزەکانی سەرسنوور بەپێی ئەحکامـــی یاسای خزمەتی تقاعـــدی هێزەکانی ئاسایشی ناوخـــۆ ژمارە (١) ساڵی ١٩٧٨ جێبەجێ دەکرێ ئەگەر ئیش‌کـــەری هێزەکانی سەرسنوور خزمەتی تەواوکرد لەبەر هەر هۆیەك بێ و خزمەتەکەی پێنج ساڵی پڕ نەکردبوەوە وەك لە بڕگـــەی (١)ی ئەو یاسایەدا هەیە .

بروسکەی ناڕەزایـــی دژی پیلانە چەپەڵەکـــە

هەر هەوڵێکی تاوانکارانـــە کە بەرێ بۆ زیان گەیانـــدن بە شۆڕش‌و ڕەوتەکەی کـــە ئێوە سەرکردایەتی دەکـــەن ، ئەو هەوڵە سەر ناکـــەوێ ، چونکە بڕوای گەل‌و بڕوا بوونی پێتان زۆر لەوە گەورەترە کـــە دەستی تاوانبارو خاینـــان بتوانێ بیگاتێ‌و ڕەوتـــــی پێشکەوتن‌و پەرە سەندنیشـــی کە وڵاتەکەمان بە خۆیـــــەوە ئەیبینێ ناوەستێ هەر چەنـــدە دوژمنانی شورش هەوڵ بدەن. هۆی باشترین فەرمانـــــدەی گەلی عیراق‌و نەتەوەی عەرەب بڕوامان پێتانەو بەشێکە لـــــە خۆشەویستی‌و بڕوابوونـــــی گەل بە سەرکردایەتیـــــە ژیرەکەتان .
ئێمە هەر دلسۆزی ئێـــوەوسەر کردایەتیەکەتان دەبـــین‌و خوا بۆ گەل‌و نەتـــەوە بتـــان پارێزێ ..

عبیدالله بەرزانـــی
وەزیری دەوڵەت

بروسکەی هەردوو ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن‌ویاسا دانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی
جەماوەری ناوچەی‌کوردستان‌و ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانان بە توندی ناڕەزایی خۆمـــان‌دەردەبڕین دژی ئەو پیلانـــە خیانەتکاری‌یەی تاقمێکـــی گۆمڕا کردیان‌و کە خۆیـــان کردووە بە نۆکەری بێگانـــەو ویستیان خراپە بەرامبـــەر بە وڵات‌و حزب‌و سەرکردایەتیەکەیان بکەن ، بـــەڵام سەرکردایەتی کردنە ژیرەکەتان‌و بە تەنگەوە بوونـــی هاوڕێیەبە دڵسۆزەکانتـــان‌و کۆبونەوەی جەماوەری گەلەکە- مان لە دەوری حزبـــــە فەرماندەکەی حزبی بەعسـی عەرەبی سوشیالیســـتی‌و سەرکردایەتیە ژیرەکـــەی بە نوێنەرایەتی ئێوەی پایـــەبەرز توانی پیـــلان‌و پیلانگێڕەکان گۆڕ بکـــات .
ئەو پەڕی پشتگیـــری‌هەنگاوە ژیرەکانتان دەکرێـن‌و داوا دەکەین کە بە توندی سزای خاینە پیلانگێڕەکان بـدەن‌و بیان کەن بە پەند بـــۆ خەڵکی‌تر .. ئێمەش هـــەر لەسەر بەڵێن‌و پەیانـــی خۆمانین ومن الله التوفیق ..

محمد علی امین
سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمـــی

هەر هەوڵێکی کە بـــۆ بەرەنگاربوونی شۆرشـــ‌و ڕدرتەکەی بدرێ سەرناکەوتێ‌و ڕەوڕەوەی ئەو پەرەسەندن‌و بەرەوپێش چوونە ناوەستی کە وڵاتەکەمان بە خۆیـــەوە دەیبینێ هەرچەندە دوژمنانـــی‌شورش هەوڵ‌و تەقەللا بدەن.
ئێمە ئەندامانی ئەنجومەنـــی‌ڕاپەڕاندن کە بـــــە دانیشتنێکی نائاسایی کۆبونیەـتەوە ناڕەزایی دژی ئـــەو پیلانەخیانەتکارە تاوانبـــارەدەردەبڕین کە تاقمێکـــی گۆمڕاویستی جێبەجێی بکات‌وبێ سفەتی بەرامبەر بە هەموو بەهانیشتیمانی‌و ئاکاری‌یەکان‌نواندو ویستی زیان لە یەکێتی ڕۆڵەکانی ئەم وڵاتە تێکۆشەرەو دەســــەوتەکانــــی جەمـــــاوەر بـــــدات‌وبەتوندی وتوڕەییەوە ئـــەم تەقەللا بێ ئومێدە ترسنۆکـــە تاوابار دەکەین .
ئێمە بەناوی ڕۆڵەکانـــی‌ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌یـــــەوە ڕانیەگەیەنین کە لـــە دوای سەرکردایەتیە ژیرەکەتانین‌و دواتان لێ دەکەین کە لـــەسزادانی پیلانگێرو خاینەکاندا دەنگی دادپەروەری‌بن وئـــەم‌بۆنەیە بە هەی دەزانین کـــە بۆ بەرێزتان دەری‌بڕین کە لـــەکاتێکدا بە ئۆتۆنۆمی شـــادو بوبن کە دیارترین بەروبوومـــی‌شۆرشی ١٧ی تەمووزی پیرۆزو بیروباوەڕەکانی حزبـــــەتێکۆشەرەکەیەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست . . ئێمە بە وەفاوە دڵســـۆزی سەرکردایەتی‌یەکەتانین‌و بـــۆ پێشەوە لە پێناوی سەرکەوتنی بەردەوام‌داو خـــوا بـــۆ گەل‌و نەتەوە بتان پارێزێ .

احمد عبدالقادر النقشبندی
سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان

بەناوی ئەنجومەنی ناوەندی گەلی پارێزگای سلێمانی‌یەوە بە توندی ناڕەزایـــی دژی ئەو پیلانە چەپەڵە دەردەبڕیـــن کە تاقمێکی لـــەڕێ لادەرو گۆمڕا بۆ زیان دان لە شۆڕشە سەرکەوتووەکەمان‌و حزبـــە فەرماندەکـــەی ڕەنگیـــان ڕشتبو .

سەرکەوتنتان بە سەریدا بڕواو تینی بە بەردا کردینەوە بۆ بەردەوام بوون لە خزمـەت کردنی جەماوەری قارەمانمان‌و هیوای خستینەوە دڵ بـــۆ بە دی‌هێنانی پتر لە دەسکەوتـــی نەتەوەیی‌و نیشتیمانی بـــۆ جەماوەری کوردو پتـــر پەرە سەندنـــی‌و پێشکەوتنـــی دام‌ودەزگاکانی ئۆتۆنۆمـــی‌و ڕوشنبیری کوردی لـــــە سەردەمی گەشـــە کـــردوی ئێوەداو لە ژێر سێبەری سەر کردایەتیە ژیرەکەتاندا کـــە بە بیروڕا ڕاستەکانتان ڕۆشن بۆتەوەو تیشك لـــــە بیروباوەڕە مرۆڤ پەروەرەکانی حزبی بەعسی عەرەبـــــی سوشیالیست وەر ئەگرن‌و هیوا دارین گەلی عیراقمان بـــە دڵنیایی‌و خۆش گوزەرانـــی شاد بێ‌و تەقەللاکەتان بێتـــە مایەی پتر سەرکەوتنی گـــەلی تێکۆشەری عەرەب‌و لـــــە ڕێگای خەبات‌و لە پێنـــاوی تێك شکاندنی پیلانەکانـــی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزمـــی دەست نێژی‌و پوچەڵ کردنەوەی نەخشەکانی بە چۆکا هاتـــووە خۆ بەدەستـــەوە دەرکان .

ئەنجومەنی ناوەندی گەل لە پارێزگای سلیمانی

کەوتنی پەردە لەسەر ئەو ڕووە ئەگریسانەی وبستیـــان خیانەتی خۆیان بشارنـــەوە بەڵگەی ڕەسەنێتی‌و گەورەیی شۆڕش‌و بەسترانـــەوەی چارەنووسی گەلە پێـــوەی‌و بە شێوەیەکی گومان لـــێ نەکردنانە ئەو دەورە مەزنـــە دوویات ئەکاتەوە کـــە وەك فەرماندەیەکی گـــەورەی مێژوویی گێڕاویەتی‌و کە بـــە درێژایی ڕاپەڕینی شارستانی‌و سەرتاپاگیری نەتـــــەوە خزمەتێکی زۆری گـــەل‌و نەتەوەکەی کردووە . ئەمەش شتێکی سەیر نی‌یە چونکـــە گەل (صدام حسین)ی وەك فەرماندەیەکی دلێرد سەرکرد-

ـەیەکی گەلیی‌و خاوەن‌بیرێکی‌مەزن‌و خەباتگێڕێکی دلێـــر ناسیوە کە هەموو دڵێکـــی‌شەریف بە خۆشەویستی ئەوو دلسۆز بوون بۆی لێ ئەدات.

لیژنەی بەرەی نیشتیمانـــی‌و نەتەوەیی پێشکەوتنخواز لـــە پارێزگای سلێمانـــی

لیژنەی بەرەی نیشتیمانی‌ونەتەوەیی پێشکەوتنخـــوازی پارێزگای هەولێر بەتونـــدی‌دەنگی ناڕەزایی خۆی بـــەرز دەکاتەوە دژی ئەو کـــارەتاوانکاری‌یەو ئەو پیلانـــــە خیانەتکاری‌یەی کە تاقمێـــك‌کردنیان کە ڕازی‌بـــوون بەوەی بکەونە ناو چلپـــاوی‌خیانەتەوەو ئەوەیان لە بیـــر حزبیان بردۆتەوە کە شـــۆرش‌لە عیراق بەسەرکردایەتـــی حزبی بەعسی عەرەبـــی‌سوشیالیستی‌و یەکگرتنـــی هێزە نیشتیمانی‌و نەتەوەیـــە پێشکەوتنخوازەکانـــــی وکۆبونەوەی جەماوە ـرلـــەدوروپشتی زۆر لـــەوە بەهێز ترە کە هەوڵ‌وپیلانـــەتاوانکارو خیانەتکارەکـــان بتوانن زیانی پێبگەیەنن .

بەناوی لیژنەو هێـــزەیەکگرتووەکان تیایدا داواتـــان لێ دەکەین کە توندترین سزای‌خاینەپیلانگێڕەکان بدەن کـــە ڕیژدانی خۆیانیان فرۆشتـــوەودەست بەرداری هەموو بـــە- هایەکی ئاکاری‌یانە بـــوون .

لیژنەی بەرەی نیشتیمانـــی‌ونەتەوەیی پێشکەوتنخواز لە پارێزگـای‌هەولێر

● **نوسەرو ڕۆشنبیرانـــی‌کورد :**

ڕۆشنبیرو نووســـەروهونەرمەندانی پارێزگاکانـــی هەولێرو سلیمانی‌و دهـــۆك‌لە کۆبونەوەیەکی فراواندا کـــە لە هۆڵی ژووری بازرگانـــی‌هەولێر سازکراوە بە تونـــدی ناڕەزایی خۆیان دەر بڕیـــوەدژی پیلانە خیانەتکاری‌یەکـــە کەدژی حزب‌و شۆڕش‌بوو .

دووپاتیان کردەوە کـــەلە ڕادە بەدەر سەرۆکـــی تێکۆشەر صـــدام حســـین‌وسەرکردایەتی حزب‌و شۆڕشیان خۆش دەوێ‌و بـــێ پـــەروائامادەن داکۆکی لە دەسکەوتـــە وددی هاتووەکان بکەن ... ئنجابەڕێز عبدالغفـــار الصائـــغ ئەمینداری گشتی بەڕیوەبردنی‌ڕۆشنبیری‌و لاوانی ناوچـــەی ئۆتۆنۆمی لە کاتی کۆبونەوەکەدادوخەکانی ناو خـــۆو دەرەوەو ڕووداوەکانی ناوچەی عەرەب‌وهەڵوێستی شورشی عیـــراق باس کردووە بەرابەر بـــــەمەسەلە جۆربەجۆرەکانـــی نەتەوەیی‌و مەسەلـــــەرزگاریخوازەکانی جیهان هـــەر وەها باســـی پیلانـــــەخیانەتکاری‌یەکەی کـــردوەو وتی :-

ڕەوتە سەر کەوتووەکـــەی‌شۆڕش لە عیـــراق بـــە سەرکردایەتی حزبی بەعســی‌عەرەبی سوشیالیست ساخـی کردەوە کە توانای جێگیـــــربوون‌و بەتوندی وەســـتانـــی هەیە . ڕوو بە ڕووی هەمـــوئەم هەوڵ‌و پیدانانەی کـــە ئەیانەوێ زیانی لێ بدەن .

لە کۆبونەوەکەدا ژمارەیەك‌لە لێ پرسراوانی دەزگاکانـــی ئۆتۆنومی‌و پارێزگاکانـــــی‌ناوچەکەو حزبی‌یەکان ئامـــادە بوون ... لە کۆتایشـــــ‌دابروسکەیەکیان بۆ سەرۆکـــی بەڕێز صدام حسین نارد تێیدا ڕایانگەیاند کە پشتگیـــری هەنگاوە شۆرشگێڕی‌یەکانـــی‌دەکەن بۆ درێژە دان بـــە شۆرش بۆ پێشـــەوە .. وداوایان کـرد کە تاقمـــە تاوانبارە خیانەتکارەکان بـــە توندی سزای ڕەوا بدرێن .

له ئاهەنگەکانی تەمووزی پیرۆزدا

کردنەوەی چەندان پرۆژەو دانانی بەردی بناغەی چەندانی تر لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

● سلیمانی :ئیدارە محلی پارێزگای سلیمانی لـــــە کۆتایی هەفتەی ڕابوردودا ،چەند پرۆژەیەکی داوە بـــــە بەڵێندەرەکان بۆ ڕاپەرندنیـــان‌بەکولفەی نزیکەی یەك ملیون‌و ١١٢ هەزار دینار ، لـــەو پرۆژانە کە بڕیارە بەم زوانـــە دەســـت بە ڕاپەرانـــدنیـــان‌بکرێ چەند قوتابخانەیەکـــی شەش پۆلیە لە سلیمانـــی‌و قەزای پێنجوین‌و پشـــدرو هەردوو ناحیەی بازیـــان‌و ئاغجەلەو گوندی کانی ماران موان‌و زێڕپنجۆو سێ باخچەی‌منالان لە گوندەکانی قەلادزێ‌و بیبازو کەلارو کارگەیەکـــی‌کاشی‌و موازیك لە سلیمانـــی، دیسان چەند مەڵبەندیکـــی‌لاوان لە سلیمانی‌و پێجویـــن‌و دەربەندیخان‌و قـــەلادزی‌دەکرێتەوەو لەگە موختەبەری زانستی لە چوار قوتابخانـــەی‌ناوەندی‌و سێ قوتابخانـــەی ئامادەیی کە کولفەی تێکـڕایی‌گشتی‌یان ٢٢٦ هـــــەزار دینار دەبێ .

● **هەولێر** : لە پارێزگـــای‌هەولێریشـــــ چەنـــدان پـــڕۆژە داوە بـــــە بەڵێندەران کە کولفـــەی تێکڕایان ٨٢٣ هەزار دینـاردەبێ . لەو پڕۆژانەی بڕیـــارە لە ماوەی ٤ تا ١٢ مانگـــــداتەواو ببن سێ کۆمەڵـــەی ڕۆشنبیری پیشەیی لە گوندی‌بەستۆرەو چەند گوندێکـــی هاوچەرخ‌و سێ قوتابخانـــەودوو باخچەی منالان‌و لـــــە خەبات‌و ئازادی .
هەروەها بەریوەبەرایەتـــی‌شارەوانی عەینکاوە لە هەولێر ٣٠٠. پارچە زەوی دابەش‌کـردبەسەر هاوڵاتیەکانداو بـــەم بۆنەیەوە ئاهەنگێکی جەماوەری گێڕرا کە بەڕێز بهاالدیـــن أحمد پارێزکاری هەولێـــروهاوری یان علی حســـین‌و ئەمین سری سەرکردایەتـــی‌حزبی بەعسی عەرەبی بەعسـی سۆشیالستی لقی هەولێـــرودەوروەر و قەشەی تایفـــەی کلدانیەکان ئامادەیی بوونی .

دابەش کردنی دیاری‌یەکانی سەرۆکی فەرماندە لە خورماڵ

کۆتایی هەفتەی ڕابـــوردو لە گوندی هاوچەرخی خورماڵ لە قەزای هەڵەبجە٣٢١ خێزان دیاری‌یەکانی سەرۆکـــــی فەرماندەیان وەرگرت .

ئەم‌دیاریانە لە لایەن بەڕێز محمد امین عبو جێگـــری قائمقامی هەڵەبجەوە لـــەو ئاهەنگەدا دابەش‌کران کـــە هاوڕێیانی ڕێخراوی حربـــی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لەقەزای هەڵەبجەو ناحیـــەی خورماڵ ئەندامانی کۆمەڵـــە هەرەوزیەکانی ناوچەکە تیایدا ئامادەبوون .

ئەوەی شایانی باســـە ، بەمەژمارەی ئەم دیاری‌یانـــە کە بریتی‌یە لە جیهـــازی تەلەفزیون لە پارێزگاکـــــەدا دابەش‌کراوە گەیشتۆتـــــە هەزارو ٣١٩ جیهاز.

دو هەزاروسەد پارچە زەوی بەسەر فەرمانبەرانی سلیمانی‌دا دابەشی کرا

لە چواچێوەی ئاهەنگ‌گێڕان بە بۆنەی جەژنەکانی تەمووز پارێزگای سلیمانی دوو هەزارو صەد پارچە زەوی بەســـەر فەرمانبەرانـــی دایـــرەو دەزگاکاندا لە پارێزگاکـــــە دابەش‌کراوە .
بەم بۆنەیەشەوە لـــــە کتێبخانەی گشتی‌دا ئاهەنگێك گێڕدراوە بەڕێز ارشد احمـــد محمد پارێزگاری سلیمانی‌و هاوڕێ عبدالرزاق فارســـ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی لقی سلیمانی حزبی بەعسـی عەرەبی سوشیالیســـــت‌و هاوڕێیان ئەندامانـــــــی سەرکردایەتی لقی‌و بەڕێـزان سەرۆکی‌دایەرەکان‌و ژمارەیەك لە لێپرسراوان‌و جە ماوەری خەڵك ئامادەبوون .
ئەم زەوی‌یانە کە پارچـــەی ٣٠٠. مەترەیە لە چەنـــــد ناوچەیەکی شاری سلیمانـــی‌دا دابەش‌کراون .

ئا . د . ع

بەڕێز وەزیری ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن :

سەر لە دەزگـــای نیشتمانی‌و دەزگـای ڕۆشنبیری کـوردی دەدا

● دوێنـــی بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیـــری ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن سەر دا لە دەزگای نیشتمانـــی دابەش‌کردن‌و بڵاوکردنـــەوەو گوی بۆ چۆنیەتی کاروبـــاری دەزگاکە گرت لـــــە ڕوی دابەشکردنی چاپکراوەکانەوە لە کۆبونەوەشیدا لـــە گـــەڵ لێپرسراوانی بەشەکـــان ڕاسپاردەو ئامۆژگـــاری دەربارەی بایەخی کاروباریان ڕاگەیاند .
● هەروەها وەزیـــری بەڕێز سەری لە دەزگـــای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنـــەوەی کوردی داو ســـەری‌دا لەبەشەکانی دەزگاکەو لە لایەن بەڕێز سعاد ادیب بەڕێوەبەری گشتی‌یەوە باری ئەرکەکانـــی دەزگاکـــەی لـــە ڕووی بڵاوکردنـــەوەی ڕۆشنبیری کوردیەوە بۆ کراو کارگێرانـــی دەزگاکەی بانگ کرد بـــۆ بەرەپێدانی کاروباریان تـــا ئەرکی خۆیان لە بەر ڕوناکـــی ڕاسپاردەی حزب‌و شۆڕشدا جێبەجێ بکەن .

Institut Kurde de Paris

تەكنۆلۆژیاو شارستانیێتی

لە روانگەی دووكورتە چیرۆكەوە

● رەئووف حەسەن ●

لەم سەردەمەدا تەكنۆلۆژیا پەیوەندییەكی نوێو توندو تۆڵی لەگەڵ بەرهەمە هونەری و ئەدەبییەكاندا پەیداكرد.. ئەم پەیوەندیەش هەردەم بەگوێرەی تێكەڵاوبوونیانەوە بوە لە ژیانی مرۆڤدا .. واتە ئەو وڵاتو نەتەوەیەی تەكنۆلۆژیا رۆڵێكی گەورەی دیبێ لە ژیانیاندا .. ئەوا رەنگدانەوەیێكی تیروتەسەلی هەبووەو هەروەها بە پێچەوانەیشەوە. سەیردەكەین لە هەندێ بەرهەمی ئەدەبی وڵاتە سەرمایەدارەكاندا ئەم كێشەیە گیشتۆتە پلەیەك كە **تەنانەت پاڵەوانی سەرەكی كورتە چیرۆكی كۆمپیوتەرێكی مرۆڤ ئاسایی بێو بیر لەوە بكاتەوە دوای پەككەوتنی دەچێتە بەهەشت یا دۆزەخ و لەم جۆرە خولیاو ژانانەدا دەژین .** دەیان مرۆڤی ئاسایی بكەوێتە دادو بێدادی لە دەست بەرهەمە تەكنۆلۆژی و ئەلیكترۆنیكان ..

هەروەها بە شێوەیێكی گشتیش ئەم پێشكەوتنی تەكنۆلۆژیایە دەبەوی خۆی بهاوێژێتە دنیای هونەر بە هەموو جۆرەكانیەوە .. بەتایبەتی هونەری تەشكیلی و ئەوەتا بە هەزارەها وەیان سەدان هەزار تابلۆی هونەری هونەرمەندانی وەك پیكاسۆو ئەنگلۆو كوخو سیزان و .. هتد بەهۆی كامێراو كەرەسەكانی ئۆفسێتەوە كەوتوونەتە ناو مۆزەخانەكانی ترو شوێنە گشتێكان و تەنانەت ماڵەكانیشەوە .. هەروەها بەهۆی شیكردنەوەی تیشكەوەو ئالەتە جۆربەجۆرەكانی ئەندازیاریەوە جەندان وێنەو هێڵ و تەشكیلاتی هونەری سەیرو سەرنج راكێشەر هاتوونەتە مەیدانی ئەم هونەرەوە .. سەرەڕای دەوری ئەلەكترۆن لە سبفۆنیەكاندا ..

ئەمجا وەك دەركەوت ئەم دیاردەیە بە دوو جۆر لە مرۆڤی سەردەمماندا رەنگی دایەوە .. یەكەمیان :بێزاری دەربڕین بەرامبەر تەكنۆلۆژیا ..دوەمیان : سوود بەخشین و ئەرك ئاسان كردنی مرۆڤ

ئەی لە لای ئێمە ؟!ئەمەیان سەرەتای كردنەوەی گرێ كوێرەكەیە .. چونكە هێشتا پیشەسازی و شارستانیێتی لە لای ئێمە نەیوتوە بیسمیلا تاكو هونەرمەندانمان بڵێن ئەلحەمدولیلا .. بەڵام .. سەرەتای ئەم بێزاری و وەڕس بوونە لە هەندێ بەرهەمی ئەدەبیماندا بەدی دەكرێت و بەبێ درێژدادڕی كردن بۆ گەڕان بەدوای هۆكەیدا و بێ سێ و دوو كردن دەڵێم لاسایی كردنەوەیێكی رووتەو بەئامانجی خستنەرووی یا پاڵپشتی كردنی ئەو تەوژمەیە كە دەیەوێ مرۆڤ و ژیان بگەڕێنێتەوەبۆ باوەشی سروشت .ئەگینا ئەو دەردەی دووچاری ئێمە بووە .. دەردی دواكەوتوویی و دووریمانە لە پیشەسازی و تەكنۆلۆژیا

كەچی لە چیرۆكی (خاڵێك لەپاش ژمارەوە) (١) ی رەئووف بێگەردی چیرۆكنووسدا دەبینین پاڵەوانەكەی دەبێتە قوربانی تەكنۆلۆژیا ..

(ئەو لەشە نەرم و ناسكەی، تەنیا دڵرەقی و ئەگریسی ئاسن و مەكینە دەی توانی بیجنێت)(٢)

كە بە زمانێكی هێند سۆزئامێز مردنی پاشەوانەكەمان نیشان دەدات . . بەجارێ بیر لە چەپەڵی و زبانی شارستانیێتی و پیشەسازی ئەبێ بیر لە هیچی تر نەكەینەوە .. ئەم بۆچوونەش لای چیرۆكنووس دەگاتە پلەیێك ئاوات و خۆزگە بە ژیانی ژێردەستی و مل بۆ ئاغای لادێ شۆڕكردن بخوازێ ..

١ ـ بۆگەیشتنە شارستان ؟

ـ زوڵم .. رۆڵە زوڵمی ئاغا رەواندینی ..نەمزانی لەو دڵرەق و بێویژدانتر مەكینەو گۆبەندی شارە)(٢)

هەرچەندە ئیشارەتێكی راستەو خۆو ئاشكرای تیایە بۆ زوڵمی رژێمی شێوە دەرەبەگایەتی لادێ .. بەڵام لە دووتوێی ئەم رایەدا نەك هەر خنكاندنی كێشەی كرێكاران و بەرەو پێشەوە چوونی ژیان دەبینین .. بەڵكو حەنانێكی زۆریشی تیایە بۆ پاشگەزبوونەوە بەرەو ژیانی ژێردەستەیی لادێو هەروەهاش مرۆڤوا لە فەلەم دەدات كە بێچارەیەو گیری خواردوەو روو لە هەركوێ دەكات لەوی تر خراپترەو بەجۆرێ گەمارۆ دراوە كە رزگاربوونی بۆ نیە .. لەولا دواكەوتوویی و دەبەنگی دەی چەوسێنێتەوەو لەم لاش ئەگریسی و زۆرزانی و پێشكەوتن .. بەڵام ئەوەی نووسەری لە راستی دوورخستۆتەوە ئەوەیە كە نەی توانیوە هاوكێشەیێكی بەرامبەر یێك لە نیوان شارو گوندا پێكبێنێ و بە چەوسێنەرانی هەردوو لاوەی ببەستێتەوە .. واتە **وەك زوڵمی لادێی نەبەستۆتەوە بەزەوی و گەرمەسەی بەرهەمهێنانەوەو یێكسەر «ئاغا»ی تاوانبار كردوە.. دەبوایە لەم لایشەوە لەگەڵ مەكینەو تفاقەكانی دا نەی كردایە بە زۆران و تاوانباری نەكردنایە .. بەڵكو خاوەن كۆمپانیاو كاربەدەستەكانیان و جۆری پەیوەندیكانی بكردایەتە هۆی دڵشكان و چەوساندنەوەو خوێن مژینەكان . .**

جگە لەمەش هەست ناكرێ بەوەی كە ئەم چیرۆكە وەك چیرۆكی (تونێلی دەربەندەكە) (٤)ی كاكە مەم بۆتانی هەڵقوڵاوی ئەو بارو دۆخە بێ تونێلەكەی تیادروست كراو بەلای خەباڵێكی رووتدا دەكەوێتەوە كە بۆ مەبەستێكی تایبەتی چنرا بێ .. چونكە كوڕەجوتیارێكی گوندێك . . یێكسەر نابێتە كرێكارێكی میكانیكی ئەوتۆ كە لە نیوان چەرخ و دان و رۆڵی ماشینەكاندا كاربكات .. تا بكرۆزرێ .. بەڵكو كارەساتی مەرگ لەوێداو بەنیسبەت كرێكارە ئاساییەكانەوە زیاتر بەهۆی هەرەس هێنانی تاشە بەردو گلمۆتكەوە بوە . . وەك كارەساتی مەرگی «سیروان»و برینداربوونی «لالۆ» لە «تونێلی دەربەندەكە» دا .. هەروەها ئەگەر مەسەلە وروورژاندنی سۆزو بەزەیی نەبێ .. بۆ دەبێ كوڕی ئەو پیرێژنە هێند نەرم و نۆڵ و ناسك بێ ؟! وەك مستەفا سالح كەریم لەم بارەیەوە دەڵێ

(لەو بڕوایەدا نیم یێكی لە دەوری چل ساڵیدا ـبەپێی ئەو حسابەی كە روونی كردۆتەوە .. ٥٠٠ح ـ هەموو ژیانیشی بە ئەشكەنجەو ناسۆرو چەوساوەیی بردبێتە سەر هێشتا لەشی نەرم و نۆڵ و ناسك بێت) (٥) .

لە لایێكی تریشەوە . . هەرچەندە بێگەرد لەسەر زمانی دایكەكە ئەوە دەردەخات كە گەڕانەوەی بۆ گوندەكەی بەو مەبەستەیە كە بێتە چڵێ لە چاوی زۆردارانی لادێدا بەڵام تێ ناگەین چۆن ؟! خۆی و كوڕەكەی هەڵهاتن و بە جووتە هیچیان پێنەكرا .. ئیتر پیرێژنێ ئێستاكە چی لەدەس دێ ؟! كەواتە سەرچەم چیرۆكەكە بەو بارەدا رێچكە دەبەستێ كە پاراستن و داكۆكی كردنێكی بەردەوام بێ لە ژیانی لادێ و هێمنی و پوختی و رەنگینی سروشت و ژیانی رەنجبەری و گزیری لەوێداو هەروەها پیشاندانی شارستانیش بە دەنگێكی ناسازو بەد .. كە ئەرەوشت و ئەخۆشەویستی پاكی تیا بەدی ناكرێ .. ئەم بۆچوونەش لە چیرۆكی (تۆ .. ئەو)(٦) یشدا دووبارە دەبێتەوەو بێگەرد هەمان لێكدانەوەی دەسەلێنێ كە ژیانی لادێ و رەنجبەری پڕە لە شەفافیێتی و زوڵاڵی .. بەڵام هیچ شتێ لە ژیانی كرێكاری و كارگەو شاردا گەرم و گوڕی مرۆڤایەتیانەی تیا نەماوەو ئاڵای خیانەتكاری و ئەنرەت بەسەریانەوە دەشەكێتەوە .. ئاوەتا پاڵەوانەكەی **(كە سەری دەكێشێتە ژووری نووستن .. هاوڕێ خۆشەویستەكەی لەگەڵ ژنەكەیدا تێك ئاڵاون (٧).. هەروەها لە شارستان (خۆشەویستی مردوە .. گۆرانیێكان بێتامن .. نە بۆنی مێخەكی سەر سینگت و بەرۆك دەكەیت و نە چاوی جوانی پڕ لە كل دەبینی .. هەموو شتەكان رووكەشن)(٨)** ..لە راستیدا هەر ئەو دوو فردیزەی نیوان كەوانەكان.. شیكردنەوەو لەسەر رۆشتنێكی زۆری گەرەكەو بە وتارێكی سەربەخۆش كۆتایی بەرەتدانەوەی نایەت و هۆی خیانەتكاری و بەوەفایی .. هەروەها رووكەشی و هەست قووڵی بەشارو لادێوە نەبەستراونەتەوەو مەسەلەی كل و ئارایشتی تریش بەندە بە زەوقی تایبەتی مرۆڤەوە..

لە هەردوو چیرۆكەكەشدا پاڵەوانەكان لەژیانی كارگەو دووكەڵی سووتەمەنێكان بێزارن و جگە لە هاڕەی مەكینەو دووكەڵی خەست و رەش زیاتر نابینن **..(لە شاردا تەنانەت هەناسەكەیشم دووكەڵ هەڵئەمژینە) (٩)**

.. ئەم دووكەڵە **دیمەنی سروشتیشی لێ دەشارێتەوەو پاڵەوانەكەی (دوور دەڕوانێت .. دووكەڵی رەشی كارگەكە ناهێڵێت چاو بە دیمەنی چیاكەی ئەوبەری دا بگێڕێ .. هاڕەی مەكینە هەمیشە زینگۆكە جریوەی چۆلەكەیشی لە گوێ بڕیوە)(١٠)**

هەرچەندە شوناسنامەی پاڵەوانەكان دیار نین ..بەڵام ئەو وەرزێرەی لە لادێ هەڵدێ بەزۆری كرێكارێوە

بروانە ل٧

سەوزە خەمی دڵی شاعیرێكی شەیدایەت

« بۆ هونەرمەند « ئازادی حەمە بچكۆل »
پێشكەشە »

ـ لەناو دڵی گەورەی منا ..
ئەو درەختی خوێنە گەشەیت ...
بۆ چۆلەكەی پەیامی چەندەها شیعر ..
هێلانەیەكی خنجیلەت ..
لەسەر سەرت راگرتووە،
ـ لەگەڵ كۆچی خەمەكانتا ....
منیش لەگەڵ خۆتا ئەبەبت ..
ـ«ئەگەر دڵی گەورەی شاعیر ..
تروسكەبێ ..
من هۆنراوە ئەپەرستم.»
ـ « ـ ئێستاش خەمە سەوزەكانی دڵم
رەنگی ژانی هیواكانتیان بۆوە دیارە .. »
وەرە ماچێكی گەرمم كە ..
چۆن بێ ماچی شیرینی تۆ .. ؟

خوێنی رەشی تاریكایی ئەم ئەریتە ..
بخۆمەوە ...

● × ● × ●

هەناوەكەم ..
خۆزگە من چاكم ئەزانی ..!
ئەو مەرگەوەرەی ئامۆزات ..
بۆچی تۆی كرد ..
بە كوڵی یاخەی ژیانی..؟
هەرتۆشی خواست .. ؟!
گیانە جنگی ئیزرائیلی كۆنی ئەریت ..
ئەت فرێنێ بۆ گڕی دۆزەخی ژان و
ئیتر ئەمریت !!

● × ● × ●

● جەمال عمر غەمبار ●
١٩٧٧

چیرۆك

ژیلەمۆی خۆشەویستیەكی هەڵبزركاو..!

ـ عبدالله زەنگنە ـ

زۆر خووی وای هەیە ، ئێمە حە ی لێدەكەین و بەچاكی دەزانین ، بەڵام ئەو خۆی لای بێكەڵك و پووچن، ئەوەتا ئەو زوو دەخەوێ و زووش لەخەو هەڵدەستێ ... بەڵام ماوەیەكیشە وا دیارە خەم بەژارەو خەفەت لەسەر دەروونی كەڵەكەبوەو دووكەڵ دەكات ، فێربووە درەنگ دەگەڕێتەوە . ئەمڕۆش وەك زۆر شەوانی تری درەنگ هاتەوە ... شەوباشێكی كەری كرد ، خۆی گۆڕی و جلەكانی خەوتنی لەبەر خۆ كرد ، پاش هەندێك وردبوونەوەو رامان و مات بوون ، دوو سێ قسەی خۆشی كرد ، هاوڕێكەم ئەوەندەی بە هەڵزانی ..

ـ كاكە « زریان » ئەمڕۆ وا دیارە زۆر بە زەوقە پێدەچێ كچی یان خۆشەویستەكەی قسەی خۆشیان لەگەڵ كردبێت ..

پێكەنی .. كەمێك چاوەكانی نوقاند ، پاشان ددانەكانی جیر كردنەوەو ئاخێكی هەڵكێشاو دەستی لە دۆشەكەكەی ژێری گیر كرد ..

ـ بێقەزابن ! ئێوە ئافرەتتان لا بۆتە چۆن نێچیرێك ؟! بۆ هەر كچێك بێتو بەمووێنێ یان رووم بداتێ ، دەبێ مەزەندەم وابێت كە خۆشەویستمەو خۆیان واتەنی بڵێم :ـحەزی لێكردوم .

تووڕەبوو ، ئارەتەیەكی ردش وشینی دەردا ، هەستا چووە سەر دەستشۆرەكە ـ دەست و دەم و چاوو پێكانی شووشت ...

كاكە «دیستون » سەعات دەوری دوو و سێ سەرشۆركەكانی چۆڵ دەبن و « گیزەر» كانیش ئاویان تێدا گەرم دەبێ ، ئەگەر بۆ دەوركردنەوە مایتەوەو ئەنووستی ، بەڵكوو بانگمبكەیت تا ئاوێك بەخۆمدا بكەمو خۆم بشۆم ...

بە تانیەكانی بەسەر خۆیدادا ، نزیكەی نیو سەعات ئەم دیوو ئەو دیوی كرد ، پاشان جووڵەی لەبەر برا ... تەواوێك شەو راشكابوو ، لەبەر خەریك بوونی خۆم و پڕكاریم ، لە بیرم چووبوو بانگی بكەم هەڵبستێت . .. لە ناكاوێك وەك بلێی یەكێك بانگی كردبێت ... لەخەو راپەڕی ... هەموو گیانی ببووە ئارەقەو سوور هەڵگەڕابوو ... قیت لەسەر جێگای خۆی دانیشت . .. وتم :ـكاكە «زریان»ئەوە سەعات چوارو نیوە . . .

ـباخوا بێ وەی بیت ! من دەمزانی هەر خۆم هەڵدەستیت بەڵام لەبەر ئەوە پێم گوتیت بانگم بكەیت .. چونكە دەترسام خەوم لێبزڕابا و درەنگ خەوم لێبكەوتابا ؛ پاشان وەئاگا نەهاتبسام ... ئەو سندان كوشەیەش بە شەوێش هەر لە كۆڵم نابێتەوەو وازم لێناهێنێت .

ـدرۆ لەگەڵ خۆت مەكە، ئەو قسەیەی دواییت هەمی دوور دڵی نەبوو ...

پەشتەماڵ و لیفكەو سابوون و شانەكەی هەڵگرت ... دنیا كپ و مات بوو .. پاشان بەنێك هاتە دەرەوە ..

ـ پیرۆزە ...

ـسوو پاست دەكەم ، خوا لە نەعەت نەكات

ـوا دیارە بە پێچەوانەی خەڵكی تر دەنگت لە حەمامی تاقی ناكەیتەوە ...

ـ بۆ دەبێت لە دەنگیشدا ماكیاج و رتووش كردنە هەبێت؟

ـ بۆ ؟ ئەی نازانیت داب و نەریت گۆڕاوە ، وا دیارە بۆم نەگێڕایەوە ، هەموو جارێ كە دایكم لەگەڵ ژنانی دەرو دراوسێ قسان دەكات دەڵێت : جاران ئەگەر ژنێك لەگەڵ ژنێكی تردا دەمەقاڵێ و حەوت و هەشتێكیان ببوایە ، یەك بەیەكی دەگوت :ـبڕۆ هەی تیسكت ببڕن بچێت) ، كە چی ئێستا برچ قوت كردن مۆدەیەتی و كێبركێی جوانی لەسەر دەكرێت ، یان ئەگەر یەكێك داوە قژێكی لەسەر یان لە لاجانگی سپی بوایە ، لە درایان دەكردە هەڵلا ،پیربووە ..كەچی ئێستا كچان خۆیان بە دەستی خۆیان سەری خۆیان لە بۆیاغ دەنێن و ،پرچی خۆیان سپی دەكەن ...

من تەواو ماندوو شەكەت ببووم ، وەنەوزم دەبردەوە .. سەعاتەكەم دانایەوەو خەوتم .. ئەویش گلۆپەكانی كوژاندەوەو خەوت، بەیانی كە لەخەو هەستام ، هەر وایزانی دەرزو دەوامی نییە ، بانگم نەكرد ،جانتاكەم هەڵگرت و خواحافیزیم لە هاوڕێكانم كرد ...

برایان بەیانیتان باش..!؟

ـ بەیانیت باش كاكە « زریان ».. بۆ تۆ دەوامت هەیە ؟

ـبەتەمام !!

بە پەلە خۆی گۆڕی ، لەگەڵم هاتەدەرەوە ، سواری (فورد)ەكە بووین، كرێی هەموو رێگای دا ، لە رێگا لەگەڵ هاوڕێكا دەستی كرد بە قسەی خۆش ... لە ناكاو بە شوفێرەكەی گوت :ـ تو خوا برا رایگرە دادەبەزم . .

گوتم :ـها بۆ دادەبەزیت؟!

ـ هێشتا بۆ دەوام نیوە

سەعاتێكم ماوە هەندێ كارم هەیەو بە كاوەخۆ چێشتەكەم دەخۆم و پاشان دەتبینمەوە..! درای دەرزی دووەممان سەعاتێ بێكاربووم ، منیش ئەوەندەم بە هەل زانی و چووم چێشتەكەم بخۆم . لەپڕ بەكێك بانگی كردم و لەناو سەیوانی گوێمدا لە شەپۆلدا ...

ـها كاكە «زریان » دێی بچین چێشتەكەمان بخۆ ، بان خواردووتە ..

ـئەرێ !! برام نانم خواردو «خزم »یش دەریان كردم ..

ـ قسەی هیچ، كێ هەیە تۆ دەربكات ؟؟

ـ ئەی ماڵێكت یاخوا .. چۆن كێ هەیە من دەربكات . نازانی ؟

ـ قەی ناكا كاكە «زریان » ئۆێ مەدەرێ ..! ئافرەت وەك خۆت هەموو جاران دەڵێیت دڵی زۆر بێگەردەو شتێكی مەزن و پیرۆزە ئەگەر دەریشی كردبێت ئەوە لەبێ تاوانی و پاكی خۆیتی .. دڵت خەتەرە نەكات ..

ـ ئەگەر گوێی بدەمێ ، رۆژێك دێت بێ كوێ دەمێنمەوە

بزەیەك گرتی و .. كەمێك سەری بادا ..« دڵسۆز»ی خۆشەویستی لەگەڵ دەستەخوشكەكەی بە جووتە دەركەوتن .. منیش لەگەڵ بیركردنەوەو ئەندێشە خۆشەكان « زریان »م جێهێشت ...

سەرنج

خزم :ـ مەبەستی خۆشەویستەكەیتی ..

چەند سەرنجێكی جێ نشین لە رەشماڵی « كۆچەر »

● ● ●

هوشیار سیوەیلی

كاتێك حەزو خۆشەویستی ئاوێتەی یەكتردەبن .. خەم لە دایك دەبێ ، خەمیش زۆرجار چاوەڕوانی لێ پەیدادەبێ ، كە چاوەڕوانیش هاتەكایەوە . واتە هیواو ئاوات لە هەمان كاتدا دروست بوو . مرۆڤیش (جەپكێ شەزو هیوایە) ،كەواتە لەم لایەنانەوە هەڵوێستە گەش بینیەكەی مرۆڤمان بۆ دەردەكەوێ .

گەر لە چیرۆكی (كۆچەر)(١)وردبینەوە ئەم هاوكێشەو پەیوەندیانەی سەرەوەی بەزەقی تیا ڕەچاودەكەین .

ئافرەتێك كە تاقە منالێكی چوار ساڵانەی هەیە ، لە خانوویەكی لە قوڕدروست كراودا دەژی .. گڕی خۆشەویستی بەردەوام دەیسووتێنێ بۆ (ڕێبوار)ی مێردی ، ئەو ڕێبوارەی كە جەمسەری كلاوەی روونی بووی هەموو شتەكانە ـ لەم چیرۆكەدا ـ ئافرەتەكەش لە حاڵەتێكی قەلەق و لەبەیەكاچوونێكی توندوتیژدا دەژی . خەمەكانی دڵی خۆی بە ڕووناكی ڕیزە گڵۆپەكانی شەقامەكەی نزیكیانەوە هێمن دەكاتەوەو ، بەهانەشەوە ناوەستێ پاشی نائومێدی وەستانی بەسەر پەنجەرەكەیان بەرەو وێنەی سووچی ژوورەكەیان دەچێ ، بەسۆزەوە سەیری دەكات ،بە سەیركردنیشی دڵی ئاوناخواتەوە .. دەستەكانی دەخاتە سەر جامی وێنەكەو پەنجەكانی پیادێنێ ، ئەمجاڵەتە زیاتر درێژەدە كێشمێ تاخۆی لە وێنەكە نزیك تر دەخاوەو دەم ڕوچ چاوی لێدەخشێ و وێنەكە ماچ ئەكاتی و دەكەوێتە ـ هەڵمژینی لێوەكانی !! ـ .پاشان بە فلاشباك دەگەڕێتەوە بۆ جیهانی بیرەوەری ئەو ژوانەی كە لەناو ڕەزو درەختەكاندا تا ئێوارەڕایان بوارد . تا نیوە شەوێكی درەنگ لە یادگارو تاسەو بیرەوەری و چاوەڕوانیدا دەژی بێ ئەوەی بێزاربێ بە نیازی ئەوەی كە :

(لە باوەشی گەرم و ئەفسیەكەی ناگۆڕێ ـ گەلێ خۆشەویستەكی ڕۆخی ئەفلاتوونی یانە (بەڵام بە گیان و خوێن پێی ئەگەیت و ئەنجا زیاتر خۆشەویستیەكە قووڵ دەبێتەوە تا دەگات بە مێشكی دەفرێ ڕاسترە ـ دەبڕێ .

ئەنجا ڕێگایەكی سەخت جار مێشكی ئەفڕێ ـ باڵندەی دەست گوێشینی بە سۆزی ئەو خۆشیەكی وون بوو بدۆزێتەوە) .

وەك ئاشكرابوو كە پاڵەوانی چیرۆك لە چاوەڕوانییەكی بەردەوامدا دەژی ، (ڕۆژی شەوەو شەوی رۆژە) ـ كە ئەگەر وابێ هیچ لە حاڵەتە لەگەڵ ئەوا تێكەڵ دەبێ) ، لێرەدا لەگەڵ هێنا نەوەی ئەم جۆرە دەربڕینەی خۆشەویستیە بە خۆی ئەزانیوە تووشی هەڵەبووە چونكە كە (بەلەش پێی ناگات بە خوێن چۆن پێی دەگات ؟ ئەمە سەرەڕای وەك وتمان بە (گیان) پێی دەگات .

خاوەنی ئەم چیرۆكە هەوێستو ڕووداوەكانی چیرۆكەكەی لە گۆماوێكی (ستاتیكی)(٢) ڕووتدا نقوم كردووەو لەگەڵ هەست و ئەستندا دەدوێ و پاڵەوانەكەشی لە حاڵەتێكی تێكچڕژاوو قەلەقێكی نەفسی بێ سەروپاو نائومێدی هەناسەساردیدا دەژی ، كە ئەمانە بەئاگەی بەدەستەوەدانی زەمینەی فكری نووسەرن!!!.

(لەبەر چاوتا سێبەری گەڵاكان لەبەر تیشكی ڕووناكی مانگەشەودا بەكزەبایێكی فێنك دەهژێنیتەوەو تێكەڵ بە جیهانی خامۆش دەبن كە یەكێ لە سێبەرەكە نزیك ـ دەكەوێتەوە خوربە هەموو گیانت دادەگرێ .

« ئەمشەو دەگەڕێتەوە .. ئەمە ئەوە .. بەڵێ .. »

زیاتر نزیك دەكەوێتەوە تادەم و چاوی لەگەڵ ڕووناكی یەكە دەبێ بەیەك ئەوسا تۆلەشوێنی خۆتا ساردەبیتەوە یەكێكی تر تێدەپەڕێ .. دوانی تر . .دەی تر ....)

ئەمەیە (بۆرە)ی ڕووداوومەبەستی چیرۆكەكەو هەموو شەوێكیش هەر بەم جۆرەدەباتەسەر تا چاوەكانی ماندوودەبن ئەنجا ئەچێتەلای وێنە هەڵواسراوەكەی سوچی ژوورەكەیان ، لەوێش هەمدیسان تێكەڵ دەبنەوە . بەڵام ئەمجارەیان لەگەڵ (سێبەر)ی چاوەڕوان ـكراوەكەدایە ـ ڕێبوار ـئەوەتا لێرەشدا موبالەغە لە تەعبیردا كراوە (وێنەكە ماچ دەكەیت و دەكەوێتە هەڵمژینی لێوەكانی) .

پاشان وەك لە سەرەتادا ڕوون كرایەوە ، پاڵەوان بە فلاشباك دەگەڕێتەوە بۆ ئەو بە یەك گەیشتنە كە لەگەڵ ڕێبوارا لەناو ڕەزو درەختەكاندا تا ئێوارە ڕایاندەبوارد ، هەر لەو ساتانەدا ڕێبوار تاسە دەیبردەوە ئەمیش بە ئاگای دەهێنایەوەو پێی دەووت :

دەیووت : ـ بیر لە ژیانی پەرەسێلكە كۆچەرەكان دەكەمەوە چۆن وەرز بەدوای وەرز بە دوای نان و ئاو ئەم شوێن و ئەو شوێن دەكەن لە سەرەتای بەهارێكی تازەبووك ڕەوە دەبەستێ بۆ كوێستان ، لە زستانیشا هەم دیسان بەرەو گەرمیان دەگەڕێتەوە ..) .

لێرەدا گرێی چیرۆك دەكرێتەوەو مەبەستی چاوەڕوانیەكەش ڕووندەبێتەوە ئەمە لە حاڵەتێكدا ـ كە هەر ئەمەیەو بەس ـ كە ڕابووردووبە داهاتووەوە لێك گرێ بدەین كە ئەمەش دەبێتە كلیلێك دەرگای ـ وون بوونی ڕێبوارو چاوەڕوانی پاڵەوانی چیرۆك ـبكاتەوە .

چونكە (ڕێبوار) ڕەمزێكە بۆ ژیانێكی بە پێت فەڕ، چونكە ڕێبوار ئەو هەنگاوەیە كە تائێستا ئەنراوەو ئەو دوورگەیەیە كە تا ئێستا پێی نەگەیشتوێتی چونكە ڕێبوار ئەو ژیانەیە كە دەمانەوێ ،چونكە ڕێبوار پێشبینیەكی

بروانە ل٧

Institut Kurde de Paris

دوانێک لەگەڵ مامۆستا عزیز رشید عقراوی

سەرۆکی دەستەی کوردی وئەندامی دیوانی سەرکردایەتی کۆڕی زانیاری عراق

بۆ ئەوەی ، خوێنەران ، لە ئەرک و چالاکیەکانی دەستەی کوردی لە کۆڕی زانیاری ئاگادار بن ، بە تایبەتی دوایی ئەو گۆڕانکاریەی کراو سێ دەستە لە ناو کۆڕەکەدا پێکهات . چوینە لای مامۆستا عزیز رشید عقراوی سەرۆکی دەستەی کوردی لە کۆڕەکەداو ئەم گفتوگۆیەمان لە گەڵدا کرد :

● تکامان ئەوەیە باسی ئەو گۆڕانە تازەیەمان بۆ بکەن کە لە پاش هەڵوەشاندنەوەی هەر سێ کۆڕی زانیاری رویدا وکۆڕێکی یەکگرتووی زانیاری ، بە ناوی کۆڕی زانیاری عیراقەوە پێکهێنرا .

مامۆستا عزیز :

● حەز دەکەم پێش هەموو شتێك ئەوە روون بکەمەوە کە کۆڕی زانیاری کورد کە هەڵوەشێنرایەوە هەر چەند کادیری کەم بوون و ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنەکە لەم چەند ساڵەی دوایەدا کەم بوونەوە لە گەڵ ئەوەشدا کارێکی زۆر گەورەی بەجێهێناوە . بەتایبەتی لە بواری بڵاوکردنەوەی کوردیدا چاپخانەیەکی بۆ دامەزرێنرا کە لە جیهازی ڕێکخستنی پیتەکان و ئامێری چاپکردنی (بەتاڵ)و مەکینەی بڕین و دورزی لێدان پێك دێ زیاد لەمەش لقێکی تایبەتی بۆ موداوەرە کردن ئامادە کراوەو لە ماوەی حەوت ساڵی تەمەنیا ، شەشی ژمارەی لە گۆواری کۆڕ بە هەشت موجەلەد لە چاپ داوەو لێکۆڵینەوەو ساغ کردنەوەی چەند دیوانێکی شیعری کلاسیکی بە نرخی چاپ کردەوە وەك دیوانی نالی و مەحوی و دیوانی وەفایی و مەلای جزیری و وەلی دیوانەو چەند دیوانێکی نوێی بڵاو کردۆتەوە .

هەر وەها ژمارەیەك لە توێژینەوەی زانیاری لە بواری زمانی کوردیدا پێشکەش کردووەو ژمارەیەکی زۆر لە کتێبی ئەدەبی و مێژوویی و رۆشنبیری تر بە تایبەتی کتێبی شەرفنامەو تحفەی مظفری و کتێبی کوردستان لە ساڵانی جەنگی یەکەمی جیهانی بڵاو کردوەتەوە .

هەر وەها یارمەتێکی زۆری دانەرەکانی داوە بۆ چاپکردنی بەرهەمەکانیان هاوڵاتیان هەمیشە چاوەڕێی دەرچوونی چاپەمەنی تازەی کۆڕەکەن بۆ ئەوەی بە زووترین کات دەستیان بکەوێ و تا ئێستا ئەم کۆڕە لە بواری چاپکردندا ئیلتزاماتی خۆی لە بیر نەکردووەو لە ئیشکردندا بەردەوامەو بەرهەمەکانی چاوەڕێی جێبەجێکردنی دەکا ، کە بەڵگەی ئاسۆی ئامانج و ئاواتی ئەم کۆڕە دەگەبەنێ و هەمیشە لەبەرچاوی بووە . کتێبخانەی کۆڕ مایەی شانازییە ، هەرچەند هەتا ئەمرۆ پێویستی بە ڕێکخستنی زانیاری تازە هەیە ، هەر وەها نێردراوەکانی کۆڕ بۆ ناوچەی کوردەواری و کۆ کردنەوەی فولکلوری کوردی و دەستنووس و کەلەپور کە بەمە کارێکی پیرۆزیان بە جێهێناوە .

لە بەر ئەوە کاتێك هەرسێ کۆڕەکە هەڵوەشایەوەو کۆڕی یەکگرتوو پێك هێنرا ، زۆر لە هاووڵاتیان تووشی دڵەراوکێ و نیگەرانی بوون کە نەوەکوو ئەم کۆڕە تازەیە نەتوانێ لە سەر ئەم ڕێرەوەو لە بواری چاپکردن و بڵاوکردنەوەو کۆ کردنەوەی کەلەپووری کوردی بەردەوام بێ . بەڵام دەتوانم بڵێم کە ئەم نیگەرانی و دڵەراوکێیە بە تەواوی لە جێگای خۆی نەبووو دەستەی کۆڕی زانیاری عیراق بە یارمەتی ئەنجومەنی کۆڕەکەو دیوانی سەرکردایەتی یە کەی دەتوانێ کارێکی گەورەو چاك لە بواری بڵاو کردنەوەی کوردی جێبەجێ بکا .

× × بۆ ناوەرۆك و ئەسڵی پرسیاری یەکەم دەگەڕێینەوەو تکامان ئەوەیە باسی ئەو ئاسۆ تازەیەمان بۆ بکەن کە لە بەردەم کۆڕی زانیاری عیراق و دەستەی کوردی دایە لەو بوارانەی کە پەیوەندی بە رۆشنبیری کوردی یەوە هەیە .

مامۆستا عزیز :

دیاری کە ئەنجومەنی تازە بۆ ئەندامی زانای کوردی تێدایەو دەستەی کوردی پێش هەر کۆبوونەوەیەك کە ئەنجومەنی کۆڕ دەبەستێ کۆ دەبێتەوەو بڕیار لە سەر مەحزەری کۆ بوونەوەی پێشووی و بڕیاری لیژنەکان دەداو راسپێر دەکانی پێشکەشی کۆڕ دەکا بۆ ئەوەی بڕیار لە سەر ئەو مەحزەرو راسپێردانە بدا ئەنجومەنیش بە دەوری خۆی لە سەری موافەقەت دەکا کە وابێ دەستەی کوردی دەتوانێ زۆر کار بە سایەی شارەزایی ئەندامەکانی و لە پێشنیازی ئەو لیژنانەی کە پێ دەبەسترێنەوە جێبەجێ بکا بۆ خزمەتی رۆشنبیری کوردی بە گشتی ..

× × ئایا دەتوانن باسی هەندێك لەو دەستکەوتانە بکەن کە تا ئێستا ئەم دەستەیەو لیژنەکانی بە جێی هێناون و ئەم لیژنانە چین و ئەرکەکانیان چییە ؟

مامۆستا عزیز :

● ئەم دەستەیە لە چەند کۆبوونەوەیەکدا ، بارو دۆخی پاسایی و لە چوار چێوەی کاری ئەنجومەنی کۆڕەکەو دەستەڵاتەکانی کۆڵیوەتەوەو لە بەر هاتنی پشووی هاوینی ئەنجومەنەکە بڕیاردانی لە سەر شێوازی ڕێکخستنی ئەم دەستەڵاتەی بۆ دەورەی تازەی ئەنجومەنەکە دواخست کە لە تشرینی یەکەمی داهاتووەوە دەست پێ دەکا ، ئێمەش بە هیوای ئەوەین ئەم دەستەیە جگە لەو دەستکەوتانە کە بە سەر چاوەی بنچینەیی بۆ ئەو کارانەی کە پەیوەندییان بە بەرهەمی کوردی هەیە

بڕوانە : ل : ٧

ئاوات و خواستی دڵسۆزانەو کاری بەردەوام لە پێناوی پێشکەوتندا

چاپخانەی پەروەردە لە هەولێر

دووەم چاپخانەی پەروەردە ، کەبەکێکە لەو دەزگا بەرهەمدەرە رۆشنبیریانەی لە شاری هەولێری مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراقدا کرا وەتەوەو ئەرکی چاپکردنی کتێبەکانی خوێندنە بەزمانی کوردی بۆ قوتابخانەکان .

ئەم چاپخانەیە ، کە لە ٢٥-١-١٩٧٨دا کەوتۆ تەکار وەك کاك « ئزدۆبەری » بەڕێوەبەری بەرهەم پێی ڕاگەیاندین ، لەو کاتەوە، دوای ئامادەکردنی کادیری شارەزا لە کاروباری چاپخانەدا ، بە وزەیەکی باش کەوتۆتە گەڕ ، لە ساڵی رابوردوا . توانراوە حەوت ملیون ملزمە کتێبی قوتابخانەکان چاپ بکا ، لە نیوەی ئەمساڵیشدا ، بەرهەمەکەی چاپکراوی لە رادەی دیاری کراوی خۆی تێپەڕی کردوە .

بەڕێوەبەری بەرهەم لەگەڵمان بە بەشەکانی چاپخانەکە دا گەڕاو بریتییە لەم بەشانە :

-بەشی ئۆفسێت . بەشی مونتاج و دەست پیا هێنانەوەی ئەو فلیمانەی بۆ چاپ ئامادە دەکرێ ، بەشی وێنەگرتن ، بەشی لاینو کە سێ مەکینەکاری تیا دەکا ، بەشی چاپ بە لیتر چوار مەکینەی تیایە . بەشی چاپی ئۆفسێت بە وزەی ٢٤ هەزار نوسخە لەبەك رۆژدا. مەکینەی چاپی ئۆفسێت « نیوبەتاڵ » بە وزەی هەژدەهەزار لە رۆژێکدا . بەشی ڕێکخستنی کتێب بەرهەمی رۆژانەی چاپکردنی ١٢ هەزار کتێبە ، بەشی زەنگراف .

لەم چاپخانەیەدا (١٤٠) کرێکار لە هەموو بەشەکاندا کاردەکەن و (١٠) کارگێری ئیداری .

لە گەڕانەکەماندا ڕووبەڕوو لەگەڵ کرێکارەکان و کارگێرانی چاپخانەکە یەبەك گەیشتین ، بە هەستێکی دڵسۆزانەوە کاردەکەن و هەندێکیان لە دەرەوەی وڵات بە سەرکەوتوی دەورەی فێربوونی کارەکەیان دیوە .

- کاك لطیف عثمان لە بەشی چاپی ئۆفسێت لەسەر ئەو مەکینەیە کار دەکا کە دووڕەنگ چاپ دەکا .

- لە بەشی قەدکردنی لاپەڕەکانی کتێب کرێکار عثمان قادر پێ ڕاگەیاندین ٦٥ کرێکار لە بەشەکەدا کار دەکەن . هەندێکیان تازە کەوتونەتە کار ، بەڵام زوو بەو کارە ڕاهاتون کە پێیان سپێردراوە .

-کرێکار رقیب رحمن صالح

لە بەشی چاپی لیتر بۆی روون کردینەوە کە مەکینەکانی ئەم بەشە چوار مەکینەن و ١٥ تا هەژدە هەزار ملزمە لە رۆژێکدا چاپ دەکەن و لەم بەشەدا نۆ کرێکار کار دەکا

-لە بەشی وێنە کرێکار صلاح خالد کاروباری بەشەکەی بۆ رون کردینەوە ، لەم بەشەدا ئێستا جاری تەنیا کامێرایەکی سێ عەدەسەییان هەیەو وێنەی چاپی ئۆفسێت رەش و سپی و بە دوو رەنگ دەگرن .

-لە بەشی لاینو کرێکار محسن ئەلیاس

وتی ئەم بەشە لە رۆژێکدا ٤٢ لاپەرە پیت لێ دەداو مەکینەکانی بەشەکە بریتییە لە سێ مەکینە ، هەروەها سەرمان دا لەبەشی مونتاجی لە پێ ئوفسێت و کرێکار حسین عبدالرحمن لایەنەکانی کاروباری ئەم بەشەی بۆ روون کردینەوە . دوایی لای کرێکار سەرتیپ ظاهر لە بەشی زەنگراف .

● بەهرەی ئافرەت و کاری چاپخانە :

لە چاپخانەی پەروەردە لە هەولێر ، دیاردەی پێشکەوتو جێگا دەستی بەهرەی ئافرەتە لە کارکردندا ، کە شانبەشانی برا کرێکارەکان لە زوربەی بەشەکاندا کاردەکەن ، لە بەشی قەدکردن و دەرزی لێدان و بەرگ تێگرتنی چاپکراوەکان چەندان ئافرەت کار دەکەن ، لەمانە چاومان بە حربیە عمر شریف کەوت کەلەسەر مەکینەی چاپەو بۆی رون کردینەوە شادمانە بە کارەکەی و هەر لە چاپخانەش دەستی بەوە ئیشە ڕاهاتوە کە ئێستا کاری تیا دەکا . هەروەها لەسەر مەکینەکانی چاپکردن مەیسون جعفر لە ساح زیاترە خەریکی کارکردنە زەحمەتی لەو کارە نابینێ کە جاران هەردەبوایە پیاو پێی هستایە ، کارکردنی ئافرەت لەسەر مەکینەی لاینو بۆ ڕێکخستنی تیپی چاپ، ئەو لایەنەیە ئافرەت بەبەهرەوە توانای خۆی تیا دەرخستو ، لەم بەشەدا نوریە یوسف ، کاردەکاو پێی وتین هەر لە چاپخانەش فێری کارەکەی بووەو بە هاوکاری **لەگەڵ براکانیا .**

● فراوانکردنی چاپخانەکە لە پاشە رۆژێکی نزیکدا

بەڕیوەبەری بەرهەم لە چاپخانەی پەروەردەی ڕاگەیاندین کە تەقەللا بۆ فراوانکردنی چاپخانەکە بەردەوامەو نیاز وایە لە ساڵی داهاتودا مەکینەی نوێی چاپمان بۆبێ ، هەروەها مەکینەی تایبەتی داشکان و قەدکردن و کامیرای تر بۆ بەشی وێنەگرتن .

ئامادەکردنی : بەشی لێکۆڵینەوە
وێنەکان : غازی وێنەگری « هاوکاری »

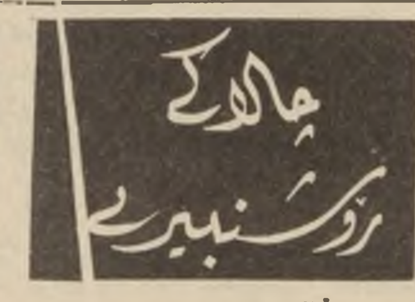

حسیب قەرەداغی لە تاقی کردنەوەی خۆی دەدوێ

ب. هاوکاری لە سلێمانی

لەسێیەم وەرزی رۆشنبیری یەکێتی نوسەرانی کورددا لە سلێمانی مامۆستا حسیب قەراخی سەبارەت بە تاقی کردنەوەکانی شیعری خۆی دوا .

سەرەتا مامۆستا مصطفی صالح کریم سەرۆکی لق بەناوی دەستەی بەڕێوەبەرەوە بە خێرهاتن و سوپاسی ئامادەبونی میوانەکانی کرد .. پاشان لە لایەن مامۆستا حسیب قەراخی خۆیەوە دەست کرا بە پێناس کردنی خۆیی و بنەماڵەکەی کە بنەماڵەیەکی ئاینی بووەو خۆیش بە هۆیانەوە فێری خوێندن بووەو یەکەم کتێبی کوردی کە پێی وتراوە ئەحمەدی و ئیمان ئیسلام بوە کە هەردوکیان هۆنراوە بوون بۆیە هەر لە منالیەوە بە شیعر گۆش کراوەو فێری و شەی عەرەبی و دینی ئیسلام حرف و نحو کراوە .. تاوای لێ هاتوە کە شیعرو قورئان تێکەڵاو بکات و هەتا چاوی بە چەند ئایەتێك تەکەوتوە نەیتوانیوە ئەو گومانەی لە دڵا لاچێت . پاشان ئەو سەردەمەی ئاشکرا کرد کە بەهۆی مامۆستایەکەوە هۆشی سیاسی لای فراوان دەبێت و ئاشنای شیعرە سیاسیەکان دەبێ و لە ٢٥-٥-١٩٤٨دا سەرچاوەی شیعری سیاسی لای شاعیر سەری هەڵداوە ئیتر بە هۆی کاری سیاسییەوە لە (دار المعلمین الریفی) لە محاوبل دەردەکرێت و دەکەرێتەوە گوندەکەی خۆیان و دەرس بە منالەکانی شێخان دەڵێتەوە وهێزی ئاینی لێرەدا شاڵاوی بۆ دەهێنێ و باوەڕی سیاسی بەرامبەر ئەم هێرشە بە رەنگار دەبێتەوە.

لە دوایدا وتی : ئەو کاتە شیعر لای من (کلام موزون مقفی منبعث عن العاطفە) بوە و لە شیعر زیاتر هیچم لەسەر شیعر نەخوێند بووە،

شاعیر لە چیرۆك نووس دەدوێ

هەروەها ، لە چوارچێوەی بەرنامەی وەرزی سێیەمی رۆشنبیری یەکێتی نووسەرانی کورد لقی سلێمانیدا ، کۆڕێك سازکرا لەم کۆڕەدا شاعیر عبدالله عباس باسێکی بە ناونیشانی حسین عارف رابەری نوێ خوازی لە چیرۆکی کوردیدا) پێشکەش کرد .

لە سەرەتادا کۆڕەکە لە لایەن کاك جیهان عمر ئەندامی لیژنەی رۆشنبیرییەوە کرایەوەو دوایی ، کاك عبدالله عباس باسەکەی پێشکەش کرد ، کە لە پێشەکیەکەیدا ، باسی ئەو باروز روفەی کرد قوناغ بە قوناغ تیایدا پێشکەوتنی ئەدەبی کوردی بەگشتی و چیرۆك بەتایبەتی

قەرەداغی — عبدالله — بدری

بەخۆیەوە دیوە . ئەوسا حسین عارفی چیرۆکنووسی بە ئامادەبوان ناساندو قۆناخەکانی ئەدەبی ، ئەمی بە چەند بەشێك ، پیشانداو لە هەندێ لە چیرۆکەکانی بەقۆناخی تەفینە وەو نوێخوازی شیکردەوە و دوایی بە قوناخی هێمنی بوونەوە وبەرەو ئاسۆناو برد. لە دوا یدا ، لە لایەن هەندێ لە ئامادەبوانەوە گفتوگۆ لە سەرباسەکەی کراو لەوانەی بەشداری قسەکردنیان کرد مامۆستای نوەمەر شوکر مصطفی بوو ، هەروەها وەڵامی پرسیاری ئامادەبوان دەربارەی باسەکە درایەوە وکۆڕەکە نزیکەی دوو سەعاتی خایاند .

× ×

کۆڕێك بۆ شاعیر محمد بدری

• هەروەها لە چوارچێوەی چالاکیەکانی ئەم وەرزەی یەکێتی نووسەرانی کورد لقی سلێمانیدا ، لەم دوابیەدا کۆڕی سازکرا بۆ شاعیر محمد بدری کە تیایدا باسی تاقی کردنەوەی خۆی کرد لەگەڵ شیعری کوردیدا ، کۆڕەکە لە سەرەتادا لە لایەن شاعیر حسیب قەرەداخیەوە پێشکەش کرا ، دوای ئەو شاعیر محمد بدری باسی تاقی کردنەوەی خۆیی کردو ئەو قۆناخانەی لەگەڵ شیعری کوردیدا بڕیویەتی ، لە دوایدا رووبەروو لەگەڵ ئامادەبووانی کۆڕەکەدا کەوتە گفتوگۆو وەڵامی پرسیارەکانی دانەوە .

پێشانگەیەکی هاوبەشی لە سلێمانی

بە چاودێری بەرێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی لەم دواییەدا بەڕێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی پێشانگەیەکی هاوبەشی بۆ هونەرمەندانی پارێزگاکانی ناوەراست و خواروی وڵات کردەوە بەرهەمی (٩) نۆ

هونەرمەند بە « ٤٤ » چل و چوار تابلۆی (زەیت و ئاو) ی پێشانگەکەی گرتبوە خۆیی و هونەرمەندەکانیش ئەمانە بون :

شاکر الطائی ستار نعمان ، امین عباس ، سعدی عباس ، موریس حداد ، محمد رضا ، عبد الوهاب وندای ، زیدان نعمە ، ناظم حیوری ،

بەرهەمەکانی ئەم هونەرمەندانەش بە شێوەیەکی گشتی روخسارو ناوەرۆکیان دەربارەی دیمەنەکانی کوردستان دەدوان و رەنگدانەوەیەکی کارتێکردنی کارتێکردنی سروشتی جوانی کوردستان جێگایەکی تایبەتی لە هەست و دەرونیانا داگیر کردوە بەڵام لە روی چۆنیەتی هێنانەکایەوەی تابلۆکانیش سەبارەت بە زەیتیەکانیان کارێکی هونەری تەواوی تیا بەدی دەکرا

ئەویش کاری هەڵکۆڵینە بە چەقۆ کە تایبەتی یەکێتی ئەرتێزی بە تابلۆکان بەخشیوەو ئەمەش بە دورگەوتنەوە ئەمەش لە تابلۆکان زیاتر رون دەبووەوە .

هەروەها سەبارەت بە تابلۆ ئاوییەکانیش ئەو کارە هونەرییە زیاتر لەوەدا دەردەکەوت کە مامەڵەی وێنە گرتنێکی هونەری کامێرای لە گەڵدا بکەیت ئەمەش زیاتر لە بەکارهێنانی رەنگەکانیاندا دەنگی دەدایەوە .

شایانی باسە لە کاتی کردنەوەی ئەم پێشانگەیەدا کە ئامادە بوان لە پەنجەی دەست تی نە دەپەڕین و دەتوانم بڵێم نیوەی راستی ئەوانەشی کە هاتبون ئەگەر لە بەر جێبەجێ کردنی پێویستی سەر شانی خۆیان نەبرایە وەك فەرمانبەرێکی میری ئەوا ئەوانیش نەدەهاتن وەك ئەمە هەیە ئەوەش هەیە کە لەکاتی کردنەوەیدا تەنها یەك هونەرمەند لەوانەی هاوبەشیان لە ئامادە کردنی پێشانگەکەدا کردبوو هیچیان ئامادە نە بوبون کە دەبوایە ئەمەش بە پێچەوانەوە بوایە بۆ ئەوەی کۆمەڵێك پرسیار سەبارەت بە بێ وەڵام لە جێگای خۆیان بە جێ نەمانایە ..

فریا عبدالله
پ . هاوکاری لە سلێمانی

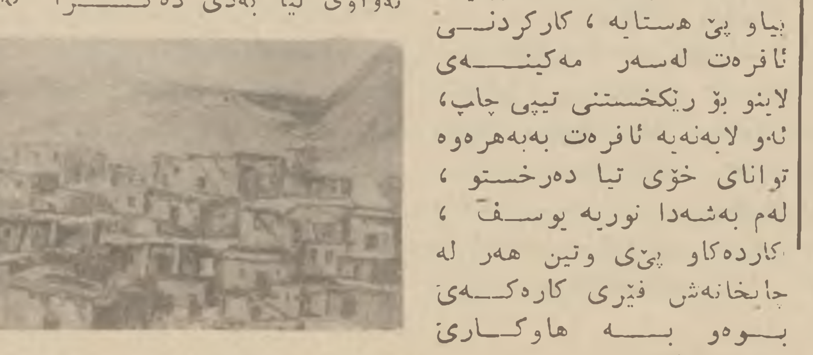

Institut Kurde de Paris

قسەوباس لەگەڵ هونەرمەندانو باری ئیستای شانۆو شانۆگەری کوردی

هەرچەندە شاری سلێمانی هەمیشە مەڵبەندی بزوتنەوەی رۆشنبیریو ئەدەبو هونەری کوردی بوە بەڵام تا ئیستا وەک ئەم (١٠) ساڵـــەی رابوردوە ئــەم بەرەپێـــدانو گەشە سەندنەی بە خـــۆوەنەدیوە ، ئاشکرشە ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ وزەی ئــەو کادێرانە کە لەم بوارەدا کـــار دەکەنو دلسۆزانەو چالاکانـەهەستیان بە لێپرسینەوەی سەرشانی خۆیان کـــردوەو کۆمەلێک بەرهەمی هەمـــە

چەشنەیان هێناوەتــــەبکێشین ...!

جا لەم روەوە زۆر چمکـــی جۆرابەجۆر هەن قسەی لێـوە بکرێ ... وا لێرەدا یەکـــەم مەبەستمان کە دەمانەوێ بـــە پێی بۆ چونی هونەرمەند خۆی دەست نیشانی بکەینو لـــە گەلیا هەر هونەرمەند خـــۆی چارە سەریمان پێ بڵێـــت بریتییە لە دەرخستنی هەندێ کەمو کورتییەکانی شانـــۆی کوردی .

سەرەتا کاک طە خلیل حسین لێپرسراوی بەشی شانۆ لـــە چالاکی قوتابخانەکانـــی پەروەردەی سلێمانی ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەری لقـــی نقابەی هونەرمەندانی سینمـاو کۆمەڵی هونەرو وێـــژەی کوردی مەڵبەندی گشـــتی سلێمانی دەربارەی ئـــەو مەبەستەسەرەوە دەڵێت :ـ

ـچارە سەر کردنی کـــەم وکوڕییەکانی شانۆشـــــ پێویستە ئاوڕدانەوەیەکـــی دلسۆزانەی لێپرسراوانـــی لە گەڵدا بێت بەڵام بـــــە داخەوە ئەوان ئەوەی ئاواتمانە بۆمان جێبەجێ ناکەنو ئیستاش هونەری شاتو .

١ - دروست کردنی شانۆیەکی ئەوتۆ کە بشێ بۆ پیشاندانی هەندێکیان دەخەیتە روو :

٢ ـ دەست گرتنو یارمەتیـ دانی هەموو دامو دەزگـــاو کۆمەلێکی هونەریو تیپـــە هونەرییەکان .

٣ـ ناردنە دەرەوەی هونەر- مەندەکانمان بۆ وڵاتانـــــی دەرەوەی وڵات بۆ خوێنـــدنو بینینی کاروباری هونەر .

٤ ـ کردنەوەی لقـــی پەیمانگای هونەرە جوانەکـان لە زانکۆی سلێمانیدا .

٥ ـ هاندانی نوسەرانـــی کورد بۆ نوسیدی دەقـــی شانۆگەری کوردیو گۆڕینـی ددقی ئەو شانۆگەریانـــەی لە ناو خۆو دەرەوەی وڵاتـدا هەن بۆ سەر زمانی کـوردیو میری ئەرکی چاپ کردنیـــان بخاتە ئەستۆی خۆی .

٦ ـ هەوڵ بدرێت بـــۆ هێنانی ئامێرکانی دەنگ بـــۆ شانۆ لە گەڵ ئامێرەکانـــی روناکیو پیویستیەکانـــی ئاریشتی شانۆ ئەمەو زیـــاد کردنی ئامێری مۆسیقا بـــە مەرجێ هەموو دامودەزگایەکی هونەری کوردی بە نرخێکـــی هەرزان دەستی بکەوێت .

شایانی باسە کاک برهـــان جمال لێپرسراوی بەشی شانۆ لە مەڵبەندی لاوانی سلێمانی سەبارەت بە هەمان مەبەست رای خـــۆی دەربڕیـــری

و لە بەر ئەوەی کە سەبارەت بە مەبەست لە گەڵ کاک کاک طە خلیلدا وەک یەکیان پێکاوە بۆیە ئەو خاڵانـــە دوبـــارە ناکەیتەوە بەڵاملەم روەوە کاک برهان دەڵێت : لە ئەنجامـــی تێڕامانو بەراورد کردنی ئەو جموجۆڵەی کە هەیە بۆ دروست کردنی شانۆی کوردی لـــــە گەڵ شانۆی جیهانیدا بـــە تەواوی دوا کەوتنی ئەم بەشە لە نێو خوماندا بە چاکـــی بەدی دەکەین بێگومان هۆش ئەمەش زۆرە لەواتە :

١ ـ کورتی تەمەنی ئــەو جموجۆڵەی باسمان کرد .

٢ ـ نەبونی نوســەرو رەخنەگری شانۆیی .

٣ ـ کەمی کادێری ئــەم بوارە لە کوردستاندا .

٤ ـ نزیک نەبونـــەوەی ئافرەت لە شانۆ .

دوا جار کاک برهان بەلایەوە جێبەجێ کردنی ئەو بەندانـەی سەرەوە دەبێتە هۆی بـــەرەو پێشەوە چونی شانۆی کوردیو دەڵێت لە گەڵ بەرەتگـــار بونەوەی ئەوخاڵانەی سەرەوەدا هەوڵێکی ئازایانە هەیە بۆ پاڵ پێوەنانی جموجۆڵی شانـــۆ یەوە بۆ دروست کردنـــی شانۆی کوردی .

لێرەدا خوشکە بەدیعـــە دارتاش سەبارەت بە دەوری ئافرەت لە شانۆی کوردیـــدا دەڵێت :

بەرای من شانۆ بەبـــێ ئافرەت وەک باخێکی بـــێ باخەوان یان ئەتوانم بڵێـــم وەک ماڵێکی بێ کەیبانـــو وابەو ئەکتەرەکان منالێکـــی

ئاوارەی بێ دایکـــــنو بەرهەمەکەشیـــان وەک چێشتێکی کوڵاوی بێ خـوێ ئەبینم !! بەڵام زۆر بـــە داخەوە ئەڵێم کە ئافرەتـــی ئێمە ئیستا نەک هەر لـــە شانۆدا بەڵکو وەک پێویست هیچ دەورێکی خۆی نەبینیوەو ئەرکەکانی ژیانی کۆمەڵایەتـــی نەگرتۆتە ئەستۆ ؟! بگـــرە زوربەی کاتی خۆی تەرخـان کردوە بە بیر کردنـــــەوە لە داهێنانی مۆدێلای نـوێو گۆڕینی روکەش بەبێ ئـاوڕ دانەوەیەک لە رابوردویــیو گوێ دانە ئێشو ئـــازاری کەسانی دەورپشتی . لە گەڵ ئەوەی مێژوو شایەتە کـــە ئافرەتی ئێمە لە سەر ئـــەم زەمینەی شانۆی ژیانـــدا برشنگی ئازایەتیو خـــوو ڕدرشت بـــەرزیو بیـــرو توانایان پەخش کردوە لـــە بێناوی بەرزەوەنـــدی- کۆمەڵایەتیدا بە مەرجێکـــت رادەی زانیاریو رۆشنبیریان وەک ئیستە نەبوە ، لـــە کۆتایدا خوشکە بدیعە دەڵێت: هەرەس راست دەکات ئەڵێ : ئەمرۆ شانۆمان بۆیە لـــە دوایە چەپڵە بە یەکدەســـ هیچ دەنگی نایە

ـ × ـ

باشان چونیە لای هونەرمەنـد حمد سالارو پێمان ووت :

کاتی ئەوە هاتوە پوختە لە پۆخڵە جیا بکەینەوەو بڵێین : بە چاو پۆشتین لە چەنـــد بەرهەمێکی شاکاری ئەم بوارە هونەرییە وەک (بینەرێک)ی شانۆ گەری کوردی هاتــووم ئەگەر دڵتان نایەشێـــت نارەزای بەرامبەر بە هەنـدێ لە بەرهەمەکانی ئەم بوارەتـان دەردەبڕم بە تایبەتی ئەوانەی بۆ تەلەفزیون تۆمار کراون! !

سەبارەت بەو رایـــەی سەرەوە کاک سالار

بەم چەشنە وەڵامی دایتەوە: شانۆ لە هونەرە هـــەرە کۆنەکانەو هەمیشە لــەنوێ بونەوەلە بەردەوامیدایە چونکە مرۆڤ نامەو ناوەرۆکییەتی ، هەر ئاواتو خواستەکانـــی مرۆڤیشە رۆژ بەرۆژ خوێنـــی گەشو گوڕی گەنجێتـــی بەدەمارەکانیا دەباو دەهێنێ . ئەم هونەرە ئاوێتەیەکی بـــێ گەردە بۆ بیشاندانەوەی ژیان ، زۆری دیوەو لە هەگبـــە ئاخنراوەکەیدا چـەشنەهـــا

فریا عبداللە

بڕوانە : ل : ٧

لە پێناوی دابین کردنی پێویستی خواردەمەنیدا بـۆ خـەڵک

گەنجینەیەك بۆ هەڵگرتنی پەتاتە لە شارەزور

هەموو دەزانین پەتاتـــەخواردنێکی بەتامەو خواردنی زۆر بەی دانیشتوانـــــیوڵاتەکەمانە بە مەرجێ لـــە هەموو وەرزەکاندا چنـــگ کەوێت بەڵام لە ناوچەکەماندا لە بەر ئەوەی تا ئیســـتا مەخزەنێکی بەم جۆرە نەبوە بۆ هەڵگرتنی پەتاتە تەنیـــاوەرزێکی کورت لەگەڵ ئـــەم خواردنەدا تاشنایەتیمان پەیدادەکردو ئیتر لە بیر دەچووەوە، ئنجا لەبەر گرنگی ئـــەمخواردنەو هەڵگرتنی بـــۆ هەر چوار وەرزەکە کرایەوە کـــەپێی دەوترێ (گـــەنجینــەی ساردکردنەوەی پەتاتە) لــەبەر ئەوەی ئەمە یەکـــەم گەنجینەیە . لە کوردستانـــداکرابێتەوەو لە بەرگرنگـــی جۆری پەروەردەکردنی ئـــەمخواردەمەنی یە بەسودە بـــە پێویستم زانی سەرێك لـــەم کارگەیە بدەمو شتێك لـــەم بارەیەوە بۆ خوێنـــەران ڕون بکەمەوە لە سەرەتاوە کـــاك سامی کســـبر وتـــی :

ئەم مەخزەنە لـــە لایـەن بەڵێندەرێکی یابانی یـــەوە کە ناوی (تویومنکاکایشا)یە لـە وڵات وەرگیراوەو منیشـــ لەوانم وەرگـــرتـــوەو دەستبێکردنی ئیشەکەمـان لە ڕۆژی ١٥ـ٤ـ١٩٧٨وە بوو وئەو ماوەیەش بۆی دانـراوە بیست مانگە گوایـــە بـــۆ ١ـ١ـ١٩٨٠ تەواو دەبێو ئەو بارەیەی بۆی تەرخان کـــراوە (١٠٧١١٠٠٠) ملیۆنێـــكو حەوت سەدویانزە هـــەزار دیناره . ئنجا لە کاك (یاسین تۆفیق حسین)مان پرســـی کە ئەندازیاری سەرپەرشتی - کاری گەنجینەکەیە مەبەست چییە لە کردنـــەوەی ئـــەم مەخزەنە ؟ ئەویش وتـــی : مەبەست لە کـــردنـــەوەی گەنجینەیەکی بەم جـــۆرە لەم شوێنەدا زۆر پێویستـەو سودێکی باشی لێ دەکـــرێ چونکە شارەزور شوێنێکـــی لە بارە بۆ چاندنی پەتاتـــەو لەبەر ئەم هۆیە ئـــــەم گەنجینەیە کرایەوە ئەویشـــ ئەوەیە ئەو پەتاتەیە لە پلەیەکی گەرمـــی دیاریکـــراودا دەپارێزێتو بۆ هەر چـــوار وەرزەکە سودی لێ دەکرێ ، ئەوسا دوای بەسەرچونـــی پەتاتە ئەبوایـــە لە دەرەوەی وڵات تۆوی پەتاتە بهێنرایـــە بەڵام ئیستا هەر ئەم مەخزەنـە لە کارکردنیا تۆوی ســـالێ داهاتوش ئامادە دەکـــات هەرچەندێك کە پێویســـت بێت هەر دوایەدوای ئـــەو ئەندازیاری یابانـــی کاك (ئیوامـــورا) وتی : ئێمـــە هەر کە ئەم ناوچەیەمـــان بینی هەســـتمان بـــە پشودانێکی تەواو خۆش کردو سیروان کراوەتەوە بریتییـــە لە ڕوبەرێکی گشتی کـــە ٩٠٠٠م² دەبێت لە (١٢) هۆڵی ساردکردنەوە پێـــك هاتوە کە هەریەکەیـــان ڕوبەرەکەی ٢٢٥م² دەبێتو لە ناو ئەم هۆڵانـــەدا ٦٠٠٠ هەزار تەن پەتاتە هەڵدەگیرێت هێنانەکەشی لە لایەن ئۆتۆمبێلی تایبەتی یەوە دەبێتو یەکـــەم جار بەهۆی چەند مەکینەیەکی ئۆتۆماتیکییەوە دەشۆرێتو بەشی تۆو جیادەکاتـــەوە گەورەو بچوك بۆ شوێنـــی تایبەتی دەنێرێتو دوا جار وەك وتمان : ئەو پەتاتەیە لە پلەیەکی گەرمی دیاری کراودا دەپارێزێت .

بە - پێویستمانزانی کـــە شوێنێکی وا بە پیت نـــەك تەنیا مەخزەنێکی بەم جـــۆرە بەڵکو چەندەها کارگەی تـــری گەورە گەورەی تیادا بکرێتەوە چونکە شوێنەکە زۆر لە بارەو سودێکی ئێجگار زۆری لـــێ دەکرێو وابزانم ئێمەش لـــە بەستنو تەواوکردنـــی ئەم مەخزەنە گەلێ دلســـۆزی دەکەین . ئنجا کاك یاسین ددربارەی چۆنیەتی هەڵگرتنو پارێزگاری کردنی بەدرێـــژی وتی : ئەم پرۆژەیەی کە بـــۆ هەڵگرتنی پەتاتە لـــە ناحیەی

جەباری حاجی کەریم
پ - هاوکاری لە هەڵەبجـە

● **منالانو بایەخ دان بـەکارو بارو گەشە کردنـــی لێ هاتنو بەهرە کانیان شتێکی زۆر زەروریو پێویستە بۆ سازکردنو مسۆگەر کردنـــی رێگای روناکی پاشـــە رۆژی هەر نەتەوەیەك چونکە لـــەهەموو حاڵەتێکدا منـــاڵان**

بیاوی دوا رۆژنو ئـــەوان دوا رۆژی گەشی نەتـــەوە رۆژ لەدوای رۆژ بـــەدی ئەهێننو ئەوان بڕیاری خزمەت گوزاریو بایەخ پێدانـــی باوباپیران ئـــەدەنو رادەی خزمەت کردنی خزمـــەت رێگـــای خۆش گوزەرانـــی نەتـــەوە دائەنێنو هـــەر بەکە بە گوێرەی خـــۆیو شایانی ئیشوکارەکانی ڕێزی لێ ئەگرن ، ئەوەتا ئێمەبـــن **لەو خزمەت گوزارانـــە ئەگرین کە پێش ئێمە یاخـــۆ** لە کاتی منالی ئێمـــەدا خزمەتیان کردووینو بونەتـــە هۆی هێنانەدی کارێکی چـاكو ئیستا ئێمە سودی لـــێ وەر ئەگرین . جا منالانی ئەمرۆی ئێمەش لە دوا رۆژدا سەیری رادەی ئەو بایەخە ئەکەن کـــە ئێمە داومانەتە پێگەیانـــدنو گەشە کردنی لێ هاتنەکانیـان لە پێناوی پاشە رۆژێکـــی گەشی پرشنگداردا . کـــە واتە ئەرکێکی گرنگی ســـەر شانمانە باشترینو لە بارترین بایەخ بدەینە منالانمـــانو پێگەیاندنیان لە شێوازێـــکدا کە دوا رۆژ سود بەخش بـنو ڕێزی بایەخی ئێمەش بگرن .

● **لە شاری سلیمانـــی خۆشەویستدا بایەخێکی چاك دراوە بە پێگەیاندنی لێهاتـنو گەشە کردنی هەمـــــوو لایەنەکانی منالان .**

لە هەموو بابەتەکانـــی هونەردا تیپـــی منـــالان دامەزراوەو دلسۆزانێـــــك لە شارەکەدا سەر پەرشـــتیو ئاگاداریيان ئەکەن . تیپـــی مۆسیقاو شانۆو وەرزش بـــە هەموو جۆرەکانییەوە دروست بوونو زۆر بە رێکوپێکـــی ئیشوکاری خۆیان ئەبـــەن بەرێوە .

● ئێمەش سەردانێکـــی رۆژنامە نووسیمان کردە جـێ نشینی تیپی مۆسیقای لاوانی سلیمانی کە یەکێکە لەو تیپانەی بایەخێکی باشی بە گەشـــە کردنی لێ هاتنی منالان داوەو چالاکانەی توانیویەتی تـــا رادەیەك قۆناغێکی باشـــ ببرێتو لە سەر شانۆکانـــدا شوێنی خۆی دیاری بکات.

● **هونەرمەند کاك جمـال صابر فەقێ کەریـــــم سەرپەرشتیارو لێپرسـراوی هونەریی تیپەکە دەربـــارەی چۆنیەتی ئیشوکاری تیپەکەیان وتی .**

× ئیشوکاری تیپـــی ئێمە گەلێ جیاوازە لـــە هونەرییەکانی تر چونکـــە ئێمە هەوڵ ئەدەین منالانـــی جگەرگۆشەمان فێری مۆسیقا بکەینو لێ هاتنەکانیـــان دەربخەین ، ئەو منالانـــەی خۆیان لە خۆیاندا حـــەز لە مۆسیقا ئەکەنو هەوەســـی فێربوونیان هەیە دێنـــە لای ئێمەو ئیتر لە نێوان ڕاهێنانو دەورە کردنەوەوە فێـــری مۆسیقا ئەبن هەرچی ئالەتێك خۆیان حەزی لێ بکـــەن . کەواتە تیپەکەی ئێمـــە قوتابخانەیەکە بۆ خـــۆیو هونەرمەندانی دوا رۆژ پـــێ ئەگەیەنێتو لەم رووەوە ئێمە هەوڵێکی چاکمان داوەو هەموو پێداویستیەکانمان بۆ ئامـادە کردوونو دەرگاشمان کراوەیە بۆ هەر منالێكو گەبخێـــك کە بیەوێ فێری مۆسیقـــا ببێت بۆ خزمەت کردنـــی هونەری نەتەوەکەمان .

● **هەر وەها دەربـــارەی بەشەکانیان وتی :** -

× تیپەکەمان لە ناو خۆیدا خۆی کردووە بەسێ بەشەوە کە هەر یەکەیان بە گوێـرەی بابەتو ئالەتی خۆی چالاکـــی ئەنووێنێ .

بەشێکمان پێك هاتوە لـــە تیپی مۆسیقای منـــالانو ژمارەیان لە گەڵ کۆرســـو کۆراڵدا نزیکـــەی (٣٥) کەسنو چاوەروانـــی دوا رۆژێکی باشیان لێ ئەکرێـت ئەم بەشە ئالەتی مۆسیقای رۆژهەلاتی وتە هەمـــوو ئالەتە مۆسیقیە رۆژهەلاتیەکان بەکار ئەهێننو ئەتوانم بڵێم زۆر سەرکەوتون . بەشێکـــی ترمان بریتیە لە بەشـــی مۆسیقای پێشکەوتوەکـــان (المتقدمین) ئەماینشـــ ژمارەیان (١٨) هونەرمەندنو لە ئاهەنگەکاندا گەلـــێ قمانەمان پێیانەو دەورێکـــی باشیان هەیە . بەشـــی سێیەمیش بەشی مۆسیقای ئالەتە هەوایییەکانە واتـــە ئەو ئالەتانەی بەکاری ئەهێنن هەوایییەو ژمارەیـــان (١١) هونەرمەندن . ئەمانیش هـــەر بەشی خۆیان باشنو قۆناغێکی باشیان بڕیـــوەو دوا رۆژی گەشیان هەیە .

● **لە هونەرمەنـــد کاك کوردە صابرمان پرسی کـــە ئالەتی سەکسیفۆن لێ ئەدات** کە بە شێوەیەکی گشتی بـــە تەمای چی دوا رۆژێکن لـــە وەڵامدا وتی :ـ

× تیپەکەمان بە گوێرەی هەولێ رۆژانەو کار کردنـــی بەتەمای دوا رۆژێکی گەشـــو روناکین بۆیو لێرەشـــــدا یارمەتی هونەرمەندانـــی دلسۆزی شارەکەمـــان زۆر پێویستە کە ئەتوانم بڵێـــم

تیپی مۆسیقای لاوان لەسلێمانیو دوا رۆژێکی گەشی مۆسیقای منالان

پ.هاوکاری

قسوریان نەکـــردووە . ئێمەوەکو ئەرکی سەرشانمان ئەبێ هەمیشە لە هەوڵـــی پێش خستنی هونـــەری نەتەوەکەماندا بین بۆ دابیـن کردنی دوا رۆژێکی گەشـــو رێناكو ئاسودە بەرەو ژیانێکی پڕ خۆش گوزەرانیو ئـــەم کارەش دڵسۆزایەتی ئەوێ لـە گەڵ ماوەو کاتو پشـــت گرتندا . .

● هونەرمەند یوســـف ئەحمەد عەلی کە ئالەتـــی ترامپێت لێ ئەدات بـــە شێوەیەکی گشتی بەم شێوەیـە باسی بەرهەمەکانیانی کرد : -

× بەشـــــی زۆری بەرهەمەکانمان لە سەر شانۆو لە بۆنە نیشتمانیەکانـــدا پێش کەش بە جەمـــاوەر کردووەو بە گوێـرەی توانای خۆمان جەماوەرمان لـێ رازی بـووە . هەر وەها هاوبەشـــی مهرەجانەکانی لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیمان کردووەو ئەنجامی چاکمان بەدەستهێنـــاوەو ئـــەتوانم بڵێم ئێمە ئەمانەوێ لە بەرهەمەکانماندا سامانـــی فۆلکلۆری کوردی رەســـەن زیندو بکەینەوەو شـــتی تازە بابەت بهێنینە کایـــەوە . لەم دوایەدا چوار گۆرانیمان تۆمار کرد بۆ تەلەفزیۆنـــی رەنگاو رەنگ لە بەغدا . لـــە ئیشوکارماندا بەرێـــزان مامۆستا ولیدم یوحەنناو خالد سەرکارو ئەنوەر قەرەداغـــیو دلێرو صلاح رؤوفو شەوکەت رەشـــیدو هەمـــــوو هونەرمەندەکانی تریش زۆر دلسۆزانە یارمەتیمان ئـــەدەنو هیوادارین بە پشتیوانـــی هەمووان بەرهەمی جـوانو نایاب پێشکەشی نەتەوەکەمان بکەین .

● لە کۆتایـــی چـــاو پێکەوتنەکەماندا سەرپـــەر- شتیاری تیپەکە جارێکی تـــر دەستی بە قسە کردن کـــردوو دەربارەی گیروگرفتەکانیـــان دواو وتی :ـ

× بەشێوەیەکی گشـــتی گیروگرفتی ئێمەش وەکـــو گیروگرفتی تیپەکانـــی تر وایەو هەموومان پێویستیمان بە یارمەتیو هاندانی یەکتـــر هەیەو ئەم هەســــتە زۆر پێویستە لە ناو هونەرمەنداندا هەبێت بۆ پێش خستنـــــی هونەری مۆسیقای نەتـــەوەی کورد بەرەو مۆسیقایەکـــی رەسەنی کوردەواری بـــــە تایبەتی تیپی ئێمە تیپی منالانەو بناغەی پێگەیاندنە . هـــەر وەها پشت گرتنمـــــان پێویستەو داوا ئەکەین لایەنە لێ پرسراوەکان هانمـــان بدەنو پێداویستیەکانمان بـۆ ئامادە بکەن هەتا بتوانیـــن وەکو پێویست ئیشوکاری خۆمان بکەینو ئەگـــەر گیروگرفتمان هەبـــــوو یارمەتیمان بدەن بـۆ چارەسەر کردنیو ئێمەش ئەمانەوێ لەم سوچەوە خزمەتی هونـــەری نەتەوەکەمان بکەین .

هاوکاریو کۆمەڵانی خەڵك

دەربەندیخانو خۆزگە .. خۆزگە !

نامەی هاووڵاتی عبداللـــە محمد امین لە دەربەندیخـــان دەڵێ :

ـ خۆز گەشارەکەمان لـــە بێ ئاوی رزگاری دەبـــوو .

ـ خۆزگە گیروگرفتـــی کاروباو بێ هێزیەکـــەی چارەسەردەکرا .

ـ خۆزگە شارەکەمـــان قوتابخانەیەکی ناوەنـــدی ئێوارانی تیا دەکرایەوە ..

× ● ×

لە سلیمانی :

نامەی هاووڵاتی سامـــی جمال قەرەداخی لە گەرەکی ئاشتی باسی گیروگرفتـــی کەمی پاسی هاتوچو کـــردن دەکا، دیسان خۆزگە دەخوازێ لێپرسراوان هەوڵی کردنـــەوەی شانۆیەکی گەورەو سینەمایی نوێیان لە شارەکەدا دەدا...

لە قەلادزێ کێ لەم کەلاپە کەوتەیە لێپرسراوە ؟ !

نامەیەکمان لەگـــەڵ وێنەیەکدا لە هاووڵاتی مهدی سەربەستەوە بۆ هاتوە لــە قەڵادزێ ، بـــێ قسە لـــەسەرکردن قســـەکانی ئـــەو هاووڵاتیە بڵاو دەکەینـــــەوەبەڵکو لایەنێکی لێپرسـراو لەو شارە وەڵامی لە لابێ :

نامەکە :

ـ وابۆ دوو ساڵ دەچێت ئەو گەڵابەی شارەوانـــی قەڵادزێ لەجێی خۆی بـــێ کار وەستاوە .

دیارە ، شکاوە ، بـــەڵام تۆ بڵێی چاك نەکرێتەوە ؟! .. خۆزگە شارەوانی قـــەڵادزێ بەباشی بۆ بەشەخرابووەکـەی بگەڕایەوە خرابایەوە ئیشـــوچی تر لە ژەنـــگو خـۆڵ نەرزیبایە !

ئەم هونەرمەندەو لیژنەی (فحص طبی) لە سلیمانی

نامەی کاك شکمت هندیلە پارێزگای سلێمانیـــەوە ددخەینە بەر چاوتان کە تیایدا گلەیی لە لیژنەی (فحـــص طبی) دەکات لە سلێمانـــیو دەڵێت : ئەر کێورا پەڕاندنی ئیشو کاری هەموو ناوچەکانی پارێزگای سلێمانی تەنهـــا بەسەریەك فەرمانبەرەوەیە.. هەروەها ئەڵێت : لەبـــەر ئەرەی هەفتەی دوجـار ئـەم لیژنەیە کۆدەتیتەوەو ئەرکێکی زۆریان بەسـەردا دەکەوێـــت ومعاملەی زۆریان بەســـەردا دەکەوێتو هینی وا هەیە دو سێ جار لە سەریەك لـــــە هەفتەیەکـــدا دەیبـــەن ودەی هـــێهــــنن لەبەر بەردەوام بونی دیاردەی رۆتین لە ناویاندا هاووڵاتیـان ناچار دەبنبە دوای ئیمزایەكو مۆرکردنی معاملەکانیان لـــە خەستەخانەی جمهوریـــەوە بڕۆن بۆ خەستەخانـــەن ئیرەکەو بێتەوە شوێنـــی ناوبراو . دواجار گلەی لـــە هەڵسوکەوتی ئـەو زەلامە کارەباو بێ هێزیـــەکـــەی مەنامەلەکان دەباتو دەهێنێت.

Institut Kurde de Paris

ئاخینکەک

دونیا بۆهارە دەشت و دول و چیاو کێری دخەملینە ... بشکوژێت گولاییێت ڤەبووینەو سەرێ خۆزییێت دناڤا گیایێ شین‌دا هلدای... کەوو بولبول ب دەنگەکێ خۆش یێ ستران و ئاوازێت ئەڤینێ دخوینن ... دەم ئێڤارە کازی‌یە سیبەرا دار بەرێ‌یێ یا قلوپی‌یە رەخێ روژهەلاتی ....

پشتی هزرو بیرا دلێ وی کراندو خاڤ‌کری ، چاڤێت وی ئێخستینە سەروئێک ....یێ دگەل شرینا یاراخو بدیڤە دچیت و ئاستەنگێن درێکا ئەڤینا خو دایی جار جارێ داراوەستیت دبێژیت لەگەل رێڤە چونێ جاد جاد یێ دراوەستیت و بەرێ‌خو ددەتە چاڤێت شرینێ و دێمێ وێ ... هەتا گەهشتینە بن ئەڤرازی‌یەکێ سەخت و بێ‌رێ دەستێ شرینێ گرت و سنگێ خۆ دابەر ئەڤرازی و بریڤەچوو بەرێ ژبن پێت وی دچن و هەردووک پێت کەڤن بەلێ جارەکا دی یێ دەستێ شرینێ دگریت و سنگێ‌خو ددەتە بەر ئەڤرازی و یێ‌دچیت ... هەتا جارەکێ بەرەک ژبن پیا چوی و کەتی و دەستێ شرینێ ژدەستێ وی دەرکەت و شرینێ کرە هەوارو گووت .... هەوارە ئازاد ئەز چووم ...

ڤەجنقی و جرفەک هاتی و ژخەو هشیاربوو چاڤێت خو ژمزو مودانا خەوێ پاڤزکرن و پالێ‌خۆدا قورمێ دار بەرێ‌یێ و لەسەر ملێ خوینێ راستێ زڤری و بەرێ‌خودا رەخێ راستێ بەلێ چ نەدیتی رسەر ملێ خۆیێ چەپێ زڤری و بەرێ خودا رەخێ چەپێ دیسا چ نەدیت ژبلی دول و چیاو کێری‌یا دەنگ و دێمێ شرینێ هێز یێ لەبەر چاڤا ... ئینا گووت کانێ شرین ؟... ڤێ گاڤێ ئەزو ئەو لەگەل ئێک بووین و مەئاستەنگێت درێکا ئەڤینا خودا چارەسەردکرن و مەستران ب ئەڤینا خۆ دگوتن .... جارەکا دی چەپ و راست زڤری بەلێ ویسا چ نەدیت ئینا ئاخینکەک داهێلاو گووت ئاخ ... ئاخ .... ژنی من زانی ئەڤە خەون بو من دیتی ... سەرێ خۆ چەماندو مادهزرو بیرێن شرینێ‌دا کاچەوا وی و شرینێ حەزێک و دوودکرو ... چەوا بەکروکا ئەو هەر دوو ژێک ئەڤەکرن و ئەو هات کەتە دول و چیاو غەریبی‌یاو شرینا یاراوی ژی کەتە ددەستێت بەکروک و نەزانادا ... یێ هزرو بیرهاتنێت خۆ هەمیا کوم‌دکەت و چەند بیرەک تێتە بیرێ یێ ئاخینکەکێ دراهێلیت ... دمانیەکێدا سەرێ خۆ بلندکرو بەرێ خودا وێ داربەری‌یا ئەو لبن دنیشتی و پالێ‌خۆدایێ . . دیت کۆ دوو بولبول پێکڤە یێ زل و ڤرشا دکێشن و بخۆ هێلینەکێ دروست‌دکەت ...چاڤێت وی ژروندکا بەنگیان و تەزینکەک ب سەر لەشێ وی هات و بەرێ وی

مال هاتن و چوونا هەردوو بونبولاو هێلینا وان گوهێ وی ژی مال سەر دەزگەک و ئاوازێت هەردوو بولبولا ... روندک ژچاڤێت وی هاتنەخارو کەتنە سەر رویهێت وی یێت درێژ هەروەکی خۆناڤ لسەر پەرێت گولا چێدبیت ...ئینا گووت شرین من ژی هیڤی و ئومێدبوو وەکی ڤان هەردوو بونبولا پێکڤە بژین و بخۆ هێلینەکێ و جهەکێ‌دانین و ئاکنجی بین و سترانا ب ئەڤینا خو بێژین ... ما دهزرو بیراداو چاڤێت وی ژی سەر ئەڤراز مان و بەرێ‌وی مال هەردوو بولبولاو هێلینا وان ...هەتا هند دیتی روژ پەرێت خۆ داهێلان و سیبەرێ ئەو دار بەری‌یا ئەو لبن رنشتی گرت ...بلەز رابو سێ پێنگاڤ، هاڤێتن و پێنگاڤا چارێ راوەستیا ڤیا بچیت بەلێ دێ کیڤە چیت دونیا بو شەڤ و ئەو جهێ ئەولێ کەس لێ‌نینەو وارەکێ بێ خودانە ...رەنگی وی یێ زەربووی و جلکێت وی یێت دریاین و یێت دبەردا هاتین چونکی زمێژەیە ئەو یێ لچوخو چیاو غەریبی‌یا دژیت ... ئینا گووت یاچاک ئەوە ئەز ئەڤ شەڤە بچمە سەر ڤێ داربەری‌یێ هەتا سپێدێ هەکە دێ دەهبەو گورگ من خۆن و ئەڤ وارە .. وارەکێ بێ خودانەو کەس لێ‌نینە .. . پاشڤە زڤری و چوو سەر داربەری‌یێ گاڤ بۆگاڤێ شەپولێت تاری‌یێ هاتن و حەتا دونیا تاری‌بووی و بوویە شەڤ... دەنگێ گورک و دروندا هات و لدول و چیا دەنگڤەدا ... ئینا گووت هندی‌روژبوو دەنگ و ئاوازێت کەوو بولبولا دهاتنە گوهێت من گەلەک ستران و ئاوازێت خوش دگوتن ... بەلێ ڤێ گاڤێ پشتی دونیا بوویە شەڤ دەنگێ گورگ و دروندا شینا ستران و ئاوازێت کەوو بولبولا گرت کەتە ناڤ ریبارو زێمارێت هزرو بیراو خەماو بێ رێکا پاشەروژا زستریا پاڤژدکەت و بێ‌هزرا پاشەروژا خۆ دکەت کارێ دیماهیێ چ لێ‌ئێت ... یێ دناڤ هزرو بیرادا نقوم‌بووی ... هند دیت کو دوو گورگ یێ لبنێ داربەری‌یێ تێن و دچن و خۆدهاڤێنە داربەری‌یێ و دەزگەکێ ترسناک و نەخۆش یێ ژ هەردوو کورکا تێت .. شەڤ بەرف زەلال بینێ چوو هێژتا هەردوو گورک یێ بنێ داربەری‌یێ تێن و دچن و خو دهاڤێنە داربەری‌یێ .... ئینا کەلا غەریبیێ خو خول‌دلو هناڤێت وی داو چاڤێت وی گرژبوون و سووربوون و ددلێ خودا گووت ما ژیان چی‌یەو مابوچی‌یە ما ژیانا بترس و سەهەم و تەمل و بێ‌تام بوچی‌یە ماهەتا کەنگی ئەز دێ لڤی چولی یێ بێ خودان بم ...ئینا خۆ ژسەر دار بەری‌یێ هاڤێتە خارێ و لهەردوو گورگا قوری و کرە قیری .. قیری و خورینا وی لدول و چیا دەنگ ڤەداو جارەکا دی خۆ هاڤێتە ناڤ گوهێت وی‌ڤە... هەردوو گورک ژبەر قیری و خورینا وی رەڤین و هەر ئێک برەخەکی ڤەچوو . ... خو پەیدکرو گوپالێ خۆ دزەنکا خو داناو سنگێ خودا رێکێ و بەرف شرینێ و جهێ ئەو لێ‌کەتە رێکێ و بدلەکێ سوتی و ببرین و تژی خەم پێنگاڤێت خۆ یێت شدبای و موکم دهاڤێتن و برێکێ چوو قەستا شرینێ کر .... گووت

شرین هنێ روحا شرین دلەشی من داهەبیت و روژەک ژژیانا من مابیت ئەز دێ قەستا تەکەم و من هیڤی و ئومێد یاهەی کودێ روژەکێ گەهمەتەو دێ تە ژدەستێت بەکروک و نەزانا خلاس‌کەم ....

● سالم جاسم ●

سێ چیروکێت پۆستەر

- بێدەنگ -

وارێ خو دیت وارەکێ خرو خالیە .. نەدەزگەو نەبەنگە ... نە جویجک دفرن .. نە مروڤ د دیارن.. چوو سەر کانیکێ .. هەمی بەرن « دا بەرا راکەم .. بکولم بەلکی ئاڤا کانیکێ بزێت هندەکێ ژێ ڤەخوم بەری بمرم » بەر راکرن و بنەینوکاعەرد کولا .. کولا .. ئاڤ بسەرکەت .. ئاڤەکا زەلال... خو درێژکرە سەر سینگێ خوو تێر ئاڤا کانیکێ ڤەخار... سەرێ خو بلندکر .. بێدەنگیێ زرنا لێدا ...

- بلەز -

کورێ خو بلەز ژ لاندکێ ئینادەرو ببەرسینگێ خو ڤەناو بغار ژمال دەرکەت .. دەزگەک هاتە گوهاو دتوزێ وەربو .. پشتی بای توز بری جاڤێت خو ڤەکرن .. خانیێ وێ لچ جها دیارنینە کورێ ببەرسینگیڤە تەزی . .

- مری رابون -

سپێدەهیەکێ مری ژخەو رابون .. دسەردا پاکەربو .. هزرێت خو کرن .. بو بێدەنگیە ؟ هەمیا دزنی بەری وێ روژێ قەرەبالغەکا مەزنبو . . دەنگێ پەقینێ و گریێ و سترانا تێک هەلدبو .. مریا جاڤێت خو دراندن و بریاردا کو بسەر گورێت خو بکەڤن ..

● ابراهیم سلطان ●

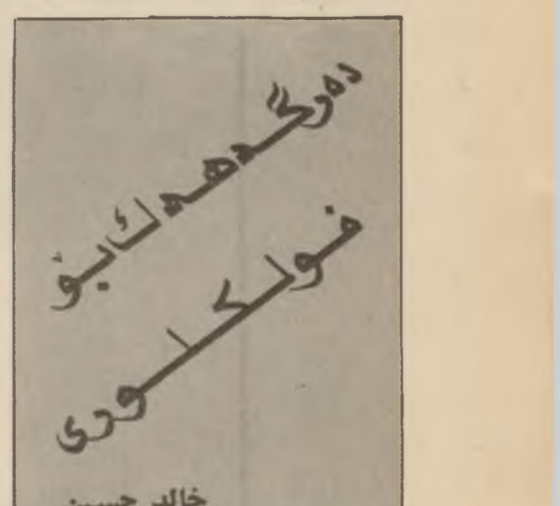

دەرگەهەک بۆ فولکلوری

خالد حسین

ئەرێ فولکلور چی‌یەو ئەڤ قەسە ژکیرێ هاتی‌یە ژدەمێ یونان و ئەغریقاو تۆ بێڤە بیێ ، هندەکا دگوتێ (فولکلور) و هندەکی دی دگوتنێ (فولکلورە) .

لێ ، ئەم تنێ ماین و مە چ نەگوت کەلەپورێ خۆ یێ ملی یان وەکی دهێتە گوتن فولکلور ئان گەلەکی‌دی دبێژنێ (تورێ ملی) . لێ دڤێ ئەم هەمی بزانین هەر تشتێ هەبت نەلسەر ناڤی تنێ راوەستایە ،لێ بنیڤەک و دیندکا دناڤدا .. ژبەر ڤێ چەندێ گەر ئەم بێژین فولکلور یان ملی ئەڤە هەمی قەسێن ڤالانە لبەر وا سەرهاتی و چیروک و ستران و قەسێن قشت وجوان و رندو بەرکەتی یێن کو باب و باپیرا ژمەرە هێلاین .. لێ بسەد داغو کەسەر . گەلەک و بەهرا بتر ژوی سامانی نەکەفتە دەست .. دبن کەس ولێ دلسوز نەبوو نەبی‌یە وی سامانی بو مە بپارێزت ، ژبلی چەند دەست زێرینێت کورد وەکو - قەدری جان - جگرخوین - عثمان صبری - ..

پیرەمێرد - محمد توفیق وردی - صادق بهاءالدین علی نقشبندی . • محمدامین عثمان .. عەرەبێ شەمو . . جلیل جلیلی - کوردویف ، جلادت و کامران بدرخان - هندک ژڤا ساخن و هندەک یێ‌چوین بەر دلوڤانیا یەزدانی .. کو هەمیا دەستەکێ درێژکری بو پاراستنا چەند گوتن و بابەتێن فولکلوری کوردی .. یان بکورتی بێژین دا پاراستنا چەند قەسێن جوان و خورستی و لدوماهی‌یێ پاراستنا زمانێ کوردی . . چونکە زمان چەند قەسەو گوتنن . ئەگەر چەند قەسەو نداو بەرزەبین ئەو دێبت ئەگەرا کو زمان بێ پەرگارو ژارو لاواز بمینە .. لێ گەر ملەتی شێیا تورو کەلەپورێ خوە بپارێزە ، بڤێ چەندێ دێ شێت وەکە هەمی زمانێت جهانێ برێ بکەڤەو پێشڤەهەرە .

فولکلور ئەڤ قەساهە ژکۆ هاتی‌یە ئەم دێ پچەک زڤرین دێ بینین . نەکو بقی رەنگێ موکم و لێکدای هانی‌یە ، لێ گەلە کوهارتن و کورت و درێژکرن وبێ سەردە هاتین تاکو بقی رەنگێ ئەم دبینین راوەستای هەر وەکی جەرمانا دگوتێ (ڤولگسیل) ئانکو « مەرگێ ملەتی » پاشی بو « ڤولگلایتر » ئانکو سترانێن ملەتی هەر وەسا روژ بۆ روژێ دهاتە گوهاستن و کورت و درێژکرن ، چونکە هەر تشتێ هەی پێتڤی پێشکەفتنێ‌یە تاکو ئامانج و هویڤیا لناڤدە جهێ خو بگرە ژبەر ڤێ چەندێ ، فولکلور نەراوەستا لسەرڤا ناڤێن هە ، لێ چەند جارێن دی هاتە کورت‌کرن و درێژکرنێ وهەر وەسا گوهارتنێ .. داکو ماڤێ لناڤا دلێ خوە بپارێزە ، لەوا دبینین روژەکا دێ « ڤولک کندە » ئانکو خوەندنا تورێ ملی یان خوەندنا بەر مایێکێت ملەتی .. ئەڤ قەسە نەکو ئاڤا جەرمەنی بتنێ دەنگێ خوەدایە یان دابی ، لێ ، ئاڤا هەمی ملەتا کەلەپور هەبی و یێ‌هەی ...و هەر ئێک ئاڤەکی ددانت سەر ژبەر ڤێ چەند انکلیزا دگوتن « پوبولار تیکنیتس » «تورێ ملی پاشی « جون تومر »ی نەخاسمە پشتی کومەلا تورێ ملی یێ انکلیزی هاتی دانانێ ، ناڤێ فولکلور دانانە سەر کەلەپورێ ملی .. جەرمانا پشتی هینگێ گوتێ فولکلورە وفرنسیا گوتێ فولکلور وایطالیا فولکلورە واسپانیا فولکلورەو بنیاتا وێ پاکەڤن (یونانی)یە (تومسن) بوێ چەند گوت (فولکلور) ئانکو چیروکا ملی (فولك) ئانکو (بنیاد) « جنس » هەر وەکی (تاون فولك) بنیاتا بازێری و «لور » ئانکو زانین یاکو ژکەڤن وەرگرتی.. ئەڤ گوتنە یا بومە بڤی رەنگی هاتی هەر وەکی برایێن عەرەب هندەجا دبێژنێ فولکلور وجارا « تراث » .

ئەم نێزیک بەرێ خوەبدین دێ بینین ملەتێن رەخ و بەرێن‌خوە ، دێ‌بینین گەلە پویتەو بهایێ دانە تورێ خوەیێ ملی هەر وەکی گوڤارو روژنامێن تایبەتی وێ بو فولکلوری خوە ترخان و ئامادەکرین . هەر وەکی گوڤار (التراث الشعبي) یاکو هەو سێ هەیڤا جارەکێ دەردکەڤت و هەمی وتار یان چیروک و سەرهاتی لسەر فولکلوری نە - گەلەك وێ بێژن و تیژوێ بیەیڤن و باخڤن .. ئەم گەهشتینە کیری . . و وە جارەکا دێ دڤێ مەپاشڤە بین ، نەخێر ئەم وەلێ نابێژین . لێ تشتێ مە دڤێ .. هەر ئێک ژمە خوە دادنت دلسوز بۆ ملەتی .. زمانی .. مروڤی .. کادلسوزی ؟ وبەر چاڤێ مە .. زمان وی هندك بەرزە دبە .. وهەر کەمەك پیر .. کالی .. بمرە .. وێ چەند قەسەو گوتنا گەل خوە دبە .. ئەڤ دەستەکا مای ژناڤ مەچو ، ئەرێ ژکێ ئەمێ بپرسین ؟ ژکێ ئەمێ سەرهاتی و چیروک - سترانا گولێ بین ؟کوم‌کرن ڤەجەماندنا تورو کەلەپورێ کوردی .. سستی وخاڤی پێ نەڤێ .. گەر ئەم زەندکێت خوە هلنەدین ئەڤروکەو سوبە . ئەم وێ گەلە پەشێمان بن و وی جاخی پەشێمانی پارەناکە ..

دوستینو : گەلە ژوە وێ بێژە من هندەك وێ کوەکری ژفولکلوری ، من گاڤەك بەرەوپێش هاڤێت بو پاراستنا زمانێ خۆ . تورێ خۆ .. بەلێ بە .. لێ گەر جارەکا دی لناڤ وێ بچی و بگەری دێ بینی کو ئەو دلوپەکە ژدەریایەکی مەزن و گەلەك مەستر .. ژبەر ڤێ یەکێ ئەم ژماموستاو ڤوتابیا دخوازن .. بەرپێکا هلکن ئگوندو بازێرا بگەرن چ کالە مترەك هەبت تشتێ لنك هەمی بێتە وەرگرتن داکو بێتە پاراستن دابێنە سەر بولکلوری چەند طانەو هەر طابەکێ چەند دەرگەهی‌دچنێ. ئەم نەشێن هەمیا ڤەکین لێ دەرگەهەکێ دێ بۆ ڤەکەین . باغەکی طان و دیوارکری.. دەرگرهەکی دێ ڤەکین و چین زور ، هەمی رەنگێن کولیلك و گولا دێ بینین چ سورو چ زەر . بنەفشی و خەمر . . لێ‌دەما ئەم دەستا ددەین تایێن ڤا کول و کولیکاو دەین ئالەکی دبینین چەند بشکوژ وبشکێن چاڤ لێ نەڤەبی .. دڤێ ئەم ڤا پشك و بشکوژا بدینە تاڤێ داکو چاڤێن خوە ڤەکن هەر وەسا هەر کەس وا ببینن .

ئەز دێ دەرگەهەکی ڤەکم لێ رێك یا بو باغی ڤەکری‌یە هەر کەسەکێ بڤێت بلا پەنجەرەکێ دەرگەهەکێ بۆ ڤەکەت داکو ئەڤ گولین هە نەزەربن و ببورن . . بقورمچن و بوەرهن ..

بۆ بەن

نزار بەزاز

ئۆ ستیرێ
رەوشا کوشا هەیڤێ ..
ئۆ کولیلکا ڤەبی‌ی
سەر رویێ کەسک دارێ ..
تو ئەی رحانا تەر
یا لسەر لێڤێت ئاڤا
هەر خو دڤەهەژینی‌ی
لبەر بایێ ئێڤارێ ..
ئەی بلبلێ دخینی
سەر چقا لناڤ باغا ..
هین ب خودێ
بۆ بیەن
ڤان کومێت سلاڤا
. . . .
سلاڤێت من
گەرمترن ژ ئاگرێ لناڤ هناڤا ..
شرینن
وەکی قەسرێت بچیکێت ساڤا ..
ببەن بۆ
بۆ پرچا ژرەنگێ خەنایێ
غەریبیا سەرێ ڤان تلا بۆ داڤێت وێ
ببەن بۆ
بۆ چاڤێت هنگڤینی و زەلال
غەریبیا ئاوەرێت چاڤێت من
کو ب خەندقن لناڤ‌کیراتیا هەردوو بەحرا ..
ڤەکەن بۆ وێ
بەر پەرێ ڤێ ئەڤینیا مەزن
دا باوەربکەن سوزا وەفا
. . . .
بێژنێ هین ب خودیکەن
ڤا چەند ئاخفتنا :
ئۆ عەمرێ ڤی دلی
هەی رەوش و رەنگا گولەکێ
ئۆ شرینامنێ
ئۆ سوتنا رەنگا
ژگەرماتیا راموسانەکێ ..
هزرنەکە تو یاژمن دیرێ
بومن نێزیکتری
ژڤی بایێ دهەلکێشم
ماستری ژ خەونێت من
نێزیکتری ژ هەمی هزرێت من
هەکەر چاڤێت من تە نەبینن
هەمی دەم و گاڤا
بلا بێ روناهی بمینن
هەکەر بۆتە خۆ نەقوتیت ئەڤ دلێ من
بلا راوەستیت لناڤ سنگێ من

چەند تێبینین و روونکرنەک لەسەر شانوگەریا «لێبوک داستانا مەم و زینا دگوهوریت»

بەری دەمەکێ نەدویرێکەمین نڤیسینێت نڤیسەڤانێ لاو «ئیبراهیم سەلمانێ» کەفتنە بەر دەستێت خوێندەڤانێت کوردو بازارێ چاپەمەنی‌یا کوردی ، ئەوا پێکهاتی ژشانوگەریا « لێبوک داستانا مەم و زینا دگوهوریت» . ئەڤ شانوگەریە یاهاتیە چاپ‌کرن بهاریکاریا ئەمینداریا گشتی‌یا رەوشەنبیری و لاوان . شانوگەری یا پێکهاتی ژ(١٣٤)بەرپەڕاو یا دابەش‌بوی لسەر یازدە دیمەنا .

ل پێشیێ ئەز سوپاسیاوی‌دکەم و ئو رێز لێ‌تێتەگرتن ژ بو وی کارێ ئەو پێرابوی‌چونکی ئەم دشێین بێژین ئەوی هەنگاڤا ئێکێ ئاڤێت بۆ پەهیسکێت شانوگەریێ ب زارێ کرمانجی یا ژووری کوبیتە پال ڤەدانەک بو لاوێت مەیێت کورد ژ کچ و کورا ل دەڤەرا بەهدینان . چونکی براستی ئەڤێ دەڤەرێ هەکە هەڤبەرکەین دگەل دەڤەرێد دیێت کوردستانێ وەکی سلێمانیێ و هەولێرێ دبینین دەڤەرا بەهدینان ل ڤی‌هونەریڤە یا پاش‌کەفتیە .

ونجە ل بەر ڤان ئەگەرائەو کارێ پێ‌رابوی کارەکێ پڕ بهایە ناهێتە بشت گوهستن هەڤیدارم ل نڤیسەڤانێ لاو ل کارێدا خو یێت داهاتی چێترو سوودبەخش‌تر بن دا ئو بشێت جهێ خو بگریت ل ناڤ کتێبخانا کوردیدا .

پشتی من ئەڤ شانوگەریەخاندی من گەلەک حەز دکر کو چەند تێبینین و روونکرنەکا دبارکەم دڤێ شانوگەریێدا بڤان خالێن خارێ :-

١ - شانوگەری ژ لایی نڤیسینێڤە (رێنوسێڤە) بەیڤێت لەنگ یێت تێداهەین نەمازە ل دانانا نیشانا (٧) ل سەر پیتا (و) . ئەگەر ئەم‌چاڤەکی بخشینینە پەیڤێت شانوگەریێ دبینین گەلەک جارا ئەو نیشان ل جهێ خوێ راست نەهاتیە دانان‌چونکی ئەو نیشان ئەگەر هاتو چو سەر پیتا (و) دەنگێ وێ (و)دێ ڤەلەوکەت وەکی (شێرکۆ - کورۆ - بابۆ) بەلێ دگەلەک پەیڤادا دبینین نە ل جهێ خو هاتیە دانان و واتایا گەلەک پەیڤا یا لەنگ‌کردی وە ئەڤەژی هندەک ژوان پەیڤانەوێت ل شانوگەریێدا هاتین کو ئەو نیشان یا زێدەیەل‌وی جهی (شانوگەریا - لێبوک - ئودە - هەرونە -جو- قونوقون - هو- کورە- جوکێت- هەیهو) یاراست ئەوبو بڤی تەرزی هاتبانە نڤێسان (شانوگەریا - لیبوک- ئودە- هەرونە- جو قونوقون- هو- کورە- جوکێت - هەیهو) . ئو گەلەکێد دی ژڤان پەیڤا بەلێ من ب کورتی‌و بونموونە ئەڤنە ئینان .

نڤیسەڤانی هند گوهنەدایەدەنگێت وان کەسا ئەوێت ل شانوگەریێدا دەور هەین ل بلندی‌و نزمیا دەنگا .

٣ - ل دیمەنێ دوویدابەرپەرێ (١٢) گاڤا زەلامەک بخافلەتی ژوور دکەڤیتەدیوانا میری‌و دەڤودەڤ دەڤودەڤ دکەڤیتە نیڤەکادیوانی‌زەلام : میرێ من !! میرێ من !! هلون

میر : چ بوویە کورۆ ؟ چبوویە ببێژە ؟

زەلام : سەرێ خو ڕادکەت ،میرێ من ... مە .. مە .. « سەرێ وی دکەڤیتەعەردی»

« زەلام لێ خڕدبن دزانن کویی‌کوشتی »

باشە ئەڤ زەلامە کێ‌کوشت؟ ل کیرێ هاتەکوشتن ؟ئەگەر هەر چەند شك ژی بچیتەمەموی‌و هەڤالێت وی بەلێ یاباش ئەوبوو هاتبا دیارکرن‌کوشت ئو ل کیرێ کوشتیە ،

٤- گەلەک ئاخفتنێت رەق‌وکرێت یێت هاتینەکرن ل دیمەنێ پێنجێدا نەمازە لبەرپەرێت (٥٤-٥٥-٥٦-٥٧) ژ لایێ ستیێ‌و تاجدینیڤە دگەل میری ، چونکی هەر چەند گاڤەکا نەخوش بو بەلێ‌باوەرناکەم کو میر رێ بدەتە وان ئەوان ئاخفتنێت کرێت‌ببێژنێ چونکی هێشتا میر یێ ل پەهیسکا هێزو بلندیا خودا.

٥ - ل دیمەنێ نەهێ بەرپەرێ(٩٨) گاڤا لێبوک تێتو سلاڤ دکەتە مەم‌و زیناو دئاخڤیت :

لێبوک : هەڤال دچەوانن‌مەم : دباشن .. جامێر تە دلێ مە بترس ئێخست مەهزر کر کا تو گرتی کا چ ل تەهات؟

باشە مەموی ل کیرێ وی‌دزانی کانێ لێبوک دێ‌هێت سەراوان ددەت ، گاڤا مەم‌دبێژیت « مەهزر کر کا تو گرتی کا چ ل تەهات ».چونکی‌بەری لێبوک بهێتە ویرێ مەموی‌و زینێ چ بەحسێت لێبوکی نەکرینە ئو نەدزانی کانێ دێ‌هێت ئان نەء . بەری‌وی دەمی مەموی‌و زینێ بو خو دئاخفتن بێی ئەو کوبەحسێ ئێکی بکەن ل بەرپەرێ (٩٣):

مەم : ئەڤە چەند روژەکن‌ئەم نزانین کانێ چ هەیە ؟ دڤێت مە تشتەک زانیبا .

زین : خەما نەخو .. ئەزدێ رابم جلکێت دەرویشا کەمە بەرخو دێ چمە کوچکا میری،دێ زانم کا چ هەیە ،چ نینە؟

٦ - ل دیمەنێ یازدێدابەرپەرێ (١٢٥) رێزا (١٣) نڤێسییە « نالینا لێبوکی‌دهێت ، میر لدویڤ دچیت.. دەستێ لێبوکی دگریت‌ودکێشیت .. لێبوک یێ دەڤ گرێدایەو دەستێت وی‌و پێت‌وی دگرێداینە .. میر قەبدێت وی ڤەدکەت »باشە کێ دەست‌و پێت وی گرێداینە ؟ ئەگەر ببێژین مەموی یێت گرێداین بوچی گرێداینە ، چونکی هەتا وێ‌گاڤا مەموو لێبوک چوینە دژوورا میریڤە وەسا ل وان‌دیار بو کو وەکی دوو هەڤالێت خەبات‌کەرن دبزڤن بوئامانجەکێ ئەو ژی ئەوە کوشتن‌و هەرڤاندنا میری‌داکو مللەت هەمی‌و مەم‌و زین‌و هەڤالێت وان بتایبەتی ژزولم‌و ستەمێ رزگاربن . ئو بەری وی دەمی چونەخوشی ل ناڤبەرا مەموی‌و لێبوکی دیارنەبوت .ئەوا دیارلێبوکی ژ دەست‌پێکرنا نەخوشیا ناڤبەرا مەم‌و زیناو میری ،دەستەکێ باشیێ وی هەبو ئو ئەلەک هەوجەیێت مەم‌وزیناو هەڤالێت وان دقەتاندن.

ل دویماهییێ من دڤێت ل برادەری ب پرسم ئەو نەخوشی‌و تەحلاتی‌و زولم‌و ستەم‌وشورشا خەلکێ بوتان چاێهات‌و ئو ل کیری راوەستا ؟براستی ئەگەر ئەم بەرێ‌خو بدینە دویماهیکا شانوگەریێ دبینین لبەر وێ زەحمەتێ نەدکەت ئەوا کو بزاف بوهاتیەکرن ، چونکی براستی شانوگەریێ دویماهیەکا نەژدل یادایە خوێندەڤانا . حەق ئەبو دویماهییا میری‌و دەستەکاوی کوشتنا وان هەمیا ب تەرزەکێ وەسا داکو مێلاکێت‌خەلکێ بوتان بێ هوین‌ببان . ئو نوینەرێت خو هەلبژاردبان‌و جهێ میری گرتبان‌و دەهوەتا مەم‌و زینا کربان بدلەکێ پڕ ب خوشی‌و سەرکەفتی .

ئەڤەژی سەرڤەچونەکا شانوگەریێ بو ئو چەند تێبینی‌و روونکرنەک ژ لایێ من‌ڤە ئو نە ژبەر چو ئەگەرا بەلکی ئەگەرا من ئەوەگەهشتنامە ل‌قوناغا راستی‌یێ. هیڤی‌و داخازێت من ئەوەبو برادەری‌و هەمی نڤیسەڤانێت کورد ل‌کارێت خوێدنڤیسینێدا سەرکەفتیبن‌و خزمەتا تورو ئەزمانێ کوردی‌بکەن .

- بارڤان بەرواری -

Institut kurde de Paris

لە بڕیارێکی ئەنجومەنی

« باشماوە »

و ئەو پارەی بۆشی دانراوە ئەبێ بەهی ئەوو دەستەی پیاچوونەوەی پرۆژەی کۆمپلێکسی کشتوکاڵی بەڕێز وەزیری کشتوکاڵو چارەسەرکردنی کشتوکاڵەوە دەبەسترێتەوەو هەموو دەسەڵاتەکانی سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵی ئەبێ بەسەرپەرشتی جێگری یەکەمی سەرەک وەزیران .

هەشتەم :

حیسابەکانی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ لە ژێر رۆشنایی ئەم بڕیارەو لە ماوەیەکدا کە لە کۆتایی ساڵی ١٩٧٩ تێناپەڕێ بەلایەکدا دەخرێن و پارە زیادەکەشی ئەگەڕێتەوە بۆ نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی .

نۆیەم :

یەکەم جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران دەسەڵاتی دامەزراندنی چەند لیژنە یەکو بڕیاردانی پێویستی ئەبێ بۆ ئاسان کردنی جێبەجێ کردنی ئەم بڕیارە .

دەیەم :

ئەم بڕیارە لە (١-٨-١٩٧٩)ەوە جێبەجێ ئەکرێو لە رۆژنامەی رەسمی دابڵاوئەکرێتەوەو وەزیرە خاوەن پەیوەندییەکان ناوەرۆکەکەی جێبەجێ ئەکەن .

صدام حسین
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

تەکنۆلۆژیاو شارستانێتی

« باشماوە »

دەنیشێتەوە .. گەر واشی نەبێ ئەوا چیرۆکەکان پەیوەندیەکی زۆریان بەکارگەوە هەیەو هەندێ باسی کرێکاریشی گرتۆتە خۆی .. هەروەها کاتێ پاڵەوانی چیرۆکی (تۆ ..ئەو هەموو لێکدانەوەو بێزارێکی پیتی بۆرژوایانەی خۆی دەردەبڕێت.. دەکرێت هەر بەو حسابە بیخەینە هەمان بەرەوەو ئەگەر چیرۆکنوس بەشداری هەستو سۆزی نەکردایە ئەوا بەبارێکی تردا دەکەوتەوەو بە لێکدانەوەیێکی ئاسایی فیکری پیتی بۆرژوا دادەفراو بێگەردیش بە پشتیوانیان نەدەدرایە قەڵەم ..

بەهەر حاڵ .. ئەو کامێرایەی رەئووف دیمەنی ژیانی پیشەسازی پێ دەگرێ .. تەنیا لە چەند گۆشەیێکی هونەری تا رادەیێك دوورەوەیەو دیمەنە سەرەکێکە تیای‌دا دووچاری سووتاندن دەبێ .. کە ئەویش بەرپابوونی کێشەی ناو کارگەو جۆری پەیوەندیکانەو چۆنێتی بەیێکدادانێتیو هەروەها کارتێکردنی کارەساتەکانی ژێر دووکەڵە رەشەکە .. هەموو ئەمانەو تەئسیریان لەسەر فیکری باڵەوانەکان .. تابلۆیێکی جیاوازی رەنگینی لێ دروست دەبوو .. هەروەك دلشاد عەلی دەڵێ
(هیچ نەبوایە دەبوو وێنەی کرێکاری ناو ئەو کارگەیەی بیشان بدایە)(١١)
..چونکە لە حاڵەتێکی ئاوەهادا هەموو حوکم دانێك بەسەر تەکنۆلۆژیاو ژیانی کرێکارانەدا جۆرە رووکەشەکی پێوە دیار دەبێو ئەنجامەکەشی ئەو رەشبینیەیە کە چیرۆکەکان بە خوێنەرانی دەبەخشن .. دووکەڵ دەبینین نەك کێشەیێکی مرۆڤانەی مەزن .. بۆیە گیانی بەرەودوا گەرانەوە جێگەی بەگژاچوونو پەروەردە کردنی کێشەکە دەگرێتەوە .. هەروەك ئەوە وایە بڵێ:
(لێی گەرێن ، با جیهان لە خەمودا بێ .. چونکە پیشەسازی چەپەڵ جوانیو قەشەنگی ئاسمان لە شەمودا هەڵ دەلووشێو ئەو ئاسمانەی کە ئەستێرە جریوەدارەکان ددی‌نەخشێنن دەبێتە تۆپەڵێك دووکەڵی چڕو خەڵوەتی شەوانمان دەشێوێنێو ناهێڵێ بچینە حاڵەتی خۆلەبیرچوونەوە)(١٢)
راستە ئێمە نابێ هەرگیز لەگەڵ خۆشبینی گەلحۆیانەدا بین .. بەڵام هەردەم دژی رەشبینی ساویلکانەشین ..
جا بۆیە لە کێشەی کرێکاران‌و تەشەنەکردنی کارگەو بەرەوپێشەوە چوونی تەکنۆلۆژیادا خۆ-

شبینین .. چونکە رووی راستەقینەی قۆناغە مێژوویێکەی میللەت‌و تێکۆشانی تیا بەدی دەکەین‌و دڵنیاشین لەوەی پێشڕەوە خەباتگێڕەکانی ئەو قۆناغەی تیا پەروەردە دەبێ کە ئەرکی گواستنەوەیان لە ئەستۆدایە بەرەو ژیانێکی ئاسوودەگی .. کەواتە ئاسۆ روونیو خۆشبینی لە کێشەی کرێکاران‌و بەرپابوونی پیشەسازیدا .. لە دەبەنگێوە نەهاتوە ..بەڵکو لە بڕوایێکی زانستیانەوەیە بە پاشەڕۆژی خەباتی جەماوەرانی چەوساوە .. بۆیە دەبێ لە هاڕەی ماشێن‌و دووکەڵی خەستێوە .. تابلۆی خەباتی سەختو پاشەڕۆژێکی گەلێ رەنگاورەنگ‌و مەزن لە چیرۆك‌و بەرهەمە ئەدەبێکانی تردا بنەخشێنین .

ئەمجا هەرچەندە بێگەرد باسی هاتنە کایەی دنیایێکی نوێ دەکاو دەڵێ
(ئەم جیهانە پێویستی بە گۆڕینە .. دەبێت لە بنەڕەتەوە هەڵتەکێ‌و دنیایێکی نوێی لەسەر دروست بکرێ)(١٣)
بەڵام ئەو دینایە چۆن دروست‌دەکرێ ؟! وەڵام نیە .. ئێ باشە دنیایێکی چۆنە؟! بێگومان ئەم پرسیارەمانی بێوەڵام بەجێ نەهێشتوە .. بەڵکو چیرۆکنوس لە هەردوو چیرۆکەکەیدا وەڵامەکەی پێش وروژاندنی باسەکە خستوە ..دنیایێکی بێ پیشەسازی .. بێ شارستانێتی .. دنیایێك تەنیا لەنیوان سروشت‌و بۆنی مێنەمەك‌و جوتیارو هەوجارەکەی‌دا بێت‌و بچێ .. کە ئەمەش سەرتاپا ئاواتی تیرو تەسەلێکی وڵاتێکی هێجگار پێشکەوتوە لە پیشەسازی‌و تەکنۆلۆژیادا کە بەدوای شوێنێکی ئارام‌و هێمن‌دا دەگەرێ بۆ ئەوەی پشووی کۆتایی هەفتەی تیا بەسەر بەرێ .

١ و ٢و٣ - گۆڤاری بەیان ژمارە ٤٦ کانوونی دوەمی ١٩٧٨
٤ - رۆژنامەی راپەڕین ژمارە ١٥٧و١٥٨ ساڵی١٩٦٧
٥ - مستەفا ساڵح کەریم - چیرۆك‌و ریالیزمی نوێ - گۆڤاری بەیان ژمارە ٤٨ ساڵی ١٩٧٨
٦و٧- هاوکاری ژمارە٤١٣ رۆژی ١٣-٢-٩٧٨
٨و٩ و ١٠ - بەیان ژمارە٤٦
١١ - سەرچاوەی پێشووتر
١٢ - مەحمود موتەلیب - شیعرو فەلسەفەوەرگێڕانی فوئاد مەجید میسری ل ٤٩
١٣ - بەیان ٤٦

لە نێرراوی « هاوکاری »یەوە باشماوەی ژمارەی پێشوو

أ- پەرش‌و بڵاوی گوندەکان‌و هەروەها دووری ژمارەیەکی زۆریان لە مەڵبەندی قەزاوناحیەکانەوە جگە لە کەمی دانیشتووان لە هەندیکیاندا .

ب - سەختی رێگاوبانی هات‌وچۆکردن بەهۆی ئەو سروشتە جوگرافییەی وژوارەی پارێزگاکەمان کە کۆسپ دەخاتە رێگای گواستنەوەی مامۆستاکان بۆ ئەو جێگایانەی پێویستیان بە کادیری فێرکردن هەیە بەتایبەتی لە ناوچە لادێیەکاندا جگە لەوەی مەسەلەی گواستەوەی ماموشایان بەرێژەی هەندی گوندەوە نابەتە دی .

ج - جێگیر نەبوونی دانیشتووانی هەندێك لە گوندەکان بەهوی سروشتی کاروباریانەوە بەتایبەتی لە وەرزی لەوەڕوکشت‌وکاڵی هاوینەدا دەبێت ئەوەش بزانرێت کە ئەو دوو وەرزە پتر لە سێ مانگ بەردەوام دەبێ .

د - باری دژواری ئاووهەواو بۆ ماوەیەکی دووروودرێژی ساڵ کاری بە دووا چوون‌و سەرپەرشتی‌کردن لاواز دەکات‌و کۆسپ‌دەخاتە رێگای هێنان‌وبردنی‌مامۆستاکان

ه - کەمی کادیری فێرکردن لە هەندێك گونددا بەتایبەتی لە لایەنی ئافرەتانەوەو نەبوونی لە هەندێکی تردا بەهۆی نەبوونی قوتابخانەوە ئەویش بەهۆی کەمی‌ئەژ مارەی‌ئەو منالانەی کە باسای بەزۆر فێرکردن دەیانگرێتەوە لەگەڵ ئەو ژمارەیەکی ئەوتۆی نەخوێندەواریان تێدایە .

- لە لایەن راگەیاند ئەوە گەیشتوونەتە کوێ ؟

- لێرنەیەکی راگەیاندنی مەڵبەندی لە پارێزگاکەدا بەسەرۆکایەتی یەکێك لە هاورێیانی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست پێکهێزاوە ئەمە جگە لە لیژنەکانی راگەیاندن لە قەزاو ناحیەکاتداو لیژنەکانی راگەیاندی سەر بەرێکخراوە پیشەیی‌و میللی‌یەکان .

بەڵام بەرێژەی راگەیاندنەوە لە بەرێوەبەرێتی‌یەکەماندا ئەوا بەشێکی راگەیاندن هەیە وئەم‌چالاکی‌یانە ئەنوێنێت :

أ - کۆربەستن وچاوپێکەوتن لەگەڵ دانیشتووانی گوندو ناحیەو قەزاکاندا کات‌وماوەیەکی دیاری‌کراوی لێکۆڵراوە .

ب - کردنەوەی پیشانگا بۆ بەرهەمەکانی مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری وپیشانگای پۆستەرو وێنەی فۆتۆگرافی .

ج - دەرکردنی پۆستەری قەد دیوار .

د - تابلۆی ئاسنین دروست دەکات‌و دروشمەکانی هەڵمەتەکەی لەسەر دەنووسێت‌و لە جێگا دیارەکاندا دای دەنێت .

ه - دەرکردنی بڵاوکراوەیەك

- جا نازانین لە لایەن دەستپێشکەرییەوە چی ئەنجام دراوە ؟ . لەم بوارەدا

أ - کۆری بەردەوام دەبەسترێت هەندێك جار مامۆستا لە زانکۆی سلیمانی‌یەوە بەشداری تیدا دەکەن ئەوانە ئەندامی لیژنەی بە دووادا چوون‌و چاککردنەوەن لە پارێزگاکەدا .

ب - لە لایەن لیژنەی راگەباندنی سەر بەبەرێوەبەرایتی‌یە کەمانەوە بڵاوکراوەیەك دەردەچێت جگە لەو بڵاوکراوانەی کەمەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری دەریان دەکەن‌و بخوێنە ئافرەت‌و پیاوەکان بەشداری تێدا دەکەن .

ج - دروست‌کردنی میدالیا کە وێنەی بەڕێز سەرۆك کۆمار احمد حسن البکری پێوەیە ئەوە دەردەبڕێت کە وێنەی بەڕێز سەرۆك کۆمار احمد حسن البکری پێووەیە دەردەبڕێت کە ئەو سەرکردایەتی‌ی هەڵمەتەکە دەکات .

د - ئافرەت لە لیژنەی راگەیاندنی بەرێوەبەرێتی - یەکەدا هەیە .

ه - خەڵات بەسەر بخوێنە ئافرەت‌و پیاوە باشەکان‌و ئەوانەی هەمیشە دەوام دەکەن‌و بەتەمەندا چووەکان‌و ئەو ئافرەتە بخوێنەی کە لە هەموو پتر منداڵی لە تەمەنی باخچەی ساوایاتدا هەیەو لە دەوام‌کردندا بەردەوامە دابەش دەکرێت .

- ئایا نەخوێندەوارەکان لە خۆیانەوە روو دەکەنە مەڵبەندەکان‌و خۆیان ناونوس دەکەن یان بەپیری ئەم هەنگاوەوە نایەن ؟ !

- سەرەرای باری ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌ی ئافرەت‌و پیاوە بخوێنەکان ئەوا ئارەزوویەکی ئەوتۆیان هەیە بۆ ئەوەی خۆیان مەڵبەندەکان بەتایبەتی بەرێژەی ئافرەتانەوە چونکە دەتوانین بڵێین رێژەی جێکردنەوەو وەرگرتنی ئافرەتە نەخوێندەوارەکان لە ناوچە شاری‌یەکاندا گەیشتووەتە ١٠٠٪ .

- دەمانەوێت لە بارەی قوتابخانە میللی‌یەکانەوە بۆمان بدوێیت :

- لەسەر رۆشنایی جێبەجێ‌کردنی بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و باوەڕمان بە گرنگی‌ی فێرکردن بەردەوام تاکوو ئیستا نۆ پۆل بۆ چواری سەرەتایی لە قوتابخانە میللی‌یەکان کراونەتەوە ، دوو پۆلی بۆ ئافرەتان‌و ئەوانی تر بۆ پیاوان ئەم پۆلانە ٤٤ ئافرەت‌و ١٨١ پیاویان تێدایەو هێشتا هەر بەردەوامین لەم پۆلانە دەکەینەوە بۆ جێکردنەوەی دەرچووانی قۆناغی تەواوکردن لە ئافرەت‌و پیاو .

دوانیک لەگەڵ

« باشماوە »

دەژمێردرێ هەروەها مافی ئەوەی هەبێ بڕیار لە سەر دەر چوونی گۆڤاری کۆڕ بە زمانی کوردی بداو پێکهێنانی لێژنەیەك بۆ گۆڤارەکە ولێژنەیەکی کە بۆ ئەدەب‌و کەلەپورو سێیەم لێژنەش بۆ زمان کە لە ئەندامی دەستەوە شارەزایانی دەرەوە پێك دێ ، هەروەها مافی‌ئەوەی هەبێ بڕیاری لە چاپکردن‌و یارمەتی دانی کتێب بدا کە بۆ بڵاو کردنەوە پێشکەشی دەکرێ ، هەروەها ناردنی شارەزایان بۆ دەرەوە بۆ دۆزینەوەی بەڵگەنامەکانی ئەدەبی‌و زمانەوانی کوردی لە کتێبخانەکانی ، راسپاردنی شارەزایان‌و خاوەن پسپور لە دانان یا لێکۆلینەوە یا وەر گیرانی ئەو بابەتانەی کە خێرو سوودمەندی رۆشنبیری کوردی تێدایە ، پێویستە نەخشەیەکی بۆ دابنرێ بۆ زیندو کردنەوەی کەلەپوری ئەدەبی کوردی‌و لێکۆلینەوەو کۆکردنەوەی فۆلکلۆرو

تۆژینەوەی‌و بڵاو کردنەوەی بەڵام لە بارەی لێژنەکانەوە هەر وەکو باسمان کردن کۆڕەکە سێ لێژنەی هەیە ، لیژنەی گۆڤار کەرای وەر دەگیری‌لەو بابەتانەی‌کە تیابڵاو دەکرێتەوەو ئەو بابەتانەی کە شیاوی بڵاو کردنەوە نابن ، لێژنەی ئەدەب‌و کەلەپوور کە بە کاروباری رێکخستنی لێکۆلینەوە وەرگیران‌و بڵاو کردنی‌وەی‌ئەو ئەدەبەی تۆمار کراوەچ ئەدەبی ناو خۆیی‌و چ ئەدەبی بێگانە هەر وەها ئەدەبی فولکلوریش دەکرێتەوە .

لە دواییدا لێژنەی زمانەوانی کە وا دەستووری زمانی کوردی لە چوار چێوەی ئاسایی خۆیدا دادەنێ ، ئومیدەوارین لێژنەی فەرهەنگیشمان هەبێ چونکە ئەنجومەنی کۆڕ بەخۆی پێشنیازێکی پێشکەش کراوە بۆ دانانی فەرهەنگی عەرەبی‌و ئەو زمانە ناو خۆییانە کە لە عیراقدا بەکار دەهێزین

«دەرچوانی خانەی» باشماوەی ژمارەی پێشو

لە بەر ئەوە پارێزگاکەمان پێویستی بە کادری ئافرەت هەیە نابێت بیر لە شوێنی‌و جێگای خۆش بکەینەوەو کام شوێن پێویستی پێمانەو نەخوێندەواری تیدایە پێویستە لەوێدا خەبات بکەین .

پاشە مامۆستا پرشنگ‌ات رازیت بەوەی هەمیشە مامۆستا بیت ..؟

-بەراستی لە پۆلی یەکەمی سەرەتاییەوە حەزم لە پیشەیی مامۆستایی کردووە، هەموو جاری خۆم ئەکرد بە مامۆستاو منداڵەکانی ترم دەکرد بە قوتابی‌و مامۆستا چی کەووت وەکو توتی لاسایم ئەکردەوەو رۆژبەرۆژیش زیاتر پەرۆش بووم و ئاواتم بۆ خواستووە چونکە مامۆستا پێشرەوی زانین‌و زانستەو هەمیشە ئەسووتێ لە پێناوی رووناکی‌بۆ گەل‌و نیشتمانەکەی‌و ئاواتە خوازم رێنمای ئەو مامۆستا نەبەزانە هەڵگرم‌و زۆرترین ژمارە پێبگەیەنم لە نەتەوەکەم .

نازانم مامۆستا جەلال ستەفا رەئووف لە بابەت هێرشەکەوە تۆ چی ئەڵێیت..؟

-ئەم هەنگاوە شۆڕشگێریە مەزنە بۆ راماڵینی گەورەترین دەدی کۆلایەتە ... و تا بلیبت خزمەتێکی پرۆزەو کەمترخەمی تێدا بکرێت خیانەت کردنە بەرامبەر بە گەل‌و نیشتمان ...وا بزانم کەس تائێستا دوورەپەرێز نەوە ستاوە هەموو لایەك هاریکاریان تێدا کردووە بۆیە هێرشەکەمان سەرکەوتوترین هێرشە لە جیهاندا . و لەوماوە دیاریکراوەو زووتریش ئەگەینە ئەوەی بڵێین نەخوێندەوار لە عیراقدا نەماوەو ساڵای سەرکەوتن بەرز بکەینەوە.

کاکە جەلال ئێوە زووتر واتران لە چاو دەرچووانی ساڵانی پیشودا لەم رووەوە چی ئەڵێیت ...؟

بەڵی ئەم دانانەمان جێی دڵشادی‌و بەختەوەریمانە زور

گەیشتنە ئەو هیوایە کە مەبەستمان بوو وە سوپاسی ئیبرسراوان ئەکەین‌و ئەوەمان لە بەر چاوە کە ئەم هێرشە پێویستی پێمانەو نەخوێندەوارەکان چاوەرێمان ئەکەن تا لە شەوەزەنگی نەزانین رزگاریان بکەین‌و بیان خەینە جیهانی رۆشنەوە ..ئومێدەوارین بەو پەری توانا ئاوە هەوڵ بدەین تاجێگای‌پەزامەندی هەڵدەرەکان بین‌و ئاواتی هەموو لایەك بهێنینە دی نەخوێندەوا رلە ولاتانە هێلین وبلین ئیتر گەلێکی خوێندەوارین .

لە پاشدا روومان کردە خوشکە شیرین جەووەت کاظم چۆن ئەتوانین لەم کاتەدا هێرشەکە هەڵسەنگێنین .. ؟

-بەراستی ئەم کارە جێی شانازیە ... من لە زوربەی دراوسێکا غان لە خزمانەوە سەیر ئەکەم مەڵبەند ئەخرینی وەئیستا راوەیەکی باشیان هەیەو چاویان زیاتر کراوەتەوەو ئەتوانن هەندی گیروگرفتی ژیانی خۆیان چارەسەر بکەن. بە دەردی خۆیان ئەڵێن ئیستا لە بەر پاسەکە ئەوەستن‌و لە کەس نارسن بۆ کوێ ئەچێت خۆیان ئەیخو ێنەوەو سەر ئەکەون کە ئەمە جاری قوناغی بناغەییان تەواو کردووەو بچنە قوناغی کوتایی ئیتر ئەوە پێویستیان بە هێچ نامێنێت .. زیاتر هیوایان لێدەکرێت .

-بیگومان ئەم وانانە تا رایەك شادمانی کردم‌و ئەو هەڵو تێکۆشانەی هێنایەوە بەر چاوم کە لە کاتی قوتابیەتیمدا دابووم کە توانیم رێژەی ٨٣٪ بهێنم کە ئەمە لە کاتی واناغدا بابەخی پێدراو و شوێنەکەستم پێویستی بە کادری ئافرەت ،بوو.وا بزانم شوێنیشی‌گرنگ نیە ببێتە مامۆستا دیارە لە بەر ئەوە شوێنەکە هەر چۆنێك بیت چون یەکە بەلای مامۆستاوە .

قسەو باسی

« باشماوە »

بەسەرهات‌و کارەسات‌و داستانی سەیری تیادایەو تابلۆی گۆڕای بەسەردا هاتوە ، بەڵام ئەوەی گرنگ‌و نەگۆڕاوە ئەو حەقیقەتەیە کە بریتی‌یە لە دەوری بینەران بۆ تەواو کردنی ئەو هاوکێشیەی شانۆی لێوە دێتە دی ، هیچ کات‌و سەردەمێ شانۆ بێ بینەر نەبوەو نابێ‌و تا بەرەو پیشەوەش برۆین ئەم راستی‌یە زیاتر دەسلەمێت ، کە واتە با شانۆکەمان

بەرهەمی زانی راستەقینەی رۆژانمان بێ‌و جاوی ئاسۆ نەپشکوتووەکان هەڵکاو دایان گیرسێنێ .

پاشان کاك سالار خۆی دەپرسێ :

ئەی باشە ئەگەر بەرهەمێك لە خزمەتی جەماوەردا نەبوو ناوی ئەنێین چی ؟ ئایا لە سەر حسابی شانۆ دائەنرێ؟ لە گەڵ ئەمانەدا سەدان پرسیاری تر قووت ئەبنەوەو هەر کاتێ چاوێکی سەرنج

بە بەرهەمەکانا بخشێنین بێگومان پوختە هەیەو پۆخلەش هەیەو پێویستە کاتێ ئەوەش بێت لە یەکتر جیا بکرێتەوە دەنا پۆخڵە سەری پوختەش دەخواو ئەبێتە ملەی بەلاو مێملی‌و گولەگەنم دەکا .. دوا جار کاك احمد سالار سەبارەت بە لایەنە بەرپرسیارەکان دەڵێ : بەر لە هەموو لایەك رۆشنبیران ، نوسەران ، هونەرمەندەکان کە هەڵپەو هەڵەشەو لارێی گرتنانەیان ئەم نەگبەتیانە دەخاتەوە

بۆیە چار کردن‌و پوختە کردنەوەی سەرنج‌و تێڕوانینی هونەرەکەمان وەك ئەوە وایە بزاری کومەڵ بکەین لە بیروڕای پاشماوەی کۆنە پەرستی‌و جەهالەت . لە گەڵ ئەمانەشدا وە نەبێ وزەی هیوامان لە هونەرەکەمان بڕبێ‌و دەستمان لە چاکە شتبێت ، نە خێر گەلێ دڵخۆشکەری سەر راستمان هەیەو بروامان بە پێشکەوتنی هەیە .

پ. هاوکاری لە سلێمانی

چەند سەرنجێکی

« باشماوە »

لە باری ئەو گەشبینی‌یەیە کە ئاواتی هەموومانە بەمە تاسەوە بەرەوپیری بچین چونکە حەزی رێبوار لە بوونی بە تنوکێ باران‌و تیشکی خۆر دەتوێتەوە ، چونکە رێبوار ئاواتی ئەوەیە کە لەوەرزی پاییزیشا گەڵاکان بژێنێتەوە ، با گوێ لە خۆی بگرین : -

(بیر لەو دارمێوو هەنجیرو هەنارانە دەکەمەوەو حەزدەکەم ببمە تنۆکی باران‌و تیشکی خۆر بۆ ئەوەی بە ناخی زەویدا شۆڕببمەوە تا خۆم بکەم بە گەرووی رەگ‌و ریشەی قەدەکان‌و لە وەرزی پاییزیشا گەڵاکان بژێنمەوە ...) .

ئەم چیرۆکە هەرچەندە پەلە لە نووسینیدا کراوەو پەردەیەکی ئەم سەراوسەری (ستاتیکی) پیا دراوەو دوورە لە میکانیکیەتی شتەکانی ، بەڵام باش بۆ مەسەلەکان چووە-گەر بەبارە گشتیەکەیدا لێک‌بدرێتەوە - دیارە ئەمەش بە پێی فکرەی تایبەتی نووسەر خۆی !! .

پەراوێز

١ - کۆچەر : چیرۆکێکی (سەلاح عومەر)ەو لە ژمارە ٤٧٩ ی ١٨-٦-١٩٧٩ی رۆژنامەی (هاوکاری)دا بلاوکراوەتەوە .

٢ - ستاتیک : لێرەدا بە مانا زانستیەکە بەکارهاتووە بە بە مانای (السکون) .

بۆزانین
وەزارەتی ئاودێری
دەزگای گشتی بەستەکان
لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی
پرۆژەی بەستی ئاودانی دهۆك
قۆنتەراتکی ژمارە (١)و (٢)

١ - وەزارەتی ئاودێری دەزگای گشتی بەستەکان داوا لەو قۆنتەراتچی‌یانە دەکا کە خاوەن پسپورو شارەزایی‌یان لە کەرتی قۆنتەراتگرتنی گشتی هەیەو پەیوەندی‌یان بە قۆنتەراتی بینا کردنەوە نی‌یەو ناوی خۆیان لە هەینەتی مەڵبەندی موتابەعە لە وەزارەتی نەخشەدانان تۆمار کردووەو بە پلەی یەکەمن بۆ ئەوەی تەندەرەکانیان پێشکەش بکەن‌و پرۆژەی بەستی دهۆك بنیات بنێن .

ئەم پرۆژەیە کە لە ژووروی عیراقەو لەپارێزگای‌دهوکدایەو ٨٠ کم لە سەرووی شاری موسڵەوە دوورە ، لە دوو بەشی سەرەکی (دوو قۆنتەرات) پێك دێ :

- قۆنتەراتی ژمارە-١- بەشی یەکەم- دروستکردنی بەستی دهوك‌و ئەو دەزگایانەی پێی دەبەسترێتەوە .

-قۆنتەراتی ژمارە-٢- بەشی دووەم- دروستکردنی پرۆژەی ئاودانی کە لەم بەشانەی خوارەوە پێك دێ :-

أ تونێلێك لە نێو چیاکە .

ب - جۆگەلەیەکی سەرەکی کە بە چیمەنتۆ سواخ درابێ

ج - کۆمەڵێك لە جۆگەلەی بزل .

د - کەرەستەی ئاودێری پژێن .

ه - کەرەستەی ئاودێری ئاوودەستی .

٢ - قۆنتەراتچی‌یەکان مافی ئەوەیان هەیە بەشداری لە پێشکەش‌کردنی تەندەرەکانیان بۆ هەردوو قۆنتەراتی ژمارە (١)و(٢) یا هەر یەکەیان بە تەنها بکەن

٣ - قۆنتەراتچی‌یەکان‌دەتوانن بەڵگەنامەی قۆنتەراتەکە لە دەزگای گشتی‌بەستەکان / بەشی یاسایی شەقامی الرشید ، سنك بە (-/٢٠٠)دینار(دووسەد دینار) بۆ هەر یەکە لەو قۆنتەراتە دەست بکەوێت‌و بپێنرێ کە نادرێتەوە .

٤ - تەندەرەکان پێشکەش وەزارەتی ئاودێری سکرتاریەتی لێژنەی مەرکەزی کردنەوەی تەندەرەکان دەکرێن ، لەناو زەرفێکی داخراوداو ناوو ژمارەی قۆنتەراتەکەی لەسەر بنووسێت‌و بارمتەی سەرەتایش لەگەڵ تەندەرەکەدا هەبێ بەشێوەی چەکێکی مۆرکراو یا بەڵگەنامەیەك کە لە یەکێك لە بانقەکانی عیراق دابین کرابێ‌و بۆ ماوەی شەش مانگ لە رۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکە بەکار بێ‌و توانای تازەکردنەوەشی هەبێ کە بەم جۆرەی خوارەوە باس کراوە :-

- قونتەراتی ژمارە (١)-٤٠٠,٠٠٠ دینار (چوارسەد هەزاردینار)

قۆنتەراتی ژمارە (٢) - ٣٠٠,٠٠٠ دینار (سێ‌سەد هەزاردینار)

ئەم تەندەرە بەکتەرپشت گوێ دەخرێ ئەگەر بارمتەی سەرەتایی کە لە سەرەوە باس‌کراوە لەگەڵدا نەبێ‌و بە مەرجێك ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە لەگەڵ تەندەرەکەدا هەبن .

١ - پێناسی رێکخستنی تۆمارکردنی قۆنتەراتچی‌یەکان کە بە پێی تەعلیماتی تازە تۆمارکردنی قۆنتەراتچی یەکان دەرچووەو ئەنجومەنی نەخشەدانان ژمارە (١)ی دانیشتنی (٤)و لە ٢٩-٥-١٩٧٨ (پلەی یەکەم) بریاری لەسەر داوە .

٢ - پێناسی ژووری بازرگانی کە بۆ ئەم ساڵ تازە کرابێتەوە .

٣- شەهادەتنامەی تۆمارکردن لە بەرێوەبەرێتی باجی داهاتی گشتی کە بۆ ئەم ساڵ بەکار بێ .

٤ - بەرنامەی ئەو کارانەی لەمە دەچن کە وا پێشکەشکەری تەندەر جێبەجێی کردووە ئەو لایەنانە دیاری دەکا کەوا کاروباری تێیدا جێبەجێ کراوە لەگەڵ بەرنامەی ئەو کارانەی کەوتۆتە ئەستۆی .

- پسولەیەك بەنرخی رێینی قۆنتەراتەکە .

تەندەرەکان تا کاتژمێری دوانزەی نیوەرۆ رۆژی دووشەممە رێکەوتی ١٧-٩-١٩٧٩ وەردەگیرێ وەهەر تەندەرێك ئەگەر هەموو مەرجەکانی تێیدا نەبێ پشت‌گوێ دەخرێ‌و دەزگاکەش بەوەوە پابەندنی‌یە نزمترین تەندەر لە رووی نرخەوە یان هەر تەندەرێکی تر قبوول بکا .

و . سەرۆکی دەزگاکە
محمود شاکر مهدي

ئەم منالە
بەهرەی داهێنەرانەی بەرەنگەکان دەردەبڕێ

حەمە سعید حمە کریم
پ هاوکاری لە سلێمانی

● هونەری منالان خۆی لە خۆیدا لە بەرەوو گەشەکردندایەو رۆژ بەرۆژ بەرەو پێشتر ئەچێتەو قۆناغێکی چاکی سەردەمی بریوە ، منالانی کوردیش وەکو هەموو منالانی نەتەوەکانی تری ئەم سەرزەمینە هونەریان هەیەو زۆرجار منالی زیرەکو لێهاتویان تیا هەل کەوتووە ،

منالانی کورد هەر لە خۆیانەوەو وەکو ئەڵێن خۆرسکی هەوڵێ باش ئەدەن و لە یەکێك لە هونەرەکاندا بەهرەیان دەر ئەخەن ، ئەم شتانەم بە بوونەی کردنەوەی پێشانگای وێنەی منالێکەوە هات بە بیردا کە سەر لە ئێوارەی رۆژی دووشەممەی رێکەوتی ٢٥-٧-٩٧٩ لە باخچەی بارەگای یەکێتی نووسەرانی کورد لقی سلێمانیدا بەرێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەری لە سلێمانی بۆیان کردەوە .

● پێشانگاکە بەرێز محمد ئەمین پێنجوێنی بەرێوەبەری رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی لە جیاتی بەرێز پارێزگار کردیەوەو لە ئاهەنگی کردنەوەی پێشانگاکەدا جەماوەرێکی زۆری هونەردۆستان ئامادەبوون .

● بەراستی پێشانگاکە جێگای رەزامەندی هەموو ئامادەبووانی بوو جێگای شانازیمانە کە منالێکی کورد هونەرەکەی ئاوا بەرەسەنی بگەیەنێتە رادەیەکی وا سەرکەوتوو .

× ئەم منالە خۆرسکەو ئەگەر تاقی کردنەوەی بچێتە سەر ئەوا شتێکی گەورەی لێ دەرئەچێت ، چونکە خۆی زۆری پێ تەنها سەرپەرەشتی پەروەردەی ئەوێ .

● ئەم منالە کاك هەڵگورد عبدالوهاب جندیانی یە ، سالی ٩٦٦

لە ناوپردان لە دایك بووەو ئێستا لە پۆلی شەشەمی سەرەتاییەو لە هەولێر ئەخوێنێ لە کاتی کردنەوەی پێشانگاکەیدا چاومان پێ کەوت و ئەم گفتوگۆ سەرپێییەمان لەگەڵدا کرد .

● لە کەیەوە حەز لە وێنەکێشان ئەکەی

× لە سالی ١٩٧٥ وەو لەوساکەوەتائەمرۆ بەشداری پێنج پێشانگام کردووەو ئەم پێشانگایەشم بە تەنها کردۆتەوە ولەوانەی پێشودا خەلاتم وەرگرتوە ، بەنیازی خۆم ئەنجامی ئەمەشیانم چاك ئەبێ .

● کە ئەم پێشانگایەت کرایەوە هەستت بەچی کرد ؟

× هەستم کرد کە من هەم و بومە تەخاوەنی هونەری ئەم تەمەنەی خۆم و گرنگی و بایەخ دراوەتی ومنیش زۆر دەمێکە تا مەزرۆی ئەم بایەخەم و حەزی لێ ئەکەم . حەز ئەکەم بایەخ بە هەموو منالانی کورد بدرێ .

● بەرهەمەکانی خۆتت لاچۆنە ؟

× ئەگەر بەمن بێت هەموویان جوانن و واشم هەست ئەکەم تا بێت باشتر ئەبن و ئەگەر لە تابلۆکانیشم وردبیتەوە هەموویان مێژوویان لەسەرەو ئەم شتە لە خۆیاندا دیارە .

● تابلۆیەکت پیاوێکەو رۆژنامەی هاوکاری ئەخوێنێتەوە .

ئایا ئەو رۆژنامەیەت خۆش ئەوێ ؟ ئەیخوێنیتەوە ؟

× رۆژنامەی هاوکاریم ئەوێ و، هەمیشە ئەیخوێنمەوە بەلام داخەکەم درەنگ ئەگاتە دەستمان دوا لاپەرەشی شتێکی چاکەو من زۆری حەز لێ ئەکەم .

● بابەتی تابلۆکانت لە کوێ دێنی ؟

× کە بەبازارو کۆلان و ناو خەلکدا ئەرۆم رووداوو تابلۆی جوان جوان ئەبینم و ئەمانە ئەخەمە خەیالی خۆم تا ئەگەمە مالەوەو دەستم ئەگات بە قەڵەم و کاغەزوو ئیتر بە گوێرەی زانینی خۆم ئەیان خەمە سەر کاغەز . جار جاریش خۆم بیر ئەکەمەوەو بابەت لە خەیالی خۆمدا دروست ئەکەم ، ئەگەر یەکێکیش باسی شتێکم بۆ بکات و حەزی لێ بکەم ئەوا ئەیکەم بەبابەت و رەسمی ئەکەم .

● ئاواتت چیە ؟ .

× حەز ئەکەم بایەخ بدرێت بە منالانی کورد .. حەزیشم ئەکەم ببمە هونەرمەندێکی بەتواناو بتوانم خزمەتی هونەری نەتەوەکەم بکەم .

تیپی موسیقای هەڵەبجەو بەخشیشێکی نوێ

دەمێك بوو تیپی مۆسیقای هەڵەبجە بەهۆی هەندێ کۆسپ و نەهاتییەوە لە بزوتنەوە هونەرییەکەیان دور کەوتبونەوەو بێ نازی خۆی بەسەر نوتەی ئامادەکراوەکانیاندا کێشابوو ودوورە پەرێزی نێوان ئەوان و هونەرو جەماهیر لە وەکەمترنەبو بۆ کروشکە بەستن و سیس بونی گولێ مەیل و نازەویان لار بێتەوە بەلام هەندێ جار کارامەیی و دلسۆزی بەرانبەر هونەر ناتوانێت لە مەسەلەیەکی بەو جۆرە گرنگ تەوە لا بێت

چونکە هونەر خوێ پابەندە بە پێشکەوتنی رێرەوی زیاری جەماهیرەوە بۆیەش بوو لەم دواییدا تیپی مۆسیقای هەڵەبجە توانی بکەوێتە زۆرانبازی لەتەك گرفتەکانیداو وەك بەخشیشێکی نوێ خۆی هاوبەشتە دەواری حەزی خەلکی هەڵەبجەوە ئەویش بەهۆی پێشکەش کردنی چەند ئاهەنگێك ، ئەوەش کە پێویستە بوترێ ئەم تیپە زۆر سەرکەوتوانە لە بەردەم میوانێکی زۆردا بەر هەمەکانیان پێشکەش کرد بە مۆسیقاو گۆرانی و نواندن ئەم تیپە پێشتر هەر تیپی مۆسیقا بوو بەلام ئێستا لەگەل نواندنا تێکەل بوون و بە تیپی نواندن و مۆسیقای هەڵەبجە بەرهەمیان پێشکەش دەکەن تیپی مۆسیقا بە تەنیا

لە بانگزە هونەرمەند پێك هاتوە ئەویش بریتین لەم برایانە :-

ازاد صالح - کەمان ،
اسماعیل علی سعید - نوکوردیون ، امید نوری - ورغون ، اسماعیل حسن - بانکوز ، حمید رشید - کەمان، رزگار فرج - کەمان ، احمد علی - کەمان ، حسن رشید - عود ، محمد احمد - کەمان ، هنکوت محمد - کەمان ، بهمن احمد - ایقاع .

بەلام ئەوەی لەم نوسینەدا پێویستە رون بکرێتەوە مۆسیقاو نواندن چاوەرێی بن ئەوەیە لایەنێك یارمەتیان بدات منیش ئەوە دەخەمە بەر چاوی لێپرسراوان کە هەڵەبجە شارێکی گەورە یەو خاوەنی مێژویەکی هونەری لەبارەو پێویستی بە لقێکی هونەرو وزەی کوردی هەیە بۆ ئەوەی بزوتنەوەیەکی هونەری و رۆشنبیری لە ناوچەکەدا پەرپا ببێ و هەنگاو بەرەو رێبازی هونەری رەسەنی کوردی بنێین ئیتر ئێمەو چاوەروانی یارمەتی ئەو بەرێزانەی دلسۆزن و بەتنگەوەن بۆ پێشخستنی هونەری پیرۆزی کوردی ..

پ- هاوکاری لە هەڵەبجە

بانگە وازێکی دلسۆزانە

سەرکوڵتە بیور

وازلە جگەرەکێشان بێنەو

تەندروستی باشی ، تەمەنی درێژو ژیانێکی ئاسودەسوەگەر بکە

● راسپاردەکانی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار بۆ کەم کردنەوەی جگەرەکێشان سودی خۆی هەیە بۆ پاراستنی کۆمەل ، بەتایبەتی هەرزەکاران و بەپێی ئەو راسپاردانە مامۆستایانی قوتابخانەکان و زانکۆکان لە کاتی ئیشدا لە جگەرەکێشان قەدغە کران ، هەروەها جگەرەکێشان لە بەرنامەکانی تەلەفزیوندا قەدەغەیەو دەبێ لە ئەخۆشخانەکانیشدا هەروابێ ، وداوا لە وزارەتی رۆشنبیری و راگەیاندن کراوە کە یارمەتیان بدا لەم هەلمەتدا بەدرکردنی چاپکراوو کتێبێ کە خراپی جگەرە پیشان بداو بەخواریی بەسەرقوتا بیاندا دابەش بکرێت ، جا وەك بەشداری کردنێك لە ئیمەوە والێرەدا شتێکتان دەربارەی شوێنەواری توتن و هەروەها زیانەکانی رون دەکەینەوە .

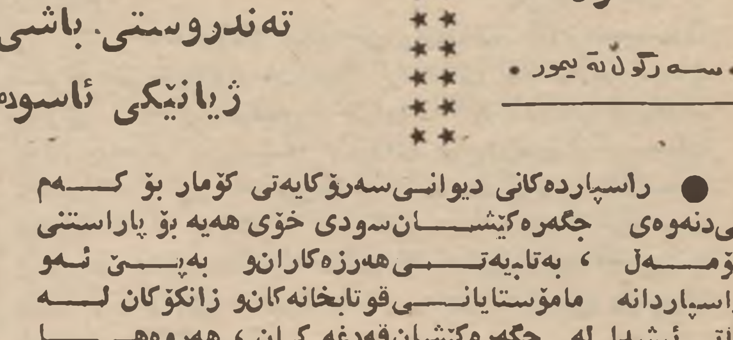

● مێژووی توتن و جگەرە کێشان ئەگەرێتەوە، بۆ دەمێکێ زور کۆن و هەر وەك دەرکەوتوەو مێژونوسی یونانی (هیردودت) ئەڵێت : گژو گیایان دەسوتان و دوکەلەکەیان بۆن ئەکرد ، کە تا ئێستاش لە سەردانسقەجینیەکان پاشماوەی ماوە .

● بەهوی دەریاوان (کریستوف کولومبس) ەوە سالی (١٤٩٢) ئەوروپا توتن و جگەرەی ناسی ، بەلام لە ئەمریکا لەوە پێشتر زانرابو ، هەندێك لە خێلە هندییەکان پیان ئەوت (تاباکو)و دەخەرایە نێو گەلای زەرات و یان گەلای خورما ئەوسا ئەکێشرا ، لە دوایا گەیشتە ئەسپانیا ، ئنگلترە فەرنسا ، پورتوگال و لەوێشەوە بۆ هەمو جیهان .

● یەکەم دەست پێ کردنی جگەرەکێشان بە مەبەستی جاری نەخوشی بۆ وەك ژانە سەرو ماندوی وخەوزڕانی تا بەکارهێنانی فراوان نی بوو گەیشتەنە پەلەی ئێستای، لەگەل ئەوەشدا رووبەرووی تەوژمێکی رەفزی بەهێز بو لە لایەن کۆمەلەوە .

لە سالی (١٦٢٤)دا پاپا (ئوربان)ی حەوتەم جگەرەکێشانی لە کاسۆلیکەکانی قەدغە کردو هەروەها حەوتەم قیسری روسیا (میخائیل) هەرکەس جگەری بکێشایە سزای دەداو لە ئنگلترە باجی جگەرەکێشان گەیشتە پەنجا پاوەند بەلام کەس نەیتوانی بەرامبەر بە بلاوبونەوەی راوەستێ .

● پرسیارێك کە هەمیشە خۆی دینێتە پێشەوە ئایا جگەرەکێشان چی ئەگەیەنێ ؟

- لە لای هەندێك کەس لە دوای خواردن و لە خەو هەلسان یان لە کاتی کاری روژانەداو یان لە کاتی تورەبون و هەلچوندا هەستو ئارەزێکی تایبەتی ئەگەیەنێ ، بەلام لە راستیدا هیچ ناگەیەنێ ئەونەبێ کە بوەبەخوو واگەیەنێ ئەونەبو کە بوەبەخوو، چونکە مرۆڤ هیچ پێویستیەکی پێ نیە .

● زور جار لە خۆمان ئەپرسین چی وا ئەکات لە هەرزەکاران دەست دەیژەکەن بۆ گیرفانی باوکیان و دوو جگەری بدزن ؟

یان کچە گەنجەکان چی وایان لێ ئەکات بەترسو لەرزەوە درێژە بە جگەرەکێشان بدەن ؟ لە کاتێکدا کە حەز لە دوکەلەکەی ناکەن ، - هەموی ئەگەرێتەوە بۆ لاسایی کرونەوە ، چونکە وەك تازە پێکەیشتوەکان ئەڵین گوایە جۆرێکە لەسەر بەستی و پێگەیشتویی ، لای هەندێکیش بۆ ئەوەیە بە هەندێ جمبحولی جگەرەکێشان سەرنجی خەلك راکێشیت .

● دوای ئەمە هەموی باوتان رونکەینەوە توتن بریتیە لەچی و زیانەکانی بۆ لەشی مرۆڤ چیە ؟

- (یەکەم ئوکسیدی کاربۆن، ترشەلۆکی سینیل، نایترۆجین، سیانیدی هایدرۆجین ، نیکوتین) ئەمانەی هەموو تبایە ، ژەهری نیکوتین لە لە هەموویان بەهێزترو بەکارترە چونکە زوو تێکەل بەخوێن ئەبێ و لەوێشەوە زیان ئەدا بە جهازی هەرەس و مێشك و دەم و لوت ، هەروەها پەیوەندی هەیە بە نەخۆشی دل و بەرزبونەوەی پالەپەستۆی خوێن ورەق بونی دەمارەوە ، ئەمە سەرەرای ئەوەی زیانەکانی بۆ ژنی سك پرۆشیردەریش کەم نیە ، جگە لەمانە هەموی پەیوەندی بۆ سەر درێژی و کورتی نیکوتین تەمەنی مرۆڤ کەم دەکاتەوە هەر وەك ئەم راستیەیە لە لیکۆلینەوەی زاستیدا روون بۆتەوە .

● خوێنەری بەرێز :

دوای ئەم شتانەی کە زاتیت لەسەر جگەرەکێشان مەسەلەکە رووبەرووی خۆت کراوەتەوە .

حەز لە تەمەن درێژی و تەندروستی باشی دەکەی ؟ حەز ئەکەی پیش کەوتنی جیهان ببینی ؟ کەوایە لە مەز بەدوا واز لە جگەرە بینەو مەلی ناتوانم هەمو شتێك بەدەستی خوتە .

بەفروچرپە

لەم هاوینە سوتێنەرەدا گەر یادێکی ئەم کرێوەی بەفرە بکەینەوە کە دیمەنێکی خواپی داوی کوردستانە دەبێتە مایەی شانازی کردنمان !

بەفر : کە نیشانەی پاکی پەویەزدانی گەورە بە ناوچەکەمانی بەخشیوە جوانترین دیاری سروشتە ! سەد بریا خۆشمان وەك بەفروناوچەکەمان پاکدەبوین و رق وکینەی کۆنمان شەن دەکردو بۆ وەرزی داهاتومان تۆوی چاکەو دلسۆزیمان دەوەشاند .

فریا جاف

وێنەو وشە

جیهانی منالان

چیرۆکێکی فۆلکلۆری بۆ منالان

ئامادەکردنی
(بەهادین جەلال)

دەگێرنەوە رۆژێك لە رۆژانی ساردی زستان ، مشکێك دانەوێلەی لێ دەبرێ . ئینجا دەچێتە لای مێروولەیەك و سلاوی لێ ئەکاو پێی دەلێ : دانەوێلەی ئەمسالتم پێ بدە کە هاوین داهات دەتمەوە . مێروولەکەش دەلێ باشە .. برۆ کاروان و رەبێنەو بۆ خۆت بیبە . مشکەکە دەچێ کاروان و ورپە دێنێ و دانەوێلە کە دەبات . . . زستان رۆیی و کاتی تەرزەکە هاتەوە ، مێروولەکە دەروا بۆ لای قەرزەکەی لێ دەکاتەوە . مشکەکە بە تورەییەوە پێی دەلێ : قەرزی چی ؟ برۆ لە پێش چاووم ون بە ، ئەگینا ئێستا بە دیوارت دادەم و دەتکوژم .

مێروولە بەسەزمانەکە بە دل ساردییەوە دەگەرێتەوە خانووەکەی خۆی . . پاشان تۆزێ بیر دەکاتەوەو دەلێ با بچمە لای (پشیلە) ، مێروولەکە دەچێتە لای پشیلەکەو بەسەر هاتەکەی بۆ بەسەر هاتەکەی بۆ دەگێرێتەوە و پێی دەلێ چارەیەکم بۆ بدۆزەرەوە ..

ئەویشی دەلێ : باشە تۆ برۆو داوای قەرزەکەی لێ بکەو منیش لە پشت دەرگاوە دەوەستم .. هەردووکیان بە جوتە کەوتنە رێ تا دەگەنە مالی مشکەکە . پشیلەی خۆی لە پشت دەرگا مەلاس دەدا . مێروولەکە سلاو لە مشکەکە دەکاو داوای قەرزەکەی لێ دەکاتەوە . مشکەکە ئەمجارەش وەکو جارەکەی پێشوو لێی تورە دەبێ و خۆی لێ نەناس دەکا دەلێ : میاو .. میاو .. مشکەکە پشیلەکە ترسی ئەگاتێ و بە مێروولەکە دەلێ برۆ رەبەوکاروان بێنەو قەرزەکەت بەرەوە . مێروولەکە دەروا .. لەو کاتەدا مشکەکە سەری لێ ئەشێوێ و پشیلەکەش پەلاماری دەداو دەیخوای ، بەم جۆرە مێروولەکە مافی خۆیەوە دەست گەیشتەوەو زۆرداریش لە ناوچوو .

دوا رۆژ

بلاو کراوەی ئەنجومەنی بالای هەلمەتی نیشتمانی نەهیشتنی نەخوێنەواری بە زمانی کوردی بە ناوی (دوا رۆژ) ەوە ژمارەی دووەمی لێ دەرچو .

گۆڤاری ئۆتۆنومی

گۆڤاری ئۆتۆنۆمی کە ئەنجومەنی یاسا دانانی ناوچەی کوردستان بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی دەری دەکا ژمارەی شەش هەمی سالی جوارهەمی دەرچو .

ئای چەندم خۆش دەوێی

یەکەم چاپکراوی شاعیری ناسراو محمد بدرییە بە زمانی کوردی و بەرهەمە شیعرییەکانی شاعیری تیایە کە لە سالانی حەفتاوە بە کوردی نووسیویەتی ، ئەوەی شایانی باسە بدری شاعیر لەوەبەر زۆر تر بە عەرەبی شیعری دەنووسی و چەند بەرهەمێکی چاپکراویشی هەیە.

یادی ٨١ سالە رۆژنامە کوردی

لە ئامادە کردنی کاك حمە سعید حمە کریم نامیلکەیەك بەو ناونیشانەی سەرەوە دەرچوە کە بریتییە لە گفتوگۆیەکی تەلەفزیونی کاتی خۆی لە بیرەوەری ٨١ سالەی رۆژنامە نووسی کوردیدا بلاو کرایەوە ، ئەم نامیلکەیە لە (٤٤) لاپەرەی قەوارە گەورەدایە .

چاپکراوی نوێی دەزگای رۆشنبیری وبلاو کردنەوە کوردی

لە چاپکراوەکانی دەزگای رۆشنبیری و بلاو کردنەوەی کوردی دووەم کۆمەلە شیعری، شاعیر عبداللە عباس بە ناونیشانی (سێ سەمفونیاو شەش سروود) دەرچوە ، کە بریتییە لە هەشت قصیدەی درێژو بەرهەمی ١٩٧٥ و تا ئەم دواییەی شاعیرەو لە ٩٦ لاپەرەی قەوارە گەورەدا چاپکراوە وژمارەی ٤٨ ی چاپکراوە . کانی دەزگای رۆشنبیری و بلاو کردنەوەی کوردی یە ، چاپکراوی چوار هەمی شاعیرە .

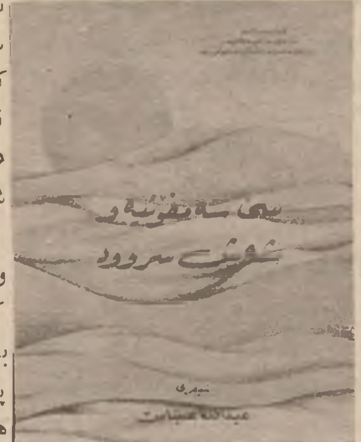

گرەوی جیهانی منالان ژمارە (٨)

منالە ئازیزەکان :

دەتوانی پێمان بلێی ئەم رۆژنامەیەی کە لە بەردەستایە ، رۆژنامەی « هاوکاری » یەکەم ژمارەی لە کەیدا دەرچوو ؟

چاوەرێی ولامین ...

کۆبون
ناو ....
تەمەن ....
ناونیشان ...

بژار توفیق

گۆنا محمد

سابیر حسن

Institut kurde de Paris